

urednica: Maja BEDNAŠ

SLOVENIJA: ANALIZA GOSPODARSKIH GIBANJ IN OCENE ZA LETO 2000,
NAPOVEDI ZA LETI 2001 IN 2002 TER PROJEKCIJE DO LETA 2005
Urad za makroekonomske analize in razvoj

ISBN 961-6031-32-5
ISBN 961-6031-09-0 (zbirka)

SLOVENIJA

**ANALIZA GOSPODARSKIH GIBANJ IN OCENE
ZA LETO 2000, NAPOVEDI ZA LETI 2001 IN 2002
TER PROJEKCIJE DO LETA 2005**

(JESENSKO POROČILO 2000)

Analize, raziskave in razvoj

SLOVENIJA: Analiza gospodarskih gibanj in ocene za leto 2000, napovedi
za leti 2001 in 2002 ter projekcije do leta 2005
JESENSKO POROČILO 2000

Urad za makroekonomske analize in razvoj
dr. Janez Potočnik, direktor

<http://www.gov.si/zmar/>

urednica: Maja BEDNAŠ
prelom strani: Boštjan PLEŠEC
tisk: JA Grafika

Ljubljana, December 2000

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana
338 (497.4) "2000"
330.3 (497.4) "2000"
338.27 (497.4) "2001/2002"

ANALIZA gospodarskih gibanj in ocene za leto 2000, napovedi za leti 2001 in 2002 ter projekcije do leta 2005:
Jesensko poročilo 2000 / [urednica Maja Bednaš]. - Ljubljana : Urad Republike Slovenije za makroekonomske
analize in razvoj, 2000. - (Analize, raziskave in razvoj, Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in
razvoj)

ISBN 961-6031-32-5
ISBN 961-6031-09-0 (zbirka)
1. Bednaš, Maja
110250752

Kazalo

PREDGOVOR	11
1. UVOD	12
2. POVZETEK	16
2.1. GOSPODARSKA GIBANJA V LETU 2000 - Močan vpliv dejavnikov mednarodnega okolja	17
2.2. OBETI IN PRIČAKOVANJA V LETIH 2001 IN 2002 - Umiritev mednarodnega okolja in odločilna vloga plačne in javnofinančne politike	22
2.3. PROJEKCIJE OSNOVNIH MAKROEKONOMSKIH KATEGORIJ DO LETA 2005 - Prehajanje na nov razvojni vzorec	26
3. MEDNARODNO EKONOMSKO OKOLJE – Svetovna gospodarska rast letos visoka, v letu 2001 postopno umirjanje	29
4. ANALIZA TEKOČIH GOSPODARSKIH GIBANJ IN KRATKOROČNA PROJEKCIJA	37
4.1. BRUTO DOMAČI PROIZVOD – SURS je objavil nove podatke o izdatkovni strukturi bruto domačega proizvoda za obdobje 1995-1999	37
4.1.1. PROIZVODNA STRUKTURA BRUTO DOMAČEGA PROIZVODA – Letos rast dodane vrednosti višja od rasti bruto domačega proizvoda	39
4.1.2. IZDATKOVNA STRUKTURA BRUTO DOMAČEGA PROIZVODA – Tuje povpraševanje ponovno glavni dejavnik gospodarske rasti	51
4.1.3. STROŠKOVNA STRUKTURA BRUTO DOMAČEGA PROIZVODA – Pričakovano rahlo zmanjšanje deleža bruto poslovnega presežka	56
4.2. EKONOMSKI ODNOSI S TUJINO	57

4.2.1. MEDNARODNA KONKURENČNOST – Letos izboljšanje cenovne in stroškovne konkurenčnosti slovenskih predelovalnih dejavnosti _____	57
4.2.2. PLAČILNA BILANCA IN ZUNANJI DOLG _____	60
4.2.2.1. IZVOZNO-UVOZNI TOKOVI IN PLAČILNA BILANCA – <i>Obranzanje primanjkljaja tekočega računa plačilne bilance na relativno visoki ravni kljub dinamični rasti izvoza</i> _____	60
4.2.2.2. ZUNANJI DOLG - <i>Kazalci zunanje zadolženosti se poslabšujejo, vendar so še pod kritično mejo</i> _____	66
4.2.3. NEPOSREDNE TUJE INVESTICIJE - Padajoč trend prilivov NTI v Slovenijo se nadaljuje, krepijo se neposredne naložbe Slovenije v tujino _____	68
4.3. ZASEBNA POTROŠNJA – Umirjanje zasebne potrošnje po lanski visoki rasti _____	73
4.4. CENE IN CENOVNA POLITIKA – Zunanji vplivi letos močno spodbujajo rast cen življenjskih potrebščin in industrijskih proizvodov pri proizvajalcih _____	75
4.5. VARČEVANJE IN TRG KAPITALA – Varčevanje prebivalstva se krepí, podjetja se vedno bolj zadolžujejo v tujini; domači trg kapitala nujno potrebuje spodbudo. _____	81
4.6. ZAPOSLENOST IN BREZPOSELNOST – Nadaljevanje ugodnih trendov letos in v prihodnjih letih _____	87

5. GLAVNE USMERITVE EKONOMSKE POLITIKE _____ 93

5.1. DENARNA POLITIKA – Nadaljevanje restriktivne denarne politike _____	93
5.2. POLITIKA JAVNIH FINANČ _____	96
5.2.1. JAVNOFINANČNI PRIHODKI V LETIH 2000 IN 2001 – V letu 2001 potrebno nadaljevanje davčne reforme, ki bo zajela še neposredne davke _____	97
5.2.2. JAVNOFINANČNI ODHODKI V LETIH 2000 IN 2001 – Omejitev rasti javnofinančnih odhodkov ob koncu leta 2000 _____	99
5.2.3. JAVNOFINANČNI PRIMANJKLJAJ – Za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja v letu 2001 potrebno zagotoviti vzdrževanje deleža javnofinančnih prihodkov v bruto domačem proizvodu na ravni okoli 42% _____	102

5.2.4. DOLG OŽJE OPREDELJENE DRŽAVE – Konec leta 2000 bo predvidoma znašal okoli 26.6% v primerjavi z ocenjenim bruto domačim proizvodom. ___	104
5.3. PLAČNA POLITIKA – Potrebno dogovoriti okvirne pogoje nove plačne politike za obdobje od leta 2001 dalje _____	105
5.4. POLITIKA TRGA DELA – Zakon o kolektivnih pogodbah in Zakon o delovnih razmerjih nujno sprejeti čimprej in hkrati _____	109
5.5. GLOBALNA NACIONALNA KONKURENČNOST IN NJENI FAKTORJI – Pospesevanje konkurenčnosti z industrijsko politiko in politiko konkurence _____	114
5.6. POLITIKA EKONOMSKIH ODNOSOV S TUJINO – V okviru prostotrgovinskih sporazumov poteka več kot 85% slovenske zunanje trgovine _____	120
6. PROJEKCIJE OSNOVNIH MAKROEKONOMSKIH KATEGORIJ DO LETA 2005 _____	124
6.1. IZHODIŠČE: NOVA STRATEGIJA GOSPODARSKEGA RAZVOJA SLOVENIJE: SLOVENIJA V EVROPSKI UNIJI _____	124
6.2. GOSPODARSKA RAST - IZDATKOVNA STRUKTURA BRUTO DOMAČEGA PROIZVODA _____	126
6.3. PROIZVODNA STRUKTURA BRUTO DOMAČEGA PROIZVODA _____	128
6.4. DEMOGRAFSKA GIBANJA, ZAPOSLENOST IN BREZPOSELNOST _____	129
6.5. EKONOMSKI ODNOSI S TUJINO _____	131
6.6. INFLACIJA _____	133
STATISTIČNA PRILOGA _____	135
UPORABLJENA LITERATURA: _____	168

Kazalo tabel v tekstu

Tabela 1: Nekateri makroekonomski kazalci v obdobju 1996-2002	26
Tabela 2: Gospodarska rast, obseg svetovne trgovine ter gibanja cen nafte in surovin (realna rast v %)	31
Tabela 3: Gospodarska rast, inflacija in rast uvoza pri najpomembnejših slovenskih trgovinskih partnericah (v %)	31
Tabela 4: Gospodarska rast, inflacija in zunanje neravnovesje v državah CEFTA	35
Tabela 5: Revizija plačilne bilance in podatki nacionalnih računov, 1995 –1999	37
Tabela 6: Revizija plačilne bilance in podatki nacionalnih računov, 1995 -1999	38
Tabela 7: Rast in struktura dodane vrednosti po dejavnostih v letih 1999-2002 (v%)	40
Tabela 8: Rast komponent povpraševanja	51
Tabela 9: Temeljni agregati nacionalnih računov, 1996-2002	52
Tabela 10: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda	54
Tabela 11: Oblikovanje in delitev bruto nacionalnega razpoložljivega dohodka	54
Tabela 12: Stroškovna struktura bruto domačega proizvoda	57
Tabela 13: Spremembe metodologije plačilne bilance za obdobje 1994-1999 (saldi po stari in novi metodologiji)	61
Tabela 14: Stanje zunanjega dolga v obdobju 1995-avgust 2000, v mio USD	67
Tabela 15: Kazalci zadolženosti po merilih Svetovne banke, zadolženost Slovenije v letih 1998 in 1999 ter ocena za leto 2000, v %	68
Tabela 16: NTI v državah prvega kroga vključevanja v EU	69
Tabela 17: Tokovi, stanje in spremembe stanja vhodnih NTI v Sloveniji v 1993-1999	70
Tabela 18: Tokovi, stanja in spremembe stanj (NTI) iz Slovenije v razdobju 1993-99	71
Tabela 19: Primerjava cen nekaterih naftnih derivatov brez davka, maloprodajnih cen in zneska davkov pri nekaterih naftnih derivatih med Slovenijo in povp. EU, v SIT/liter	80
Tabela 20: Razmerje med krediti in evidentiranimi mesečnimi prejemki prebivalstva v obdobju 1995 do avgusta 2000	83

Tabela 21: Tržna kapitalizacija dolgoroč. vrednostnih papirjev na Ljubljanski borzi (v mio SIT) _____	86
Tabela 22: Struktura in gibanje števila delovno aktivnih po področjih dejavnosti _____	89
Tabela 23: Delež odhodkov državnega proračuna v bruto domaćem proizvodu v % _____	100
Tabela 24: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS-IMF (deleži v primerjavi z bruto domačim proizvodom v %) _____	103
Tabela 25: Stanja in spremembe dolga RS v prvem polletju 2000 v milijardah SIT _____	104
Tabela 26: Rangi konkurenčnosti izbranih držav po IMD med 46-imi oziroma 47-imi državami v letih 1998 - 2000 _____	114
Tabela 27: Povzetek prikaza tehnološke zahtevnosti programov predelovalnih dejavnosti Slovenije v letu 1997, po tehnoloških stopnjah (od 1 do 15) _____	116
Tabela 28: Kazalniki državnih pomoči za Slovenijo v letih 1998 in 1999 ter letno povprečje EU v obdobju 1996-1998 _____	118
Tabela 29: Osnovni makroekonomski kazalci _____	126
Tabela 30: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda _____	127
Tabela 31: Struktura bruto domačega proizvoda in dodane vrednosti po dejavnostih NACE Rev. 1 _____	129
Tabela 32: Aktivno prebivalstvo, zaposleni in brezposelni v Sloveniji (v 000) _____	130
Tabela 33: Stopnje rasti realnega izvoza in uvoza blaga in storitev _____	133

Kazalo slik v tekstu

Slika 1: Realni efektivni tečaj tolarja relativno do pomembnejših skupin trgovinskih partneric _____	60
Slika 2: Vpliv pogojev menjave (zunanjetrgovinskega cenovnega učinka) na blagovni saldo v obdobju 1993-2001 ____	65
Slika 3: Stopnje rasti zasebne potrošnje in nekaterih zanjo pomembnih agregatov, 1995-2002 _____	73
Slika 4: Razpoložljivi dohodek, potrošnja in varčevanje gospodinjstev __	74

Slika 5:	Prispevek podražitev posameznih skupin proizvodov in storitev k inflaciji _____	76
Slika 6:	Dejanske in osnovne medletne stopnje rasti cen življenjskih potrebščin _____	78
Slika 7:	Stopnja registrirane brezposelnosti po območnih enotah Republiškega zavoda za zaposlovanje _____	91
Slika 8:	Gibanje denarnih agregatov (povprečje četrtega / povprečje zadnjega četrtega preteklega leta) _____	94
Slika 9:	Medletne stopnje inflacije in rasti izbranih deviznih tečajev _____	96
Slika 10:	Realne bruto plače na zaposlenega _____	106

Kazalo okvirjev

Okvir 1:	Alternativne možnosti svetovnih gospodarskih gibanj v letu 2001 _____	32
Okvir 2:	Popis kmetijstva in finančne intervencije v kmetijstvu _____	41
Okvir 3:	Vpliv poslabšanih razmer v mednarodnem okolju na gospodarsko rast _____	55
Okvir 4:	Anketa o NTI slovenskih podjetij v tujino _____	72
Okvir 5:	Razpoložljivi dohodek gospodinjev _____	74
Okvir 6:	Osnovna inflacija _____	77
Okvir 7:	Obrestna in valutna izpostavljenost dolga Republike Slovenije _____	105
Okvir 8:	Minimalna plača _____	108
Okvir 9:	O (ne)ustreznosti poimenovanja zakona o delovnih razmerjih _____	114

PREDGOVOR

Jesensko poročilo prinaša oceno in prikaz gospodarskih gibanj in dejavnikov rasti v letu 2000, napoved gospodarskih gibanj za leti 2001 in 2002 ter scenarij gospodarskega razvoja do leta 2005. Jesensko poročilo pripravlja in izdaja Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (v nadaljevanju ZMAR) kot samostojno publikacijo v slovenskem in angleškem jeziku (Autumn Report). Vlada R Slovenije poročilo obravnava kot eno izmed najpomembnejših strokovnih podlag za pripravo proračuna in oblikovanje ukrepov ekonomske politike. Poročilo kot osnovo uporablja podatke informacijskih služb (predvsem Statističnega urada R Slovenije - SURS, Banke Slovenije - BS, Agencije za plačilni promet - APP) ter ekspertne ocene drugih (tujih in domačih) inštitutov in mednarodnih ustanov.

Pri pripravi Jesenskega poročila 2000 so sodelovali: Maja Bednaš (urednica, vodja projekta, povzetek, mednarodno ekonomsko okolje, politika ekonomskih odnosov s tujino), Branka Tavčar (nacionalni računi), Tanja Česen (gradbeništvo), Pavle Gmeiner (globalna nacionalna konkurenčnost, tehnološki razvoj), Slavica Jurančič (mednarodna konkurenčnost), Alenka Kajzer in Štefan Skledar (politika trga dela), Andrej Kiauta (politika konkurence), Rotija Kmet (proizvodna struktura bruto domačega proizvoda, predelovalne dejavnosti), Jasna Kondža (politika javnih financ), Mateja Kovač (kmetijstvo), Saša Kovačič (plačna politika), Tomaž Kraigher (zaposlenost in brezposelnost), Janez Kušar (gostinstvo in trgovina), Ivo Lavrač (izhodišče scenarija gospodarskega razvoja), Jože Markič (izvožno-uvozni tokovi in plačilna bilanca, zunanji dolg), Ana Murn (državne pomoči), Jure Povšnar (oskrba z elektriko, plinom in vodo, rudarstvo, promet in zveze), Matija Rojec (neposredne tuje investicije), Janez Šušteršič (uvod), Ana Tršelič (zasebna potrošnja, življenjsko zavarovanje), Boštjan Vasle (cene in cenovna politika, denarna politika), Luka Vesnaver (finančno posredništvo, zadolževanje in varčevanje prebivalstva in podjetij), Ivanka Zakotnik (nacionalni računi, izdatkovna in stroškovna struktura bruto domačega proizvoda), Eva Zver (nepremičnine, najem in poslovne storitve, javna uprava, obramba in obvezno socialno zavarovanje, izobraževanje, zdravstvo in socialno varstvo, druge javne in osebne storitve). Tehnična podpora (grafi, statistična priloga, tabele): Bibijana Cirman-Naglič, Marjeta Žigman, Dragica Kovač.

V Jesenskem poročilu 2000 so upoštevani podatki, ki so bili na razpolago do 30. 11. 2000.

1. UVOD

Že v pomladanskem poročilu smo napovedali, da bo letos glavni **dejavnik gospodarske rasti** tuje povpraševanje, kar smo utemeljili z ugodnimi gospodarskimi razmerami v glavnih evropskih trgovinskih partnericah in z umirjanjem domače končne porabe po lanskem izrazitem povečanju zaradi prilagajanja pričakovanim učinkom uvedbe davka na dodano vrednost. Napoved se tudi uresničuje, pri čemer domača končna poraba narašča celo nekoliko počasneje, tuje povpraševanje pa nekoliko hitreje od takratnih pričakovanj. Ključna sprememba pa je, da je do umiritve rasti cen nafte in tečaja dolarja prišlo kasneje in na višji ravni, kot smo pričakovali spomladi, kar vpliva na oceno osrednjih narodnogospodarskih agregatov.

Dražitev uvoza najbolj neposredno vpliva na raven domačih cen. Izračun osnovne inflacije kaže, da se je v drugi polovici leta okrepil prenos cen nafte in surovin na ostale cene, posredno pa tudi opozarja na povišana in bolj negotova inflacijska pričakovanja. Zaradi tega bo letošnja povprečna **inflacija** znašala 8.9% in tako za 1.3 odstotne točke preseгла pomladansko napoved. Za prihodnje leto sicer skladno z večino tujih napovedi predvidevamo rahlo pocenitev nafte in oslabitev dolarja, vendar pa zaradi visokih mesečnih stopenj inflacije ob koncu leta 2000, rigidnosti prilagajanja cen navzdol, višjih in bolj negotovih pričakovanj ter nadaljevanja prenosa surovinskih v druge cene ocenjujemo, da se bo povprečna inflacija lahko le rahlo znižala. Ob najugodnejših predpostavkah glede svetovnih cen in dinamike umirjanja domačih medletnih stopenj inflacije bi se povprečna inflacija znižala na 7.8%.

Višja inflacija je tudi glavni razlog, da ob nominalno nespremenjenem državnem proračunu in ob doseganju pričakovane nominalne rasti plač letos vse sestavine domače končne porabe realno rastejo še počasneje od pomladanskih napovedi. Skromna rast osebne porabe je tudi posledica zadolženosti prebivalstva in povečanega varčevanja. K nižji naložbeni aktivnosti je poleg pričakovane ciklične umiritve po lanski izjemno visoki rasti prispevala tudi večja negotovost zaradi slabše predvidljivih inflacijskih gibanj ter volilnega leta, pa tudi omejevanje tako imenovanih variabilnih izdatkov proračuna. Navkljub nominalno nespremenjenemu obsegu državnega proračuna in omejevanju izdatkov pa bo **celotni javnofinančni primanjkljaj** letos višji od predvidenega in bo znašal približno 1.7% bruto domačega proizvoda. Do povečanja primanjkljaja je prišlo zaradi nižjih javnofinančnih prihodkov v primerjavi z bruto domačim proizvodom (predvsem iz davka na dodano vrednost zaradi visokega izvoza, ki ni obdavčen,

ter nizkega uvoza in domače končne porabe), ter zaradi višje inflacije, ki je letos sprožila predčasno uskladitev plač in ji je sledila ustrezna uskladitev pokojnin.

Dražitev nafte in dolarja poslabšuje tudi pogoje menjave s tujino, letos naj bi se poslabšali kar za 4%. Zato bo kljub močnemu tujemu povpraševanju ter izboljšani cenovni in stroškovni konkurenčnosti primanjkljaj **tekočega računa plačilne bilance** le nekoliko nižji od lanskega in bo ostal na ravni približno 4% bruto domačega proizvoda, ob nespremenjenih pogojih menjave pa bi bil za približno polovico manjši. Med vzroki primanjkljaja ni več nekaterih, ki smo jih lani opredelili kot zunanje (recesija v trgovinskih partnericah, vojna na Balkanu) oziroma začasne (domača poraba pred uvedbo davka na dodano vrednost, pospešena naložbena dejavnost), še vedno pa se nadaljuje trend slabšanja razmerij med stroški in izvoznimi cenami blaga v primerjavi s pomembnejšimi trgovinskimi partnericami ter uvoz investicijskega blaga in storitev z višjo dodano vrednostjo. V prihodnjem letu sicer ne pričakujemo nadaljnjega slabšanja pogojev menjave, vendar pa bo razlika med rastjo izvoza in uvoza manjša kot letos, tako da se bo višina primanjkljaja v primerjavi z bruto domačim proizvodom zmanjšala le za približno polovico odstotne točke.

Kljub visokemu zunanjemu primanjkljaju in povišani inflaciji so trenutne konjunkturne razmere še vedno ugodne, zlasti za predelovalne dejavnosti kot pretežne izvoznike, pa tudi za gradbeništvo in nekatere storitvene dejavnosti (gostinstvo, promet in zveze, finančno posredništvo), zato se bo skupna dodana vrednost v gospodarstvu letos realno povečala kar za 5 odstotkov. Ob tem pa bo **gospodarska rast**, to je odstotek realnega povečanja bruto domačega proizvoda, letos dosegla $4\frac{1}{4}$ odstotka. Razlogi za zmanjšanje ocene glede na pomladansko napoved ($4\frac{3}{4}$ odstotka) so predvsem nižje ocenjena domača poraba, manjša kupna moč zaradi poslabšanih pogojev menjave, pa tudi nižje ocenjena višina prilivov posrednih davkov kot obračunske kategorije izračuna bruto domačega proizvoda.

Za gospodarske rezultate v prihodnjem letu bosta odločilnega pomena ustrezna dohodkovna in javnofinančna politika. Če bi v prihodnjem letu ostal v veljavi sedanji mehanizem usklajevanja plač z inflacijo in pokojnin s plačami, bi rast plač presegla predvideno rast bruto domačega proizvoda, javnofinančni primanjkljaj pa bi presegel dva odstotka bruto domačega proizvoda. Posledica tako spodbujene porabe bi bil znatno višji primanjkljaj tekočega računa in povišanje inflacije še nad letošnjo. Takšen razvoj dogodkov bi pomenil, da bi ponovno vzpostavljane makroekonomskih ravnovesij verjetno zahtevalo večletno obdobje. Zato mora vlada v dogovoru s socialnimi partnerji pravočasno sprejeti ustrezne ukrepe dohodkovne politike, ki bodo rast plač obdržali pod predvideno

rastjo produktivnosti in preprečili, da bi pokojnine naraščale hitreje od plač. Naše ocene za prihodnje leto že vključujejo predpostavko, da bodo takšni ukrepi uveljavljeni, zato pričakujemo le zmerno povečanje domače končne porabe. Domače povpraševanje bo zlasti v prvi polovici leta manjše tudi zaradi manjše državne in investicijske porabe v obdobju začasnega financiranja proračuna. Ob umirjeni rasti domačega in nekoliko upočasnjeni dinamiki zunanjega povpraševanja zato v letu 2001 pričakujemo še dodatno rahlo umiritev gospodarske rasti (na realno 4 odstotke).

Pri odločanju o ukrepanju **ekonomske politike** glede javnofinančnega in plačilnobilančnega primanjkljaja je potrebno ločiti med kratkoročno nujnimi in izvedljivimi ukrepi in tistimi, ki so nujni za zagotavljanje dolgoročno vzdržnega ravnovesja. Na javnofinančnem področju bi morali preprečiti nadaljnje padanje višine javnofinančnih prihodkov v primerjavi z bruto domačim proizvodom in jih ohraniti na približno nespremenjeni ravni (42 odstotkov), hkrati pa že v prihodnjem letu oblikovati proračun tako, da bi javnofinančni odhodki naraščali počasneje od bruto domačega proizvoda in omogočili znižanje javnofinančnega primanjkljaja. Za njegovo nadaljnje zmanjševanje in za okrepitev razvojno spodbudne vloge javnega financiranja pa bo potrebno v prihodnjih nekaj letih ustrezno prilagoditi strukturo javnofinančnih virov, zlasti z relativnim zmanjšanjem obremenitve dela, povečati učinkovitost porabe javnofinančnih sredstev in prilagoditi njihovo namensko strukturo s prenašanjem dela sedanjih nalog države v zasebni sektor in z relativno okrepitevijo tistih namenov, ki prispevajo k razvoju človeških virov in znanja kot ključnega razvojnega dejavnika.

Ob ohranjanju primanjkljaja tekočega računa plačilne bilance se nadaljuje tudi zadolževanje podjetij in države v tujini. Čeprav višina dolga narašča in sedanja dinamika dolgoročno ni vzdržna, pa so kazalci sposobnosti odplačevanja dolga zaenkrat še ugodni, zato vsaj kratkoročno ni potrebno zaostrovanje ukrepov za omejevanje uvozne porabe, kot bi bili še hitrejša razvrednotenje tečaja, še bolj omejevalna denarna politika ali še večje povišanje obrestnih mer, saj bi zlasti slednje zaviralno vplivalo na gospodarsko aktivnost in dodatno spodbudilo zadolževanje v tujini. Zadolževanje je možno vsaj delno omejiti s pospešeno privatizacijo finančnega sektorja, ki bi okrepila njegovo konkurenčno sposobnost v primerjavi s tujimi konkurenti, s hitrejšim odpiranjem finančnega trga za naložbe v vrednostne papirje ter z aktivnejšo politiko do potencialnih neposrednih tujih vlagateljev. Zlasti slednja v letošnjem letu kljub sprejetemu vladnemu programu še ni dala pričakovanih rezultatov in bo zato potrebno pospešiti odpravljanje administrativnih ovir zlasti pri ustanavljanju podjetij, pridobitvi zemljišč in zaposlovanju. Tuji naložbeniki so lahko pomemben partner tudi pri privatizaciji infrastrukturnih sektorjev in pri izhodnih investicijah slovenskih

podjetij, zlasti na območju jugovzhodne Evrope. Vzporedno s tem bo potrebno doseči večjo koordiniranost industrijske politike in jo usmeriti zlasti v spodbude za krepitev konkurenčne sposobnosti gospodarstva, razvoj malih in srednjih podjetij ter prevzemanje in razvoj sodobne tehnologije. S takšnimi ukrepi bi se okrepila konkurenčna sposobnost gospodarstva, kar bi postopno zmanjšalo zunanje neravnovesje in omejilo njegovo pretežno financiranje z zadolževanjem, ki je dolgoročno nevzdržno.

2. POVZETEK

Zmanjševanje razvojnega zaostanka Slovenije za razvitimi državami po kazalcu bruto domačega proizvoda na prebivalca po kupni moči, ki je značilno za celo obdobje po letu 1995¹, se je v letu 1999 nadaljevalo. Po podatkih Eurostata se Slovenija po tem kazalcu razvitosti med 13 državami kandidatkami uvršča v sam vrh, saj je bila v vseh petih letih druga najbolj razvita država kandidatka (za Ciprom), razvojni zaostanek pa je zmanjšala od 64% povprečja EU v letu 1995 na 71% povprečja EU v letu 1999. Vrednost kazalca sicer pri nobeni izmed preostalih držav kandidatk ne presega 60% povprečja EU. Po gospodarski razvitosti, merjeni z bruto domačim proizvodom na prebivalca po kupni moči, je Slovenija že prehitela Grčijo kot najmanj razvito članico EU (lani 67% povprečja EU), močno pa se je približala tudi Portugalski, ki je lani po tem kazalcu dosegla 76% povprečja EU.

Tudi **Poročilo o napredku za leto 2000**, ki ga je v začetku letošnjega novembra predstavila **Evropska komisija**, ugodno ocenjuje makroekonomska gibanja Slovenije ter sprejetje pokojninske reforme, ki bo srednjeročno prispevala k ublažitvi problemov na tem področju. Pri izpolnjevanju koebenhavenskih meril s področja gospodarstva, ki zahteva vzpostavitev tržnega gospodarstva in sposobnost kosanja s konkurenčnimi in tržnimi silami v EU, je Slovenija ocenjena kot država, ki ima delujoče tržno gospodarstvo in bi se bila v bližnji prihodnosti sposobna soočiti s konkurenco na skupnem evropskem trgu, pod pogojem, da pospeši sprejetje preostalih reform, ki vplivajo na povečanje konkurenčnosti. Izpolnjevanje drugega merila, čeprav pogojno, je pomemben napredek v primerjavi s preteklim letom. Evropska komisija pozitivno ocenjuje napredek, dosežen na področju okolja, kmetijstva, pretoka blaga in storitev ter energije, opozarja pa na prepočasnost sprememb na področju prostega pretoka oseb, telekomunikacij in avdiovizualne politike. Še vedno pa Evropska komisija državi očita preveliko prisotnost v gospodarstvu, zlasti glede lastništva obeh državnih bank, kar negativno vpliva na nadaljnji gospodarski razvoj in konkurenčnost. Kritična je tudi do prepočasne privatizacije in izvajanja strukturnih reform, kot problematično pa izpostavlja nespodbudno podjetniško okolje, kar se po mnenju Evropske komisije odraža v skromnem prilivu neposrednih tujih investicij v Slovenijo. Na področju reforme sodnega sistema in javne uprave je prva ocenjena pozitivno, čeprav ukrepi za zmanjševanje zaostankov še niso celovito ocenjeni,

¹ Eurostat je podatke o bruto domačem proizvodu na prebivalca po kupni moči za države kandidatke za vstop v EU prvič objavil za leto 1995. Pri tem kot merilo kupne moči uporablja sestavljeno mero vrednosti, imenovano standard kupne moči (Purchasing power standard, PPS).

pri drugi pa Komisija opozarja na skromen napredek od lanskega poročila in nujnost sprejetja zakonov, ki predstavljajo temelj reforme javne uprave. Opozorilo velja tudi pospešitvi postopka denacionalizacije in izpolnitvi obveze o zapiranju prostocarinskih prodajaln.

2.1. GOSPODARSKA GIBANJA V LETU 2000 - Močan vpliv dejavnikov mednarodnega okolja

Letošnja gospodarska gibanja izrazito zaznamujejo dejavniki mednarodnega okolja. Oživiljanje gospodarske rasti v najpomembnejših slovenskih trgovinskih partnericah pozitivno vpliva na izvoz in krepitev predelovalnih dejavnosti. Gospodarska rast v državah EU, kamor je usmerjenega okoli 65% slovenskega blagovnega izvoza, se bo letos po oceni Evropske komisije okreplila za približno 1 odstotno točko (na 3.1%). Relativno se močneje krepi rast bruto domačega proizvoda v tistih državah EU, s katerimi Slovenija opravi največji del zunanjetrgovinske menjave (Nemčija, Italija Avstrija). Za leto 2000 so ugodne tudi napovedi gospodarske rasti v drugih pomembnih zunanjetrgovinskih partnericah, poleg držav CEFTA in Rusije, zlasti na Hrvaškem, kjer bo po lanski recesiji realna rast bruto domačega proizvoda letos znašala okoli 3%, ter v drugih državah nekdanje Jugoslavije, s katerimi narašča tako obseg blagovne menjave kakor tudi razvitejše oblike mednarodnega sodelovanja. Na drugi strani pa visoke cene nafte, višja inflacija v najpomembnejših partnericah in močan dolar zvišujejo uvozne cene in preko poslabšanja pogojev menjave vplivajo na ohranjanje visokega primanjkljaja tekočega računa plačilne bilance in zmanjševanje domače kupne moči, hkrati pa krepijo tudi inflatorne pritiske, ki so letos, za razliko od preteklega leta, pretežno eksterne značaja.

Po visoki gospodarski rasti v letu 1999, ki je po popravljenih ocenah SURS-a znašala 5%, spodbujena pa je bila predvsem z notranjimi dejavniki (visoka domača poraba pred uvedbo davka na dodano vrednost), je **letošnja gospodarska aktivnost**, tudi zaradi cikličnega vpliva lanske visoke aktivnosti, **v povprečju manj dinamična**. Drug pomemben razlog, ki kljub ugodnim izvoznim gibanjem vpliva na upočasnitev letošnje gospodarske rasti, zlasti v drugi polovici leta, pa je poslabševanje pogojev menjave s tujino zaradi rasti cen nafte, močnega dolarja in višjih uvoznih cen, kar zmanjšuje realne domače dohodke (kupno moč rezidentov). V primerjavi s preteklim letom, ki tako po strukturi kot po dinamiki rasti po posameznih komponentah precej odstopa od dolgoletnega povprečja (predvsem zaradi enkratnega vpliva spremembe davčnega sistema), je tako letos precej spremenjena tudi struktura rasti bruto domačega proizvoda. Vpliv tujega povpraševanja se je močno okreplil, realna rast izvoza blaga in storitev bo letos

2

po oceni znašala 8.7% (lani le 1.7%), realna rast domačega povpraševanja pa se bo v primerjavi s preteklim letom (6.6%) upočasnila (3.8%). **Upočasnitev bo izrazita v vseh komponentah domačega povpraševanja**, z izjemo reprodukcijskega (5-odstotna realna rast), ki je vezano na oživljanje proizvodnje v predelovalnih dejavnostih. Investicijsko povpraševanje se bo po lanski 17-odstotni realni rasti letos ustalilo približno na ravni rasti bruto domačega proizvoda, zasebna in državna potrošnja pa naj bi se po oceni realno povečali za 1.4% oziroma 2.1%. Pri tem na umiritev zasebne potrošnje vpliva predvsem visoka zadolženost prebivalstva, saj je bilo lansko visoko trošenje v precejšnjem delu financirano z bančnimi posojili in leasingom. Hkrati se letos zaradi rasti obrestnih mer in deviznih tečajev razmeroma močno krepí tudi varčevanje prebivalstva v bankah. Na podlagi ocenjenih gibanj tujega in domačega povpraševanja do konca leta se bo realna rast bruto domačega proizvoda, ki je v prvi polovici leta 2000 na medletni ravni znašala 4.9%, v drugi polovici leta po oceni upočasnila (predvsem zaradi omenjenega vpliva poslabšanja pogojev menjave na strukturo potrošnje), tako da bo **realna rast bruto domačega proizvoda v letu 2000 znašala okoli 4¹/₄ odstotka**.

Ugoden vpliv visokega izvoznega povpraševanja na rast dodane vrednosti v predelovalnih dejavnostih (7%) in krepitev nekaterih storitvenih dejavnosti (gostinstvo, promet in zveze, finančno posredništvo) bodo letos vplivali na **visoko rast skupne dodane vrednosti (4.8%)**. Razkorak med izračunom rasti bruto domačega proizvoda in dodane vrednosti je posledica nižjih prilivov davkov na proizvode in storitve (kot obračunske kategorije bruto domačega proizvoda) zaradi spremenjene strukture trošenja. Domača potrošnja, ki je obdavčena, narašča po nizkih stopnjah, izvoz, kot najpomembnejši dejavnik gospodarske rasti, pa je plačila izstopnega davka na dodano vrednost oproščen. Analiza dinamike rasti po dejavnostih pokaže, da letos najhitreje naraščajo dejavnosti, na katere vpliva ugodna konjunktura pri najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah (predelovalne dejavnosti, promet), poleg tega pa tudi tiste, katerih rast je posredno povezana z letošnjo razmeroma visoko inflacijo (finančno posredništvo; inflacija preko revalorizacijskih mehanizmov namreč vpliva na oblikovanje visokega dobička v bankah, čeprav poslovanje po nekaterih drugih kazalcih ne kaže takšnega izboljšanja) oziroma nanje v veliki meri učinkuje lanska sprememba davčnega sistema. Slednje velja zlasti za gostinstvo, ki je letos dodatno spodbujeno tudi z boljšo turistično sezono.

Izvoz blaga se je letos močno okrepil (lani 2.7%), tako da bo realna rast v celem letu znašala okoli 9%, uvoz blaga pa bo bistveno počasnejši kot lani (8.8%), realna rast bo po oceni znašala 5.1%. Regionalna struktura blagovnih tokov kaže na zaustavitev upadanja blagovne menjave z državami na ozemlju nekdanje

Jugoslavije, krepi se tudi obseg blagovne menjave z državami CEFTA in Rusijo, kjer slovenski tržni deleži naraščajo. Menjava z najpomembnejšimi partnericami (EU) letos realno sicer narašča (izvoz bistveno hitreje od uvoza), vendar strukturni delež teh držav v blagovni menjavi s tujino rahlo upada (lani 66.9% skupnega izvoza in 69.5% skupnega uvoza, v prvih osmih mesecih letos 64.7% in 67.8%). Kljub bistveno hitrejši realni rasti izvoza blaga v primerjavi z uvozom pa se letošnji saldo trgovinske bilance v primerjavi s preteklim letom ne bo bistveno znižal, saj izvozne cene v dolarjih letos upadajo bistveno hitreje od uvoznih. Ob nekoliko višjem storitvenem presežku zaradi ugodnejših gibanj na področju menjave poslovnih storitev, rahlem povečanju izdatkov od kapitala in predvidenih večjih prilivih transferov bo letošnji **primanjkljaj tekočega računa nekoliko nižji od lanskega, še vedno pa bo presegal 700 milijonov USD**, kar bo ob letošnjih bistveno drugačnih medvalutnih razmerjih še vedno predstavljalo **približno 4% bruto domačega proizvoda**.

Nekateri strukturni razlogi za visok primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance, ki so prispevali k njegovemu nastanku v letu 1999 (slabšanje razmerja med stroški in izvoznimi cenami blaga v primerjavi z državami CEFTA in EU, uvoz investicijskih dobrin in storitev z višjo dodano vrednostjo), se ohranjajo tudi v letu 2000. Dodatno pa k ohranjanju primanjkljaja na podobni ravni kot v preteklem letu, kljub visoki realni rasti izvoza, prispevajo še drugi dejavniki, ki so večinoma zunanjskega izvora in na katere Slovenija ne more vplivati. Gre za visoke cene nafte, ki po nagli pospešitvi v drugi polovici leta 1999 v letu 2000 dosegajo rekordne ravni zadnjih deset let, skupaj z močnim dolarjem in rastjo cen v najpomembnejših dobaviteljicah pa vplivajo na močno poslabšanje pogojev menjave s tujino, kar povišuje stroške vmesne porabe in zmanjšuje realne domače dohodke. Poleg tega na letošnji visok primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance vpliva tudi metodološka sprememba zajemanja reinvestiranih dobičkov tujih vlagateljev med izdatke od kapitala, ki se pripíšejo ob koncu leta in so se lani gibali blizu 100 milijonov USD. Vsaj enak znesek lahko pričakujemo tudi letos, glede na to, da že nekaj let k rasti stanja neposrednih tujih investicij največ prispeva predvsem krepitev aktivnosti obstoječih investitorjev.

Še vedno pa ostaja **problematičen nizek priliv novih tujih neposrednih investicij** (lani le 83.4 milijona USD, v prvih devetih mesecih letos 61.5 milijona USD) ne le z vidika pokrivanja primanjkljaja tekočega računa plačilne bilance in posledično vzdržnosti zunanjske neravnovesja, temveč predvsem z vidika izostanka pomembnega dejavnika, ki preko prenosa tehnološkega znanja in upravljalških veščin omogoča krepitev konkurenčnosti, hkrati pa bi ugodno vplival tudi na nadaljnje prestrukturiranje podjetniškega sektorja, krepitev investicijske dejavnosti in rast tržnih deležev v najpomembnejših

2

zunanjetrgovinskih partnericah. Ukrepi za spodbujanje neposrednih tujih investicij, sprejeti v prvi polovici leta 2000, pomenijo sicer pozitiven premik, še vedno pa so bistveno premalo ambiciozno zastavljeni, da bi pritegnili večji obseg strateškega tujega kapitala. Kot ovira neposrednim tujim naložbam vedno bolj izstopa odlaganje privatizacije infrastrukturnih in finančnih podjetij, administrativne ovire ter skromna ponudba stavbnih zemljišč. Na področju internacionalizacije slovenskih podjetij postaja vedno bolj aktualno tudi investiranje slovenskih podjetij v tujini, zlasti v državah nekdanje Jugoslavije in nekaterih tranzicijskih državah, kjer je predvsem za majhna podjetja prav tako nujno potrebna aktivnejša vloga države.

Ob visokem primanjkljaju tekočega računa plačilne bilance in skromnih prilivih tujih neposrednih in portfolio naložb **močno narašča obseg zadolževanja zasebnega in javnega sektorja v tujini**, ki v naslednjih letih lahko ogrozi vzdržnost plačilnobilančnega primanjkljaja. Zunanji dolg bo letos do konca leta najverjetneje presegel 6 milijard USD, pri čemer relativno hitreje narašča zunanje zadolževanje zasebnega sektorja, zlasti podjetij, deloma zaradi ugodnejših kreditnih pogojev v tujini, deloma pa tudi zaradi nerazvitosti domačega bančnega sistema. Kazalci zunanje zadolženosti nakazujejo, da se utegne Slovenija ob nadaljevanju obstoječe dinamike zunanjega zadolževanja že v prihodnjem letu uvrstiti med srednje zadolžene države, nadaljevalo pa bi se tudi zmanjševanje pokritosti zunanjega dolga z deviznimi rezervami, ki je še konec leta 1998 znašala 96.4%, lani se je spustila na 74.7%, po prvih osmih mesecih letos pa je znašala 69.1%. Pri tem velja omeniti, da je dejanski tok zadolževanja v tujini v resnici še višji, saj zaradi močnega dolarja in pretežnega zadolževanja v evropskih valutah nastajajo pri izkazu stanja dolga v dolarjih precejšnje obračunane negativne tečajne razlike².

Mednarodni dejavniki močno zaznamujejo tudi letošnja inflacijska gibanja. Po lanskem povišanju cen zaradi učinka uvedbe davka na dodano vrednost smo letos pričakovali bolj umirjeno mesečno rast cen, ki bi vplivala na postopno zniževanje medletnih stopenj rasti cen življenjskih potrebščin, zlasti v drugi polovici leta, in ohranjanje povprečne stopnje inflacije na ravni preteklega leta. Vendar je visoka rast cen nafte in primarnih surovin na svetovnih trgih skupaj s prenosom višjih uvoznih cen na domače cene proizvodov pri proizvajalcih in cene življenjskih potrebščin ter vplivom močnega dolarja vplivala na ponovno rast medletnih stopenj inflacije v septembru, kar je povprečno stopnjo inflacije

² Po oceni BS so medvalutne razlike v prvih osmih mesecih vplivale na nižjo vrednost dolga, izraženo v USD, v višini 578 milijonov USD ali približno dve tretjini osemmesečnega toka posojil iz tujine.

dvignilo nad lansko in letos spomladi predvideno raven (6.1% oziroma 7.6%). Inflacija bo **letos v povprečju leta tako znašala približno 8.9%**. Močan vpliv zunanjih dejavnikov, ki so enkratnega značaja, kaže tudi izračun osnovne (core) inflacije, pri kateri so izločeni vplivi enkratnih dejavnikov, kratkoročni vplivi ter vplivi slučajnostnih motenj na rast cen. Medletna osnovna inflacija (december 2000/december 1999) bo ob koncu leta po oceni znašala 6.9% in je v primerjavi s preteklim letom višja za 0.3 odstotne točke, kar opozarja na prenos višjih cen nafte in surovin na druge cene, ki se je začel v tretjem četrtletju leta 2000.

Cenovna in stroškovna konkurenčnosti slovenskih predelovalnih dejavnosti se bosta letos po oceni izboljšali. Tolar bo letos po oceni precej izgubil na vrednosti v primerjavi s košarico valut, predvsem zaradi močnega dolarja³, tako da se v povprečju leta pričakuje realna deprecijacija efektivnega tečaja tolarja v višini okoli 2%, če upoštevamo relativne cene življenjskih potrebščin (lani 0.7-odstotna realna deprecijacija do košarice valut). Realno tolar letos deprecira tudi do hrvaške kune in valut držav CEFTA. K izboljšanju stroškovne konkurenčnosti pa bo letos največ prispevala visoka rast produktivnosti dela, povezana z oživljanjem proizvodnje v predelovalnih dejavnostih. Kljub pričakovanemu umirjanju produktivnosti dela proti koncu leta in ustavitvi trendnega padanja stroškov dela na zaposlenega bodo slednji v povprečju leta po oceni še vedno precej zaostajali za rastjo produktivnosti dela. Padec relativnih stroškov na enoto proizvoda v košari valut bo v letu 2000 okoli 2.5-odstoten.

Čeprav so gibanja nominalne bruto plače na zaposlenega v skladu s spomladanskimi predvidevanji, bo realna rast povprečne bruto plače na zaposlenega za temi ocenami zaostajala, saj v drugi polovici leta (predvsem v poletnih mesecih) ni prišlo do pričakovane umiritve rasti cen življenjskih potrebščin. Na osnovi predvidenih nominalnih gibanj plač v zasebnem in javnem sektorju ter ob predvideni zmerni rasti cen življenjskih potrebščin do konca leta **bo bruto plača na zaposlenega v letu 2000 realno višja za največ 2%**. Osnovna usmeritev dohodkovne politike o zaostajanju realne rasti plač za rastjo produktivnosti bo tako tudi letos izpolnjena.

V letu 2000 se **nadaljujejo pozitivna gibanja na področju zaposlenosti**, zlasti narašča število delovno aktivnih v storitvenih dejavnostih, trendno pa je začelo naraščati tudi število zaposlenih v predelovalnih dejavnostih. Najbolj dinamično je zaposlovanje v drobnem gospodarstvu, konstantno narašča tudi zaposlovanje v podjetjih in organizacijah. Število delovno aktivnih letos raste tudi po podatkih

³ V primerjavi z nemško marko je tolar v desetih mesecih letos glede na enako lansko obdobje realno celo rahlo apreciral.

anket o delovni sili. **Rast zaposlenosti v ekvivalentu polnega delovnega časa bo letos po oceni okoli 1-odstotna.** Nadaljuje se tudi upadanje števila registriranih brezposelnih, čeprav s počasnejšo dinamiko v primerjavi s preteklim letom; osnovni vzrok za zniževanje pa je tudi letos črtanje iz evidenc. Stopnja registrirane brezposelnosti bo letos v povprečju znašala 12.2% (lani 13.6%), nižja kot lani bo tudi stopnja anketne brezposelnosti (7.2%, lani 7.6%). Kljub pozitivnim trendom na področju zaposlovanja pa je **potrebno programe politike zaposlovanja še bolj kot doslej usmeriti** k zmanjševanju dolgotrajne brezposelnosti in odpravljanju neskladij na trgu dela.

Konsolidirani javnofinančni prihodki v letu 2000⁴ se bodo po oceni realno zmanjšali za 1.5%. Delež javnofinančnih prihodkov v bruto domačem proizvodu bo letos po oceni znašal 41.9%, kar je za 1.8 odstotne točke manj kot v letu 1999. K temu prispevajo predvsem nižji prihodki iz davka na dodano vrednost od predvidenih ob pripravi proračuna kot posledica umirjenega domačega trošenja in višjega izvoza, ki vpliva na višja vračila vstopnega davka. Ob **upočasneni rasti javnofinančnih prihodkov** in pritisku na rast odhodkov za plače ter pokojnine zaradi hitrejše rasti cen je bila nujna **omejitev rasti javnofinančnih odhodkov**. Odhodki državnega proračuna bodo letos po oceni realno za 2% nižji kot lani in za 3% manjši od sprejetega proračuna za leto 2000 (1,060 milijard SIT) zaradi omejevanja porabe sredstev iz državnega proračuna ob koncu leta. Konsolidirani javnofinančni odhodki se bodo letos realno povečali za 1.1%, njihov delež v bruto domačem proizvodu bo po oceni znašal 43.6%. Zaradi relativno večjega zmanjšanja deleža javnofinančnih prihodkov v bruto domačem proizvodu v primerjavi z deležem javnofinančnih odhodkov bo **javnofinančni primanjkljaj**, ki ga izkazuje konsolidirana bilanca javnega financiranja, letos po oceni za dobro odstotno točko višji od lanskega in bo znašal 1.7% bruto domačega proizvoda.

2.2. OBETI IN PRIČAKOVANJA V LETIH 2001 IN 2002 - Umiritev mednarodnega okolja in odločilna vloga plačne in javnofinančne politike

V letu 2001 se bo realna rast bruto domačega proizvoda po oceni nekoliko umirila in bo znašala okoli 4%. K bolj umirjeni dinamiki gospodarske rasti bo

⁴ V skladu z zakonom o izvrševanju proračuna Republike Slovenije za leto 2000 se med prihodke leta 2000 štejejo prihodki iz davka na dodano vrednost in trošarin, vplačani v januarju 2001, ki se nanašajo na promet v decembru 2000. Prihodki iz davka na dodano vrednost in trošarin, vplačani v januarju 2000, ki se nanašajo na promet v decembru 1999, pa so bili vključeni med javnofinančne prihodke za leto 1999.

prispevala predvsem upočasnitev rasti tujega povpraševanja, skladno s pričakovanimi gibanji v mednarodnem okolju. Rast domačega povpraševanja, ki bo omejena z bolj restriktivno javnofinančno politiko, se bo po izraziti umiritvi v letu 2000 le rahlo okrepila in bo po oceni znašala 3.8%. Pri tem bo rast končne potrošnje višja od letošnje (2.9%, v letu 2000 1.6%), rast reprodukcijske potrošnje pa se bo nekoliko upočasnila skladno z upočasnjeno proizvodno aktivnostjo v predelovalnih dejavnostih. Realna rast investicij v osnovna sredstva bo le nekoliko višja od letošnje (po oceni bo znašala okoli 5%), še vedno pa bo presegala rast bruto domačega proizvoda. Nekoliko bolj dinamična rast nekaterih komponent domačega povpraševanja v letu 2001 bo deloma posledica cikličnega vpliva letošnje izrazite umiritve investicijske in končne domače potrošnje, deloma pa tudi pričakovanega izboljšanja pogojev menjave s tujino (pričakovano upadanje cen nafte po koncu zimske sezone in postopna krepitev evra do dolarja), ki bodo vplivali na krepitev domače kupne moči zlasti v drugi polovici leta. Po drugi strani bodo rast domačega povpraševanja, državnega in v določenem delu tudi investicijskega, zavirali omejevalni ukrepi javnofinančne politike, še posebej v obdobju začasnega financiranja proračuna. Upoštevajoč ocenjeno rast plač in zaposlenosti se bo realna rast zasebne potrošnje v letu 2001 okrepila na 2.9%. Zaradi ocenjenega rahlega umirjanja konjunktura v državah EU in tudi visokega letošnjega izvoza, ki dviguje izvozno raven in pomeni visoko primerjalno osnovo za tokove v prihodnjem letu, se bo rast izvoza v prihodnjem letu po oceni umirila (6.9%), še vedno pa bo izvoz blaga in storitev realno naraščal precej hitreje od bruto domačega proizvoda. K nadaljevanju razmeroma ugodnih izvoznih gibanj v letu 2001 bo prispevala tudi pričakovana nadaljnja krepitev gospodarske rasti na Hrvaškem in drugih državah nekdanje Jugoslavije ter v večini tranzicijskih držav, s katerimi se bo krepilo zlasti sodelovanje preko internacionalizacije slovenskih podjetij. **V letu 2002** bo gospodarska rast ob ohranjanju realne rasti tujega povpraševanja na ravni okoli 7% in nadaljnji krepitvi domačega povpraševanja z vidika prispevka obeh nekoliko bolj uravnotežena in se bo okrepila na $4\frac{1}{4}$ odstotka. Ob pričakovani višji realni rasti zasebnega (3.2%) in investicijskega povpraševanja (5.4%) bo rast tujega povpraševanja tudi v letu 2002 ostala glavni dejavnik gospodarske rasti.

Zaradi rahle umiritve izvoznega povpraševanja v letih 2001 in 2002 (izvoz blaga se bo po oceni realno povečal za 7.2 oziroma 7.3%) in višjega uvoza blaga (realno 5.8 oziroma 6.3%) bodo v obeh letih realno hitreje naraščali tudi davki od proizvodov in storitev, tako da bosta stopnji **rasti dodane vrednosti in bruto domačega proizvoda ponovno približno izenačeni**. Rast skupne dodane vrednosti v letu 2001 bo znašala 4.1%, upočasnila se bo predvsem rast predelovalnih dejavnosti (4%), oskrbe z električno energijo (1.5%), gradbeništva (4.5%) in gostinstva (5.5%), rast kmetijstva pa bo po letošnjem ocenjenem

realnem padcu po oceni relativno visoka (7%). Večina storitvenih dejavnosti bo po oceni ohranila podobno dinamiko rasti kot v letu 2000. Rast skupne dodane vrednosti se bo v letu 2002 ponovno nekoliko okrepila (na 4.5%) predvsem zaradi rahle ponovne krepitve realne rasti v predelovalnih dejavnostih ter posledično transportu, kakor tudi v finančnem posredništvu (pod predpostavko konsolidacije bančnega sistema in izpeljane privatizacije v bančništvu in zavarovalništvu).

2

Blagovno-storitveni primanjkljaj se bo tudi v naslednjih dveh letih ohranjal na relativno visoki ravni. Kljub relativni upočasnitvi izvoza blaga in storitev (6.9%) in krepitvi uvoza (5.6%) se bo v letu 2001 predvidoma zmanjšal za okoli 90 milijonov USD (na približno 750 milijonov USD), deloma zaradi predvidenega šibkejšega dolarja in upadanja cen nafte ter posledično ugodnejših pogojev menjave, deloma pa bo k temu prispevala tudi rahla krepitev storitvenega presežka. Na podobni ravni se bo blagovno-storitveni primanjkljaj gibal tudi v letu 2002, ko se bo ob 7-odstotni realni rasti izvoza okrepil tudi uvoz (realno 6.2%), spodbujen z živahnejšo domačo investicijsko in zasebno potrošnjo. **Primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance** se bo ob ocenjenih gibanjih blagovno-storitvenih tokov, predvidenem večjem prilivu sredstev iz strukturnih skladov EU in ohranjanju primanjkljaja faktorskih dohodkov na nekoliko višji ravni od letošnje **v naslednjih dveh letih le postopno zniževal proti 3% bruto domačega proizvoda.**

V prihodnjih dveh letih se bo razvojna vsebina primanjkljaja tekočega računa plačilne bilance ohranjala oziroma celo krepila ob pričakovanem relativno hitrejšem uvozu kapitalnih dobrin. Razmeroma **visoka investicijsko-varčevalna vrzel ne bo problematična, če bodo uvožene investicijske dobrine prispevale k povečanju učinkovitosti naložb.** Glede na prevladujoči delež infrastrukturnih investicij pa bodo pozitivni vplivi povečanja učinkovitosti in posledično višji in bolj konkurenčen izvoz vidni šele v naslednjem srednjeročnem obdobju. Zato je intenzivnejše odpiranje slovenskega gospodarstva tujemu kapitalu, zlasti strateškim tujim vlagateljem, toliko bolj pomembno.

Pod predpostavko, da v prihodnjih mesecih ne bo večjih podražitev nafte in da se bo ob koncu zimske sezone začelo postopno upadanje cen na svetovnih trgih, ter ob relativni krepitvi evra do dolarja, bodo neposredni zunanji pritiski na rast domačih cen življenjskih potrebščin v letu 2001 bistveno manjši od letošnjih. Še vedno pa bo vsaj še dve četrletji po prenehanju rasti cen nafte prisoten prenos na druge cene, zato lahko hitrejšje zniževanje medletnih stopenj inflacije pričakujemo šele v drugi polovici leta. Omenjena dejstva in visoke stopnje inflacije v posameznih mesecih v drugi polovici leta 2000 bodo vplivali na **ohranjanje**

relativno visoke povprečne stopnje inflacije v letu 2001, ki bi ob upoštevanju navedenih predpostavk **znašala približno 7.8%**. Na podlagi pričakovanega umirjanja inflacijskih gibanj in nadaljevanja ugodnega trenda tudi v letu zatem se bo **povprečna letna stopnja rasti cen v letu 2002 postopno približevala 5-odstotni**.

Zaradi pritiska obstoječega mehanizma usklajevanja plač z rastjo cen življenjskih potrebščin na javnofinančne izdatke **bi bilo potrebno že pred iztekom leta 2000 postaviti okvirne pogoje nove plačne politike za obdobje od leta 2001 dalje**. S tem povezana dogovarjanja med socialnimi partnerji so letos sicer že potekala, vendar je bila intenzivnost pogajanj s spremembami v vladi in nato volitvami močno upočasnjena. Osnovni elementi, ki jih bo potrebno določiti v okviru nove plačne politike, so: mehanizem usklajevanja, ki bo upošteval bodoče gibanje cen življenjskih potrebščin, ter način približevanja izhodiščne plače minimalni plači. **V oceni gibanja plač za leto 2001 je predvideno, da bo sklenjen nov dogovor o plačah**. Enaka predpostavka je upoštevana tudi pri oceni javnofinančnih odhodkov. V oceni gibanja plač v javnem sektorju pa so v plačah upoštevani vsi do sedaj sprejeti dodatki, ki so se delno izplačali že v letu 2000, delno se bodo še v letu 2001. Na osnovi upoštevanih gibanj plač v obeh sektorjih bo realna **bruto plača na zaposlenega v letu 2001 porasla med 2% in 2.5%** in bo še vedno zaostajala za rastjo produktivnosti dela.

Ob zaostajanju rasti stroškov dela za rastjo produktivnosti, nadaljevanju sorazmerno dinamične gospodarske rasti in uspešnem izvajanju širše zastavljene politike zaposlovanja se bodo **ugodna gibanja na področju zaposlovanja nadaljevala tudi v letih 2001 in 2002**. Število zaposlenih v ekvivalentu polnega delovnega časa se bo v obeh letih povečalo za okoli 1%, ob ocenjeni rasti bruto domačega proizvoda pa bi se v naslednjih dveh letih nekoliko okrepila rast produktivnosti dela. V obeh letih se bo nadaljevalo tudi upadanje registrirane brezposelnosti, pri tem se bo dinamika upadanja po oceni upočasnila zaradi vztrajanja strukturnih problemov brezposelnosti in pričakovanega večjega priliva iskalcev prve zaposlitve. Povprečna stopnja registrirane brezposelnosti v letu 2001 bi tako znašala okoli 11.7%, v letu 2002 pa 11.3%. Mednarodno primerljiva anketna stopnja brezposelnosti bo v prihodnjih dveh letih znašala okoli 7% (letos 7.2%).

Projekcije javnofinančnih virov v letu 2001 pri nespremenjenem davčnem instrumentariju kažejo na nadaljnje zmanjševanje deleža javnofinančnih prihodkov v bruto domačem proizvodu. Za **zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja pod letošnjo raven** je v letu 2001 potrebno zagotoviti vzdrževanje deleža javnofinančnih prihodkov v bruto domačem proizvodu približno na letošnji ravni

(42%), pri oblikovanju in usklajevanju predloga državnega proračuna pa bo potrebno zagotoviti ustrezno prilagoditev deleža odhodkov državnega proračuna v bruto domačem proizvodu ocenjenim prihodkom.

Tabela 1: Nekateri makroekonomski kazalci v obdobju 1996-2002

	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena
BRUTO DOMAČI PROIZVOD - realna rast v %	3.5	4.6	3.8	5.0	4 ¹ / ₄	4.0	4 ¹ / ₄
Saldo tekočih transakcij s tujino v mio USD	32.0	12.0	147.0	782.0	730.0	648.0	676.0
- v primerjavi z BDP v %	0.2	0.1	-0.8	-3.9	-4.0	-3.3	-3.2
Zaposlenost po metodologiji nacionalnih računov (rast v %)	-0.9	-0.5	0.0	1.0	1.0	1.0	1.0
Stopnja brezposelnosti po ILO v %	7.3	7.4	7.9	7.6	7.2	7.0	7.0
Bruto povprečna plača na zaposlenega (realna rast v %)	5.1	2.4	1.6	3.3	2.0	2.5	2.5
Inflacija (povprečje leta) ¹ , v %	9.7	9.1	7.9	6.1	8.9	7.8	5.2
Efektivni tečaj tolarja - realno ² , v %	-2.9	0.7	4.0	-0.7	-2.1	-0.3	-0.3
KONSOLIDIRANA BILANCA JAVNEGA FINANCIRANJA PO METODOLOGIJI GFS - IMF							
Javnofinančni prihodki ³ v primerjavi z BDP v %	42.7	42.0	43.0	43.7	41.9	41.3	
Javnofinančni odhodki v primerjavi z BDP v %	42.4	43.2	43.8	44.3	43.6	42.6	
Presežek (primanjkljaj) v primerjavi z BDP v %	0.3	-1.2	-0.8	-0.6	-1.7	-1.3	

Opombe: ¹Do leta 1998 merilo inflacije cene na drobno, od leta 1998 naprej merilo inflacije indeks cen življenjskih potrebščin. ²Rast vrednosti pomeni rast vrednosti tolarja in obratno; merjeno z relativnimi cenami življenjskih stroškov. ³Predlog državnega proračuna za leto 2001 še ni oblikovan. Delovne projekcije javnofinančnih virov v letu 2001 pri nespremenjenem davčnem instrumentariju kažejo na nadaljnje zmanjševanje deleža javnofinančnih prihodkov v bruto domačem proizvodu na 41.3%.

Viri: SURS, BS, ocene ZMAR.

2.3. PROJEKCIJE OSNOVNIH MAKROEKONOMSKIH KATEGORIJ DO LETA 2005 - Prehajanje na nov razvojni vzorec

Projekcije osnovnih makroekonomskih kategorij do leta 2005 bolj kot iz sedanjih trendov izhajajo iz nove razvojne paradigme, ki jo zahteva približevanje in vstop Slovenije v EU. Razprava o strategiji gospodarskega razvoja Slovenije mora pripeljati do razvojnega konsenza in hkrati dati osnovne usmeritve za pripravo Državnega razvojnega programa do leta 2006, od katerega bo odvisen obseg sredstev, ki jih bo Slovenija kot članica dobila iz strukturnih skladov EU.

Pri oblikovanju razvojnih ciljev mora nova strategija izhajati iz opredelitve za trajnostni razvoj in iz enakovrednega obravnavanja treh sestavin blaginje, to je

njene gospodarske, socialne in okoljske razsežnosti. Osnovni razvojni cilj je povečevanje blaginje, ki vključuje tudi nematerialne sestavine, kot so osebnostni razvoj in samouresničevanje, vključenost v družbo in varnost, sodelovanje, razvoj individualne in kulturne identitete. Na področju gospodarskega razvoja se cilj povečevanja blaginje konkretizira v (i) krepitvi konkurenčnosti države in gospodarstva, (ii) razvoju človeškega dejavnika in socialne povezanosti, (iii) izboljšanju gospodarske infrastrukture in infrastrukturnih storitev, vključno s storitvami obveznih lokalnih javnih služb varstva okolja, in v (iv) uravnoteženem regionalnem razvoju. Uspešnost razvoja bo v veliki meri odvisna od sposobnosti prilagajanja novim izzivom (globalizacija, informacijska družba, vključitev v EU) in izkoriščanja priložnosti, sposobnosti ustvarjanja učinkovitega socialnega dialoga in razvojnega partnerstva. Za uspešen razvoj bo nujno potrebno še povečati odprtost do okolja ob hkratni krepitvi sposobnosti za ofenzivno izkoriščanje razvojnih priložnosti (krepitev konkurenčne sposobnosti in prilagodljivosti gospodarskih subjektov in države) in okrepiti sposobnosti za vseživljenjsko učenje in iskanje najustreznejših prilagoditev, pri čemer ima glavno vlogo predvsem razvoj človeških virov. Znanje in prilagodljivost ter odprtost namreč postajajo vse bolj ključni dejavniki gospodarskega razvoja.

Uveljavitev novega razvojnega vzorca skupaj z zaključkom preostalih še tranzicijskih reform bi po kvantitativnih ocenah pripeljala do zmerne pospešitve gospodarske rasti (v povprečju za 1 odstotno točko višje v naslednjih 5 letih v primerjavi s preteklimi petimi leti) ob povečanju deleža storitvenih dejavnosti v ustvarjeni dodani vrednosti, predvsem na račun hitrejšega razvoja poslovnih storitev. Čeprav se vloga makroekonomskih politik postopoma zmanjšuje in na pomenu pridobivajo mikroekonomske politike spodbujanja razvoja, ostajata makroekonomska stabilnost in zadostna ekonomska in socialna kohezija pomembna predpogoja uspešnega gospodarskega razvoja. V prihodnjih letih bi za to morale postopno priti do zmanjševanja zunanega neravnovesja (z okoli 4% bruto domačega proizvoda na okoli 2% bruto domačega proizvoda), ki bo financiran predvsem s prilivom tujih investicij (neposrednih in portfolio), do dolgoročno uravnoteženih javnih financ in postopnega zniževanja inflacije na evropski primerljivo raven.

Razmere na trgu dela bodo v veliki meri odvisne tudi od uspešnosti izvajanja novega koncepta politike zaposlovanja, ki izhaja iz potrebe po povečanju zaposljivosti prebivalstva, spodbujanju podjetništva, spodbujanju večje prilagodljivosti podjetij in posameznikov in po zagotavljanju enakih možnosti in pogojev zaposlovanja. Ob uspešnem izvajanju širše zastavljene politike zaposlovanja in uspešni politiki plač se bo v prihodnjih letih nadaljevala rast zaposlenosti, ki bo v povprečju presegala letno 1%, in zmanjševanje brezposelnosti

pod 6% (merjeno z anketo o delovni sili). Neugodna demografska gibanja in potencialna neskladja na trgu dela bodo zahtevala bolj aktivno migracijsko politiko, ki bo na eni strani selektivno spodbujala priseljevanje, na drugi strani pa omogočala zadostne pogoje za "kroženje" (delo izven Slovenije in vračanje domov) domačih usposobljenih kadrov.

3. MEDNARODNO EKONOMSKO OKOLJE – Svetovna gospodarska rast letos visoka, v letu 2001 postopno umirjanje

Krepitev svetovne gospodarske rasti, ki se je začela v drugi polovici leta 1999, se v letu 2000 pospešeno nadaljuje. Letošnja rast svetovnega bruto domačega proizvoda naj bi preseгла lansko (3.4%; IMF 2000b) za najmanj 0.7 odstotne točke, še bolj verjetno pa je, da bo lanska rast presežena za več kot eno odstotno točko. Krepitev svetovne gospodarske aktivnosti v letu 2000 bo po zadnjih ocenah tudi precej izrazitejša, kot so mednarodne inštitucije napovedovale letos spomladi. Po zadnjih napovedih Mednarodnega denarnega sklada bo svetovna gospodarska rast letos v povprečju znašala 4.7%, kar je za 0.5 odstotne točke več od pomladanske napovedi. Nekoliko bolj zadržan je LINK⁵, ki za letos napoveduje 4.1-odstotno krepitev svetovne gospodarske aktivnosti, pri tem je svojo pomladansko oceno prav tako precej izboljšal, in sicer za 0.6 odstotne točke. Na visoko gospodarsko rast in popravke napovedi za leto 2000 navzgor vplivajo ugodna gibanja, zlasti v tistih državah, ki so največ prispevale k oživljanju globalne gospodarske rasti že v drugi polovici leta 1999: nadaljevanje visoke konjunktore v ZDA, spodbujene z domačo potrošnjo in pozitivnim vplivom razvoja informacijske tehnologije na produktivnost dela; okrepanje jugovzhodnih azijskih in latinskoameriških gospodarstev po finančnih krizah v letu 1998 in začetku leta 1999; hitrejše oživljanje gospodarske rasti v EU ter okrepljena gospodarska rast v državah izvoznicah nafte. Letos sta izrazitejša zlasti vpliv visoke gospodarske rasti v ZDA, ki se je v prvi polovici leta nadaljevala z nezmanjšanim tempom, in vpliv visokih cen nafte, ki so sredi septembra dosegle najvišjo raven v zadnjih desetih letih. Rast bruto domačega proizvoda se bo letos po napovedih okrepila v vseh svetovnih regijah oziroma skupinah držav, še najbolj izrazito v srednje- in vzhodnoevropskih tranzicijskih državah (v povprečju z 2.9% v letu 1999 na 4.9% v letu 2000; IMF 2000b) in državah proizvajalkah nafte (v arabskih državah Bližnjega vzhoda v povprečju za 2 odstotni točki, v Rusiji za 3.8 odstotne točke; IMF 2000b).

Vpliv rasti svetovnih cen nafte na letošnjo svetovno gospodarsko rast je preko visoke rasti bruto domačega proizvoda v državah izvoznicah nafte letos še pozitiven, vendar pa hkrati ustvarja vse večje inflacijske pritiske, poslabšuje pogoje menjave, povečuje globalna plačilnobilančna neravnotežja in spodbuja k restriktivnim ukrepom denarnih politik, kar bo odločilno vplivalo na umirjanje

⁵ Nevladni mednarodni raziskovalni konzorcij

globalne gospodarske rasti v letu 2001. **Inflacija v razvitih državah** bo zaradi vpliva višjih cen nafte na svetovnih trgih letos v povprečju višja za vsaj 0.9 odstotne točke glede na leto 1999 (1.4%) in za vsaj 0.4 odstotne točke glede na pomladanske napovedi (1.9%). Po septembrski oceni IMF-a bo inflacija v ZDA najmanj 3.2-odstotna, v državah evro območja (EU-11) pa vsaj 2.1-odstotna. Glede na gibanja cen nafte na svetovnem trgu in mesečno rast cen v teh državah v jesenskih mesecih utegne biti njihova inflacija ob koncu leta tudi za kakšno desetinko odstotne točke višja. Zadnja cenovna gibanja kažejo, da se je v ZDA in državah EU začela rahlo povečevati tudi osnovna inflacija (izračunana po metodologiji IMF-a, ki izloča vpliv rasti cen energentov in sveže hrane), kar kaže na krepitev posrednega vpliva rasti naftnih cen, v EU-11 pa k temu dodatno prispeva tudi šibak evro.

Poleg omenjenega vpliva restriktivnih denarnih politik na umirjanje gospodarske aktivnosti, zlasti v razvitih državah, bo na **svetovno gospodarsko rast v letu 2001** vplivalo še nekaj dejavnikov. Gre predvsem za nadaljnje spremembe cen nafte na svetovnih trgih, dinamiko umirjanja ameriške gospodarske rasti, hitrost prestrukturiranja v nekaterih državah, ki jih je v letu 1998 prizadela finančna kriza, razreševanje problema globalnega plačilnobilančna neravnotežja (rekordni primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance v ZDA, nastanek primanjkljaja v večini držav EU, presežki na Japonskem in v državah izvoznicah nafte) in gibanje deviznih tečajev najpomembnejših svetovnih valut, ki za zdaj ne temeljijo na realnih gospodarskih gibanjih. Ob predpostavki postopnega ohlajanja ameriškega gospodarstva, bolj usklajenega delovanja ekonomskih politik v državah triade (ZDA, EU, Japonska) in znižanja povprečne letne cene nafte na približno 25 USD za sodček (IMF 2000b) bo rast svetovnega bruto domačega proizvoda v letu 2001 znašala med 3.6 in 4.2% (LINK 2000, IMF 2000b). Po takšnem scenariju bo upočasnitev globalne rasti v primerjavi z letom 2000 predvsem posledica počasnejše rasti bruto domačega proizvoda v ZDA (upočasnitev s 5.2% na 3.2 do 3.7%; IMF 2000b, LINK 2000) in Rusiji (s 6.5 do 7% letos na 4% leta 2001). Rast v državah EU (3.3%), na Kitajskem (7.3%) in v Indiji (6.5%) bi ob uresničitvi omenjenih predpostavk v povprečju ostala približno enaka letošnji, okrepila pa bi se v tranzicijskih državah (brez Rusije; s 3.1 na 4.2%), v jugovzhodnih azijskih državah (s 4.5 na 5%), na Japonskem (z 1.4 na 1.8%), v Afriki in Južni Ameriki.

Po ocenah mednarodnih inštitucij bi se svetovna gospodarska rast v naslednjem srednjeročnem obdobju (do leta 2004) pod predpostavko postopnega umirjanja ameriške gospodarske rasti, krepitve evra in znižanja cen nafte na 22 do 28 USD za sodček lahko ustalila med 3 in 3.5% (LINK 2000). Poleg omenjenih dejavnikov pa bo na dinamiko rasti svetovnega gospodarstva v prihodnjih letih

močno vplival tudi nadaljnji razvoj informacijske tehnologije ter obseg in cikličnost gibanja investicij v “novo ekonomijo”, ne le v ZDA, temveč po vsem svetu.

Tabela 2: Gospodarska rast, obseg svetovne trgovine ter gibanja cen nafte in surovin (realna rast v %)

	1998	1999	2000	2001
Gospodarska rast - svet	2.6	3.4	4.7	4.2
Obseg svetovne trgovine	4.3	5.1	10.0	7.8
Svetovna cena nafte	-31.2	36.5	52.0	-13.0
Svetovne cene surovin*	-13.5	-7.8	6.4	4.8

Vir: IMF, september 2000

Opomba: *tehtano povprečje glede na deleže v svetovnem izvozu.

Z dinamično gospodarsko rastjo močno narašča tudi **obseg mednarodne trgovine**. Skladno s tendenco približno dvakrat hitrejše rasti od gospodarske aktivnosti, ki je značilna za obdobje zadnjih deset let, se bo obseg svetovne trgovine letos po oceni povečal za okoli 10%, v prihodnjem letu pa za 7 do 8%. Znotraj tega naj bi se krepili predvsem trgovinski tokovi znotraj regionalnih grupacij in med državami triade ter znotrajpanožna trgovina (intra-industry trade). **Nafta**, ki se je lani na svetovnem trgu v povprečju podražila za 36.4% (povprečna cena v letu 1999 je znašala 17.19 USD), se bo glede na sedanja in pričakovana gibanja cen letos v povprečju podražila za 60 do 70%, povprečna cena nafte bi se letos po oceni tako gibala okoli 29 USD. V letu 2001, natančneje ob koncu zimske sezone, naj bi cena nafte po oceni začela upadati, tako da bi se v povprečju spustila pod 25 USD. **Surovine** se bodo v letu 2000 po oceni v povprečju podražile za 4.5 do 6.4% (pri tem naj bi se relativno hitreje dražile kovine; LINK 2000, IMF 2000b), v letu 2001 pa za 4.8%. Pri napovedih

Tabela 3: Gospodarska rast, inflacija in rast uvoza pri najpomembnejših slovenskih trgovinskih partnericah (v %)

	Realna rast bruto domačega proizvoda			Realna rast uvoza blaga in storitev			Inflacija		
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	1999	2000	2001
EU	2.4	3.4	3.1	1.4*	5.9*	12.4*	1.4	2.1	1.9
Nemčija	1.6	2.9	2.9	7.1	9.0	8.6	0.7	1.7	1.5
Italija	1.4	2.7	2.7	3.8	7.3	8.0	1.7	2.5	1.6
Hrvaška	-0.3	3.0	3.3	4.0*	8.1*	-1.0*	4.4	6.3	4.0
Avstrija	2.2	3.2	3.0	3.2	7.9	6.1	0.5	1.9	2.1
Francija	2.8	3.7	3.2	3.0	5.0	5.0	0.6	1.5	1.1
BIH	10.0	9.0	8.0				-0.3	2.0**	2.0**
ZDA	4.2	5.2	3.2	10.7	12.8	7.6	2.2	3.2	2.6
Poljska*	4.1	5.0	5.0	4.0	7.3	9.2	7.3	9.8	8.0

Opombe: * realna rast uvoza blaga, ** ocene se nanašajo na entiteto Federacija BIH.

Vir: bruto domači proizvod: IMF 2000b; Hrvaška - Croatian Economic Forecast (CEF) 7/2000, BIH -EIU, Poljska WIW 2000b; inflacija: IMF 2000b, CEF, EIU; rast uvoza blaga in storitev: LINK, oktober 2000, Ekonomski institut Zagreb september 2000.

Okvir 1: Alternativne možnosti svetovnih gospodarskih gibanj v letu 2001

Neuresničitev ene ali več omenjenih predpostavk, na katerih temelji IMF-ova ocena 4.2-odstotne svetovne gospodarske rasti v letu 2001, bi imela negativni vpliv na svetovno gospodarsko aktivnost, ki bi se upočasnila bistveno hitreje in močneje ter bila za vsaj eno odstotno točko nižja od sedanjih napovedi (IMF 2000b). Tako bi na dodatno upočasnitev svetovne gospodarske rasti v prihodnjem letu lahko vplivala zlasti morebitna nadaljnja rast naftnih cen, nadaljnje upadanje razmerja med evrom in dolarjem ter preneglo ohlajanje ameriškega gospodarstva.

Nadaljnja rast cen nafte oziroma njihova ohranitev nad 30 USD za sodček bi preko povečanih inflacijskih pritiskov vplivala na nadaljnje zaostrovanje denarnih politik v državah uvoznicah nafte, kar bi imelo močan zaviralni učinek na gospodarsko rast.

Tudi nadaljnja krepitev dolarja v primerjavi z evrom bi imela negativen vpliv na konkurenčnost ameriškega izvoza in ameriško gospodarsko rast, spodbudila pa bi še večje odlive kapitala iz Evrope v ZDA, kar bi dodatno poglobilo obstoječa plačilnobilančna neravnovesja. Glede na razloge za podcenjenost evra (relativno počasnejša gospodarska rast v EU-11 v primerjavi z ZDA; razlike v obrestnih merah, ki vplivajo na odliv kapitala v ZDA; boljše srednjeročne napovedi gospodarske rasti v ZDA zaradi pričakovanega večjega vpliva razvoja informacijskih tehnologij na produktivnost dela; premajhna kredibilnost Evropske centralne banke in posledično premajhno zaupanje v evro; IMF 2000b) je napoved gibanja evra v prihodnjem letu precej negotova. Za zmanjšanje globalnega plačilnobilančnega neravnotežja bi bila smiselna bolj odločna skupna akcija denarnih oblasti območij treh najpomembnejših svetovnih valut, ki bi vrednost evra okrepila vsaj do te mere, da bi povprečni tečaj do dolarja v letu 2001 ostal na ravni letošnjega ter tako medvalutna razmerja bolj približala realnim gospodarskim osnovam.

Tretja možnost t.i. "trdega" pristanka ameriškega gospodarstva (naglo zmanjšanje zaupanja v ameriško valuto, močan padec ameriškega domačega povpraševanja ter naglo zmanjšanje vrednosti tečajev delnic) je glede na gospodarska gibanja ZDA v tretjem četrtletju (umirjanje gospodarske rasti, še vedno ugodni trendi gibanja stopnje brezposelnosti, padanje prenapihnenih tečajev delnic "nove ekonomije") za zdaj še malo verjetna. Če bi do tega vendarle prišlo, bi se ameriška gospodarska rast v letu 2001 po oceni IMF-a upočasnila na samo 1.3%, svetovna gospodarska rast bi v tem primeru bila nižja za 1.1 odstotne točke, v EU-11 pa za 1.3 odstotne točke.

gibanja deviznih tečajev IMF in LINK predvidevata, da se bo razmerje USD/EUR v letu 2001 gibalo okoli 0.9, kar pa je glede na medvalutna razmerja v oktobru in začetku novembra težko uresničljivo oziroma bi zahtevalo znatnejšo krepitev evra do dolarja že do konca leta 2000.

Rast bruto domačega proizvoda v **Združenih državah Amerike** se letos pospešeno nadaljuje in bo po najnovejših ocenah letos dosegla 5.2% (IMF 2000b, LINK 2000), kar je za 0.8 odstotne točke nad pomladansko napovedjo. Podobno kot v preteklem letu sta tudi letos glavna dejavnika gospodarske rasti zasebna poraba in investicije (domače in tuje) na ameriškem trgu kapitala, zlasti v podjetja nove ekonomije. Omenjena gibanja skupaj z močnim dolarjem močno spodbujajo

rast uvoza blaga in kapitala, kar se kaže v rekordno visokem primanjkljaju tekočega računa plačilne bilance, ki bo letos po oceni znašal najmanj 4.2% bruto domačega proizvoda. Naraščanje neskladij in pregrevanje gospodarstva opozarjata na nujnost postopnega umirjanja gospodarske rasti, k čemur bo močno prispevala tudi restriktivna denarna politika. Gospodarska gibanja v ZDA v poletnih in jesenskih mesecih že kažejo, da se gospodarska aktivnost začanja umirjati (umirjanje zasebne porabe; ustavitev padanja brezposelnosti, ki je pri 4% dosegla t.i. naravno stopnjo, saj bi nadaljnje padanje že začelo povečevati pritisk na plače in cene), kar je bolj v skladu s scenarijem "mehkega" pristanka ameriškega gospodarstva. Ta scenarij predvideva umiritev gospodarske rasti na 3.2 do 3.7% v letu 2001, postopno zmanjševanje vrednosti dolarja in posledično krepitev izvoza, ki bi v določeni meri nadomestila izpad sedanjega pozitivnega vpliva uvoza in zasebne porabe na gospodarsko rast.

Gospodarska rast v **državah EU** se bo letos po oceni v povprečju precej okrepila glede na leto 1999 (2.3%) in bo v povprečju znašala okoli 3.4% (IMF 2000b, LINK 2000, EC 2000a), kar presega večino pomladanskih ocen. Vlogo glavnega dejavnika gospodarske rasti je letos prevzelo tuje povpraševanje, spodbujeno s šibkim evrom in oživiljanjem svetovnega gospodarstva, v primerjavi z letom 1999 pa se krepi tudi investicijska potrošnja. Inflacija, ki je lani v povprečju znašala 1.4%, se bo letos predvsem zaradi vpliva višjih cen nafte po oceni dvignila na 2.1%. Le nekoliko nižja rast cen je predvidena tudi v letu 2001 (1.9%), ki bo spodbujena predvsem s pričakovanim rahlim sproščanjem denarne politike. V letu 2001 se bo povprečna gospodarska rast v EU upočasnila na 3.1% (EC, 2000a) oziroma ostala na približno enaki ravni kot letos (IMF 2000b). Morebitno hitrejšo upadanje dinamične gospodarske rasti v letu 2001 pa bi zahtevalo močnejše sproščanje denarne politike in bolj ekspanzivno fiskalno politiko. Manevrski prostor za izvajanje prvega ukrepa bo v veliki meri odvisen od nadaljnje krepitve inflacijskih pritiskov. Za bolj ekspanzivno fiskalno politiko pa glede na precejšnje znižanje javnofinančnih primanjkljajev v letu 1999 (v EU je v povprečju znašal 0.6% bruto domačega proizvoda) in predvidoma tudi v letu 2000 (0.4% bruto domačega proizvoda) ostaja dovolj maneverskega prostora, tako da ne bi povzročila večjih makroekonomskih neravnesij.

Nemčija bo letos dosegla okoli 3-odstotno gospodarsko rast, kar je precejšnje izboljšanje v primerjavi z letom 1999 (1.5%). Glavni dejavnik letošnje gospodarske rasti je izvoz, spodbujen z oživiljanjem izvoznih trgov in šibkim evrom. V primerjavi s preteklim letom se krepi tudi zasebna in investicijska potrošnja. Visoko tuje povpraševanje ugodno vpliva na rast industrijske proizvodnje, ki pa se je po hitrem zagonu v drugi polovici lanskega in v prvi polovici letošnjega leta v poletnih mesecih začela trendno umirjati. To je tudi v

skladu z napovedanim umirjanjem tujega povpraševanja in premikom k notranjemu povpraševanju kot glavnemu dejavniku gospodarske rasti v letu 2001, ko bo gospodarska rast po oceni znašala med 2.9% (EC, 2000a) in 3.3% (LINK 2000, IMF 2000b).

Tudi v **Italiji** bo gospodarska rast letos precej višja od lanske in bo po ocenah znašala med 2.8 in 3.1%, kar je za približno 0.4 odstotne točke nad pomladanskimi ocenami. Poleg izvoza bo na rast bruto domačega proizvoda letos pozitivno vplivala tudi močnejša investicijska aktivnost, ki bo med glavnimi dejavniki gospodarske rasti tudi v prihodnjem letu (v veliki meri povezano z uvedbo davčnih olajšav v letu 1999). V letu 2001 naj bi se dinamika gospodarske rasti nekoliko umirila in bi znašala med 2.7 in 3% (EC 2000a, LINK 2000; IMF 2000b). Rast **avstrijskega** bruto domačega proizvoda bo v letu 2001 po oceni znašala med 3.2 in 3.4% (EC 2000a, IMF 2000b, LINK 2000), kar je za približno 0.3 odstotne točke nad pomladanskimi ocenami, temeljila pa bo, podobno kot lani, predvsem na izvoznem in investicijskem povpraševanju. V letu 2001 se bo rast po oceni mednarodnih institucij nekoliko upočasnila, še vedno pa presegala 3%. Gospodarska rast v **Franciji** se bo letos gibala med 3.5 in 3.7% (IMF 2000b, EC 2000a), kar je približno v skladu s pomladanskimi napovedmi, spodbujena pa bo z izvozom in investicijskim povpraševanjem. Relativno močan bo tudi vpliv zasebne porabe, ki je že v letu 1999 vplivala na razmeroma visoko stopnjo gospodarske rasti v primerjavi z ostalimi državami EU. V letu 2001 se bo gospodarska rast po nekaterih ocenah nekoliko upočasnila (3.2%, EC 2000a) oziroma naj bi se ohranila na podobni ravni kot letos (okoli 3.5%; IMF 2000b), pri tem bo vpliv domače porabe izrazitejši kot letos.

Rast bruto domačega proizvoda v državah **CEFTA (brez Slovenije)** bo letos v povprečju znašala med 3.6 (WIIW 2000b) in 4.1% (IMF 2000b), kar je za približno pol odstotne točke več kot v spomladanskih ocenah in za vsaj 1.6 odstotne točke več kot v letu 1999. Najvišjo rast v letu 2000 bodo, tako kot lani, zabeležile Madžarska, Poljska in Bolgarija, po oceni naj bi se končala tudi recesija na Češkem in v Romuniji. V letu 2001 se bo gospodarska rast držav CEFTA po oceni v povprečju še okrepila in bo znašala med 4.2% (WIIW 2000b) in 4.6% (IMF 2000b), v primerjavi z letom 2000 pa se bo najbolj okrepila v Romuniji, na Slovaškem in Češkem, ki so v letu 1999 še bile v recesiji oziroma so beležile nizke stopnje gospodarske rasti. Najvišji stopnji rasti v letu 2001 bosta dosegali Poljska in Madžarska.

Oživiljanje **hrvaškega gospodarstva**, ki se je začelo v zadnjem četrletju preteklega leta, se letos pospešeno nadaljuje. Rast bruto domačega proizvoda je v prvi polovici leta 2000 znašala 4% glede na enako lansko obdobje, spodbujena pa je

Tabela 4: Gospodarska rast, inflacija in zunanje neravnovesje v državah CEFTA

	Realna rast bruto domačega proizvoda*			Inflacija			Tekoči račun plačilne bilance, glede na BDP			Saldo javnih financ, glede na BDP**		
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Bolgarija	2.4	4.3	4.6	2.1	7.9	4.5	-5.4	-4.6	-3.9	-1.8	-1.2	-0.8
Češka	-0.2	2.1	3.1	2.1	4.1	3.4	-2.6	-2.3	-2.1	-5.1	-4.8	-4.3
Madžarska	4.5	5.2	5.2	10.0	9.3	7.5	-4.3	-4.5	-4.4	-3.3	-3.0	-3.1
Poljska	4.1	4.9	5.3	7.3	9.8	8.0	-7.5	-7.4	-7.0	-3.1	-2.8	-2.8
Romunija	-3.2	0.2	2.3	45.8	40.2	19.4	-3.8	-3.9	-3.8	-3.8	-4.1	-4.0
Slovaška	1.9	2.2	3.3	10.5	13.0	10.0	-5.7	-4.7	-3.9	-5.2	-5.5	-4.0

(v %)

Opomba: *povprečje ocen WIIW-a, IMF-a in Evropske komisije; **Poročilo Evropske komisije (november 2000)
Vir: WIIW 2000b, IMF 2000b, EC 2000a

bila z dinamičnim izvozom in zasebno potrošnjo. Oživljanje hrvaških izvoznih trgov (EU in CEFTA) je spodbudno vplivalo tudi na nadaljnjo rast dodane vrednosti v industrijski proizvodnji. Priliv neposrednih tujih investicij (NTI) na Hrvaško je lani dosegel rekordnih 1.4 milijarde USD, povezan pa je bil s stabilizacijo političnih razmer, vladnimi programi spodbujanja NTI in privatizacijo velikih javnih podjetij ter bank. Ugodna gibanja na tem področju se nadaljujejo tudi letos (priliv NTI v višini 371 milijonov USD v prvem četrtletju 2000), poleg pozitivnega učinka na gospodarsko aktivnost pa visoki prilivi NTI ugodno vplivajo tudi na stabilnost hrvaške kune kljub nekoliko povišani inflaciji zaradi vpliva naftnih cen in dviga trošarin sredi letošnjega leta. Letošnja inflacija ob koncu leta bo po oceni znašala okoli 6.3% (lani je bila 4.2-odstotna). Na podlagi gibanj v prvi polovici leta se ocene gospodarske rasti v letu 2000 gibljejo med 3% in 3.5% (EIZ, Miljenović), podobne, oziroma še nekoliko višje, so tudi napovedi gospodarske rasti v letu 2001.

Gospodarska aktivnost v **Bosni in Hercegovini (BIH)** se po visokih stopnjah rasti v prvih povojnih letih postopno umirja, še vedno pa zaradi nizke primerjalne osnove narašča relativno hitro in se bo letos in v letu 2001 realno okrepla za približno 9% letno. Čeprav je BIH v večji meri izčrpala mednarodno denarno pomoč iz donatorskih konferenc (5.1 milijarde USD v zadnjih petih letih), ostajajo tuji finančni viri v okviru aktivnosti Pakta stabilnosti za Jugovzhodno Evropo in iz naslova posojil mednarodnih denarnih inštitucij glavni generator gospodarske rasti v BIH. S stabilizacijo razmer na širšem območju Balkana in privatizacijo državnega premoženja v BIH se povečuje interes tujih vlagateljev (tudi slovenskih, glej poglavje 4.3.2) za naložbe v bosansko gospodarstvo. Zasebni tuji kapital bo tako v prihodnjih letih po oceni prevzel vlogo glavnega investicijskega vira. Glede na strukturo industrijske proizvodnje, ki temelji predvsem na energetiki, elektrogospodarstvu, rudarstvu, gozdarstvu in prehrabeni industriji, je rast, ki bi temeljila na izvozu, v prihodnjih letih še

malo verjetna, nadaljnje pritekanje mednarodne pomoči in tujih posojil pa bo odvisno tudi od izvajanja gospodarskih reform in hitrosti prestrukturiranja gospodarstva.

Gospodarska rast v **Makedoniji** bo leta 2000 po oceni znašala 4%, v letu 2001 pa 5% (WIIW, 2000). Temeljila naj bi predvsem na pričakovanem večjem prilivu tujega kapitala in okrepljenem gospodarskem sodelovanju s sosednjimi državami, zlasti z Zvezno republiko Jugoslavijo, kar bo ugodno vplivalo na rast industrijske proizvodnje. Večji priliv posojil mednarodnih finančnih institucij bo v veliki meri odvisen od nadaljnega prestrukturiranja gospodarstva, reševanje nakopičenih strukturnih problemov (brezposlenost, naraščanje proračunskega primanjkljaja in primanjkljaja tekočega računa plačilne bilance, veliko število podjetij, ki posluje z izgubami) pa bo v veliki meri določalo dinamiko nadaljnega oživljanja gospodarstva. Na gospodarska gibanja v Makedoniji bo ugodno vplivala tudi pričakovana nadaljnja stabilizacija političnih razmer v **Zvezni republici Jugoslaviji (ZRJ)**. S ponovnim vključevanjem ZRJ v mednarodne gospodarske in finančne tokove se tudi za Slovenijo odpirajo možnosti za krepitev gospodarskega sodelovanja, ki je bilo v zadnjih letih precej skromno in je temeljilo le na blagovni menjavi. Ob predvideni tuji finančni in materialni pomoči in upoštevanju izredno nizko izhodiščno osnovo⁶ bo jugoslovansko gospodarstvo v prihodnjih letih dosegalo visoke stopnje gospodarske rasti, gospodarska aktivnost pa bo temeljila predvsem na obnovi porušenih gospodarskih in infrastrukturnih objektov.

Ob zaključku redakcije Jesenskega poročila konec novembra 2000 so bile objavljene **nove ocene Evropske komisije o gospodarskih gibanjih v državah EU v letih 2000 in 2001**, ki ne odstopajo bistveno od omenjenih napovedi. Ocena povprečne gospodarske rasti EU v letu 2000 (3.4%) je ostala nespremenjena, pri tem je ocena rasti bruto domačega proizvoda v Nemčiji, Italiji in Avstriji v letu 2000 popravljena rahlo navzgor (na 3.1%, 2.9% oziroma 3.5%), v Franciji pa je nekoliko nižja kot v pomladanski oceni (3.3%). Ocena povprečne gospodarske rasti v EU v letu 2001 tudi ostaja nespremenjena in znaša 3.1%, z izjemo Italije (2.8-odstotna rast bruto domačega proizvoda) so ocene v vseh pomembnih zunanjetrgovinskih partnericah popravljene navzdol za 0.1 odstotne točke (Nemčija 2.8%, Avstrija 2.9%, Francija 3.1%), kar pa ne vpliva na naše napovedi slovenskih izvozno-uvoznih tokov v tem letu.

⁶ Samo v letu 1999 se je bruto domači proizvod v ZRJ znižal za skoraj četrtino, v obdobju 1990 do 1998 se je v povprečju zmanjševal za okoli 7% letno (Gligorov 2000), tako da je leta 1998 po oceni dosegal komaj polovico tistega iz leta 1989.

4. ANALIZA TEKOČIH GOSPODARSKIH GIBANJ IN KRATKOROČNA PROJEKCIJA

4.1. BRUTO DOMAČI PROIZVOD – SURS je objavil nove podatke o izdatkovni strukturi bruto domačega proizvoda za obdobje 1995-1999

Zaradi metodološke revizije podatkov plačilne bilance od leta 1994 do leta 1999 (glej poglavje 4.2.2.1.) je SURS za obdobje 1995-1999 objavil nove podatke o izdatkovni strukturi bruto domačega proizvoda v tekočih in stalnih cenah 1995. Prilagoditev izdatkovne strukture bruto domačega proizvoda novim plačilnobilančnim podatkom ni vplivala na višino doslej objavljenih podatkov o skupnem obsegu bruto domačega proizvoda v tekočih in stalnih cenah v obdobju 1995-1998, spremenili pa sta se struktura rasti v vseh letih (z izjemo 1995)⁷ in višina bruto domačega proizvoda za leto 1999. Zaradi popravkov podatkov carinskih deklaracij o uvozu blaga in zadnjih ocen posameznih kategorij izdatkovne strukture se je lanski bruto domači proizvod v stalnih cenah 1995 od

Tabela 5: Revizija plačilne bilance in podatki nacionalnih računov, 1995 –1999

	<i>Realne stopnje rasti v %</i>						
	BDP	Domača potrošnja	Zasebna potrošnja	Državna potrošnja	Investicije v osnovna sredstva	Izvoz	Uvoz
1995 stara m.	4.1	10.8	9.1	2.5	16.8	1.1	11.3
1995 nova m.	4.1	10.8	9.1	2.5	16.8	1.1	11.3
<i>Razlika</i>	-	-	-	-	-	-	-
1996 stara m.	3.5	3.0	2.4	3.6	9.2	3.3	2.4
1996 nova m.	3.5	2.7	2.0	3.4	8.9	3.6	2.1
<i>Razlika</i>	-	-0.3	-0.4	-0.2	-0.3	0.3	-0.3
1997 stara m.	4.6	5.1	3.3	4.3	11.3	11.3	12.2
1997 nova m.	4.6	4.8	2.8	4.3	11.6	11.6	11.9
<i>Razlika</i>	-	-0.3	-0.5	-	0.3	0.3	-0.3
1998 stara m.	3.8	5.7	2.9	5.9	11.1	7.2	10.4
1998 nova m.	3.8	6.0	3.3	5.8	11.3	6.7	10.4
<i>Razlika</i>	-	0.3	0.4	-0.1	0.2	-0.5	-
1999 stara m.	4.9	8.2	5.3	5.7	16.1	1.8	7.3
1999 nova m.	5.0	8.9	6.2	5.8	17.0	1.7	8.2
<i>Razlika</i>	0.1	0.7	0.9	0.1	0.9	-0.1	0.9

Opomba: izračun na osnovi popravljenih podatkov plačilne bilance (BS, 7.9.2000) in revidirane ocene nacionalnih računov 1995-1999 (SURs, 27.10.2000).

Vir podatkov: SURS.

⁷ Prilagoditev izdatkovne strukture bruto domačega proizvoda spremenjeni plačilni bilanci je zahtevala določene popravke prejšnjih ocen SURS-a pri zasebni potrošnji gospodinjstev, državni potrošnji in bruto investicijah ob nespremenjenem nominalnem bruto domačem proizvodu v tekočih in v stalnih cenah.

prvotno ocenjenega povečal za 3.2 milijarde SIT in znaša 2,621.4 milijarde SIT. S tem se je ocena stopnje gospodarske rasti v letu 1999 povišala za 0.1 odstotno točko (s 4.9% na 5.0%).

V skladu z metodologijo ESA 95 je SURS na novo ocenil potrošnje gospodinjstev po nacionalnem konceptu (skupna potrošnja rezidentov na domačem trgu in turistični izdatki v tujini), ki temelji na podatkih plačilne bilance o izdatkih na potovanjih rezidentov v tujino in izdatkih nerezidentov v Sloveniji, ob nespremenjeni dosednji oceni domače potrošnje gospodinjstev (izdatki za potrošnje rezidentov in nerezidentov na teritoriju Slovenije). Pri tej novi oceni državnih izdatkov za končno potrošnje je iz državnih izdatkov in uvoza storitev izločil tiste zdravstvene storitve, ki jih v tujini rezidentom plačuje država. Te transakcije so sedaj prikazane v postavkah tekočih transferov s tujino. Za prilagoditev kategorij izdatkovne strukture bruto domačega proizvoda revidirani plačilni bilanci in za uskladitev z nespremenjenimi nominalnimi podatki o bruto domačem proizvodu v tekočih in stalnih cenah je bila za celotno obdobje potrebna tudi manjša korekcija bruto investicij.

Z revizijo podatkov plačilne bilance so v tekoči račun plačilne bilance vključeni tudi reinvestirani dobički neposrednih tujih vlagateljev. S tem in z manjšimi revizijami ostalih postavk primarnih dohodkov, se je delež neto primarnih dohodkov s tujino (od dela in kapitala) glede na bruto domači proizvod v tem obdobju v primerjavi s prejšnjo oceno precej zmanjšal. V letu 1999 je bil ta tok celo prvič negativen. Zato je bil lani bruto nacionalni dohodek v tržnih cenah (3,631.2 milijarde SIT) prvič za 0.2% manjši od bruto domačega proizvoda. Revizija plačilne bilance v celotnem obdobju in precejšnje povečanje obsega uvoza blaga po revidiranih podatkih carinskih deklaracij v letu 1999 sta spremenila

Tabela 6: Revizija plačilne bilance in podatki nacionalnih računov, 1995 -1999

v milijardah SIT

	Saldo tekočih in kapitalnih transakcij: neto zadolževanje (-), neto posojila (+)	Bruto nacionalni dohodek tekoče cene	Bruto domači proizvod tekoče cene
1995 stara m.	-2.9	2,246.2	2,221.5
1995 nova m.	-13.5	2,242.5	2,221.5
1996 stara m.	+3.8	2,576.1	2,555.4
1996 nova m.	+2.3	2,572.9	2,555.4
1997 stara m.	+2.2	2,928.0	2,907.3
1997 nova m.	+1.4	2,913.0	2,907.3
1998 stara m.	-2.6	3,277.9	3,253.8
1998 nova m.	-24.2	3,258.8	3,253.8
1999 stara m.	-104.9	3,653.8	3,637.4
1999 nova m.	-144.8	3,631.2	3,637.4

Vir: SURS.

tudi dosedanje oceno skupnega presežka oziroma primanjkljaja v tekočih in kapitalnih transakcijah s tujino.

4.1.1. PROIZVODNA STRUKTURA BRUTO DOMAČEGA PROIZVODA – Letos rast dodane vrednosti višja od rasti bruto domačega proizvoda

V prvi polovici leta 2000 je bil bruto domači proizvod realno višji za 4.9% glede na enako obdobje lani. Dinamika rasti po četrletjih je v veliki meri odraz dinamike v enakem lanskem obdobju, še zlasti relativno visoke rasti v lanskem drugem četrletju, ki je znašala 7.4% na letni ravni (posledica pričakovanj pred uvedbo davka na dodano vrednost). Po 6.3-odstotni realni rasti na letni ravni v prvem četrletju letos se je rast bruto domačega proizvoda v drugem četrletju tako umirila na 3.6% na letni ravni, sezonsirani podatki pa še vedno kažejo na nadaljevanje rasti v drugem v primerjavi s prvim četrletjem (za 1%). Dodana vrednost je bila v prvi polovici leta za 5.8% višja kot v enakem obdobju lani (v prvem četrletju za 6.3%, v drugem za 5.4%). Višja rast dodane vrednosti v primerjavi z rastjo bruto domačega proizvoda je rezultat nizke rasti davkov na proizvode in storitve v prvi polovici leta (predvsem padca v drugem četrletju) kot posledica spremenjene strukture trošenja v letošnjem letu. Uvoz, ki je obdavčen, letos namreč narašča bistveno počasneje kot lani, na drugi strani pa se velik del domače proizvodnje izvozi (o rasti izvoza glej poglavje 4.2.2.) in zato ni predmet obdavčitve.

Glavni dejavnik letošnje rasti dodane vrednosti je tuje povpraševanje, kar se odraža tudi v strukturi rasti dodane vrednosti po dejavnostih. K skupnemu povečanju dodane vrednosti so v prvem polletju največ doprinesle predelovalne dejavnosti (neposredno 58%), ki so kot najbolj izvozno usmerjen del slovenskega gospodarstva dosegle realno 10.6-odstotno povečanje dodane vrednosti. Najbolj dinamično rast pa je v prvi polovici leta zabeležila dejavnost gostinstva (12.6%). Visoka rast dodane vrednosti v gostinstvu sicer sovпада z ugodnimi kazalci na področju turizma, je pa deloma tudi rezultat enkratnega vpliva lanske davčne reforme na zmanjšanje stroškov podjetij. Visoko proizvodno in izvozno aktivnost je v prvi polovici leta spremljala tudi dinamična rast dodane vrednosti v dejavnosti transporta, skladiščenja in zvez (7.3%) ter oskrbi z elektriko, plinom in vodo (5.9%).

V drugi polovici leta 2000 se bo rast skupne dodane vrednosti po oceni rahlo upočasnila, predvsem zaradi pričakovane upočasnjene rasti dodane vrednosti v predelovalnih dejavnostih. Poleg lanske dinamike (krepitev proti koncu leta) bo

na to vplivalo tudi pričakovano postopno umirjanje izvozne aktivnosti proti koncu leta ter naraščajoči stroški podjetij zaradi manj ugodnih cenovnih gibanj (doma in v tujini). V letu 2000 naj bi se tako **dodana vrednost realno povečala za 4.8%, bruto domači proizvod pa za 4¼ odstotka**. V letu 2001 se bo gospodarska rast po oceni rahlo umirila, **bruto domači proizvod naj bi se realno povečal za 4%**. Po letošnji dinamični rasti se bo v primerjavi z letom 2000 najbolj umirila rast industrijskih področij, predvsem predelovalnih dejavnosti in oskrbe z elektriko, plinom in vodo. Rahlo se bo upočasnila tudi rast v gradbeništvu, večina storitvenih dejavnosti pa bo ohranila podobno dinamiko rasti kot v letu 2000. V letu 2002 naj bi se začela dinamika rasti dodane vrednosti tako industrijskih kot storitvenih dejavnosti ponovno krečiti, **bruto domači proizvod bi se tako po oceni realno povečal za 4¼ %**.

Tabela 7: Rast in struktura dodane vrednosti po dejavnostih v letih 1999-2002 (v%)

	Realne stopnje rasti v %, stalne cene 1995				Struktura v %, tekoče cene			
	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena
A Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	2.3	-5.0	7.0	2.0	3.2	2.9	3.0	2.9
B Ribištvo	-7.5	5.0	2.0	2.0	0.0	0.0	0.0	0.0
C Rudarstvo	-0.7	-1.0	-0.5	-2.0	1.0	0.9	0.9	0.8
D Predelovalne dejavnosti	4.0	7.0	4.0	4.5	23.8	24.3	23.8	23.7
E Oskrba z elektr. energijo, plinom, vodo	-2.5	3.0	1.5	1.5	2.6	2.6	2.5	2.4
F Gradbeništvo	14.4	5.0	4.5	6.0	5.3	5.3	5.2	5.3
G Trgovina, popravila motornih vozil	7.7	4.0	4.0	4.0	10.0	10.0	10.1	10.1
H Gostinstvo	1.5	9.0	5.5	5.5	2.6	2.7	2.7	2.8
I Promet, skladiščenje in zveze	3.2	5.0	4.5	5.0	7.0	7.1	7.2	7.3
J Finančno posredništvo	2.8	5.0	5.0	5.5	3.7	3.8	3.8	3.9
K Nepremičnine, najem in poslovne storitve	5.2	4.0	4.0	5.0	10.5	10.4	10.5	10.6
L Javna uprava, obramba, soc. Zavarovanje	4.0	4.0	3.5	4.0	5.0	4.9	5.0	5.0
M Izobraževanje	3.5	3.5	3.0	4.3	4.9	4.8	4.8	4.8
N Zdravstvo in socialno varstvo	4.2	3.5	3.5	4.0	4.7	4.6	4.7	4.7
O Druge skupne in osebne storitve	4.8	4.7	4.5	4.5	3.1	3.1	3.1	3.2
Pripisane bančne storitve (PBS)	0.3	1.0	1.5	1.0	-2.1	-2.0	-2.0	-2.0
1. DODANA VREDNOST (A ... O + PBS)	4.8	4.8	4.1	4.5	85.3	85.5	85.4	85.4
2. Neto korekcijske postavke (davki na proizvode in storitve - subvencije)	6.3	1.2	3.7	2.9	14.7	14.5	14.6	14.6
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3 = 1+2)	5.0	4¼	4.0	4¼	100.0	100.0	100.0	100.0

Vir: SURS; ocena ZMAR.

Dejavnost **kmetijstva, gozdarstva in lova** bo v letu 2000 zabeležilo negativno rast dodane vrednosti. Glavni razlog je huda suša, ki je v poletnih mesecih prizadela pretežni del Slovenije in je po prvih ocenah Uprave RS za pospeševanje kmetijstva prizadejala veliko škodo, ki pa se precej razlikuje po področjih in tipih tal (dokončne ocene vpliva na kmetijsko pridelavo še ni). Razpoložljivi

podatki SURS-a se nanašajo na obdobje, ko večji del vpliva suše še ni bil razviden. V prvih osmih mesecih letos se je skupna vrednost odkupa kmetijskih proizvodov glede na enako obdobje lani realno znižala za 2.1%. V primerjavi z enakim lanskim obdobjem je bila odkupljena večja količina jajc, mleka, jabolk in vina, manjša pa je količina krompirja ter teža živine in perutnine za zakol. Število živine na družinskih kmetijah in v kmetijskih podjetjih je bilo ob popisu kmetijskih gospodarstev junija letos po predhodnih podatkih za 1% večje pri govedu in za 6% večje pri prašičih glede na vzorčni popis decembra lani.

Menjava kmetijskih in živilskih proizvodov Slovenije z drugimi državami, izražena v ameriških dolarjih, je bila ob nadaljevanju močne krepitve dolarja v prvih osmih mesecih za 3% manjša kot v enakem obdobju lani. V strukturi menjave kmetijskih proizvodov je opazna predvsem krepitev strukturnega deleža držav CEFTA (z 12% v prvih osmih mesecih leta 1999 na 13% v prvih osmih mesecih letos), saj se je vrednost menjave teh proizvodov s temi državami povečala za 3%, z državami EU pa zmanjšala za 8%. Na rast menjave s članicami CEFTA je vplivalo letošnje sproščanje trgovine s kmetijskimi proizvodi na podlagi določil srednjeevropskega prostotrgovinskega sporazuma.

Kljub ocenjenemu nižjemu fizičnemu obsegu pridelave v letu 2000 zaradi posledic suše bodo višje cene kmetijskih pridelkov in povečane subvencije kmetijskim pridelovalcem (v skladu s sprejeto reformo kmetijske politike, glej Pomladansko poročilo 2000) nekoliko omilile **realni padec dodane vrednosti, ki bo letos po**

Okvir 2: Popis kmetijstva in finančne intervencije v kmetijstvu

V Sloveniji je bil junija letos izveden popis kmetijstva, ki je usklajen z mednarodnimi priporočili FAO in Eurostat. Na podlagi podatka o večjem številu kmetij z nad 10 ha kmetijskih zemljišč v uporabi in manjšem številu kmetij z manj kot 10 ha zemljišč v uporabi (glede na vzorčni popis leta 1997) lahko sklepamo, da se je proces koncentracije zemljišč že pričel.

Dve tretjini popisanih kmetij (62 tisoč) je na podlagi Uredbe o uvedbi finančnih intervencij za ohranjanje in razvoj kmetijstva in proizvodnje hrane oddalo vloge za izplačilo državnih subvencij za leto 2000, ki se letos prvič razdeljujejo preko Agencije za kmetijske trge in razvoj podeželja. Izvajanje ukrepov, opredeljenih z reformo kmetijske politike, ki se je na nekaterih področjih začelo že v letu 1999, se letos utrjuje in razširja, neposredna plačila pridobivajo na pomenu. Ukrep neposrednih plačil na hektar poljščine je bil dopolnjen tako, da se je med pridelovalci razširil krog upravičencev, razširjene so bile premije govedorejcem ter na novo uvedena ekološka plačila v vinogradništvu, spremenjen pa je tudi sistem podpor za pridelovalce v območjih s težjimi pridelovalnimi razmerami. Z večanjem proračunskih podpor poskuša kmetijska politika blažiti vse bolj zaostren ekonomski položaj kmetijstva, na katerega močno vpliva odpiranje slovenskega gospodarstva. Ker pa samo to ni dovolj, je nujno vzpodbuditi hitrejše strukturne spremembe in rast produktivnosti v slovenskem kmetijstvu.

oceni 5-odstoten. V letu 2001 se bo realna rast dodane vrednosti v kmetijstvu okrepila na 7%, **letu 2002** pa se bo ponovno vrnila približno na raven večletnega povprečja (**okoli 2%**).

V okviru **rudarstva** največji delež dodane vrednosti prispeva pridobivanje energetske surovine, tj. v glavnem pridobivanje lignita in rjavega premoga (85% dodane vrednosti gospodarskih družb v dejavnosti rudarstva, ki ustvarijo približno štiri petine dodane vrednosti sektorja). Po planu premogovnih podjetij naj bi se letos odkop lignita povečal za 1.2%, odkop rjavega premoga pa znižal za 2.4%. Proizvodnja lignita naj bi se tudi v prihodnjih letih ohranila na sedanji ravni (okoli 4 milijone ton), pri proizvodnji rjavega premoga pa je predvideno nadaljnje zniževanje (710 tisoč ton v letu 2001, po letu 2002 naj bi se proizvodnja ustalila pri 600 tisoč ton letno). Približno tolikšna proizvodnja bo pokrivala potrebe trboveljske termoelektrarne do leta 2008, ko naj bi le-ta postopno prenehala delovati, Termoelektrarna-toplarna Ljubljana pa naj bi že do leta 2002 v celoti prešla na kurjenje okoljsko manj oporečnega - uvoženega - rjavega premoga. Na osnovi predvidene dinamike proizvodnje v premogovništvu ter na osnovi podatka SURS-a o 7.5-odstotnem znižanju obsega proizvodnje v »neenergetskem« delu rudarstva v prvih devetih mesecih letos glede na primerljivo lansko obdobje ocenjujemo, da se bo **dodana vrednost** dejavnosti **rudarstva letos realno znižala za okoli 1%**. V **letih 2001 in 2002** naj bi k nadaljnjemu **znižanju dodane vrednosti v rudarstvu za 0.5% oz. 2%** prispevalo že omenjeno krčenje dejavnosti v Rudniku Trbovlje-Hrastnik.

Potem ko se je lani realna rast dodane vrednosti v **predelovalnih dejavnostih** pod vplivom šibkejšega tujega povpraševanja in posledično skromnejšega domačega izvoza umirila na 4.0% (leta 1998 4.6%), je v prvi polovici leta 2000 na letni ravni znašala kar 10.6% (v prvem četrtletju 10.3%, v drugem pa 10.8%). Relativno visoko rast v prvi polovici letošnjega leta lahko delno pojasnujemo z močno upočasnjeno dinamiko rasti v enakem obdobju lani, sicer pa je letošnja krepitev predvsem rezultat dinamične rasti izvoza blaga (glej poglavje 4.2.2.). To potrjujejo tudi podatki o povečanju obsega proizvodnje v predelovalnih dejavnostih v prvih devetih mesecih letos, saj se je ob skupnem povečanju obsega proizvodnje za 8% glede na enako obdobje lani obseg proizvodnje pri pretežnih izvoznikih⁸ povečal za 10.9% (lani se je v povprečju zmanjšal za 0.3%), pri

⁸ Podpodročja predelovalnih dejavnosti, ki na podlagi statističnih podatkov iz bilance stanja in bilance uspeha več kot polovico svojih poslovnih prihodkov ustvarijo na tujih trgih (proizvodnja tekstilij, tekstilnih in krznenih izdelkov, proizvodnja usnja in usnjenih izdelkov, obdelava in predelava lesa, proizvodnja kemikalij, kemičnih izdelkov in umetnih vlaken, proizvodnja gume in plastičnih mas, proizvodnja kovin in kovinskih izdelkov, proizvodnja strojev in naprav, proizvodnja električne in optične opreme ter proizvodnja vozil in plovil).

drugih, pretežno na domači trg usmerjenih proizvajalcih, pa za 1.9% (v povprečju lanskega leta 0.4-odstotna rast). Gibanja znotraj skupine pretežnih izvoznikov so podobna kot v preteklih letih. Tako najhitreje povečujejo obseg proizvodnje panoge, za katere sta večinoma značilni nadpovprečna dodana vrednost na zaposlenega ter nadpovprečna donosnost sredstev in prodaj⁹. Najslabše rezultate med pretežno izvozno usmerjenimi podpodročji pa dosegajo delovno intenzivne panoge z relativno nizko dodano vrednostjo na zaposlenega in nadpovprečnim deležem stroškov dela v prodajah (tekstilna in usnjarska industrija). Zaradi ugodnih gibanj v mednarodnem okolju so v letošnjih devetih mesecih prav vsi pretežni izvozniki povečali obseg proizvodnje v primerjavi z enakim lanskim obdobjem. V okviru celotnih predelovalnih dejavnosti so v devetih mesecih padec obsega proizvodnje glede na enako lansko obdobje tako zabeležila le tri podpodročja, ki so pretežno usmerjena na domači trg, in sicer: proizvodnja koka, naftnih derivatov in jedrskega goriva (za 15.6%), proizvodnja drugih nekovinskih in mineralnih izdelkov (za 5.0%) ter proizvodnja pohištva, druge predelovalne dejavnosti in reciklaža (za 3.1%).

Dinamično rast proizvodnje in dodane vrednosti spremlja letos tudi počasnejše upadanje števila zaposlenih v predelovalnih dejavnostih kot lani. V prvih devetih mesecih leta se je tako v primerjavi z enakim obdobjem lani število zaposlenih (po mesečnih podatkih SURS) zmanjšalo za 2.4% (v povprečju leta 1999 za 3.5%), najbolj, podobno kot lani, v delovno intenzivnih dejavnostih: v proizvodnji tekstilij in tekstilnih izdelkov za 7.3% (lani za 6.5%), v proizvodnji usnja in usnjenih izdelkov za 5.9% (lani za 12.0%). Precej se je zaposlenost v devetih mesecih letos zmanjšala tudi v proizvodnji vozil in plovil (za 6.5%). V istem obdobju se je število zaposlenih povečalo edino v proizvodnji električne in optične opreme (za 4.9%), v proizvodnji gume in izdelkov iz plastike pa je ostalo na ravni predhodnega leta.

Relativno visoka realna rast dodane vrednosti v predelovalnih dejavnostih v prvi polovici leta se bo po ocenah v drugem polletju nekoliko umirila, kar že kažejo tudi podatki o obsegu proizvodnje v predelovalnih dejavnostih v tretjem četrtletju letos. Umirjanje rasti naj bi se zaradi vpliva krepitve dinamike rasti v enakem obdobju lani ter ocenjenega rahlega upočasnjevanja rasti izvoza blaga v drugi polovici leta (glej poglavje 4.2.2.) nadaljevalo tudi v mesecih do konca leta, na postopno umirjanje rasti izvoznih in skupnih naročil ter obsega proizvodnje

⁹ V prvih devetih mesecih letos so glede na enako obdobje lani najbolj povečali proizvodnjo električne in optične opreme, kovin in kovinskih izdelkov, izdelkov iz gume in plastičnih mas, vozil in plovil ter kemikalij in kemičnih izdelkov. Med temi področji, z izjemo proizvodnje kovin in kovinskih izdelkov ter proizvodnje vozil in plovil, vsa dosegajo nadpovprečne rezultate tako pri dodani vrednosti na zaposlenega kot pri donosnosti sredstev in prodaj.

proti koncu leta pa kažejo tudi rezultati oktobrske ankete o poslovnih tendencah v predelovalnih dejavnostih. Poleg upočasnjene dinamike rasti proizvodnje bodo na umiritev rasti dodane vrednosti v drugi polovici letošnjega leta vplivali tudi rastoči stroški podjetij kot posledica neugodnih cenovnih gibanj (domačih in tujih). **Dodana vrednost** v predelovalnih dejavnostih bi tako **letos** v povprečju leta po oceni dosegla okoli **7-odstotno realno rast**. **V letu 2001** naj bi se rast tujega povpraševanja in posledično domačega izvoza blaga (glej poglavje 4.2.2) v primerjavi z letošnjim letom nekoliko upočasnila, kar se bo odrazilo tudi v nižji rasti dodane vrednosti predelovalnih dejavnosti. Na izračun povprečne stopnje rasti dodane vrednosti v prihodnjem letu bo neugodno vplivala tudi letošnja dinamika rasti (upočasnjevanje proti koncu leta). Upoštevaje omenjene dejavnike naj bi se dodana vrednost v predelovalnih dejavnostih v letu 2001 **realno povečala za 4%**, v letu 2002 pa pričakujemo ponovno **rahlo okrepitev**.

V dejavnosti **oskrba z elektriko, plinom in vodo** največji delež dodane vrednosti ustvarijo »energetske« gospodarske družbe¹⁰ s področja oskrbe z elektriko, plinom, paro in toplo vodo (največ oskrba z elektriko). Po podatkih ELES-a se je proizvodnja električne energije v letošnjih prvih devetih mesecih glede na primerljivo lansko obdobje povečala za 2.5%, po podatkih SURS-a pa se je obseg proizvodnje dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom, paro in toplo vodo povečal za 6.5%. Pri električni energiji blago povečevanje proizvodnje omogočajo tudi nekoliko povečane zmogljivosti (novi uparjalniki v nuklearki, novi plinski agregati v Brestanici, obnova nekaterih hidroelektrarn). Kljub spodbudnim devetmesečnim podatkom računamo z umirjanjem dinamike v zadnjem trimesečju, za celotno dejavnost **oskrba z elektriko, plinom in vodo** pa za **leto 2000** predvidevamo **3-odstotno realno rast dodane vrednosti**. Za prihodnje leto predpostavljamo, da vzpostavitev notranjega trga z električno energijo, ki je z Energetskim zakonom predvidena za sredino leta 2001, ne bo negativno vplivala na domačo proizvodnjo elektrike. Omenjeni zakon zagotavlja domačim proizvajalcem tudi pomoč pri reševanju nasedlih investicij, kjer lahko že v letu 2001 pričakujemo konkretne rešitve. **V naslednjih dveh letih** se bo ob predvideni rahli umiritvi proizvodne aktivnosti tudi v dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo **rast dodane vrednosti** po oceni **nekoliko umirila (na približno 1.5% v povprečju leta)**.

Po izjemno visoki lanski rasti (14.4%) se konjunktura v **gradbeništvu** letos umirja. V prvem polletju je bila dodana vrednost realno za 5.2% višja kot v enakem lanskem obdobju, pri čemer se je dinamika rasti upočasnila predvsem v

¹⁰ Te družbe ustvarijo štiri petine dodane vrednosti gospodarskih družb dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo, ki pa skupaj ustvarijo okoli 87% dodane vrednosti dejavnosti.

drugem četrtnetju (od 6.6% v prvem na 3.8% v drugem četrtnetju). Slednje je v veliki meri odraz izjemno visoke rasti dodane vrednosti v lanskem drugem trimesečju (realno za 26.2% na letni ravni), ko se je gradbena aktivnost pred uvedbo davka na dodano vrednost močno povečala. Na letošnje umirjanje gradbene aktivnosti kažejo tudi podatki o vrednosti opravljenih del v gradbeništvu, ki je bila v prvih osmih mesecih letos realno za 2.6% nižja kot v enakem lanskem obdobju. Znižanje gradbene aktivnosti gre na račun visoke gradnje (vrednost gradbenih del se je realno znižala za 11.1%; v okviru tega se je stanovanjska gradnja, ki predstavlja 19% visoke gradnje, realno okrepila za 40%), vrednost gradbenih del v nizkih gradnjah pa je v tem obdobju realno porasla za 10%. Na podlagi omenjenih gibanj ocenjujemo, da se bo umirjena rast dodane vrednosti v drugem polletju leta 2000 nadaljevala, tako da bi v celem letu dosegla **realno 5-odstotno rast**. V letu 2001 naj bi se umirjanje gradbene aktivnosti nadaljevalo (**okoli 4.5-odstotno realno povečanje dodane vrednosti**), na kar bo vplival predvsem manjši obseg proračunsko financiranih gradbenih del v obdobju začasnega financiranja. V letu 2002 se bo realna rast dodane vrednosti v gradbeništvu po oceni ponovno okrepila in bo znašala **okoli 6%**.

V prvi polovici letošnjega leta je dejavnost **trgovine, popravil motornih vozil in izdelkov široke porabe** zabeležila 0.3-odstotno rast dodane vrednosti glede na enako obdobje lani. V prvem četrtnetju se je dodana vrednost na letni ravni povečala za 5.1%, v drugem pa zmanjšala za 3.8%, pri čemer je padec v drugem četrtnetju v veliki meri posledica visoke osnove v enakem obdobju lani (nakupovalna mrzlica pred uvedbo davka na dodano vrednost). Po mesečni raziskavi TRG-10¹¹ so se prihodki v trgovini na drobno in prodaji motornih vozil v prvi polovici letošnjega leta realno povečali za 5.7%. Relativno visoka rast prihodkov v primerjavi z rastjo dodane vrednosti je predvsem posledica spremembe metodologije, saj od 1. julija 1999 v prihodek, ki ne vključuje davkov, spada tudi trošarina. Gibanja v dejavnosti trgovine, popravil motornih vozil in izdelkov široke porabe v prvi polovici leta - kljub relativno nizki rasti dodane vrednosti in tudi prihodka lahko ocenimo kot razmeroma ugodna glede na izredno visoko lansko osnovo (11.7-odstotna realna rast dodane vrednosti na letni ravni v prvem polletju 1999). To potrjujejo tudi podatki o gibanju števila zaposlenih v tej dejavnosti, ki je bilo v prvih osmih mesecih za 4.2% večje kot v enakem obdobju lani. Lanska dinamika vpliva na dinamiko rasti v trgovini tudi v drugi polovici letošnjega leta. Visoka rast prihodkov v trgovini na drobno in prodaji motornih vozil v juliju in avgustu letos (14.2-odstotna oziroma 9.7-odstotna realna letna rast na medletni ravni) je tako v veliki meri posledica

¹¹ Podatki o prihodkih za podjetja, ki so po glavni dejavnosti razvrščena v dejavnost trgovina na drobno, prodaja goriva in motornih vozil ter vzdrževanje in popravila motornih vozil.

lanskega upada prihodka po uvedbi davka na dodano vrednost. Glede na ponovno rahlo oživljanje proti koncu lanskega leta zato ocenjujemo, da se bosta do konca leta 2000 rast prihodka in dodane vrednosti ponovno umirila, tako da bo realna rast dodane vrednosti v dejavnosti **trgovine, popravil motornih vozil in izdelkov široke porabe v povprečju leta 2000** znašala **4%**. Podobna gibanja naj bi se nadaljevala v **naslednjih dveh letih**, tako da bi se realna rast dodane vrednosti ohranila na ravni **4% letno**.

Dodana vrednost v **gostinstvu** se je v prvem četrtletju leta 2000 povečala za 14.2%, v drugem pa za 11% glede na enako obdobje lani. Relativno visoko rast dodane vrednosti v prvem polletju (12.5%) je na eni strani posledica spremembe davčnega sistema sredi leta 1999, ki se je odrazila v nižjih stroških podjetij s področja gostinstva v primerjavi s prvim polletjem leta 1999¹². Na drugi strani letos na rast prihodka (4.3-odstotna realna rast v prvih osmih mesecih leta na medletni ravni) in dodane vrednosti v gostinstvu ugodno vpliva letošnja dobra turistična sezona. V prvih devetih mesecih letos smo v Sloveniji zabeležili za 11% več turističnih prenočitev kot v enakem obdobju lani oziroma za 5.4% več kot v enakem obdobju leta 1998 (primerjava z letom 1998 je smiselna zaradi izjemno slabe turistične sezone v letu 1999). Med turističnimi prenočitvami se je število tujih turistov povečalo (26.4-odstotna rast glede na enako lansko obdobje), število prenočitev domačih turistov pa se je zmanjšalo za 1.4%. Letošnja ugodna gibanja v gostinstvu potrjujejo tudi podatki o številu delovno aktivnih v tej dejavnosti, ki je bilo v osmih mesecih leta za 3.9% višje kot v enakem obdobju lani. Kljub temu se bo rast dodane vrednosti v drugi polovici leta po oceni umirila, saj zgoraj omenjeni enkratni vpliv spremembe davčnega sistema na povečanje dodane vrednosti v tem obdobju ne bo več prisoten. Ocenjena **realna rast dodane vrednosti v letu 2000 naj bi** tako dosegla **9%**. **Za leti 2001 in 2002** pričakujemo nadaljevanje pozitivnih trendov v gostinstvu. Število turističnih prenočitev naj bi se povečevalo predvsem izven glavne turistične sezone, tem gibanjem pa naj bi sledila tudi **realna rast dodane vrednosti**, ki naj bi se v obeh letih gibala okoli **5.5%**.

V dejavnosti **prometa, skladiščenja in zvez** so lani zabeležili znižanje količinskega obsega poslovanja v vseh vrstah kopenskega potniškega in blagovnega prometa, letos pa se zmanjšuje le še obseg cestnega blagovnega in potniškega prometa ter mestni potniški promet. V prvih devetih mesecih letos se je število prepeljanih potnikov v mestnem potniškem prometu znižalo za 12.7% v primerjavi z enakim

¹² Pred reformo so namreč podjetja s področja gostinstva plačevala prometni davek na vmesno porabo, po spremembi davčnega sistema pa sicer plačujejo davek na dodano vrednost na vmesno porabo, a jim je le-ta kasneje vrnjen oz. se jim šteje kot že plačan davek.

obdobjem lani, v cestnem potniškem prometu pa za 5.4%. Po železnici so v istem obdobju prepeljali za 8.3% več potnikov, v letališkem prometu so zabeležili za 14.4%, v zračnem potniškem prometu pa za 14.8% večje število potnikov. V okviru blagovnega prometa se je obseg cestnih prevozov znižal za 7.1%, merjeno v tonah, vendar podatek ne zajema prevozov samostojnih avtoprevoznikov ter prevozov blaga za lastne potrebe podjetij, zato je reprezentativnost kazalca kot merilca celotne dejavnosti cestnih blagovnih prevozov močno omejena. Po železnici so v omenjenem obdobju prepeljali za 7.1% več blaga kot v enakem obdobju lani, tako da so rezultati po devetih mesecih boljši od predvidenih v poslovnem načrtu Slovenskih železnic za leto 2000. Po železnici prepeljejo najmanj 90% tranzitnega tovora Luke Koper, slabše, le okoli 20- do 30-odstotno pa je železnica udeležena pri prevozu blaga, uvoženega prek Luke Koper (na krajše razdalje so konkurenčnejši cestni prevozniki). Letošnji boljši rezultati pri prevozu blaga po železnici naj bi bili povezani tudi z zmanjševanjem recesije v črni metalurgiji, ki je v letu 1999 povzročila močan padec prevozov v kopenskem tranzitu. V pristaniškem prometu se je v prvih devetih mesecih glede na enako obdobje lani pretovor blaga povečal za 1.3%, v celotni prekladalni dejavnosti (vključno s pristaniško) pa za 3.5%. Obseg prevozov so v istem obdobju relativno najbolj povečali v pomorskem blagovnem prometu (za 20.3%, merjeno v tonah). V poštni dejavnosti se je število prevzetih poštnih pošiljk, podobno kot lani, močno povečalo (za 16.5%), v telekomunikacijski dejavnosti pa še vedno naglo narašča število uporabnikov mobilne telefonije, število dostopov do interneta ter število ISDN priključkov; dinamika priključevanja naročnikov na fiksno telefonsko omrežje pa se upočasnjuje. Na osnovi navedenih gibanj in ocen do konca leta bo dejavnost **prometa, skladiščenja in zvez letos** dosegla okoli **5-odstotno realno rast dodane vrednosti**, kar po 7.3-odstotni rasti na letni ravni v prvem polletju pomeni rahlo umiritev v drugi polovici leta, v skladu z umirjanjem proizvodne aktivnosti in izvoza. Nadaljnje sproščanje konkurence ter predvidena privatizacija v telekomunikacijski dejavnosti bo ugodno vplivala na nadaljnjo rast dodane vrednosti v prihodnjih letih. **V letu 2001** se bo rast zaradi umirjanja mednarodne menjave sicer nekoliko upočasnila (**realno 4.5%**), **v letu 2002** pa bi po oceni ponovno znašala **okoli 5%**.

V prvi polovici leta se je dodana vrednost v sektorju **finančnega posredništva** realno povečala za 4.4% na letni ravni, kar je izboljšanje v primerjavi z enakim obdobjem lani (2.8-odstotna realna rast na letni ravni). Boljši rezultati so predvsem odraz gibanj v bančnem sektorju, ki ima glede na ustvarjeno dodano vrednost več kot dvotretjinski delež na področju finančnega posredništva. V prvi polovici leta 2000 so skoraj vse banke zabeležile realno rast obsega poslovanja, dobiček bančnega sektorja pa je bil v prvem polletju realno za 13.1% večji kot v enakem obdobju lani. Na rast dobička so najbolj vplivali višji neto obrestni zaslužki,

vendar ne zaradi boljše kakovosti poslovanja, temveč predvsem kot posledica vpliva višje inflacije na TOM in posledično na obrestno maržo. Slabši rezultat pa je bil v prvem polletju dosežen na področju neto finančnih poslov (prihodki od trgovanja z vrednostnimi papirji), saj so banke predvsem zaradi neugodnih gibanj na kapitalskem trgu realizirale višje odhodke kot lani. V septembru 2000 se je začel prenos računov pravnih oseb iz Agencije RS za plačilni promet v banke in do konca leta naj bi banke prevzele že okoli 4000 pravnih oseb, kar bo ugodno vplivalo **na rast dodane vrednosti finančnega posredništva, ki bo letos po oceni znašala okoli 5.3%**. Z nadaljnjo liberalizacijo finančnih in kapitalskih tokov ter vstopom tuje konkurence na slovenski finančni trg se bo nadaljevala konsolidacija in racionalizacija poslovanja bančnega sektorja. Poleg tega se bo z izvajanjem pokojninske reforme povečal obseg poslovanja pokojninskih skladov in zavarovalnic. Ob nadaljnji konjunkturi celotnega gospodarstva ter pod predpostavko nadaljevanja pozitivnih gibanjih v bančnem sektorju, zavarovalništvu, dejavnosti pokojninskih skladov in na področju pomožnih dejavnosti bo **realna rast dodane vrednosti finančnega posredništva tudi v prihodnjem letu ostala na ravni približno 5%**, izrazitejša krepitev rasti tega sektorja pa bo v veliki meri odvisna od nadaljnjega prestrukturiranja finančnega sektorja in privatizacije bank ter zavarovalnic.

4

V prvi polovici leta je bila dodana vrednost v dejavnosti **nepremičnine, najem in poslovne storitve** za 3.2% realno višja kot v enakem obdobju lani, kar pomeni umirjanje v primerjavi s 5.2-odstotno letno realno rastjo v letu 1999. Podobna so tudi gibanja v zaposlenosti. Lani se je število delovno aktivnih v povprečju leta povečalo za 6.3%, od januarja do avgusta letos pa le za 3.3% na medletni ravni. V strukturi dodane vrednosti celotne dejavnosti predstavlja pomemben delež stanovanjska dejavnost oziroma ocenjena bruto renta (46% v letu 1999). Ob živahni stanovanjski gradnji se bo letos in v letu 2001 po oceni bolj kot v preteklih letih povečal stanovanjski sklad, kar bo ugodno vplivalo na povečanje bruto rente oziroma dodane vrednosti stanovanjskih storitev. V dodani vrednosti drugih dejavnosti tega sektorja (najrazličnejše hitro rastoče poslovne storitve in gospodarjenje z nepremičninami, ki so predstavljale 54% celotne dodane vrednosti področja v letu 1999) se v zadnjih letih hitro povečuje delež področja obdelava podatkov, podatkovne baze in s tem povezane dejavnosti (računalniške storitve)¹³. Povečuje se tudi delež ustvarjene dodane vrednosti področja poslovanje z nepremičninami, ki je v letu 1997 znašal 4.7%, v letu 1999 pa že 6.2%. Največji delež (76.6% v letu 1999) v dodani vrednosti gospodarskih družb v tej dejavnosti pa ima področje drugih poslovnih dejavnosti, to so zlasti razne svetovalne

¹³ Z 9.6% (1997) dodane vrednosti gospodarskih družb, ki ustvarijo 90% dodane vrednosti sektorja na 13.1% (1999).

dejavnosti (pravno, davčno, podjetniško, informacijsko svetovanje). Dinamična rast področja poslovanja z nepremičninami se bo letos in v prihodnjem letu po oceni nadaljevala. Pri tem ima pomembno vlogo hitro rastoča stanovanjska gradnja, ki hkrati vpliva na rast storitev prostorskega načrtovanja, projektiranja in inženiringa. Trend povezovanja podjetij s področja informatike, računalništva in telekomunikacij ter storitve nove ekonomije bodo vplivali na rast dodane vrednosti celotnega področja računalniških storitev ter projektiranja in tehničnega svetovanja, ki vključuje projektiranje informacijskih sistemov. Ocenjena gibanja potrjujejo tudi podatki o gibanju števila delovno aktivnih, saj se je število delovno aktivnih v poslovanju z nepremičninami v prvih osmih mesecih letos, ob precej nižji rasti zaposlenosti celotne dejavnosti, povečalo za 7.4% glede na enako obdobje lani, na področju računalniških storitev pa za 17.9%. Upošteva se lansko dinamiko rasti in letošnja gibanja, ocenjujemo, da bo **realna rast dodane vrednosti** dejavnosti nepremičnine, najem in poslovne storitve **letos 4-odstotna**, na podobni ravni se bo ohranila tudi **v letu 2001**, **v letu 2002** pa bo ponovno **nekoliko višja**.

V dejavnosti **javne uprave, obrambe in obveznega socialnega zavarovanja** se je v prvi polovici leta dodana vrednost realno povečala za 3.9% glede na enako obdobje lani. Število delovno aktivnih se je v prvih osmih mesecih povečalo za 3.1% glede na enako obdobje lani in narašča hitreje kot v letu 1999 (2.7-odstotna rast). Rast zaposlenosti se po ocenah tudi v naslednjem letu ne bo umirila, saj bodo izvajanje regionalne razvojne politike in aktivnosti, povezane z vključevanjem v EU, zahtevale dodatne zaposlitve. V letu 2000 bo realna rast dodane vrednosti v dejavnosti javne uprave obrambe in obveznega socialnega zavarovanja **okoli 4-odstotna**, po rahli upočasnitvi **v letu 2001 (3.5%)** pa naj bi se **v letu 2002** ponovno vrnila **na letošnjo raven**.

Dodana vrednost v dejavnosti **izobraževanja** je bila v prvi polovici leta realno za 3.1% višja kot v enakem obdobju lani. Rast povprečne bruto plače na zaposlenega v tej dejavnosti bo letos po ocenah ponovno visoka, saj je bila v obdobju od januarja do avgusta (glede na enako obdobje lani) realno 4.1-odstotna (izplačilo druge polovice povečanja dodatka k plačam v dejavnosti izobraževanja). Število delovno aktivnih se je v tem obdobju povečalo za 1.6%, (enako lanski povprečni letni rasti), najbolj na področju izobraževanja odraslih in drugega izobraževanja¹⁴ (5%). Visoka je bila v tem obdobju tudi rast števila delovno aktivnih na področju višjega in visokega šolstva (3.4% na letni ravni). Gibanja na področju zaposlenosti potrjujejo pričakovanja o hitri rasti obeh področij, ki ustvarita približno četrtno skupne dodane vrednosti dejavnosti izobraževanja (višje in visoko šolstvo nekaj

¹⁴ Jezikovne, glasbene in umetniške šole, tečaji računalništva in informatike, seminarji itd.

manj kot 20%, izobraževanje odraslih in drugo izobraževanje pa približno 5%). Tudi večina tržno usmerjenih javnih in zasebnih podjetij tega sektorja deluje na omenjenih dveh področjih, vendar pa večji del dodane vrednosti (okoli 95%) še vedno ustvarijo netržno usmerjeni zavodi (vrtci ter osnovne, srednje, višje in visoke šole). Upošteva je rast dodane vrednosti v prvi polovici leta ter gibanje zaposlenosti in plač, ki je približno enako kot lani, ocenjujemo da bo **letošnja realna rast dodane vrednosti** dejavnosti izobraževanja **3.5-odstotna**. **V prihodnjih dveh letih** se bo pomen omenjenih hitro rastočih dejavnosti po oceni krepil, realna rast dodane vrednosti pa bi se gibala okoli **3% v letu 2001 in malo nad 4% v letu 2002**.

V prvi polovici leta 2000 je bila dodana vrednost v dejavnosti **zdravstva in socialnega varstva** realno za 3.7% višja kot v enakem obdobju lani. Povprečna bruto plača na zaposlenega se je od januarja do avgusta letos glede na enako obdobje lani realno znižala za 0.7%. Kljub temu padcu, ki je v veliki meri odraz lanske visoke rasti plač v tej dejavnosti (4.9%), bo rast povprečne bruto plače na zaposlenega v tej dejavnosti glede na oktobrsko zvišanje plač zdravnikov in predvideno decembrsko povišanje plač drugim zdravstvenim in socialnim delavcem, vse leto pozitivna. Število delovno aktivnih se je v prvih osmih mesecih letos povečalo za 3.1% glede na enako obdobje lani, letošnja rast zaposlenosti pa bo po oceni dosegla le približno tretjino lanske (9.4% v povprečju leta, v veliki meri kot posledica obsežnega vključevanja brezposelnih v programe javnih del na področju socialnega varstva). Podobno kot lani tudi letos narašča predvsem število delovno aktivnih na področju socialnega varstva. Na podlagi omenjenih gibanj plač in zaposlenosti ocenjujemo, da bo realna **rast dodane vrednosti** v dejavnosti zdravstvo in socialno varstvo **v letu 2000 3.5-odstotna**, na podobni oziroma nekoliko višji ravni pa se bo gibala tudi **v letih 2001 in 2002 (3.5 oziroma 4%)**.

Dodana vrednost v dejavnosti **druge javne skupne in osebne storitve** se je v prvi polovici leta 2000 na letni ravni realno povečala za 4.3%. Rast števila delovno aktivnih pa je v prvih osmih mesecih znašala 3.8% na letni ravni in bo po oceni letos za več kot polovico nižja kot v letu 1999, ko je bila 8.1-odstotna. Nekaj manj kot dve tretjini skupne dodane vrednosti dejavnosti ustvarijo gospodarske družbe, vendar pa je delež tržnih storitev bistveno večji, kar kaže na veliko tržno usmerjenost zavodov in drugih javnih služb, ki delujejo v tej dejavnosti. Pričakovano nadaljnje prehajanje javnega v zasebni sektor se bo postopoma vse bolj odražalo tudi v večji učinkovitosti in postopni krepitvi rasti dodane vrednosti celotnega področja. Na podlagi omenjenih gibanj ocenjujemo, da se bo **dodana vrednost** dejavnosti druge javne, skupne in osebne storitve

letos realno povečala za 4.7%, podobno rast pričakujemo tudi v prihodnjih dveh letih.

4.1.2. IZDATKOVNA STRUKTURA BRUTO DOMAČEGA PROIZVODA – Tuje povpraševanje ponovno glavni dejavnik gospodarske rasti

Za razliko od lani, ko je bilo domače povpraševanje glavni dejavnik gospodarske rasti, je letošnja gospodarska rast spodbujena predvsem z močnim oživiljanjem izvoznega povpraševanja. Na letošnjo krepitev izvoza vpliva predvsem nadaljevanje ugodne konjunkturo v EU. Zaradi precejšnje upočasnitve domačega povpraševanja bo rast skupnega povpraševanja v letu 2000 po oceni (4.7%) kljub visokemu izvozu nekoliko nižja od dosežene v lanskem letu (5.6%). V prihodnjih dveh letih pričakujemo še nekoliko nižjo rast agregatnega povpraševanja (v povprečju 4.6%), predvsem na račun umiritve rasti tujega povpraševanja, rast domačega povpraševanja pa naj bi bila nekoliko hitrejša.

Tabela 8: Rast komponent povpraševanja

	Realne stopnje rasti v %						
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Skupno agregatno povpraševanje	3.6	6.2	5.0	5.6	4.7	4.4	4.8
v tem:							
Tuje povpraševanje (izvoz)	3.6	11.6	6.7	1.7	8.7	6.8	7.0
Domače povpraševanje	3.6	4.8	4.5	6.6	3.6	3.8	4.2
- reprodukcijsko	3.4	4.6	3.6	4.8	4.8	4.1	4.5
- izdatki za zasebno porabo	2.0	2.8	3.3	6.2	1.4	2.8	3.2
- izdatki za državno potrošnjo	3.4	4.3	5.8	5.8	2.1	3.0	3.8
- investicijsko	8.9	11.6	11.3	17.0	4.2	5.0	5.4

Vir: SURS, Ocene nacionalnih računov ZMAR.

Letos je prišlo do premikov v strukturi agregatnega povpraševanja. V primerjavi z letom 1999 se bo letos bistveno okrepila rast tujega povpraševanja (8.7%), rast domačega povpraševanja pa bo počasnejša (3.6%). Delež izvoza v bruto domačem proizvodu, ki je v preteklih petih letih znašal 55.5%, se bo letos tako okrepil na 57.9%. V okviru domačega povpraševanja letos najhitreje raste reprodukcijsko povpraševanje (4.8%) zelo skromna pa je, glede na pretekla leta, rast zasebne porabe (1.4%); nižja je tudi rast investicij v osnovna sredstva (4.2%). **Rast bruto domačega proizvoda bo letos nižja od rasti dodane vrednosti (4.8%; glej poglavje 4.1.1) in bo po oceni znašala 4¼ odstotka. V letih 2001 in 2002 bo rast domačega povpraševanja po oceni bolj usklajena z rastjo bruto domačega proizvoda (4 in 4¼ odstotka) in bo znašala 3.8% oziroma 4.2%;**

pri tem bo rast končne porabe naraščala (2.9 oziroma 3.3%), rast reprodukcijske potrošnje (4.1 oziroma 4.5%) pa se bo prehodno nekoliko upočasnila.

Realno gibanje agregata bruto domačega proizvoda daje vpogled v spremembo obsega domače proizvodnje in je merilo za gospodarsko rast, vključuje pa tudi davke na uvožene proizvode in druge davke na proizvode in storitve, ki sicer niso vključeni v bruto dodano vrednost rezidentnih proizvajalcev (glej poglavje 4.1.1). Zaradi nižje rasti zasebne porabe in višje rasti izvoza, pa tudi zaradi dinamike vračanja zbranih davkov in nižje rasti uvoza, bodo letos prihodki od davka na dodano vrednost nižji, obseg vračil DDV pa višji od prvotno predvidenega. Rast tujega povpraševanja bo letos vplivala na krepitev deleža povpraševanja, ki lahko zahteva vračilo vstopnega DDV nad izstopnim, zato bo višina neto davkov na proizvode (ki računsko predstavljajo okoli 15% bruto domačega proizvoda) ostala realno na nivoju predhodnega leta. Realni dohodki rezidentov niso odvisni samo od porasta domače proizvodnje, temveč tudi od relativnih gibanj izvoznih in uvoznih cen. Če rezidentni proizvajalci dosegajo v izvozu višjo dinamiko rasti cen kot v uvozu, se jim zunanji pogoji gospodarjenja izboljšujejo, kar se kaže v večjih realnih dohodkih oziroma porastu kupne moči njihovih dohodkov in dohodkov nacionalnega gospodarstva kot celote v odnosih z ostalim svetom, pozitivno pa vpliva tudi na izračun bruto domačega proizvoda. V letu 2000 se dogaja ravno obratno, saj se zunanji pogoji gospodarjenja poslabšujejo oziroma rast uvoznih cen znatno presega rast cen, ki jih dosegajo izvozniki. Po oceni bo rast cen na uvozni strani letos za okoli 4 indekzne točke višja od rasti izvoznih cen (predvsem zaradi vpliva visokih cen nafte na svetovnem trgu ter krepitve USD v primerjavi s košarico valut slovenskih najpomembnejših zunanjetrgovinskih partneric; poleg tega so pospešeni rasti cen nafte sledile tudi

Tabela 9: Temeljni agregati nacionalnih računov, 1996-2002

	Realne stopnje rasti v %, stalne cene 1995						
	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	3.5	4.6	3.8	5.0	4 ¹ / ₄	4.0	4 ¹ / ₄
REALNI BRUTO DOMAČI DOHODEK	3.7	5.0	5.2	5.5	2.3	4.1	4.0
REALNI BRUTO NACIONALNI DOHODEK	3.4	4.5	5.1	5.1	2.3	4.0	4.1
REALNI BRUTO NAC. RAZPOL. DOHODEK	3.4	4.7	5.1	5.1	2.5	4.1	4.1
Domača potrošnja	2.7	4.8	6.0	8.9	2.3	3.4	3.9
Izdatki za končno potrošnjo	2.3	3.2	3.9	6.1	1.6	2.9	3.3
Zasebna potrošnja	2.0	2.8	3.3	6.2	1.4	2.8	3.2
Državna potrošnja	3.4	4.3	5.8	5.8	2.1	3.0	3.8
Bruto investicije	3.9	10.4	12.4	17.0	4.0	4.7	5.4
Investicije v osnovna sredstva	8.9	11.6	11.3	17.0	4.2	5.0	5.4
REALNO BRUTO VARČEVANJE	7.0	10.0	8.8	2.4	5.2	7.5	6.2

Vir: SURS; ocena ZMAR.

cene drugih primarnih surovin in rast cen proizvajalcev v najpomembnejših dobaviteljicah). Z dohodki, ki izhajajo iz danega obsega domače proizvodnje, je torej mogoče financirati manjši obseg nabav tujih proizvodov kot pred poslabšanjem pogojev menjave, kar je tudi eden izmed razlogov za letošnjo upočasnjeno rast uvoza. Uvoz blaga in storitev, ki je v obdobju 1993-1999 rasel po povprečni letni stopnji 10.8%, bo letos tako le za 4.9% večji kot v predhodnem letu.

Rast realnega bruto domačega dohodka (s katerim poleg sprememb v obsegu bruto domačega proizvoda merimo tudi spremembe v kupni moči dohodkov kot posledico sprememb pogojev gospodarjenja) je za leto 2000, pri gospodarski rasti $4\frac{1}{4}$ %, ocenjena na 2.3%. Velika razlika v rasti navedenih agregatov kaže, da tekoče spremembe v zunanjih pogojih gospodarjenja in kupni moči nacionalnega gospodarstva lahko zelo pomembno vplivajo na dohodke faktorjev in obnašanje ekonomskih subjektov, kar je glede na velikost, vključenost v mednarodno trgovino ter strukturo uvoza in izvoza v slovenskem gospodarstvu še posebno izrazito. To je tudi pojasnilo za veliko razliko med predvideno inflacijo v letošnjem letu (8.9%) in implicitnim deflatorjem bruto domačega proizvoda (7.4%). Ob poslabšanju zunanjih pogojev poslovanja vsi temeljni agregati domače potrošnje tako letos realno rastejo počasneje kot znaša ocenjena rast bruto domačega proizvoda. Zaradi bistveno počasnejše rasti domače potrošnje bo letos investicijsko-varčevalna vrzel v stalnih cenah leta 1995 za 2.6% manjša kot v preteklem letu, vendar bo višina primanjkljaja tekočega računa plačilne bilance v tekočih cenah, glede na bruto domači proizvod, med letoma ostala nespremenjena (4% bruto domačega proizvoda).

Obseg skupne domače potrošnje se bo letos po oceni realno povečal za 2.3%, kar je za skoraj 2 odstotni točki manj od ocenjene realne rasti bruto domačega proizvoda. Struktura domačega trošenja je z razvojnega vidika ugodna, saj se investicije v osnovna sredstva povečujejo bistveno hitreje (rast 4.2%) kot končna poraba (rast 1.6%). Delež investicij v osnovna sredstva se bo tako letos povečal na 27.8% bruto domačega proizvoda (lani 27.2 %). Tudi v prihodnjih dveh letih pričakujemo, da bodo investicije v osnovna sredstva rasle hitreje kot končna poraba. Delež končne potrošnje v bruto domačem proizvodu se bo letos znižal (od lanskih 76.2%) na višino iz leta 1998 (75.8%). Zaradi visoke rasti zasebne potrošnje v letu 1999 (6.2%), ki so jo spodbudili pričakovani učinki uvedbe DDV, je bila njena umiritev rasti v letu 2000 pričakovana, saj prebivalstvo bremeni odplačevanje lani najetih posojil, poleg tega pa je bilo z višjimi obrestnimi merami tudi spodbujeno, da del razpoložljivega dohodka prelije v varčevanje. Glede na to, da posledic letošnjega padca kupne moči dohodkov na kratek rok ne bo

mogoče povsem odpraviti, tudi v prihodnjem letu predvidevamo le zmerno rast zasebne porabe (2.9%).

Tabela 10: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

	Struktura v %, tekoče cene						
	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Blagovno/storitveni saldo s tujino (izvoz-uvoz)	-1.0	-0.8	-1.5	-4.4	-4.6	-3.9	-3.8
Domača potrošnja skupaj	101.0	100.8	101.5	104.4	104.6	103.9	103.8
- Zasebna potrošnja	57.5	56.4	55.7	55.7	55.4	55.1	54.9
- Državna potrošnja	20.1	20.4	20.3	20.6	20.4	20.2	20.1
- Investicije v osnovna sredstva	22.5	23.4	24.6	27.2	27.8	27.6	27.8
- Spremem. zalog in vred. predmeti	0.9	0.7	1.0	1.1	1.0	1.0	1.0

Vir: SURS; ocena ZMAR.

Izdatki za domačo potrošnjo že od leta 1995 presegajo ustvarjeni bruto domači proizvod. Primanjkljaj v menjavi blaga in storitev s tujino se je lani bistveno povečal in je znašal po revidiranih podatkih plačilne bilance že 4.4 % bruto domačega proizvoda (leta 1998 1.5 % bruto domačega proizvoda). Kljub skromni realni rasti v tekočem letu bo letošnji obseg skupne domače potrošnje v tekočih cenah za 4.6 % večji od bruto domačega proizvoda. Zaradi poslabšanja zunanjih pogojev menjave bo torej letošnji primanjkljaj v menjavi blaga in storitev s tujino še za 0.2 odstotne točke večji kot lani. Povečanje zunanjetrgovinskega primanjkljaja, ki se je pojavilo lani, je posledica dejavnikov, ki so delno strukturnega in trajnejšega značaja, zato tudi v prihodnjih letih pričakujemo njegovo ohranjanje na sorazmerno visoki ravni.

Tabela 11: Oblikovanje in delitev bruto nacionalnega razpoložljivega dohodka

	Struktura v %, tekoče cene					
	1997	1998	1999	2000 Ocena	2001 Ocena	2002 ocena
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Neto primarni dohodki s tujino	0.2	0.2	-0.2	-0.2	-0.3	-0.2
BRUTO NACIONALNI DOHODEK	100.2	100.2	99.8	99.8	99.7	99.8
Neto tekoči transferi s tujino	0.7	0.6	0.6	0.8	0.8	0.8
BRUTO NAC. RAZPOL. DOHODEK	100.9	100.8	100.5	100.6	100.5	100.6
Končna potrošnja	76.7	75.9	76.2	75.8	75.3	75.0
BRUTO VARČEVANJE	24.1	24.9	24.2	24.8	25.3	25.6
Saldo tekočih transakcij s tujino	0.0	-0.7	-4.0	-4.0	-3.3	-3.2
BRUTO INVESTICIJE	24.1	25.6	28.2	28.6	28.6	28.8
v tem: investicije v osnovna sredstva	23.4	24.6	27.2	27.8	27.6	27.8
NETO INVESTICIJE	6.1	7.7	10.8	11.4	11.0	10.8

Vir: SURS; ocena ZMAR.

Z vključitvijo reinvestiranih dobičkov od neposrednih tujih investicij med odhodke od kapitala in z manjšimi korekcijami drugih postavk primarnih dohodkov (avgusta letos je bila plačilna bilanca za obdobje 1994-1999 revidirana v skladu s peto izdajo priročnika IMF za izdelavo plačilne bilance; glej tudi poglavje 4.2.2.1), so bili neto primarni dohodki s tujino (od dela in kapitala) leta 1999 prvič negativni, v obsegu 0.2% bruto domačega proizvoda; približno enako višino neto odliva iz tega naslova pričakujemo tudi v obeh prihodnjih letih. Glede na to, da se v letu 2000 - zaradi pritoka sredstev predpristopne pomoči - pričakuje rahlo izboljšanje salda tekočih transferov s tujino, bo letošnji bruto nacionalni razpoložljivi dohodek po oceni za 0.6 odstotne točke večji od bruto domačega proizvoda. Podobna razmerja med navedenima agregatoma pričakujemo tudi v prihodnjih dveh letih. Bruto varčevanje se bo letos po oceni realno povečalo za 5.2%, v prihodnjih letih pa bo njegova realna rast po oceni še višja (leta 2001 bo znašala 7.5%, leta 2002 pa 6.2%). Delež bruto varčevanja glede na bruto domači proizvod se bo letos povečal za 0.6 odstotne točke (na 24.8%) in sicer za 0.4, odstotne točke zaradi manjših izdatkov za končno potrošnjo in za 0.2 odstotne točke zaradi povečanja neto tekočih transferov s tujino. Dosežena raven nacionalnega varčevanja pa tudi letos ne bo zadoščala za financiranje domačih bruto investicij. Rezultat bo primanjkljaj plačilne bilance v višini 4% bruto domačega proizvoda oziroma 730 milijonov USD, ki se bo po oceni pretežno pokrnil z zadolževanjem v tujini. Zaradi predvidene rasti bruto varčevanja v letih 2001 in 2002 pa bo potreba po uvozu kapitala v obeh letih nekoliko nižja (3.3 % bruto domačega proizvoda oziroma 648 milijonov USD in 3.2% bruto domačega proizvoda oziroma 676 milijonov USD).

Okvir 3: Vpliv poslabšanih razmer v mednarodnem okolju na gospodarsko rast

Morebitno večje poslabšanje razmer v mednarodnem okolju v prihodnjem letu, ki bi ga lahko povzročilo prehitro ohlajanje ameriškega gospodarstva, nadaljevanje rasti cen nafte na svetovnih trgih oziroma njihovo ohranjanje na sedanji visoki ravni, ali nadaljnja slabitev evropske valute, bi zaradi odprtosti in majhnosti slovenskega gospodarstva upočasnilo tudi domačo gospodarsko rast. Ob predpostavki močne upočasnitve gospodarske rasti v ZDA v letu 2001 in 2002 (1.8% in 1.2%; IMF, 2000a) in posledično nižje rasti v EU (upočasnitev za okoli 1.3 odstotne točke v državah evro območja v obeh letih), bi bila rast slovenskega bruto domačega proizvoda zaradi nižjega obsega zunanje menjave in vpliva na domačo potrošnjo in proizvodno aktivnost v letih 2001 in 2002 do 1 odstotne točke nižja od napovedane.

4.1.3. STROŠKOVNA STRUKTURA BRUTO DOMAČEGA PROIZVODA – Pričakovano rahlo zmanjšanje deleža bruto poslovnega presežka

Realna rast sredstev za zaposlene (3.4%) bo tudi letos zaostajala za realno rastjo bruto domačega proizvoda (4¼ odstotka). Kljub temu se bo zaradi precejšnjega zaostajanja implicitnega deflatorja bruto domačega proizvoda za splošnim indikatorjem domače inflacije, predvsem kot posledica poslabšanih pogojev menjave, in veljavnega načina usklajevanja plač delež stroškov dela v bruto domačem proizvodu v letu 2000 po oceni začasno povečal (za 0.3 odstotne točke glede na leto 1999). V letu 2001 bodo sredstva za zaposlene predvidoma realno porasla za 3.7%. Zaradi predvidenega zaostajanja nominalne rasti mase sredstev za zaposlene za nominalno rastjo bruto domačega proizvoda in ob izboljšanju pogojev menjave ter spremenjenem načinu usklajevanja plač, se bo delež sredstev za zaposlene v bruto domačem proizvodu v letu 2001 predvidoma znižal na 52%. Glede na precejšnje znižanje subvencij iz državnega proračuna zaradi omejevanja porabe sredstev iz državnega proračuna ob koncu leta 2000 bo delež bruto poslovnega presežka v bruto domačem proizvodu nekoliko nižji kot v letu 1999; po predvidevanjih se bodo podobna gibanja nadaljevala tudi v prihodnjem letu. Delež subvencij v bruto domačem proizvodu bo letos tako za 0.3 indeksne točke nižji kot v letu 1999 in bo predvidoma znašal 1.9%, kar je najmanj po letu 1992. Podoben padec strukturnega deleža subvencij v bruto domačem proizvodu kot posledice začasnega financiranja pričakujemo tudi v letu 2001.

Ocena v letu 2000 obračunanih davkov na proizvodnjo in uvoz je za 2.5% (okoli 19 milijard SIT) nižja od spomladi predvidene. Razlogov za to je več. Padec višine davkov, obračunanih na proizvodnjo in uvoz glede na pomladansko oceno, je deloma posledica večje umiritve rasti zasebne potrošnje od prvotno pričakovane, kar izhaja iz padca kupne moči dohodkov v letu 2000. Spomladi tudi še ni bilo mogoče zanesljivo oceniti zmanjšanja davčne osnove, do katerega je prišlo zaradi poslabšanja zunanjih pogojev poslovanja (višja rast izvoza in nižja rast uvoza, kot sta bili prvotno načrtovani). Poleg tega je bilo za začetek leta 2000 predvideno povečanje trošarin, ki ni bilo realizirano, zato bodo prihodki od trošarin letos na letni ravni nižji od predvidenih za okoli 11 milijard SIT. Ob uvedbi DDV sredi preteklega leta se je delež davkov na proizvode in storitve v bruto domačem proizvodu povečal (od 14.3% v letu 1998 na 15% v letu 1999), kar je predvsem povezano z rastjo zasebne porabe, ki je lani precej presegla rast bruto domačega proizvoda, pa tudi z vplivom uvedbe DDV na zmanjšanje davčne evazije. Zato bo delež davkov na proizvode in storitve v letu 2000 po oceni

nekoliko nižji kot lani (za 0.2 odstotne točke) in bo znašal 14.8% bruto domačega proizvoda. Ob predvideni strukturi potrošnje v prihodnjem letu pričakujemo približno podoben delež davkov na proizvode in storitve kot v letošnjem letu. Ob zmanjševanju carin in uvoznih dajatev zaradi izvajanja pridružitvenega sporazuma z EU in drugih prostocarinskih sporazumov ter sprejemanja pravil Svetovne trgovinske organizacije se bo njihov delež v bruto domačem proizvodu v letu 2000 znižal na 1%; v letu 2001 pa se bo še znižal za 0.1 odstotne točke in se na podobni ravni ohranil tudi v letu 2002.

Tabela 12: Stroškovna struktura bruto domačega proizvoda

	Struktura v %, tekoče cene						
	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena
1. SREDSTVA ZA ZAPOSLENE	54.8	53.6	52.3	51.9	52.2	52.0	51.8
2. DAVKI NA PROIZVODNJO IN UVOZ	17.4	17.0	17.6	18.3	18.0	17.9	17.9
2a. davki na proizvode in storitve	13.4	13.3	14.3	15.0	14.8	14.8	14.7
2b. uvozne dajatve	3.0	2.0	1.4	1.2	1.0	0.9	0.9
2c. drugi davki na proizvodnjo	1.0	1.7	1.9	2.1	2.2	2.3	2.3
3. SUBVENCije	2.1	2.1	2.2	2.2	1.9	1.6	1.6
4. BRUTO POSLOVNI PRESEŽEK IN RAZNOVRSTNI DOHODEK (4=5+6)	29.9	31.5	32.4	32.0	31.7	31.7	31.9
5. Poraba stalnega kapitala	18.1	18.0	17.9	17.4	17.4	17.6	17.9
6. Neto poslovni presežek	11.7	13.5	14.5	14.6	14.2	14.1	13.9
7. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (7 = 1+2-3+4)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Vir: SURS; ocena ZMAR.

4.2. EKONOMSKI ODNOSI S TUJINO

4.2.1. MEDNARODNA KONKURENČNOST – Letos izboljšanje cenovne in stroškovne konkurenčnosti slovenskih predelovalnih dejavnosti

Izboljšanje cenovne in stroškovne konkurenčnosti slovenskih predelovalnih dejavnosti v letu 2000 je posledica deprecijacije tolarja in visoke rasti produktivnosti dela zaradi oživljanja proizvodnje. Rast realnih stroškov dela na zaposlenega bo v primerjavi s produktivnostjo dela relativno skromna. Povečanje slovenskega tržnega deleža v najpomembnejših srednje- in vzhodnoevropskih trgovinskih partnericah bo v letu 2000 vsaj deloma nadomestilo padec iz leta 1999, v razvitih OECD trgovinskih partnericah pa je negotovo tudi ohranjanje tržnega deleža na ravni preteklega leta.

Efektivni tečaj tolarja je v prvih desetih mesecih leta 2000 nominalno depreciiiral za 8.3%, realno pa za 3.7%, merjeno z relativnimi cenami življenjskih potrebščin, in za 5%, če upoštevamo relativne cene industrijskih izdelkov pri proizvajalcih. Nominalna deprecijacija tolarja do košarice sedmih najpomembnejših OECD¹⁵ valut je bila glede na primerljivo lansko obdobje 7.8-odstotna, realna pa 1.9-odstotna oziroma 4.7-odstotna. Z julijsko dvomesečno intervencijo Banke Slovenije upočasnjeno padanje vrednosti tolarja do evra na dinamiko nominalnega efektivnega tečaja tolarja ni vplivalo, saj se je na mednarodnih valutnih trgih istočasno pospešeno krepil ameriški dolar. Padanje realnega efektivnega tečaja pa se je sredi leta kljub temu upočasnilo oziroma celo prekinilo zaradi hitrejše rasti domačih cen.

Bistveno boljša je bila v prvih devetih mesecih letos cenovna konkurenčnost slovenskega blaga na valutnem območju ameriškega dolarja. Realni padec tolarja do ameriškega dolarja je bil glede na lanski december, merjeno z relativnimi cenami življenjskih potrebščin, 15.4-odstoten, v povprečju prvih devetih mesecev glede na primerljivo lansko obdobje pa 12.9-odstoten. V izrazito ugodnejšem položaju so bile zaradi letošnjih tečajnih gibanj slovenske predelovalne dejavnosti tudi v primerjavi s CEFTA-4. Tolar je do češke krone, madžarskega forinta, poljskega zlota in slovaške krone v povprečju realno padel za 7% oziroma 6.7%. Do hrvaške kune je tolar med lanskim decembrom in letošnjim septembrom realno depreciiiral za 8.9%, v relativno ugodnejšem položaju v primerjavi s Hrvaško so bile slovenske predelovalne dejavnosti tudi glede na povprečje prvih devetih mesecev leta 1999 (za 2.1%). Cenovna konkurenčnost slovenskega blaga v primerjavi z EU-15, s katero Slovenija v obdobju zadnjih petih let realizira med 66% in 68% celotne blagovne menjave, je bila septembra tudi boljša kot decembra (za 2.1%), v povprečju prvih devetih mesecev letošnjega leta pa se je ohranila na primerljivi lanski ravni.

Na izboljšanje stroškovne konkurenčnosti slovenskih predelovalnih dejavnosti je v prvih devetih mesecih leta 2000 odločilno vplivala rast produktivnosti dela, ki je bila, ob rahlem naraščanju števila zaposlenih, posledica rasti proizvodnje. Trendna rast produktivnosti dela se je postopno umirjala (od 2.5% v povprečju prvega na 1.2% v povprečju tretjega četrletja), pritiski realnih stroškov dela na zaposlenega na mednarodno konkurenčnost slovenskih predelovalnih dejavnosti pa so se okrepili (od 0.1% v prvem na 0.6% v drugem in tretjem četrletju). Trendno upadanje stroškov dela na enoto proizvoda v košari valut se je zato od 3% v prvem upočasnilo na 0.2% v tretjem četrletju.

¹⁵ Do nemške marke, avstrijskega šilinga, italijanske lire, francoskega franka, ameriškega dolarja, britanskega funta in švicarskega franka.

Čeprav se je upadanje stroškov dela na enoto proizvoda v košari valut umirjalo tudi na medletni ravni, pa je bilo izboljšanje stroškovne konkurenčnosti v povprečju prvih devetih mesecev, glede na primerljivo lansko obdobje, še vedno izrazito. Medletna rast realnih stroškov dela na zaposlenega (2.1%) je bila v primerjavi s produktivnostjo dela (8.5%) kar za 6.4 odstotne točke nižja. Stroški dela na enoto proizvoda v košari valut so bili tako v prvih devetih mesecih leta 2000 še vedno za 5.4% nižji kot pred letom. Nekoliko nižje je bilo po podatkih za prvih šest mesecev izboljšanje stroškovne konkurenčnosti v primerjavi s CEFTA-4 (2.6%), tako rekoč v celoti pa je bilo posledica šibkejšega tolarja. Letna rast produktivnosti dela slovenskih predelovalnih dejavnosti je bila v primerjavi s povprečjem čeških, madžarskih, poljskih in slovaških kar za 4.7% nižja, realna rast slovenskih bruto plač pa je za povprečjem CEFTA-4 zaostajala le za 0.7%.

Slovenski **tržni delež** v najpomembnejših razvitih OECD trgovinskih partnericah¹⁶ se je od 0.368% v povprečju leta 1999 znižal na 0.353% v povprečju prvih osmih mesecev leta 2000 (pri tem v EU-7 od 0.422% na 0.412%), v srednje- in vzhodnoevropskih trgovinskih partnericah¹⁷ pa se je od 1.997% povečal na 2.054% (najbolj v Ruski federaciji, manj v CEFTA-4 in na Hrvaškem). Izrazitejše znižanje agregatnega deleža slovenskega izvoza v uvozu vseh 15-ih trgovinskih partneric od 0.525% na 0.495% je zaradi načina izračunavanja posledica lanskih sprememb v strukturi slovenskega izvoza. Deleži lanskega izvoza v države OECD, ki so uteži za preračun letošnjega agregatnega deleža, so se namreč povečali, deleži slovenskega izvoza v srednje- in vzhodnoevropske države pa zmanjšali. Upoštevati pa je tudi treba, da na letošnje visoke rasti uvoza trgovinskih partneric poleg višje gospodarske rasti vpliva tudi visoka rast cen nafte in drugih primarnih surovin.

Upočasnjeno padanje tolarja do evra se bo po oceni do konca leta 2000 nadaljevalo. Ob verjetni realni okrepitvi tolarja v zadnjih mesecih bo v vsem letu 2000 tolar do košarice valut nominalno depreciriral za 8.0%, realno pa za 2.1%, če upoštevamo relativne cene življenjskih potrebščin. Glede na to, da se bo do konca leta 2000 medletna rast produktivnosti dela po oceni umirila na okoli 6.6%, bo tudi izboljšanje stroškovne konkurenčnosti slovenskih predelovalnih dejavnosti v povprečju leta 2000 manj izrazito, kot kažejo podatki za prvih devet mesecev. Ob 2.8-odstotnem povečanju realnih stroškov dela na delavca bo

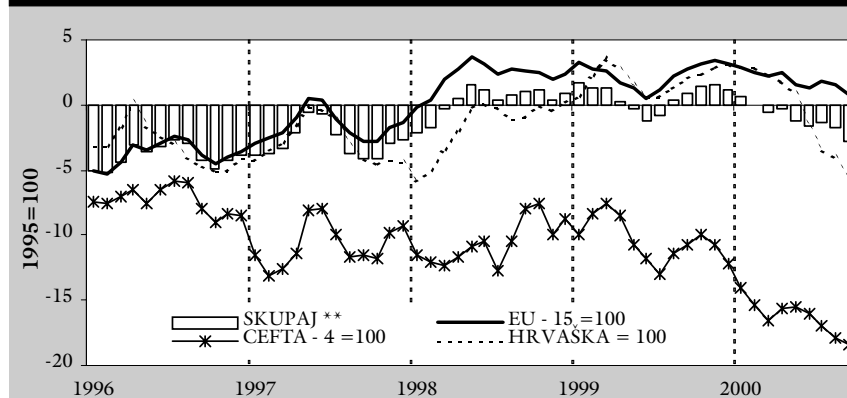
¹⁶ Nemčiji, Avstriji, Italiji, Franciji, Veliki Britaniji, Belgiji in Nizozemski (EU-7) ter ZDA in Švici.

¹⁷ Češki, Madžarski, Poljski, Slovaški (CEFTA-4), Hrvaški in Ruski federaciji

padec relativnih stroškov dela na enoto proizvoda v košari valut v letu 2000 znašal okoli 2.5%.

Nadaljevanje trenda izboljševanja stroškovne konkurenčnosti slovenskih predelovalnih dejavnosti **v letu 2001** je manj verjetno. Rast produktivnosti dela se bo upočasnila na okoli 4%, saj se bo po oceni trend umirjanja rasti proizvodnje nadaljeval, na letni ravni pa bo prekinjeno tudi upadanje zaposlenosti. Tudi če se bo rast realnih stroškov dela na zaposlenega umirila na 2.2%, bodo, ob ocenjeni rasti produktivnosti dela in predpostavljeni rahli depreciaciji tolarja do košare valut (0.3%), relativni stroški dela na enoto proizvoda v košari valut stagnirali na letošnji ravni.

Slika 1: Realni efektivni tečaj tolarja relativno do pomembnejših skupin trgovinskih partneric*

Opomba: *deflator CPI; **skupaj z ZDA in Švico.

Viri: OECD, WIW, SURS, preračuni ZMAR

4.2.2. PLAČILNA BILANCA IN ZUNANJI DOLG

4.2.2.1. IZVOZNO-UVOZNI TOKOVI IN PLAČILNA BILANCA – Ohranjanje primanjkljaja tekočega računa plačilne bilance na relativno visoki ravni kljub dinamični rasti izvoza

Banka Slovenije je avgusta letos revidirala plačilno bilanco Slovenije za obdobje 1994-1999 v skladu s peto izdajo priročnika za izdelavo plačilne bilance (Fifth

Edition, 1993)¹⁸ in s tem izboljšala statistično zasetje plačilnobilančnih podatkov. Spremembe, ki zmanjšujejo statistično napako in bolje odražajo plačilnobilančne tokove z nerezidenti, zajemajo: (i) vključitev reinvestiranih dobičkov kot vse pomembnejše sestavine neposrednih naložb, (ii) metodološke dopolnitve postavk izvoza in uvoza potovanj v okviru obstoječih virov, (iii) vključitev končnih podatkov o blagovni menjavi s precejšnjim popravkom za leto 1999, (iv) nekatere druge manjše dopolnitve (dohodki od dela, zavarovalne storitve, upoštevanje podatkov enotne carinske listine). Omenjene spremembe so najbolj vplivale na saldo tekočega računa v letih 1998 in 1999, saj se je primanjkljaj tekočega računa, merjen v deležu bruto domačega proizvoda (po statistiki nacionalnih računov), povečal za 0.6 oziroma 1.1 odstotne točke (glej tabelo 13).

Tabela 13: Spremembe metodologije plačilne bilance za obdobje 1994-1999 (saldi po stari in novi metodologiji)

	Blagovna menjava	Storitve	Dohod. od dela in kapit.	Tekoči transferi	Tekoči račun ¹ , v mio USD	Tekoči račun ¹ , v %BDP
1994 stara m.	-337.5	675.8	169.6	92.2	600.1	4.2
1994 nova m.	-336.4	643.0	169.8	96.6	573.0	4.0
<i>Razlika</i>	<i>1.1</i>	<i>-32.8</i>	<i>0.2</i>	<i>4.4</i>	<i>-27.1</i>	<i>-0.2</i>
1995 stara m.	-954.3	631.1	209.5	90.8	-22.8	-0.1
1995 nova m.	-953.0	578.2	179.4	96.2	-99.4	-0.6
<i>Razlika</i>	<i>1.3</i>	<i>-52.9</i>	<i>-30.1</i>	<i>5.4</i>	<i>-76.6</i>	<i>-0.5</i>
1996 stara m.	-881.7	704.2	154.9	61.6	39.0	0.2
1996 nova m.	-824.9	633.4	132.2	90.6	31.4	0.1
<i>Razlika</i>	<i>56.8</i>	<i>-70.8</i>	<i>-22.7</i>	<i>29.0</i>	<i>-7.6</i>	<i>-0.1</i>
1997 stara m.	-771.6	590.0	130.6	87.6	36.6	0.2
1997 nova m.	-776.3	630.3	39.4	118.1	11.4	0.0
<i>Razlika</i>	<i>-4.7</i>	<i>40.3</i>	<i>-91.2</i>	<i>30.5</i>	<i>-25.2</i>	<i>-0.2</i>
1998 stara m.	-774.9	513.7	145.5	111.9	-3.8	-0.1
1998 nova m.	-789.3	492.5	27.9	121.8	-147.2	-0.7
<i>Razlika</i>	<i>-14.4</i>	<i>-21.2</i>	<i>-117.6</i>	<i>9.9</i>	<i>-143.4</i>	<i>-0.6</i>
1999 stara m.	-1,156.7	365.6	90.1	119.6	-581.4	-2.9 ²
1999 nova m.	-1,245.2	364.1	-24.5	123.0	-782.6	-4.0²
<i>Razlika</i>	<i>-88.5</i>	<i>-1.5</i>	<i>-114.6</i>	<i>3.4</i>	<i>-201.2</i>	<i>-1.1²</i>

Opomba: ¹Saldo tekočega računa plačilne bilance. ²izračun na osnovi popravljenih podatkov plačilne bilance (BS, 7.9.2000) in ocene nacionalnih računov 1995-1999 (SURs, 27.10.2000).

Vir: BS.

¹⁸ Mednarodni denarni sklad (IMF) je zasnoval sistem mednarodnih finančnih statistik (International Financial Statistics), ki omogočajo enotno statistično zajemanje in obdelovanje finančnih podatkov držav članic. Med četrto izdajo priročnika za izdelavo plačilne bilance (Fourth Edition of Manual, 1977) in peto izdajo (Fifth Edition, 1993) so se zgodile opazne spremembe na področju mednarodne trgovine in financ (hiter razvoj storitev, odprava nadzora dotokov kapitala, uvedba novih finančnih instrumentov in novi vidiki restrukturiranja zunanjskega dolga). Omenjenim spremembam se je morala prilagoditi tudi metodologija zasetja za zapis posameznih transakcij plačilne bilance.

Tuje povpraševanje oziroma izvoz je letos glavni dejavnik gospodarske rasti. V osmih mesecih letošnjega leta se je izvoz blaga v primerjavi z enakim obdobjem lani realno povečal za 11.5%, uvoz blaga pa je bil realno večji za 3.9%. Hitrejša izvozna dinamika je v glavnem posledica večjega povpraševanja industrijskih proizvajalcev v državah EU, ki najbolj povprašujejo po slovenskih proizvodih za vmesno porabo in investicije. Izvoz teh proizvodov se je v primerjavi z enakim lanskim obdobjem realno povečal za 13.3%, prispevek omenjenih proizvodov k celotni rasti realnega izvoza blaga pa je bil 82-odstoten. Na uvozni strani se je realno najbolj povečal uvoz repromateriala (10.0% glede na enako obdobje lani), povezan z visoko aktivnostjo predelovalnih dejavnosti, uvoz investicijske opreme pa je bil v prvih osmih mesecih realno za 5.8% višji kot v enakem lanskem obdobju. Uvoz investicijske opreme na medletni ravni se je močno povečal v juliju (za 43%) in avgustu (za 35.5%), kar je predvsem posledica lanskega nizkega uvoza po uvedbi DDV. Na dinamiko uvoza investicijske opreme močno vpliva predvsem lanska dinamika oziroma visok uvoz v lanskem drugem četrtletju pred uvedbo davka na dodano vrednost, deloma pa tudi nekoliko bolj umirjena investicijska aktivnost v letošnjem letu. Vpliv lanskega učinka uvedbe DDV je opazen tudi v letošnji dinamiki uvoza proizvodov za široko potrošnjo. Zaradi visoke primerjalne osnove, umirjanja zasebne potrošnje in tudi vpliva realne depreciacije tolarja je uvoz proizvodov za široko potrošnjo v prvih osmih mesecih letos v primerjavi z enakim obdobjem lani realno upadel za 7.4%.

4 Regionalna struktura blagovnih tokov kaže na zaustavitev trenda upadanja blagovne menjave z državami na ozemlju nekdanje Jugoslavije, ki se je začel leta 1997 in je postal izrazitejši zlasti po prekinitvi dobave električne energije na Hrvaško sredi leta 1998. Zaradi postopnega stabiliziranja kriznih žarišč na Balkanu, tradicionalnega poznavanja trgov in prizadevanj za ohranjanje oziroma krepitev tržnih deležev na tem območju je letos opazen močan porast slovenskih izvoznih blagovnih tokov v BIH, Makedonijo in Zvezno republiko Jugoslavijo, Hrvaška pa ostaja (za Nemčijo in Italijo) naša tretja najpomembnejša izvozna partnerica. V osmih mesecih letos se je izvoz blaga v države na ozemlju nekdanje Jugoslavije v primerjavi z enakim obdobjem lani realno povečal za 17.4%, uvoz blaga pa je bil večji za 4.4%. Glede na lansko povprečje so se v istem obdobju povečali tudi slovenski tržni deleži v Rusiji in v državah CEFTA. Najpomembnejše trgovinske partnerice ostajajo države EU, kamor se je blagovni izvoz v primerjavi z enakim obdobjem lani realno povečal za 7.9% (vpliv konjunktura evropskega gospodarstva), uvoz blaga iz EU pa se je realno povečal le za 1.6%. Izvoz v države EU je v letošnjih osmih mesecih predstavljal 64.7% skupnega slovenskega blagovnega izvoza (lani v enakem obdobju 66.9%), uvoz blaga pa 67.8% skupnega uvoza blaga (lani v enakem obdobju 69.5%).

Skupni **blagovni primanjkljaj** po plačilnobilančni statistiki je v **letosnjih osmih mesecih** znašal 777.2 milijona USD, kar je za 9.6% manj kot v enakem obdobju lani. Presežek v menjavi z državami na ozemlju nekdanje Jugoslavije se je v primerjavi z enakim obdobjem lani povečal za 63.7 milijona USD (na 529.6 milijona USD), primanjkljaj v menjavi z državami EU pa se je znižal za 36.5 milijona USD (na 706.4 milijona USD). V blagovni menjavi z drugimi državami pa smo zabeležili povečanje primanjkljaja za 17.2 milijona USD (na 600.4 milijona USD). Znižanje skupnega trgovinskega primanjkljaja je večinoma posledica delovanja ugodnega dohodkovnega učinka (merjenega z rastjo izvoznih trgov), ki je več kot kompenziral poslabšanje zunanjetrgovinskega cenovnega učinka (merjenega s pogoji menjave). Pogoji menjave so se v prvih osmih mesecih poslabšali za 5.2 odstotne točke glede na enako obdobje lani kot posledica hitrejšega padca izvoznih od uvoznih dolarskih cen, kar je tudi eden izmed glavnih razlogov za razmeroma visok blagovni primanjkljaj kljub bistveno hitrejši realni rasti izvoza od uvoza.

Realne stopnje rasti **menjave storitev v osmih mesecih** letošnjega leta kažejo v primerjavi z enakim obdobjem lani ugodnejšo sliko, vendar kljub temu zaostajajo za realno rastjo blagovne menjave. Izvoz storitev se je namreč realno povečal za 8.2%, uvoz storitev pa je bil realno večji za 4.5%. Izvoz transportnih storitev se je v skladu z visokim izvozom blaga realno povečal za 6.6%, najnižja realna izvozna rast pa je bila zabeležena pri potovanjih (6.2%), kar je glede na lansko slabšo sezono (negativni vpliv kosovske krize) in dobre letošnje trende na področju turizma, nekoliko presenetljivo. To je delno posledica manjših prihodkov prostocarinskih prodajaln in igralnic. Pozitiven premik v smeri sodobnih tendenc gibanja storitev v Evropi pa je zaznati pri izvozu drugih storitev, ki se je realno povečal za 14.6%. Gre predvsem za ostale poslovne storitve (posredovanje, razne poslovne, profesionalne in tehnične storitve) z višjo dodano vrednostjo, pri katerih je bolj kot cena predvsem pomembna njihova kvaliteta. Na uvozni strani se je najbolj povečal odliv zaradi potovanj in transporta, uvoz drugih storitev pa je stagniral. Porast presežka v storitveni menjavi, izraženega v tekočih USD, je v glavnem rezultat za 28.7 milijona USD nižjega primanjkljaja v menjavi ostalih poslovnih storitev, rahlo se je znižal tudi primanjkljaj pri konstrukcijskih storitvah. Presežek v saldu faktorskih dohodkov pa se je v primerjavi z enakim obdobjem lani znižal za 18.9 milijona USD (na 26.4 milijona USD), kar gre pripisati večjim plačilom obresti za zadolžitve v tujini, kot pa so bile prejete obresti na stanje deviznih rezerv. Saldo tekočih transferov nominalno ostaja približno na enaki ravni kot v enakem obdobju lani. Povečane prilive v vladni sektor (tudi iz naslova predpristopne pomoči Sloveniji) znižujejo večji odlivi transferov iz drugih sektorjev. Predvsem zaradi nižjega blagovnega primanjkljaja je bil **primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance v prvih osmih mesecih**

letos za 16.4% nižji v primerjavi z enakim obdobjem lani in je znašal 415.6 milijona USD.

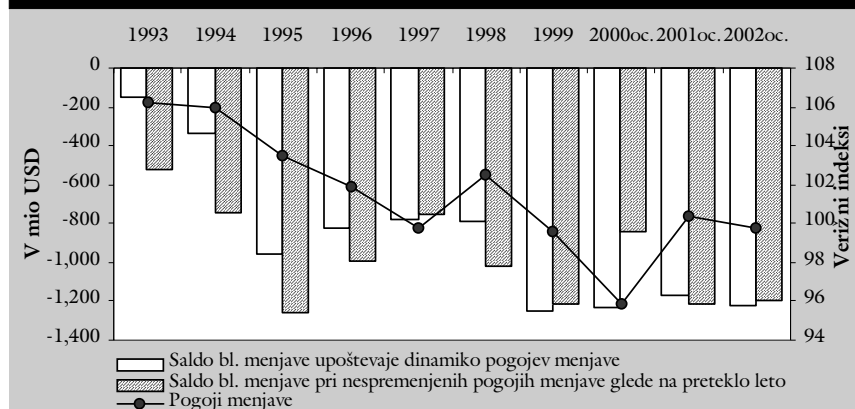
Kapitalski in finančni račun plačilne bilance je v obdobju osmih mesecev izkazoval presežek v višini 407.2 milijona USD. Glavni vir letošnjih prilivov kapitala je povečanje obveznosti iz naslova najetih posojil v tujini za 514.7 milijona USD, in sicer s strani bančnega, vladnega in drugih sektorjev. Struktura zadolževanja omenjenih sektorjev pokaže, da je zadolževanje podjetij predstavljalo 63.1% vseh najetih tujih posojil (lani v enakem obdobju 49.4%). Večje zadolževanje domačih podjetij v tujini spodbuja še vedno nižja obrestna mera v tujini in tudi lažji dostop do večjih kreditov za financiranje uvoza kapitalnih dobrin (repromateriala in opreme). Odlive kapitala v opazovanem obdobju pa večinoma zaznamujejo predvsem neto dani kratkoročni komercialni krediti v višini 120.2 milijona USD, ki pa so nižji kot v primerljivem lanskem obdobju (259.6 milijona USD). Primanjkljaj na tekočem računu plačilne bilance se tako financira predvsem z zadolževanjem v tujini, prilivi neposrednih tujih in portfolio naložb (neupoštevajoč izdajo evroobveznic v višini 400 milijonov USD) pa ostajajo na nizki ravni.

Na osnovi ocene gospodarskih razmer do konca leta 2000, tako domačih (spremenjena struktura trošenja, rast obsega proizvodnje v predelovalnih dejavnostih) kot zunanjih (visoko tuje povpraševanje in poslabšanje pogojev menjave, na katere vplivajo cene nafte in ostalih primarnih surovin, tuje domicilne cene in medvalutna razmerja), ocenjujemo, da se bo v tem obdobju ohranila bistveno hitrejša dinamika izvoznih tokov v primerjavi z uvoznimi. Celotni izvoz v letu 2000 bo po oceni tako realno višji za 8.7% (izvoz blaga za 9.0%, izvoz storitev za 7.1%), celotni uvoz pa za 4.9% (uvoz blaga za 5.1%, uvoz storitev za 3.9%). Zaradi ocenjenega poslabšanja pogojev menjave za okoli 4 odstotne točke v letu 2000 pa se blagovno-storitveni primanjkljaj, izražen v tekočih USD, v primerjavi s preteklim letom ne bo bistveno zmanjšal in bo po oceni letos znašal 840 milijonov USD (lani 881 milijonov USD). Blagovni primanjkljaj bo znašal okoli 1,230 milijonov USD (1,245 milijonov USD v letu 1999), presežek v storitveni menjavi pa bo znašal 390 milijonov USD in bo zadoščal za pokritje približno tretjine blagovnega primanjkljaja. Predvsem zaradi upoštevanja reinvestiranih dobičkov od neposrednih tujih naložb v izdatkih od kapitala v skladu s spremenjeno metodologijo bo pri faktorskih dohodkih ponovno zabeležen primanjkljaj v višini 35 milijonov USD (lani 24.5 milijona USD), saldo tekočih transferov pa naj bi se v primerjavi z letom 1999 rahlo povečal (na 145 milijonov USD, lani 123 milijonov USD). **Saldo tekočega računa** plačilne bilance bi letos tako izkazoval **primanjkljaj v vrednosti 730**

milijonov USD in bi v primerjavi z bruto domačim proizvodom ostal na ravni preteklega leta (4%).

Nadaljevanje razmeroma ugodnih gibanj v domačem in mednarodnem okolju v letu 2001 bo kljub rahli upočasnitvi gospodarske rasti v državah EU (ocenjena rast uvoznega povpraševanja v sedmih najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah je 7.3%) še vedno ugodno vplivala na rast blagovno-storitvene menjave slovenskega gospodarstva. Realna rast izvoza blaga in storitev bo po oceni 6.9-odstotna (realna rast izvoza blaga 7.2-odstotna, realna rast izvoza storitev pa 5.5-odstotna). Uvoz blaga in storitev se bo po oceni realno povečal za 5.6%, od tega uvoz blaga za 5.8% (relativno naj bi še naprej hitreje naraščal uvoz kapitalnih dobrin), uvoz storitev, povezan predvsem z višjo ravnijo gospodarske razvitosti, pa za 4.5%. Blagovno-storitveni primanjkljaj bo kljub relativni upočasnitvi izvoza in krepitvi uvoza v letu 2001 predvidoma nižji kot letos in bo znašal okoli 750 milijonov USD, saj se bodo pogoji menjave pod predpostavko postopnega znižanja cen nafte in umiritve rasti tečaja dolarja oziroma krepitve evra izboljšali za okoli 0.5%. Domači producenti blaga in storitev bi v tem primeru dosegali višje dolarske izvozne (indeks 102.4) kot uvozne cene (indeks 102.0), tako da bi se kupna moč njihovih realnih dohodkov v primerjavi z letom 2000 nekoliko povečala. Ob nižjem blagovnem primanjkljaju, nekoliko višjem storitvenem presežku (400 milijonov USD), nekoliko višjem primanjkljaju faktorskih dohodkov (50 milijonov USD, predvsem zaradi višjih odplačil obresti in predvidenega naraščanja reinvestiranih dobičkov tujih vlagateljev) ter nadaljnjem rahlem povečanju pozitivnega salda tekočih transferov (155 milijonov USD) bi

Slika 2: Vpliv pogojev menjave (zunanjetrgovinskega cenovnega učinka) na blagovni saldo v obdobju 1993-2001

Vir: SURS, BS, preračuni in ocena ZMAR.

saldo tekočega računa plačilne bilance v letu 2001 po oceni izkazoval še vedno relativno visok primanjkljaj v višini okoli 650 milijonov USD ali 3.3% bruto domačega proizvoda. V primeru nadaljevanja njegovega financiranja pretežno z zadolževanjem v tujini se že v prihodnjem letu postavlja vprašanje njegove vzdržnosti in obvladljivosti (glej poglavje 4.2.2.2.)

V letu 2002 predvidevamo ponovno rahlo okrepitev izvoza blaga (7.3-odstotna realna rast), ki bi bila dosežena pod predpostavko izboljšanja izvozne konkurenčnosti in še vedno ugodnih učinkov mednarodnega okolja. Zaradi pričakovanega nadaljnjega razmeroma visokega uvoza kapitalnih dobrin (proizvodov za vmesno porabo in investicijskih proizvodov) pa bi realna rast uvoza blaga presegla 6%. V tem primeru bi se delež investicijske opreme (oprema in tehnologija) v strukturi uvoza blaga po ekonomskem namenu okrepil, zmanjšal pa bi se deleža blaga za široko potrošnjo. Primanjkljaj trgovinske bilance, izražen v dolarjih, bi ostal približno na ravni letošnjega in prihodnjega leta, postopno pa bi se zmanjševal njegov delež v bruto domačem proizvodu, ki bi v letu 2002 ob ocenjeni gospodarski rasti znašal okoli 5.7%. Presežek v storitveni bilanci bi ostal približno na ravni 2% bruto domačega proizvoda, tako da bi se primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance lahko postopno znižal proti 3% bruto domačega proizvoda.

4.2.2.2. ZUNANJI DOLG - Kazalci zunanje zadolženosti se poslabšujejo, vendar so še pod kritično mejo

V prvih osmih mesecih leta 2000 se je zunanji dolg Slovenije povečal za 293 milijonov USD in je konec avgusta znašal 5,784 milijonov USD. Delež dolgoročnega dolga v skupnem zunanjem dolgu se je v primerjavi z letom 1999 še malo okrepil in je konec avgusta znašal že 98.3% (konec leta 1999 97.8%). V okviru tega sta delež javnega in javno garantiranega (48%) ter zasebnega dolga (52%) ostala na približno enaki ravni kot konec leta 1999. Letos na stanje zunanjega dolga močno vplivajo predvsem medvalutne spremembe. Po oceni Banke Slovenije so tako transakcije iz naslova neto zadolževanja v tujini v prvih osmih mesecih znašale 871 milijonov USD, vendar pa je bilo povečanje stanja, izraženo v dolarjih, zaradi pretežnega zadolževanja v evrih bistveno manjše (negativne tečajne razlike so po oceni BS znašale kar 578 milijonov USD). Neto tok dolgoročnih posojil v zasebni sektor je v obdobju osmih mesecev znašal 461 milijonov USD (v enakem obdobju lani 455 milijonov USD), okoli 70% teh posojil je bilo najetih v tujih komercialnih bankah. Podobno kot v letu 1999 so se znotraj zasebnega sektorja tudi v prvih osmih mesecih letos v tujini relativno močnejše zadolževala domača podjetja kot banke, čeprav se utegne

razmerje do konca leta bistveno spremeniti zaradi pričakovanega najemanja posojil v tujini s strani domačih bank. Ne glede na to je letos opazno okrepljeno zadolževanje podjetij v tujini, saj je bil tok tujih posojil v podjetja (izražen v USD) v obdobju od januarja do avgusta letos približno za četrtno večji v primerjavi z enakim obdobjem lani. Neto zadolževanje javnega sektorja, kamor poleg javnega sodi tudi javnogarantirani dolg, je v istem obdobju znašalo 435 milijonov USD in je bilo v glavnem posledica izdaje evroobveznic v vrednosti 400 milijonov USD v marcu 2000.

Krepitev dolarja v primerjavi s košarico valut je v istem obdobju prispevala tudi k znižanju **stanja skupnih deviznih rezerv**, izraženih v tekočih USD, čeprav so bili neto prilivi iz tujine v prvih osmih mesecih pozitivni (254 milijonov USD). Konec avgusta so skupne devizne rezerve znašale 3,998 milijonov USD, kar je za 117 milijonov USD manj kot konec leta 1999. Pokritost celotnega zunanjskega dolga s skupnimi deviznimi rezervami, ki je konec leta 1998 znašala 96.4%, je konec leta 1999 padla na samo 74.7% in se v prvih osmih mesecih leta 2000 v povprečju še poslabšuje (konec avgusta je znašala 69.1%). Skupne devizne rezerve, ki so leta 1998 še zadoščale za pokritje 4.9-mesečnega uvoza blaga in storitev, so lani pokrile 4.2 meseca uvoza blaga in storitev. Na podlagi gibanj uvoznih tokov in deviznih rezerv v prvih osmih mesecih ostaja pokritost uvoza z deviznimi rezervami v osmih mesecih letos približno na ravni preteklega leta.

Tabela 14: Stanje zunanjskega dolga v obdobju 1995-avgust 2000, v mio USD

	1995	1996	1997	1998	1999	31.8. 2000
CELOTNO STANJE DOLGA	2,970	4,010	4,176	4,959	5,491	5,784
Dolgoročni dolg	2,916	3,960	4,041	4,849	5,374	5,687
Javni, javno garantirani dolg	1,437	2,025	2,067	2,370	2,542	2,730
Zasebni negarantirani dolg	1,479	1,935	1,974	2,479	2,832	2,957
Uporabljena sredstva IMF	4	1	-	-	-	-
Kratkoročni dolg	50	49	135	110	117	97
SKUPAJ SERVISIRANJE DOLGA	739	936	921	1,536	846	658

Vir: Bilteni BS.

Po vseh kazalcih zadolženosti v skladu z merili Svetovne banke se Slovenija še uvršča med nizko zadolžene države, vendar se vrednosti kazalcev iz leta v leto poslabšujejo. Stopnja servisiranja dolga (delež glavnice in obresti v primerjavi s celotnimi izvoznimi dohodki) se je lani v primerjavi z letom 1998 sicer znižala za 5.6 odstotne točke, vendar pa je visok odstotek v letu 1998 predvsem posledica predčasnega odplačila dražjih kreditov. Sicer se je koeficient servisiranja dolga v obdobju od 1994 do 1997 gibal med 5.3% in 8.5%.

Tabela 15: Kazalci zadolženosti po merilih Svetovne banke, zadolženost Slovenije v letih 1998 in 1999 ter ocena za leto 2000, v %

Kazalci	Lahka	Srednja	Kritična	1998	1999	2000 oc.
EDT/GDP	30	30-50	50	25.3	27.4	30.5
EDT/XGS	165	165-275	275	42.9	52.2	55.7
TDS/XGS	18	18-30	30	13.3	7.7	9.1
INT/XGS	12	12-20	20	2.1	2.3	2.4

Opomba: Prva dva kazalca (EDT/GDP, EDT/XGS) sta pokazatelja stanja, kjer se vrednost celotnega zunanjskega dolga (EDT) primerja z vrednostjo bruto domačega proizvoda (GDP) in z vrednostjo izvoza blaga in storitev (XGS). Druga dva kazalca (TDS/XGS, INT/XGS) pa sta pokazatelja toka, kjer z izvozom blaga in storitev (XGS) primerjamo vrednost servisiranja dolga (TDS) oziroma obresti na zunanji dolg (INT).

Vir: SURS, BS, preračuni in ocene ZMAR.

Ob naraščajočem zadolževanju v tujini se postavlja vprašanje, do katere meje se zunanji dolg še lahko poveča, ne da bi bila ogrožena solventnost države oziroma njena sposobnost rednega servisiranja dolga. Vrednost primanjkljaja v tekočih transakcijah se bo v letu 2000 gibala na ravni okoli 730 milijonov USD, njegovo financiranje pa bo po oceni, ki temelji na osemmesečnih gibanjih na finančnem računu plačilne bilance in skromnem prilivu neposrednih tujih in portfolio naložb, ponovno močno temeljilo na zunanjem zadolževanju javnega in zasebnega sektorja. Ob teh predpostavkah bi se delež zunanjskega dolga v bruto domačem proizvodu v primerjavi z letom 1999 letos povečal za 3.1 odstotne točke (na 30.5%), s čimer bi bila Slovenija po tem kazalcu konec leta 2000 že na pragu srednje zadolženih držav. Pri ostalih treh pokazateljih pa bi bila še vedno močno pod ravnijo njihovih kritičnih mej. Sintetična ocena vseh štirih kazalcev zadolženosti tako pokaže, da bo ocenjeni letošnji primanjkljaj na tekočem računu plačilne bilance letos vzdržen. Vprašljiva pa postaja njegova vzdržnost v prihodnjih letih, če se bo primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance še naprej financiral pretežno z najemanjem posojil v tujini.

4.2.3. NEPOSREDNE TUJE INVESTICIJE - Padajoč trend prilivov NTI v Slovenijo se nadaljuje, krepijo se neposredne naložbe Slovenije v tujino

Prilivi NTI v države srednje in vzhodne Evrope (skupaj z državami nekdanje Jugoslavije) so se v letu 1999 povečali za 1,775 milijard USD, od 21,149 milijard USD v letu 1998 na 22,924 milijard USD v letu 1999 (UNCTAD 2000). Države v tranziciji kot celota se torej očitno vedno uspešneje vključujejo v mednarodne tokove neposrednega tujega investiranja. To še posebej velja za Češko in Poljsko, ki sta pobrali daleč največji del lanskih povečanih prilivov NTI v regijo; na tradicionalno visoki ravni pa so bili tudi prilivi NTI na Madžarsko. Prilivi NTI na Hrvaško prav tako hitro rastejo in so tudi relativno visoki, povezani pa so

predvsem z vključevanjem tujih vlagateljev v privatizacijo domačega finančnega in telekomunikacijskega sektorja. Leta 1998 so prilivi NTI na Hrvaško znašali 893 milijonov USD, leta 1999 pa so se povzpeli na 1.382 milijonov USD.

Tabela 16: NTI v državah prvega kroga vključevanja v EU

	Priliv v 1998 (mio USD)	Stanje 1998 (mio USD)	Priliv v 1999 (mio USD)	Stanje 1999 (mio USD)	Stanje NTI kot delež v BDP (1998, %)
Češka	2,720	14,375	5,108	16,246	26.1
Estonija	581	1,822	306	2,441	35.6
Madžarska	2,036	15,862	1,944	19,095	33.2
Poljska	6,365	22,479	7,500	29,979	15.1
Slovenija	248	2,904	181	2,684	14.8

Vir: UNCTAD 2000; BS.

Iz tabele 16 je razvidno, da je Slovenija pri vhodnih NTI daleč na zadnjem mestu med državami kandidatkami t.i. luksemburške skupine za vključitev v EU, tako v absolutnem kot v relativnem smislu (glede na pomen NTI v bruto domačem proizvodu). Stanje NTI v Sloveniji je ob koncu leta 1999 znašalo 2,683.6 milijona USD, kar je za 219.9 milijona USD manj kot konec leta 1998. Čeprav je padec stanja, izraženega v ameriških dolarjih, v letu 1999 predvsem posledica močne krepitve ameriškega valute v primerjavi z evrom in se je stanje NTI merjeno v evrih v letu 1999 dejansko povečalo za 198.7 milijona evrov, se prilivi NTI v Slovenijo vse od leta 1997 naprej vztrajno zmanjšujejo, tako da so v letu 1999 padli na zares marginalne zneske. To je še posebej očitno, če prilive razdelimo na dejanske prilive NTI iz tujine in na reinvestirane dobičke obstoječih tujih investorjev v Sloveniji. Reinvestirani dobički se iz leta v leto namreč povečujejo, vendar pa so še vedno prenizki, da bi lahko odtehtali vztrajno in močno padanje prilivov novih NTI iz tujine.

Padajoč trend prilivov NTI se letos še nadaljuje, celo glede na skromne vrednosti v letu 1999. Tako je priliv NTI iz tujine v obdobju januar-avgust 2000 znašal le 42.8 milijona USD, v istem obdobju lani pa je dosegel 58.9 milijona USD. Letošnji skromni prilivi NTI opozarjajo, da se tuji investitorji še vedno izogibajo Slovenije in da so bili pravna liberalizacija (Zakon o deviznem poslovanju, ki jo je sprejela Vlada leta 1999) in nekateri ukrepi za spodbujanje NTI iz leta 2000 nezadostni. Slednji so bili po svoji naravi tudi preveč prehodnega značaja, da bi lahko pritegnili tuje investitorje ali celo odločilne preobrnilo negativen trend na področju vhodnih NTI. Število in vrednost novih tujih investicij tako ostaja več kot zanemarljivo, rastoči zneski reinvestiranih dobičkov pa vendarle potrjujejo krepitev aktivnosti obstoječih tujih investitorjev v Sloveniji. To je še en razlog več za to, da bi morala politika spodbujanja NTI temeljiti na ustvarjanju dodatnih

zmogljivosti in ne na delitvi med novimi (»greenfield«) NTI in akvizicijami, kar je sedanja praksa.

Tabela 17: Tokovi, stanje in spremembe stanja vhodnih NTI¹ v Sloveniji v 1993-1999

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
VREDNOSTI, v mio USD							
Stanje konec leta - skupaj ²	954.3	1,325.9	1,763.4	2,062.8	2,447.7	2,903.5	2,683.6
Lastniški kapital in reinvest. dobički	709.7	966.5	1,203.5	1,339.7	1,812.7	2,158.7	2,000.5
Neto obvez. do tuj. invest.	244.4	359.4	559.8	723.1	635.0	744.8	683.0
Sprememba stanja- vrednost skupaj ²	n.p.	371.6	437.5	299.4	384.9	455.8	-219.9
Letni priliv - skupaj	112.6	128.1	177.4	194.0	375.2	247.9	181.2
Prilivi iz tujine	112.6	128.1	176.0	185.5	320.8	165.4	83.4
Reinvestirani dobički	n.p.	n.p.	1.4	8.5	54.4	82.5	97.8
STOPNJE RASTI, v %							
Stanje konec leta - vrednost skupaj ²	n.p.	38.9	33.0	17.0	18.7	18.6	-7.6
Letni priliv - skupaj	1.4	13.7	38.5	9.4	93.4	-33.9	-26.9
Stanje konec leta - vrednost skupaj v EUR	n.p.	1,080.8	1,376.0	1,663.8	2,217.6	2,477.4	2,676.1

Opombe: ¹Podjetja, v katerih ima posamezni tuji investitor 10% ali višji delež v kapitalu; ²lastniški kapital + obveznosti do tujega investitorja - terjatve do tujega investitorja.

Vir: BS.

V Pomladanskem poročilu 2000 smo zapisali, da je Vlada s sprejemom Programa za spodbujanje NTI za leto 2000 in z naročilom poročila o administrativnih ovirah za investitorje v Sloveniji pri Foreign Investment Advisory Service (FIAS) Svetovne banke naredila dva koraka v pravi smeri. Pol leta kasneje se zdi, da je program Vlade premalo ambiciozen, poročilo FIAS-a pa tudi še ni bilo uradno predstavljeno. Za resnični premik naprej na področju NTI bi bilo potrebno veliko več, predvsem: (i) široko in transparentno odpreti vrata za privatizacijo državnega premoženja s strani tujih investitorjev in istočasno pospešiti privatizacijski proces; (ii) takoj odpraviti zakonske omejitve, ki zmanjšujejo učinkovitost spodbud za investicije, in sprejeti zares atraktiven in transparenten program spodbujanja NTI; (iii) takoj začeti s pripravo komunalno opremljenih industrijskih con. Za izboljšavo ponudbe stavbnih zemljišč za industrijo ne bo dovolj le izboljšava administrativnega okvira, ampak bo potrebno intervenirati na trgu s povečanjem ponudbe stavbnih zemljišč; (iv) sprejeti ambiciozen program odstranjevanja administrativnih ovir za investiranje. Ob vsem tem bi bilo smiselno in potrebno začeti tudi agresivno promovirati Slovenijo kot investicijsko lokacijo.

Investicijska aktivnost slovenskih podjetij v tujini, ki se je po osamosvojitvi za nekaj let praktično ustavila, v zadnjem času ponovno narašča, predvsem v države nekdanje Jugoslavije. V obdobju 1993-1999 se je stanje slovenskih investicij v tujino povečalo od 280.6 milijona USD na 621.1 milijona USD, pri tem je le

v dveh letih prišlo do omembe vrednih odlivov NTI v tujino, in sicer leta 1997 (35.6 milijona USD) in leta 1999 (37.5 milijona USD). V obdobju od januarja do avgusta 2000 je odliv slovenskih NTI v tujino znašal 24.2 milijona USD (v istem obdobju lani 31.4 milijona USD). Povečanje stanja, ki je bilo zlasti močno v letih 1995 in 1998, pa ni bilo toliko posledica visokih odlivov NTI, temveč predvsem povečevanja neto terjatev slovenskih investitorjev do njihovih podjetij v tujini ter deloma tudi posledica reinvestiranja. Najpomembnejše panoge slovenskega investiranja v tujini so proizvodnja kemikalij in kemičnih izdelkov (20.8% stanja slovenskih NTI v tujini konec leta 1999), ki mu sledijo finančno posredništvo (12.1%), proizvodnja hrane, pijač in krmil (11%), druge poslovne dejavnosti (10.6%), oskrba z elektriko in plinom (7.5%) ter proizvodnja strojev in naprav (6.9%).

Tabela 18: Tokovi, stanja in spremembe stanj (NTI)¹ iz Slovenije v razdobju 1993-99

vrednosti v mio USD	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Letni neto odliv (+)/priliv (-)	1.3	-2.9	-5.1	6.3	35.6	-1.7	37.5
Stanje konec leta - skupaj²	280.6	354.0	489.9	478.4	452.4	599.7	621.1
Lastniški kapit. in reinvest. dobički	241.7	342.4	366.2	361.9	331.7	377.7	351.4
Neto terjatve do podjetja v tujini	38.9	11.7	123.7	116.5	120.7	222.0	269.6
Sprememba stanja - skupaj	n.p.	73.4	135.9	-11.5	-26.0	147.3	21.4
Lastniški kapital in reinvest.	n.p.	100.7	23.8	-4.3	-30.2	46.0	-26.3
Neto terjatve do podjetja v tujini	n.p.	-27.2	112.0	-7.2	4.2	101.3	47.6

Opombe: ¹Tuje investicije, pri katerih ima tuji investitor 10% ali višji delež v kapitalu podjetja v tujini; ²skupaj = Lastniški kapital + terjatve do podjetja v tujini - obveznosti do podjetja v tujini; n.p. = ni podatka

Vir: BS.

Medtem ko je za NTI v Slovenijo očitna rastoča koncentracija na Avstrijo (41.8% stanja NTI v Sloveniji konec leta 1999), je pri slovenskih NTI v tujini še očitnejše stalno in močno povečevanje NTI na Hrvaško. Na Hrvaško je konec leta 1999 odpadlo že 51.7% vseh slovenskih NTI v tujini, medtem ko je bil leta 1993 delež Hrvaške še 24.9-odstoten. Poleg Hrvaške se kot lokacija slovenskih NTI vse bolj uveljavljajo Makedonija, Bosna in Hercegovina, ZR Jugoslavija, Poljska in Ukrajina. Močno pa se je po osamosvojitvi zmanjšalo stanje slovenskih NTI v Nemčiji in Avstrijo. Čeprav je intenzivnejša investicijska aktivnost slovenskih podjetij v državah nekdanje Jugoslavije in v državah v tranziciji pričakovana in v skladu z napovedmi samih podjetij kot tudi z ekonomsko teorijo, pa je na drugi strani zaskrbljujoče, da se v času, ko podjetja v tujini postajajo vse pomembnejši način prodora na tuje trge, slovenske firme iz teh podjetij v Nemčiji in Avstriji umikajo ali ohranjajo svojo prisotnost na izredno skromni ravni, investiranje v tujini pa vsaj za zdaj močno koncentrirajo na eno samo državo (Hrvaška).

Okvir 4: Anketa o NTI slovenskih podjetij v tujino

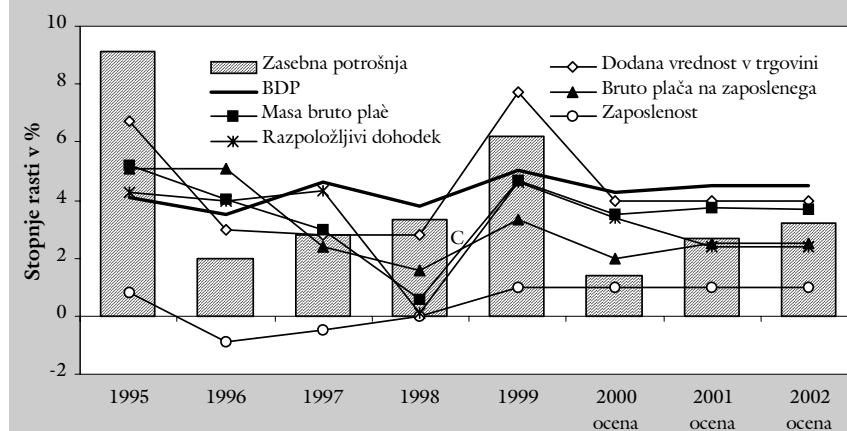
Na podlagi ankete, opravljene v letu 1999 med slovenskimi podjetji (Svetličič, Rojec, Trtnik, 1999), je ohranjanje oziroma odpiranje trgov, predvsem lokalnega trga države prejemnice investicije, daleč najpomembnejši **motiv za investicije v tujino**. Poleg tržnega se kot pomemben motiv za investiranje v tujini pojavljajo še strateški razlogi in povečanje učinkovitosti delovanja oziroma poslovanja podjetja-investitorja. Stroškovni motiv (cenejši oziroma lažje dostopni proizvodni dejavniki), kjer so pravzaprav edini relevantni stroški dela, je na podlagi ankete ocenjen kot najmanj pomemben. Med **ovirami za investiranje v tujino** so anketirani investitorji izpostavili pomanjkanje znanja, informacij, kadrov in kapitala, tveganje, velik pomen pa pripisujejo tudi težavam v zvezi z nadzorom in upravljanjem podjetja v tujini, neprepoznavnim blagovnim znamkam investitorja, visokim stroškom trženja, težavnosti prodora, neprijaznemu davčnemu, pravnemu in administrativnemu okolju, neustreznim odnosom Slovenije s posamičnimi državami ter oddaljenosti.

Po rezultatih ankete se bodo **tokovi neposrednega investiranja v tujino v prihodnje še okrepi**. Med načrtovanimi lokacijami za nove neposredne investicije v tujini, anketirani investitorji najpogosteje navajajo države nekdanje Jugoslavije. Trenutno najbolj aktualna je Bosna in Hercegovina, kamor namerava v prihodnosti investirati dobra četrtina anketiranih investitorjev, sledijo ZR Jugoslavija (18.5%), Hrvaška (11%) in Makedonija (7.4%). Države vzhodne in srednje Evrope se kot načrtovana destinacija za investicije pojavljajo bolj pogosto kot države zahodne Evrope oz. države EU, pri tem je najpogosteje omenjena Poljska. V naslednjih treh letih namerava v tujini investirati tudi 53% največjih slovenskih izvoznikov in najhitreje rastočih podjetij v Sloveniji, ki se te aktivnosti za zdaj še niso lotili. Omenjeni premiki v smeri intenzivnejše internacionalizacije podjetij nedvomno **zahtevajo ustrezno podporo ekonomske politike, oziroma države** (Svetličič, Rojec, Trtnik 1999), pri čemer omenjeni seznam ovir pri neposrednem investiranju v tujini lahko služi kot svojevrstno napotilo pri načrtovanju ukrepov za pospeševanje slovenskega neposrednega investiranja v tujini. Internacionalizacija je postopen proces, ki ga niti velika podjetja ne morejo obvladati kar s preskokom od izvoza na ustanavljanje enostavnejših oblik internacionalizacije in prehajanja na zahtevnejše oblike. Večja podjetja z močnim kadrovskim potencialom lahko takšen proces v daljšem časovnem intervalu obvladujejo sama, majhna podjetja pa potrebujejo podporo države. Odpravljanje ovir, ki preprečujejo izhodno internacionalizacijo, je zato potrebno nadgraditi z aktivno politiko spodbujanja internacionalizacije dejavnosti podjetij. Po mnenju anketiranih slovenskih investitorjev v tujino bi jim država lahko pomagala predvsem na naslednje načine: (i) zbiranje in nudenje informacij o možnostih investiranja v tujini in konkretnih projektih, (ii) navezovanje prvih stikov s potencialnimi tujimi partnerji, (iii) izboljšanje slovenske klime in regulative za neposredno investiranje v tujini, (iv) sofinanciranje določenih aktivnosti v zvezi s projekti neposrednega investiranja v tujini, (v) sofinanciranje kapitala ali/in olajševanje dostopa (pogojev) do komercialnih virov sredstev, (vi) pomoč pri izobraževanju ustreznih kadrov, (vii) zavarovanje investicij v tujini in s tem zmanjšanje tveganja, (viii) lobiranje za izboljšanje pogojev investiranja v državah prejemnicah, (ix) večja pomoč diplomatsko-konzularnih predstavništev. Pri tem je potrebno upoštevati, da vseh zelenih načinov interveniranja država ne bo mogla realizirati, ker jo bodo pri tem omejevala že za leto 2001 sprejeta evropska pravila varstva konkurence in državnih pomoči.

4.3. ZASEBNA POTROŠNJA – Umirjanje zasebne potrošnje po lanski visoki rasti

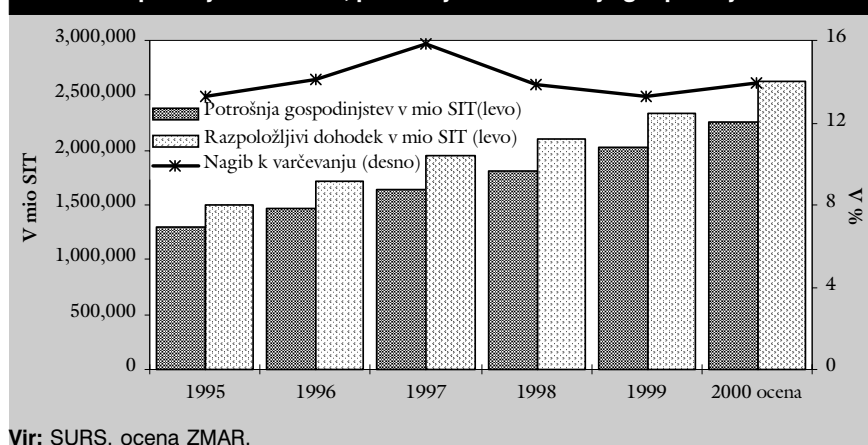
Potrošnja gospodinjstev je bila v letu 1999 realno za 6.2% večja kot v letu 1998 in je tako prvič po letu 1995 presegla stopnjo rasti bruto domačega proizvoda. Spodbujena je bila z visokim trošenjem pred uvedbo davka na dodano vrednost, ko so se povečali predvsem nakupi trajnih dobrin. Čeprav so se prejemki gospodinjstev lani povečali le za 4.3%, so del sredstev za povečano trošenje črpala iz privarčevanih sredstev, še zlasti pa iz posojil in leasinga. Po lanski visoki rasti in tudi zaradi obremenjenosti z lani najetimi posojili (glej poglavje 4.7.) bo potrošnja gospodinjstev letos in tudi v nekaj naslednjih letih po oceni bolj umirjena. Prav tako se pričakuje postopno povečevanje deleža storitev v potrošnji¹⁹, predvsem osebnih storitev in storitev s področja zdravstva in izobraževanja, ob hkratnem zmanjševanju deleža poltrajnih in trajnih dobrin. Tudi gibanja makroekonomskih agregatov, ki izkazujejo največjo korelacijo s potrošnjo gospodinjstev, to so bruto plača na zaposlenega, zaposlenost, uvoz potrošnih dobrin, gibanje dodane vrednosti ter vrednosti prodaje v trgovini na drobno (zlasti prodaja avtomobilov), kažejo, da se zasebna potrošnja v letu 2000 umirja. Ob umirjanju letošnje rasti razpoložljivega dohodka gospodinjstev (glej

Slika 3: Stopnje rasti zasebne potrošnje in nekaterih zanjo pomembnih agregatov, 1995-2002

Vir: SURS, ocene ZMAR

¹⁹ Sodeč po strukturi trošenja iz leta 1997 (zadnji razpoložljivi podatek) storitve predstavljajo slabih 38% porabe, kar je manj kot znaša delež v razvitih evropskih državah (okrog 43%).

Slika 4: Razpoložljivi dohodek, potrošnja in varčevanje gospodinjestev

Vir: SURS, ocena ZMAR.

okvir 4) in predvidenem povečanju njihovega nagiba k varčevanju bo **realni obseg zasebne potrošnje letos po oceni realno porasel za 1.4%**.

Okvir 5: Razpoložljivi dohodek gospodinjestev

se je v letu 1999 realno povečal za 4.6%, kar je največ v obdobju zadnjih petih let, v letu 2000 pa se njegova rast po oceni upočasnjuje. Rast zaposlenosti se letos sicer nadaljuje, prav tako tudi rast bruto plače na zaposlenega, vendar slednja narašča precej počasneje kot v letu 1999. V strukturi prejemkov gospodinjestev letos ne bo prišlo do bistvenih sprememb. Bruto plače s 50-odstotnim deležem še vedno predstavljajo največji vir dohodkov gospodinjestev (masa bruto plač bo letos, zlasti na račun rasti zaposlenosti, realno porasla za 3.5%). Pokojnine, ki prav tako predstavljajo pomemben vir dohodkov gospodinjestev (okrog četrtina prebivalstva je upokojenec), bodo letos realno večje za 2.2%. Slednje je delno posledica predvidenega 0.7-odstotnega povečanja števila upokojenec od decembra lani, delno pa dvakratne letošnje uskladitve pokojnin z rastjo plač. Družinski prejemki in starševska nadomestila imajo takoj za pokojninami največji delež znotraj socialnih prejemkov (9.1%), v strukturi vseh prejemkov pa le 1.8%. Nadomestila za čas brezposelnosti bodo že tretje leto zapored kot posledica manjšega števila prejemnikov realno upadla. Nasprotno so prilivi od obresti večji kar za 51%, predvsem na račun višjih obrestnih mer, deloma pa tudi večjega varčevanja prebivalstva (glej poglavje 4.7). Na drugi strani so se še bolj (za 57%) povečali odlivi od obresti, kar je ob visokem dolgoročnem zadolževanju v preteklem letu posledica rasti aktivnih obrestnih mer. Prihodki in odhodki iz naslova neživljenjskih zavarovanj že več let beležijo močan porast, letos naj bi se premije povečale realno za 0.6%, zavarovalnine pa celo za 6.6%. Davki na dohodke se bodo po predvidevanjih povečali realno za 3.8%, raznovrstni tekoči transferi, kamor spadajo različne upravne, sodne in komunalne takse, kazni, članarine in podobno pa za 18.3%. Upoštevajoč vsa omenjena gibanja se bo **razpoložljivi dohodek gospodinjestev letos po oceni realno povečal za okoli 3.4%**.

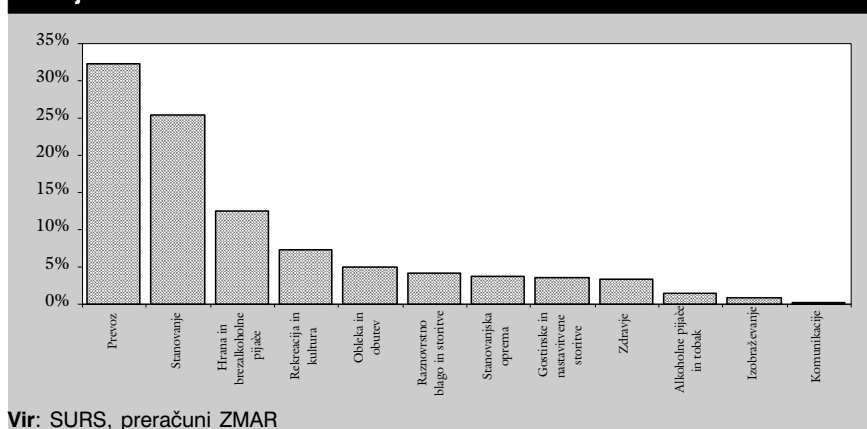
Ob uresničitvi sedaj zastavljene dohodkovne in socialne politike bo rast prejemkov gospodinjstev tudi v naslednjih dveh letih bolj umirjena, saj bo, kljub precejšnemu številu drugih virov dohodkov gospodinjstev, odvisna predvsem od gibanja zaposlenosti, bruto plače na zaposlenega in socialnih prejemkov. Zaposlenost (po statistiki nacionalnih računov) bo predvidoma naraščala za okoli 1% letno, realna rast bruto plače na zaposlenega pa naj bi se gibala okoli 2.5% letno, kar bi zadostovalo za približno 2.7-odstotni porast prejemkov gospodinjstev v naslednjih dveh letih. Ob predvidenem povečanju obsega varčevanja gospodinjstev predvsem v obliki življenjskih in dodatnih pokojninskih zavarovanj in ob upoštevanju drugih omenjenih dejavnikov ocenjujemo, da se bo v **letu 2001 zasebna potrošnja realno povečala za 2.9%, v letu 2002 pa za 3.2%.**

4.4. CENE IN CENOVNA POLITIKA – Zunanji vplivi letos močno spodbujajo rast cen življenjskih potrebščin in industrijskih proizvodov pri proizvajalcih

Cene življenjskih potrebščin so se v prvih desetih mesecih letos povišale za 7.6%, kar je za 1 odstotno točko več kot v enakem obdobju lani, povprečna inflacija pa je v oktobru dosegla 8.6%. Poleg nivoja cen se je letos povečalo tudi nihanje cen, mesečne stopnje rasti so se gibale med 0.3% in 1.4%. Gibanje cen življenjskih potrebščin letos v največji meri zaznamujejo podražitve nafte in drugih primarnih surovin, ki so neposredno vplivale na dvig cen energentov v Sloveniji, v tretjem četrtletju pa je postal močnejši tudi njihov posredni vpliv. K dvigu cen življenjskih potrebščin so največ prispevali proizvodi in storitve iz skupine stanovanje, ki so se v prvih desetih mesecih letos v povprečju podražili 16.7% (od tega največ goriva in energija, za 22.1%) ter proizvodi in storitve iz skupine prevoz, ki so se v istem obdobju podražili za 12.9% (goriva in maziva za 25.5%). Za poletne mesece je bil značilen izostanek sezonskega znižanja cen nepredelanih prehrabnih artiklov. Povišane cene nafte in primarnih surovin so povzročile rasti cen v državah, s katerimi opravimo največji del zunanje menjave, kar je preko dražjega uvoza dodatno vplivalo na rast domačih cen. Nadaljevala se je tudi nadpovprečna rast cen proizvodov in storitev iz skupine zdravje, predvsem zdravil in medicinskih izdelkov, ki so se v letošnjem letu podražili za 12.9%, ter proizvodov in storitev iz skupine rekreacija in kultura, ki so se v letošnjem letu v povprečju podražili za 6.6%.

Kljub različni mesečni dinamiki rasti **cen blaga in storitev** so bile prve v oktobru v primerjavi z decembrom lanskega leta višje za 7.8%, druge pa za 7.1%. Takšno razmerje je predvsem posledica povišanih cen surovin in s tem vhodnih cen pretežno menjalnega sektorja. V skupini storitev pa so se najbolj povišale cene

Slika 5: Prispevek podražitev posameznih skupin proizvodov in storitev k inflaciji

Vir: SURS, preračuni ZMAR

finančnih in zavarovalnih storitev. Ob upoštevanju relativno manjšega deleža storitev v indeksu cen življenjskih potrebščin je bil njihov prispevek k skupni inflaciji 24.1%, preostanek pa so prispevale cene blaga.

Delež proizvodov in storitev, ki so pod različnimi oblikami **cenovnega nadzora države**, se je v zadnjih letih postopoma zmanjševal in dosegel v začetku letošnjega leta 13.7% vseh proizvodov in storitev, vključenih v indeks cen življenjskih potrebščin. Konec marca letos je Vlada z uvedbo modela spremenila režim nadzora cen motornih bencinov, v oktobru pa še dizelskega goriva in kurilnega olja. Po modelu, oblikovanem v sodelovanju s prodajalci omenjenih proizvodov, se prodajna cena teh energentov na domačem trgu oblikuje v skladu s ceno na svetovnem trgu, gibanjem deviznega tečaja in dogovorjeno maržo pri prodaji. Oktobra je bila sprejeta tudi uredba o oblikovanju povprečne prodajne cene zemeljskega plina iz transportnega omrežja, ki je vezana na gibanje cen kurilnega olja in nafte tipa brent ter na gibanje košarice ameriškega dolarja in evra. Prioritetna naloga na področju nadzora cen v naslednjem letu ostaja dokončna ureditev cen na področju energetike, predvsem pri proizvodih in storitvah, kjer še niso uveljavljeni modeli za njihovo oblikovanje, liberalizacija pa še ni predvidena. Poglavitni kriterij pri nadaljnjem sproščanju cen pa še naprej ostaja dosežena relativna cenovna raven nadzorovanih proizvodov in storitev ter stopnja konkurenčnosti v njihovi ponudbi.

Nadzorovane cene so se v prvih desetih mesecih letos povišale za 14.5% in ponovno prehitile rast cen življenjskih potrebščin. Poleg sprejetja mehanizmov

za oblikovanje cen energentov in posledičnega spreminjanja njihovih cen je Vlada v prvih desetih mesecih letos povišala cene osnovnih poštnih storitev, RTV naročnine in železniškega potniškega prometa. Oblikovanje cen komunalnih storitev se je v drugem polletju letošnjega leta preneslo na lokalno raven, občine pa oblikujejo cene v skladu z navodili o metodologiji za oblikovanje cen obveznih lokalnih javnih služb za posamezno področje. **Vpliv nadzorovanih cen na inflacijo** je v prvih desetih mesecih letošnjega leta **močan** predvsem zaradi **podražitev motornih bencinov**. V prvih desetih mesecih so nadzorovane cene namreč k rasti cen življenjskih potrebščin prispevale 28%, k čemur so preko 60% prispevale povišane cene motornih bencinov. Če pa pri oceni vpliva ne upoštevamo cen motornih bencinov, ugotovimo, da so nadzorovane cene k rasti cen življenjskih potrebščin v posameznih mesecih prispevale med 4.3% in 30.4%.

Rast cen kmetijskih pridelkov letos ne zaostaja bistveno za rastjo cen življenjskih potrebščin, kar je bilo značilno za pretekla leta, predvsem zaradi suše in občutno

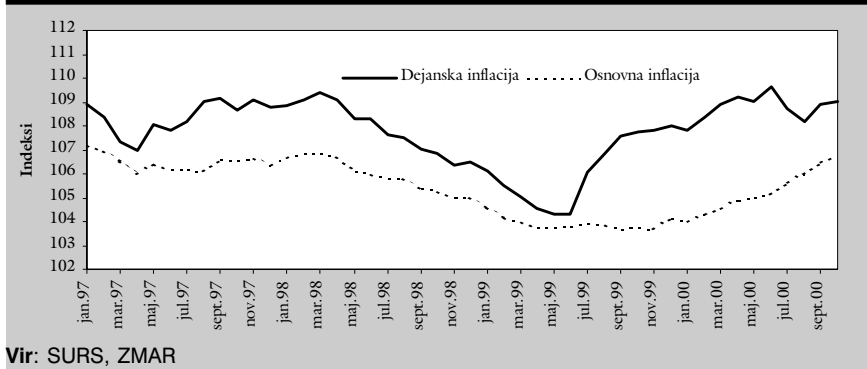
Okvir 6: Osnovna inflacija

Indeks cen življenjskih potrebščin, s katerim v Sloveniji v zadnjih štirih letih merimo inflacijo, zajema spremembe cen proizvodov in storitev, ki v skladu z anketo SURS-a predstavljajo potrošniške navade povprečnih gospodinjstev, zato vsebuje tudi cene proizvodov in storitev, ki so odvisne od kratkoročnih vplivov (kot na primer trenutne sezone), enkratnih dejavnikov (kot na primer sprememb cen zaradi ponudbenega šoka) ter slučajnostne motnje, kar povečuje nihanje celotnega indeksa, še posebej pri zajemanju sprememb cen v kratkih intervalih. Čeprav tudi omenjeni vplivi determinirajo nivo in dinamiko spreminjanja cen, nanje ni mogoče vplivati z ukrepi makroekonomske politike. Zato je smiselno oceniti osnovno inflacijo (core inflation), ki teh vplivov ne vključuje.

Pri oceni osnovne inflacije s pomočjo **metode optimalnega odrezanega povprečja** se v vsakem mesecu posebej določijo skupine z ekstremnimi spremembami cen, ki so nato izpuščene iz izračuna ponderiranega povprečja preostanka. Delež izpuščenih proizvodov je določen v procesu minimizacije razlik med sredinskimi drsečimi povprečji in vrednostjo odrezanega povprečja. Pri oceni osnovne inflacije s z uporabo metode optimalnega odrezanega povprečja je tako izločenih približno 12% proizvodov in storitev, med njimi največkrat, v 78.7%, nepredelani prehrambeni artikli, energenti pa so pri izračunu optimalnega odrezanega povprečja izpuščeni v 22.2%.

Gibanje osnovne inflacije, ocenjene na podlagi metode optimalnega odrezanega povprečja, je prikazano na sliki 6. Po izključitvi vplivov davka na dodano vrednost ter najvišjih in najnižjih cen v posameznem mesecu je tudi osnovna inflacija v letošnjem letu pričela naraščati. V oktobru je medletna stopnja rasti osnovne inflacije dosegla 6.7% in bila tako za 2.6 odstotne točke višja od osnovne inflacije v decembru lanskega leta. Razkorak med dejansko in osnovno inflacijo pa se je v oktobru zmanjšal na 2.3 odstotne točke, kar po naših ocenah odseva pospešen prenos višjih cen primarnih surovin na ostale cene. Predvidevamo, da bo **osnovna inflacija** na medletni ravni **ob koncu leta 2000 dosegla 7.1%, povprečna osnovna inflacija pa 5.6%**. V letu 2001 se bo po naših ocenah razlika med osnovno in dejansko inflacijo še naprej zmanjševala in ob koncu leta znašala malo nad 1 odstotno točko.

Slika 6: Dejanske in osnovne medletne stopnje rasti cen življenjskih potrebščin

Vir: SURS, ZMAR

nižjega kmetijskega pridelka ne le pri nas, temveč tudi v najpomembnejših državah dobaviteljicah, pa tudi zaradi posrednega vpliva naraščajočih cen energentov. Zaradi nižje domače ponudbe lahko nadaljevanje rasti cen in dražjega uvoza pričakujemo tudi do konca leta. V okviru neposrednega nadzora cen kmetijskih pridelkov država trenutno nadzira le odkupno ceno kravjega mleka ter določa tržni red za pšenico in rž, v okviru katere je določena intervencijska cena. Drobnoprodajne cene mleka in kruha se na trgu oblikujejo prosto. Država, v prejšnjih letih glavni odkupovalec žit, se je letos z določitvami tržnega reda umaknila tudi s tega trga in tako izgubila vpliv na oblikovanje odkupnih cen, v zameno pa tržnim pridelovalcem pšenice in rži, tako kot lani, zagotovila neposredna plačila. Ob višjih uvoznih cenah pšenice (rast cen na svetovnih trgih) so višje odkupne cene žit (za okoli 30% glede na povprečne lanske odkupne cene) vplivale na rast drobnoprodajnih cen izdelkov iz žit v prvih devetih mesecih leta, ki so se glede na enako obdobje lani v povprečju povišale za 14%. Poleg višjih cen moke so na to posredno vplivale tudi višje cene elektrike, nafte in embalaže ter višji stroški dela. Z uveljavitvijo Uredbe o določitvi elementov odkupne cene kravjega mleka pa se je 1. julija njegova izhodiščna cena povišala za 7.5%, kar je vplivalo predvsem na rast drobnoprodajne cene mleka.

Cene industrijskih proizvodov pri proizvajalcih so se v prvih desetih mesecih letošnjega leta povišale za 7.9%, njihova rast na medletni ravni pa je v oktobru znašala 9.1%. Višjo rast cen pa je spremljalo tudi povečano nihanje med posameznimi meseci. Pri razčlenitvi indeksa na posamezna področja izstopajo podražitve v skupini proizvodnja koksa, naftnih derivatov in jedrskega goriva, kjer so se cene povišale za 54.8%, kar je približno 9-krat več od povprečnega povišanja cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih.

V letu 1998, ko je cena nafte (in s tem tudi borzne cene naftnih derivatov) upadala, so se, podobno kot v Evropi, tudi pri nas prodajne cene vseh naftnih derivatov brez davkov zniževale. Vlada je izkoristila ugodne razmere tako, da je v skladu s strateškimi opredelitvami o približevanju evropskim cenam povečala znesek celotne obdavčitve, pri motornih bencinih in plinskem olju za prek 20 SIT, pri kurilnem olju pa za prek 10 SIT pri litru (v EU se je obdavčitev za nekaj tolarjev znižala). V letu 1998 so zato pri nas maloprodajne cene derivatov naraščale, v EU pa upadale. V letu 1999, ko so cene nafte že naraščale, so se razlike med domačo in povprečno evropsko obdavčitvijo naftnih derivatov spet povečale, tako merjeno v tolarjih kot v odstotkih, in te razlike so se do danes povečini ohranile. Res pa je tudi, da pri nekaterih derivatih tudi nekaj članic (zlasti manjših in manj razvitih) v tem pogledu precej zaostaja za povprečjem EU. Leta 1999 so v Sloveniji del bremena poslabšanja razmer na trgih nafte in naftnih derivatov nosili tudi domači distributerji naftnih derivatov, o čemer pričajo lani močno povečani zaostanki pri cenah derivatov brez davka za EU. Letos so se z uvedbo modelov oblikovanja cen, najprej motornih bencinov, kasneje pa tudi plinskega in kurilnega olja, razmere na tem področju uredile, tako da so bile v začetku novembra 2000 cene derivatov brez davka praktično izenačene s povprečnimi v EU.

Gibanje cen do konca leta 2000 bodo po naših predvidevanjih zaznamovali isti dejavniki kot v predhodnih mesecih. **Povprečna stopnja inflacije v letu 2000** se bo tako **povzpela na 8.9%** in bo za 2.8 odstotne točke presegla povprečno inflacijo v letu 1999.

Po ocenah tujih analitikov se v letu 2001 po koncu zimske sezone pričakuje njihov padec, kar pa bo imelo na cene v Sloveniji počasnejši vpliv kot predhodna povišanja. Poleg tega se bo vsaj še nekaj časa preko menjalnega sektorja nadaljeval prenos višjih tujih cen. Med notranjimi dejavniki, ki bodo pomembneje vplivali na gibanje inflacije, pa je predvsem okrepljen prenos višjih cen primarnih surovin na druge cene ter s tem povezana povišana inflacijska pričakovanja. Inercijski učinek višje inflacije v letošnjem letu bo prisoten še v vsaj dveh četrletjih po prenehanju naraščanja cen nafte. Po drugi strani bo na umiritev inflacijskih pričakovanj vsaj nekoliko vplivalo tudi zmanjšano trošenje države v obdobju začasnega financiranja proračuna. Ob upoštevanju navedenih predpostavk pri oceni rasti življenjskih potrebščin v letu 2001 in ocenjenemu učinku zunanjih in enkratnih vplivov ter njihovemu prenosu na ostale cene bi se razkorak med dejansko in osnovno inflacijo v letu 2001 lahko postopno zmanjševal. V drugi polovici leta bi se lahko začela hitreje zmanjševati tudi medletna inflacijska stopnja, ki bi se tako z letošnje visoke ravni (ocenjene na 9.5%) lahko znižala na približno šest odstotkov, ob najrestriktivnejših predpostavkah celo nekoliko pod to raven.

Tabela 19: Primerjava cen nekaterih naftnih derivatov brez davka, maloprodajnih cen in zneska davkov pri nekaterih naftnih derivatih med Slovenijo in povp. EU, v SIT/liter

	5. I. 1998	4. I. 1999	3. I. 2000	6. XI. 2000
<i>v SIT/liter</i>				
Cene nekaterih naftnih derivatov brez davka				
Neosvinčeni 95-okt. motorni bencin				
Slovenija	42.98	31.13	45.01	79.23
EU	44.19	34.90	59.79	79.66 ¹
SLO / EU, v %	-3	-11	-25	-1
Plinsko olje				
Slovenija	39.02	30.52	51.40	86.06
EU	42,75	34.11	60.85	85.41 ¹
SLO / EU, v %	-9	-11	-16	1
Kurilno olje				
Slovenija	37.35 ²	28.00 ²	44.60	79.05 ²
EU	35.35	26.41	50.19	77.02 ¹
SLO / EU, v %	6	6	-11	3
Maloprodajne cene nekaterih naftnih derivatov				
Neosvinčeni 95-okt. motorni bencin				
Slovenija	94.40	103.50	119.70	162.60
EU	158.11	148.05	185.56	217.68
SLO / EU, v %	-40	-30	-36	-25
Plinsko olje				
Slovenija	86.20	100.50	128.70	163.20
EU	124.16	114.08	152.68	186.73
SLO / EU, v %	-31	-12	-16	-13
Kurilno olje				
Slovenija	47.60 ²	48.40 ²	68.30	109.30 ²
EU	65.12	54.82	84.46	117.39
SLO / EU, v %	-27	-12	-19	-7
Znesek davkov pri nekaterih naftnih derivatih				
Neosvinčeni 95-okt. motorni bencin				
Slovenija	51.42	72.37	74.69	83.37
EU	113.91	113.15	125.77	138.02
SLO / EU, v %	-55	-36	-41	-40
Plinsko olje				
Slovenija	47.18	69.98	77.30	77.14
EU	81.41	79.96	91.83	101.32
SLO / EU, v %	-42	-13	-16	-24
Kurilno olje				
Slovenija	10.25 ²	20.40 ²	23.71	30.25 ²
EU	29.77	28.41	34.28	40.37
SLO / EU, v %	-66	-28	-31	-25

Opombe: ¹Povprečje EU izračunano brez Portugalske, ki subvencionira naftna podjetja; ²Domača cena brez količinskih popustov, pri zadnjem podatku zato, ker Petrol posebej zaračuna stroške prevoza (50%).

Vir: EC, Oil Bulletin št. 899, 948, 997, 1040; Ur. List RS 75/97, 82/98, podatki in cena Petrol.

Povprečna stopnja inflacije bi tako v letu 2001 znašala približno 7.8%. Na podlagi pričakovanega umirjanja inflacijskih gibanj in nadaljevanja ugodnega trenda tudi v naslednjem letu naj bi se povprečna letna stopnja rasti cen v letu

2002 postopno približevala 5%, tej ravni pa bi se približale tudi medletne stopnje.

4.5. VARČEVANJE IN TRG KAPITALA – Varčevanje prebivalstva se krepi, podjetja se vedno bolj zadolžujejo v tujini; domači trg kapitala nujno potrebuje spodbudo.

Z razvojem slovenskega finančnega trga se **spreminjajo varčevalne navade prebivalstva**. Poleg tradicionalnih oblik varčevanja (bančne vloge in življenjska zavarovanja) in naložb v nepremičnine v zadnjih letih naraščajo tudi alternativne možnosti investiranja prihrankov, to so predvsem naložbe v domače in tuje vrednostne papirje ter v nove oblike varčevanja (stanovanjska varčevalna shema, prostovoljno pokojninsko zavarovanje). Sodeč po anketi o varčevalnih navadah slovenskih gospodinjstev iz leta 1999 (Simoneti, 1999), je dinamika sprememb varčevalnih navad slovenskih gospodinjstev relativno počasna in ne sledi sicer nizki dinamiki sprememb slovenskega finančnega sistema z vidika nujenja novih varčevalnih možnosti. Po tej anketi se za naložbe v vrednostne papirje (nakup delnic, vzajemni skladi, obveznice domačih in tujih vlagateljev) še vedno odloča zelo majhen delež populacije, še zlasti če odštejemo tiste, ki so delnice kupili v notranjem odkupu in jih ne moremo šteti med tipične vlagatelje. Zaradi nepopolnosti podatkov o naložbah prebivalstva v nepremičnine in vrednostne papirje v nadaljevanju podrobneje predstavljamo trende gibanj varčevanja prebivalstva v bankah in zavarovalnicah (življenjska zavarovanja), ki so po ZMAR-ovi oceni v letu 1999 predstavljale približno polovico bruto varčevanja prebivalstva. Delež omenjenega varčevanja v bruto domačem varčevanju se po naši oceni v obdobju od leta 1995 počasi trendno znižuje, pri tem se rahlo povečuje delež naložb prihrankov v zavarovalnice.

Obseg varčevanja prebivalstva v bankah je v prvih devetih mesecih letos (11.3-odstotna realna rast od lanskega decembra do konca septembra) **naraščal relativno hitreje kot v enakem obdobju lani** (6.4-odstotna realna rast), ko je na rast vlog prebivalstva v bankah, zlasti v prvi polovici leta, vplivalo povečano trošenje in zadolževanje prebivalstva pred uvedbo DDV ter relativno nižje realne pasivne obrestne mere za vezane vloge v primerjavi z letom 1998. Valutna in ročnostna struktura vlog prebivalstva v bankah se je letos precej spremenila, na kar je vplivala dinamika rasti TOM in deviznih tečajev v letošnjem letu. Tolarsko varčevanje (brez sredstev na žiro in tekočih računih) je v prvih devetih mesecih letos zabeležilo 8.9-odstotno realno rast, pri tem je rast kratkoročnega (realno 9.8%) močno presegla rast dolgoročnega varčevanja (realno 3.5%). Delež

dolgoročnih tolarskih vlog v tolarskem varčevanju, ki se že vse leto zmanjšuje, se je do konca septembra tako zmanjšal za 0.9 odstotne točke v primerjavi z lanskim decembrom in je znašal 17.8%. Delno je vzrok temu preknjižba približno 10% dolgoročnih vlog prebivalstva v kratkoročne vloge zaradi spremenjene metodologije Banke Slovenije pri izračunavanju obveznih rezerv v začetku leta, v veliki meri pa je na rast kratkoročnih tolarskih vlog vplivala letošnja relativno visoka raven TOM. Višjo realno rast kot tolarsko varčevanje je v prvih devetih mesecih letos zabeležilo devizno varčevanje (13.5%; v enakem obdobju lani približno enake realne stopnje rasti tolarskega in deviznega varčevanja), kar je vplivalo na rahlo zmanjšanje deleža tolarskih prihrankov (brez sredstev na žiro in tekočih računih) v celotnih sredstvih prebivalstva v bankah (konec septembra 49%; decembra 1999 49.8%). Letos se je v okviru deviznega varčevanja močno povečalo predvsem dolgoročno devizno varčevanje (46.7-odstotna realna rast), tako da se je delež dolgoročnih vlog v deviznem varčevanju povečal od 10.1% ob koncu leta 1999 na 13.1% ob koncu septembra. Takšne spremembe strukture varčevanja verjetno odražajo pričakovanje, da bo dolgoročno rast nominalnega deviznega tečaja višja od domače inflacije oziroma TOM.

Življenjska zavarovanja v zadnjih letih **pridobivajo na pomenu**. Od leta 1991 se je njihova ponudba precej spremenila in razširila²⁰, poleg tega beležijo, zlasti po letu 1994, izrazit porast, tako v zbranih premijah kot v strukturi zavarovanj. Od leta 1990 do leta 1999 se je delež premij življenjskih zavarovanj²¹ v bruto domačem proizvodu povečal z 0.09% na 0.8% bruto domačega proizvoda, letos pa naj bi se ta delež približal 0.9%²². S pobranimi premijami v višini 31 milijard SIT in 18-odstotnim deležem med vsemi premijami so se v lanskem letu uvrstila na drugo mesto med vsemi zavarovalnimi vrstami, takoj za prostovoljnim zdravstvenim zavarovanjem (leta 1998 so bila še na tretjem mestu), vendar pa je odstotek, v primerjavi z državami EU, kjer se giblje primerljiv delež okrog 58%, še vedno skromen.

²⁰ Najbolj pogosti obliki zavarovanj, ki ju ponuja večina slovenskih zavarovalnic, sta zavarovanje za nevarnost smrti in za doživetje ter dodatno nezgodno zavarovanje. Poleg tega v portfelju življenjskih zavarovanj najdemo: rentna zavarovanja, zavarovanja za izplačilo ob poroki oziroma rojstvu, zavarovanja nevarnosti smrti, doživetja ali rente, za katera se prevzema naložbeno tveganje, zavarovanja z enkratnim ali obročnim vplačilom in dogovorjenim izplačilom, prostovoljno pokojninsko in invalidsko zavarovanje in druga življenjska zavarovanja.

²¹ V podatkih so zajeta tako zavarovanja fizičnih (gospodinjev) kot pravnih oseb, vendar je delež slednjih v strukturi tako premij (v letu 1998 je znašal 0.2%) kot zavarovalnin (3.3%) zanemarljiv (SURs, 1999).

²² Po dinamiki zbranih premij v prvem polletju letošnjega leta (glede na enako obdobje lani so porasle realno za 9.2%) ocenjujemo, da bo realna rast bruto premij iz naslova življenjskih zavarovanj v letu 2000 znašala okoli 10%, delež le teh v BDP bi se tako po ocenah letos povzpел na 0.89%.

Ocenjujemo, da se bo struktura deležev zavarovanj v Sloveniji spremenila v prid življenjskim zavarovanjem, saj bosta nova zavarovalna²³ in pokojninska zakonodaja²⁴ življenjskim zavarovanjem dali nove razvojne vzpodbude in možnosti. Tako zavarovancem za življenjska zavarovanja z zavarovalno dobo daljšo od 10 let ne bo treba plačevati davka od prometa zavarovalnih poslov (6.5% premije). Glede na to, da je z novim Zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju predvideno znižanje starostne pokojnine z dosedanjih 85% na 72.5% pokojninske osnove, bo vedno bolj na pomenu pridobivalo tudi prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje, namenjeno predvsem nadomeščanju zmanjšanja socialne varnosti, ki jo je doslej v polni meri zagotavljalo obvezno pokojninsko zavarovanje. Poleg tega prostovoljno pokojninsko zavarovanje omogoča tudi uveljavljanje davčnih olajšav, kar bo v prihodnosti še dodatno spodbudilo potencialne zavarovance. V naslednjih letih zato pričakujemo postopno vključevanje delovno aktivnega prebivalstva v shemo dodatnega pokojninskega zavarovanja, s tem pa bodo življenjska in pokojninska zavarovanja postajala vse pomembnejša alternativna oblika dolgoročnega varčevanja gospodinjestev.

Po letu 1999, ko se je **razmerje med zadolženostjo prebivalstva in povprečnimi evidentiranimi mesečni prejemki** (zajete so neto plače, drugi prejemki iz delovnega razmerja in transferni prejemki) močno povečalo, je bila rast kreditiranja prebivalstva v letošnjem letu zmernejša. Trend naraščanja zadolženosti prebivalstva se je ustavil po februarju, ko je razmerje med zadolženostjo prebivalstva in povprečnimi evidentiranimi mesečni prejemki znašalo 3.01, in do avgusta se je razmerje znižalo na 2.87.

Tabela 20: Razmerje med krediti in evidentiranimi mesečnimi prejemki prebivalstva v obdobju 1995 do avgusta 2000

Obdobje	Povprečno mesečno stanje posojil poslovnih bank prebivalstvu (v mlrd SIT)	Povprečni evidentirani mesečni prejemki prebivalstva (v mlrd SIT)	Posojila / prejemki
1995	123.9	88.9	1.39
1996	192.9	106.4	1.81
1997	224.6	119.8	1.87
1998	272.7	131.8	2.07
1999	390.2	148.8	2.62
2000 (avg)	478.3	166.5	2.87

Vir: Bilten BS, preračuni ZMAR

²³ Zakon o lastninskem preoblikovanju zavarovalnic in Zakon o zavarovalništvu. Uradni list RS št. 13/2000.

²⁴ Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Uradni list RS št. 106/1999, ki je začel veljati 1. januarja 2000.

Praktično celotno povečanje bančnih **posojil gospodarstvu** je v prvih devetih mesecih letos predstavljala rast kratkoročnih posojil, ki je znašala realno 8% glede na enako obdobje lani. K temu je največ prispevala uveljavitev Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o finančnem poslovanju podjetij v februarju, ki ne dopušča daljšega vztrajanja nelikvidnih podjetij na trgu. Podjetja tako najemajo kratkoročne likvidnostne kredite, da bi se izognila prisilni poravnavi. Poleg tega so na zadolževanje po oceni vplivale tudi likvidnostne potrebe za plačilo davka na dodano vrednost (plačilo davka je vezano na izdane račune neodvisno od plačila kupca) ter rast deviznih tečajev, ki je kratkoročno slabšala pogoje zadolževanja v tujini. Pri dolgoročnih posojilih podjetjem pa tuje banke vedno bolj izrivajo domače banke, tako da je neto tok dolgoročnih kreditov iz domačih bank v podjetja in druge finančne organizacije v prvih osmih mesecih znašal samo 344 milijonov SIT (v enakem obdobju lani 20,983 milijonov SIT). Na drugi strani se je tok kreditov, ki so jih podjetja najela v tujini v enakem obdobju močno povečal (iz 45,990 milijonov SIT v prvih osmih mesecih leta 1999 na 69,584 milijonov SIT v enakem obdobju letos ali realno za več kot 40%).

Rast zadolževanja podjetij v tujini je v prvih osmih mesecih letos tako še bolj dinamična kot lani kljub razmeroma slabšim finančnim možnostim za najemanje deviznih posojil v tujini v primerjavi s preteklim letom (višje obrestne mere, relativno hitrejša rast deviznih tečajev). Pogoji kreditiranja v tujini so ostali bistveno ugodnejši kot doma, izboljšala se je tudi dostopnost tujih kreditov, saj so tuje banke znižale stopnje tveganja za slovenske posojilojemalce zaradi boljšega splošnega ratinga Slovenije. Poleg tega so domače banke ob povečanem povpraševanju domačih podjetij po dolgoročnih kreditih bile premalo likvidne in omejene s predpisi glede kreditne izpostavljenosti pri odobravanju visokih posojil posameznim posojilojemalcem. Tudi najemanje ugodnih sindiciranih posojil v tujini s strani bank za kreditiranje domačega gospodarstva problema premajhne likvidnosti bančnega sistema dolgoročno ne more rešiti. Cena teh posojil je višja od cene doma zbranih virov (depozitov), poleg tega pa ostaja smer finančnih tokov v tem primeru v globalu nespremenjena in problem povečanega zadolževanja v tujini nerešen.

Obrestne mere so letos zaradi različnih vzrokov precej nihale. Višina nominalnih obrestnih mer za posojila in vloge je bila v veliki meri pogojena z gibanjem TOM, ukrepi omejevalne denarne politike in gibanja na denarnem trgu pa so dodatno vplivali tudi na nihanje realnega dela obrestne mere nad TOM. V prvih devetih mesecih so se povprečne obrestne mere nad TOM za kratkoročna posojila zvišale s 6.2% na 6.5%, povprečne obrestne mere nad TOM za dolgoročna posojila so ostale na ravni 8%, vendar so se pri tem od januarja do septembra

realne obrestne mere za dolgoročna posojila prebivalstvu zvišale za 0.2 odstotne točke. Depozitne obrestne mere nad TOM se do avgusta niso bistveno spreminjale, v tem mesecu pa je pričelo veljati novo priporočilo Združenja bank Slovenije o dvigu pasivnih obrestnih mer za vezane vloge, kar je vplivalo na dvig obrestnih mer za vloge nad 91 dni (za 0.25 odstotne točke za 3 do 6 mesečne depozite, za 0.5 odstotne točke pri depozitih, vezanih za dobo od 6 mesecev do 1 leta, in za 0.2 odstotne točke za vloge nad 1 letom).

Prvih devet mesecev leta 2000 je na slovenskem **trgu kapitala** minilo predvsem v znamenju padanja splošnih tečajev delnic, saj je v tem času padla vrednost vseh desetih delniških indeksov, ki jih izračunava in objavlja Ljubljanska borza. Temeljnega razloga za večji upad splošnih tečajev delnic ne gre iskati v makroekonomskih gibanjih ali poslovnih rezultatih izdajateljev. Kljub precejšnji zaprtosti slovenskega trga kapitala gre letošnji upad deloma pripisati negativnim dogajanjem na tujih trgih kapitala²⁵, deloma pa tudi odsotnosti domačega povpraševanja. V zadnjem letu namreč ni prišlo niti do pomembnejšega razvoja domačih institucionalnih investorjev (pokojninski skladi, ki naj bi zagotovili najstabilnejši vir povpraševanja po domačih vrednostnih papirjih, na trgu še vedno niso aktivni), niti do pomembnejših sprememb v varčevalnih navadah slovenskih gospodinjstev (Kleindienst, 2000). Tudi aktivnosti tujih investorjev na Ljubljanski borzi v letu 2000 niso imele vidnejšega vpliva na gibanja tečajev delnic, saj je bil delež tujih investorjev v celotnem prometu tudi v tem obdobju majhen (v posameznih mesecih se je gibal med 2 in 8%). Upad tečajev delnic pooblaščenih investicijskih družb (PID) pa je predvsem posledica premajhne aktivnosti države pri zapolnitvi privatizacijske vrzeli²⁶. Dogajanja na slovenskem trgu kapitala so tako še v največji meri zaznamovale konsolidacijske aktivnosti izdajateljev delnic v poletnih in jesenskih mesecih (prevzemi, ponudbe za odkupe).

Promet z vrednostnimi papirji je v prvih devetih mesecih v primerjavi z enakim obdobjem lani praktično stagniral (0.6-odstotna rast), po oceni se bo takšno stanje ohranilo do konca leta 2000. Drugi indikator likvidnosti trga, število sklenjenih poslov, pa kaže na nadaljnje upadanje likvidnosti slovenskega trga kapitala. **Število sklenjenih poslov** v prvih devetih mesecih je namreč doseglo

²⁵ V prvih devetih mesecih leta 2000 so namreč upadli tečaji delnic na večini kapitalskih trgov v svetu. Vrednost svetovnega borznega indeksa, ki ga izračunava institucija MSCI, se je v tem času zmanjšala za 3.7%, splošni tečaji delnic na evropskih kapitalskih trgih pa so upadli za 0.7%. V še večji meri so upadli tečaji delnic na srednjeevropskih trgih kapitala, ki imajo na dogajanja na Ljubljanski borzi tudi največji vpliv. Borzni indeks MSCI, ki meri donosnost delnic na češkem, madžarskem in poljskem trgu kapitala, je v prvih devetih mesecih leta 2000 upadel za skoraj 9%.

²⁶ Konec junija 2000 je vrednost neizkoriščenih lastninskih certifikatov še vedno predstavljala 31% knjigovodske vrednosti vseh naložb PID-ov.

le 62% vrednosti poslov iz leta 1999 in zelo verjetno je, da bo celotno število sklenjenih poslov v letu 2000 za številom sklenjenih poslov v letu 1999 zaostalo za 5 do 15%. **Tržna kapitalizacija** delnic se je kljub splošnemu padcu tečajev delnic od konca leta 1999 do konca septembra letos povečala za 8,9%, tržna kapitalizacija obveznic in delnic PID-ov za 14,6 oziroma za 11,3%, celotna tržna kapitalizacija dolgoročnih vrednostnih papirjev pa se je povečala za 10,4%. Povečanja tržne kapitalizacije gre pripisati predvsem dejstvu, da se je v prvih devetih mesecih leta 2000 na organizirani trg uvrstilo 18 novih izdaj delnic, število izdaj obveznic pa se je povečalo za 11. Tudi v tem obdobju so vse nove kotacije izhajale iz naslova procesa lastninskega preoblikovanja, pravih javnih ponudb delnic pa tudi v tem obdobju ni bilo.

Tabela 21: Tržna kapitalizacija dolgoroč. vrednostnih papirjev na Ljubljanski borzi (v mio SIT)

Dan	Delnice	Obveznice	PID	Pokojninski boni	Skupaj
31.12.96	124,990.4	52,192.0	0.0	0.0	177,182.4
31.12.97	315,944.6	83,399.9	0.0	0.0	399,344.5
31.12.98	483,037.3	145,108.4	82,106.0	0.0	710,251.7
31.12.99	566,461.5	221,058.6	125,358.7	7,109.1	919,987.8
30.09.00	616,678.5	253,237.5	139,568.5	5,331.6	1,014,816.2

Vir: Ljubljanska borza.

Delež tržne kapitalizacije delnic, ki so v lasti tujcev, se je v prvih devetih mesecih letos zmanjšal za nadaljnjo odstotno točko in je konec septembra znašal 7%, kar je bistveno manj kot v primerljivih državah srednje Evrope. Tuji investitorji so na organiziranem trgu tudi v prvih devetih mesecih leta 2000 neto prodajali vrednostne papirje (vrednost neto prodaje je dosegla 81 milijonov SIT), vendar bistveno manj kot v letu 1999 (2.269 milijonov SIT). Tudi omilitev režima skrbniških računov z znižanjem njihovega stroška na letni ravni z 2 na 1,6% v zadnjem četrtletju najverjetneje ne bo zadostovala za pritegnitev tujih investitorjev, saj še vedno prispeva k ohranjanju podobe zaprtosti slovenskega organiziranega trga kapitala.

Razmere na trgu kapitala v letu 2001 bodo odvisne od hitrosti nadaljnega izvajanja procesa privatizacije oziroma uvrstitve delnic Telekomu in obeh poslovnih bank v državni lasti na borzo. Zlasti kotacija delnic prvega bi vsaj na kratek rok na trg utegnili delovati zelo spodbudno. Na dogajanja na trgu v prihodnjem letu bo vplivala tudi rešitev problema privatizacijske vrzeli ter preoblikovanje pooblaščenih investicijskih družb v eno izmed predpisanih oblik. Glede **prihodnjega razvoja slovenskega trga kapitala** pa je čedalje več pokazateljev, da bo v primeru, če ne pride do pomembnih sistemskih sprememb v okolju, v katerem deluje ta trg, njegova vloga postopoma upadala. Domače

povpraševanje po vrednostnih papirjih tudi v primeru uspešnega zbiranja sredstev s strani pokojninskih skladov ne bo zadostnega obsega, da bi se likvidnost trga povečala na sprejemljivo raven. Pričakovanja, da se bo povpraševanje domačih zasebnih in institucionalnih investitorjev po delnicah in drugih vrednostnih papirjev postopoma povečevalo, je sicer utemeljeno, vendar pa se bo čedalje pomembnejši del tega povpraševanja usmerjal v tuje vrednostne papirje. Likvidnost trga bo verjetno postopoma upadala tudi zaradi čedalje večje konsolidacije lastništva v slovenskih podjetjih in pooblaščenih investicijskih družbah, kakor tudi zaradi konsolidacije samih izdajateljev vrednostnih papirjev. Del likvidnosti se bo verjetno postopoma preselil na tuje trge kapitala tudi v obliki globalnih potrdil o lastništvu. Na pomembnejši porast likvidnosti slovenskega trga kapitala bi lahko imela večji vpliv okrepljena vloga tujih investitorjev, ki pa jih za zdaj poleg objektivnih dejavnikov majhnosti trga in zamud pri privatizaciji finančnega sektorja ter infrastrukture omejuje tudi obstoječi režim skrbniških računov.

4.6. ZAPOSLENOST IN BREZPOSELNOST – Nadaljevanje ugodnih trendov letos in v prihodnjih letih

Pozitivna gibanja na področju zaposlovanja se letos nadaljujejo. **Rast zaposlenosti** (po mesečnih podatkih SURS), ki se je začela leta 1999 po večletnem upadanju ter stagnaciji v letih 1997 in 1998, je v prvih devetih mesecih letos znašala 1.6%. Po občutnem januarskem zmanjšanju, ko je poteklo delo za določen čas preko štiri tisoč osebam, zmanjšalo pa se je tudi število kmetov, je število delovno aktivnih od februarja do junija naraščalo po povprečni mesečni stopnji 0.3%, z isto dinamiko je v tem obdobju naraščalo tudi število zaposlenih v podjetjih in organizacijah. Najbolj dinamična je bila rast števila zaposlenih pri drobnih zasebnikih (za 1.1% povprečno mesečno), naraščati pa je začelo tudi število oseb s samostojnim poklicem, ki je upadalo ali stagniralo že od januarja 1998, in število samostojnih podjetnikov posameznikov, ki se je zmanjševalo od oktobra 1997. Na dinamiko gibanja števila delovno aktivnih močno vpliva ocena števila samostojnih kmetov na podlagi četrletnih anket o delovni sili, za katero je značilno precejšnje nihanje²⁷. Občutno zmanjšanje števila kmetov je bilo tako tudi glavni razlog za upad števila delovno aktivnih v juliju. V poletnih mesecih

²⁷ SURS v mesečnih poročilih o aktivnem prebivalstvu kot število samostojnih kmetov upošteva oceno iz ankete o delovni sili za povprečje preteklih treh četrletij. Število samostojnih kmetov v mesečnih poročilih je tako prikazano s trimesečnim zamikom, poleg tega pa iz četrletja v četrletje močno niha, kar bolj kaže na metodološke pomanjkljivosti anketnih podatkov kot na dejansko dinamiko števila kmetov. Število samostojnih kmetov letos sicer verjetno upada zaradi spremenjene cenovne in davčne politike na področju zasebnega kmetijstva, vprašanje pa je, ali je tako močen padec, kot ga prikazuje mesečna evidenca SURS, realen.

se je nekoliko zmanjšalo tudi število zaposlenih v podjetjih in organizacijah, kar pa je bilo bolj sezonskega značaja. To potrjujejo tudi septembrski podatki.

Število delovno aktivnih letos narašča tudi po podatkih anket o delovni sili, za razliko od preteklega leta, ko je zaradi krčenja obsega neformalnega zaposlovanja upadalo, kljub povečevanju števila formalno zaposlenih. Anketna stopnja delovne aktivnosti, merjena po metodi SURS, to je pri prebivalstvu, staremu 15 let in več, je bila v drugem četrtletju letos (53.6%) sicer nekoliko nižja kot v enakem obdobju lani, vendar nekoliko višja od lanskega povprečja (53.5%)²⁸. Stopnja delovne aktivnosti žensk (47.9%) se je v drugem letošnjem četrtletju popravila glede na enako obdobje lani in lansko povprečje, poslabšala pa se je stopnja delovne aktivnosti moških (59.6%), ki je bila nižja od vseh lanskih stopenj (četrtletnih in letne). Iz tega je možno sklepati, da se torej nekoliko povečuje neformalno zaposlovanje žensk, neformalno zaposlovanje moških pa se krči.

Devetmesečni podatki o številu delovno aktivnih po sektorjih dejavnosti kažejo, da se je število delovno aktivnih zmanjšalo samo v agrarnem sektorju (predvsem zaradi upadanja števila samostojnih kmetov). Število delovno aktivnih v industriji in gradbeništvu se je (kljub rahlemu zmanjšanju poleti) od decembra 1999 do septembra 2000 povečalo za 1.2%, v predelovalnih dejavnostih pa za 1.3%. V obdobju januar-september je bilo tako za 0.2% višje kot v enakem obdobju lani: v gradbeništvu se je povečalo za 5.4%, upadlo pa je v rudarstvu, oskrbi z električno energijo, plinom in vodo ter v predelovalnih dejavnostih. Do junija se je povečevalo število delovno aktivnih na vseh storitvenih področjih dejavnosti (skupaj za 1.6%), vendar je v poletnih mesecih v nekaterih dejavnostih ponovno upadlo. Od decembra do septembra se je tako najbolj povečalo v »drugih storitvenih dejavnostih«, javni upravi, zdravstvu in socialnem varstvu ter finančnem posredništvu, v primerjavi z istim obdobjem lani pa še v trgovini in gostinstvu. Med panogami predelovalnih dejavnosti se je letos do septembra v primerjavi z decembrom število delovno aktivnih zmanjšalo le v proizvodnji motornih vozil (-4.8%), tekstilni industriji (-3.0%), papirništvu in založništvu (-1.3%) ter proizvodnji koks in naftnih derivatov (-1.0%), povečalo pa je v vseh drugih panogah, najbolj v elektroindustriji (5.1%), proizvodnji usnja in usnjenih izdelkov (4.9%) ter kovinski industriji (4.5%).

²⁸ Stopnja delovne aktivnosti, merjena v prebivalstvu v starosti 15-64 let (kar je primerljivo z metodologijo Eurostata), je v prvem letošnjem četrtletju znašala 64.2% (lansko povprečje 64.1%). Stopnja aktivnosti žensk po metodi Eurostata je bila v drugem četrtletju letos 60.2% (lansko povprečje 59.4%), moških pa 68.2% (lansko povprečje 68.5%).

Tabela 22: Struktura in gibanje števila delovno aktivnih po področjih dejavnosti

	Letna rast (v%)			Struktura (v %)	
	1999 / 1998	I-IX 2000 /I-IX 1999	IX 2000 / XII 1999	1999	I-IX 2000
SKUPAJ	1.8	1.6	0.9	100.0	100.0
A Kmetijstvo, lov, gozdarstvo	-8.8	-1.6	-8.4	6.0	5.7
B Ribištvo	-1.8	-15.7	-4.4	0.0	0.0
C Rudarstvo	-5.6	-18.6	-14.4	0.9	0.8
D Predelovalne dejavnosti	-1.6	-0.3	1.3	30.9	30.4
E Oskrba z elektr. energ., plinom, vodo	0.6	-2.3	-0.7	1.5	1.5
F Gradbeništvo	4.1	5.4	3.0	7.3	7.5
G Trgovina, popravila motornih vozil	3.4	4.0	1.4	12.4	12.7
H Gostinstvo	7.0	3.7	0.9	3.7	3.8
I Promet, skladiščenje, zveze	4.8	1.2	0.8	6.2	6.2
J Finančno posredništvo	9.0	3.5	2.2	2.5	2.5
K Nepremičnine, najem, poslovne storitve	6.3	3.3	1.4	5.9	6.0
L Javna uprava, socialno zavarovanje	2.7	3.1	3.2	5.6	5.7
M Izobraževanje	1.6	1.6	1.1	6.9	6.9
N Zdravstvo, socialno varstvo	9.5	3.1	2.6	6.9	7.0
O Druge javne, skupne in osebne storitve	8.1	3.7	3.2	3.2	3.3
P Zasebna gospodinjstva	7.2	9.5	15.9	0.1	0.1
A+B Agrarni sektor	-8.8	-1.6	-8.4	6.0	5.7
CdoF Industrija in gradbeništvo	-0.6	0.2	1.2	40.6	40.2
GdoP Storitve	5.1	3.0	1.7	53.4	54.1

Vir: SURS, preračuni ZMAR

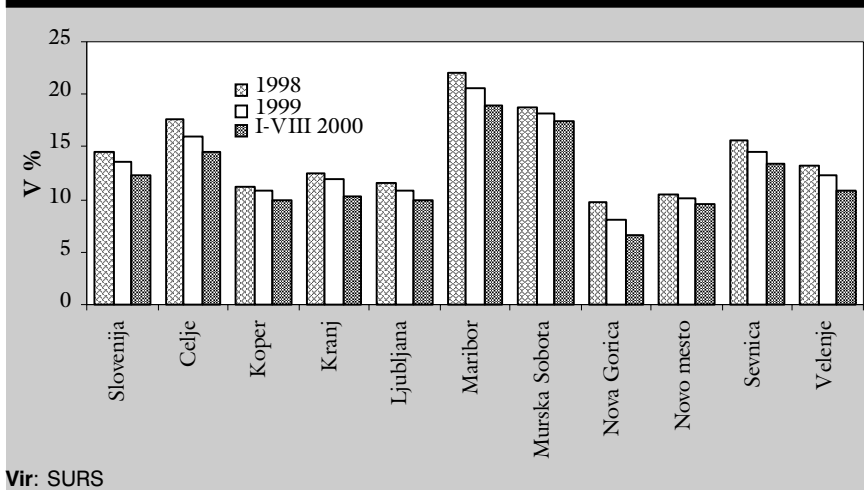
Pod predpostavko, da bo dinamika rasti zaposlenosti do konca leta podobna dinamiki zadnjih nekaj let (rast v jesenskih mesecih in padec decembra), bo letošnja rast števila delovno aktivnih znašala okrog 1.5%. **Rast zaposlenosti v ekvivalentu polnega delovnega časa bo v letu 2000 po oceni znašala okrog 1%** in bo zaradi zmanjševanja neformalne delovne aktivnosti nižja od rasti števila delovno aktivnih po podatkih SURS. Ob ocenjeni rasti bruto domačega proizvoda (4¹/₄ odstotka) bi to pomenilo okrog 3.3-odstotno rast globalne produktivnosti dela v letu 2000, kar je nekoliko manj kot lani. **Ob nekoliko višji rasti bruto domačega proizvoda v letih 2001 in 2002 ter povečanju zaposlenosti v ekvivalentu polnega delovnega časa za okrog 1%, bi se rast produktivnosti dela v naslednjih dveh letih nekoliko okrepila.** Rast števila delovno aktivnih po mesečnih virih bi še vedno nekoliko presegala rast števila zaposlenih v ekvivalentu polnega delovnega časa, v obeh letih za okrog 0.2 odstotne točke.

V prvih desetih mesecih leta 2000 se **nadaljuje upadanje števila registriranih brezposelnih oseb**, ki je bilo značilno že za vse preteklo leto. Osnovni vzrok upadanja v letu 1999 je bilo čiščenje evidenc, delno tudi statistična prekatgorizacija oseb, vključenih v javna dela, iz brezposelnih v zaposlene

(posledica zakonskih sprememb jeseni 1998). Sicer je bil v letu 1999 priliv oseb, ki so izgubile delo, večji kot leta 1998, odliv brezposelnih v zaposlitev pa manjši. Ta trend se nadaljuje tudi letos. Od januarja do konca oktobra je delo izgubilo 51 tisoč oseb, kar je za 5.2% več kot v istem obdobju lani, v istem obdobju pa je dobilo delo (skupaj z vključenimi v javna dela) več kot 52 tisoč brezposelnih, kar je za 2.2% manj kot v enakem lanskem obdobju. **Osnovni vzrok** za zmanjševanje brezposelnosti so **tudi letos** predvsem **visoka črtanja iz evidenc**. Od januarja do oktobra je bilo iz evidenc črtanih že skoraj 26,000 oseb, kar je za 13.3% več kot v istem obdobju lani. Priliv iskalcev prve zaposlitve pa je bil do konca oktobra letos za 5.2% večji kot v enakem obdobju lani.

Število registriranih brezposelnih je v obdobju januar-september upadalo v vseh mesecih, razen v januarju in juliju, tako da se je od decembra 1999 do septembra 2000 zmanjšalo s 114.348 na 102.198. Oktobra pa se je zaradi običajnega sezonskega priliva iz šol ponovno povečalo na skoraj 105 tisoč. Stopnja registrirane brezposelnosti se je zmanjšala od 13% v decembru 1999 na 11.7% septembra 2000, pri tem je stopnja registrirane brezposelnosti žensk ostala precej višja (septembra 13.1%) od stopnje registrirane brezposelnosti moških (10.5%; v letu 1999 je bila povprečna stopnja registrirane brezposelnosti 13.6-odstotna, 12.4-odstotna za moške in 15-odstotna za ženske). Kljub zniževanju števila brezposelnih in širitvi programov aktivne politike zaposlovanja se strukturni problemi brezposelnosti ne zmanjšujejo. Delež brezposelnih, starejših od 40 let, je že presegel polovico vseh brezposelnih, delež brezposelnih, starejših od 50 let, znaša več kot eno četrtno vseh brezposelnih, strukturni delež dolgotrajno brezposelnih pa presega 60%. Delež brezposelnih brez izobrazbe ostaja na ravni okrog 47%, med njimi je okoli 70% takšnih, ki so brezposelni že več kot eno leto (lani 72%). V več kot polovici primerov so brezposelne ženske. Ob upoštevanju običajne sezonske dinamike gibanj brezposelnosti do konca leta, bi bilo ob koncu leta 2000 okoli 104 tisoč **registriranih brezposelnih** ali 11.8% aktivnega prebivalstva, v **povprečju** pa 106.600 ali **12.2% aktivnega prebivalstva**. Ob predvideni rasti zaposlenosti se bo **brezposelnost v letih 2001 in 2002 še naprej zniževala** (102.700 ali 11.7% aktivnega prebivalstva oziroma 100.600 ali 11.3%), pri čemer bi se nadaljevalo počasno ponovno povečevanje aktivnosti delovno sposobnega prebivalstva.

Podatki za prvih osem mesecev kažejo, da v **regionalni porazdelitvi brezposelnosti** ni prišlo do bistvenih sprememb. Stopnja registrirane brezposelnosti ostaja še naprej zelo visoka v Podravski in Pomurski regiji (20.6 oziroma 18.2%), kjer se le počasi zmanjšuje, višja od državnega povprečja pa je še v Savinjski in Posavski regiji (16 oziroma 14.6%). Brezposelnost najhitreje

Slika 7: Stopnja registrirane brezposelnosti po območnih enotah Republiškega zavoda za zaposlovanje

Vir: SURS

upada v Severnoprimerjski regiji, kjer je stopnja registrirane brezposelnosti letos že padla pod 7%.

V letu 2000 upada tudi število brezposelnih po anketi o delovni sili. Stopnja anketne brezposelnosti je bila v prvem četrletju 7.5-odstotna, v drugem pa 7.2-odstotna (lansko povprečje 7.6%, zadnje četrletje pa 7.7%). V prvem četrletju 2000 je bila stopnja anketne brezposelnosti žensk (7.4%) prvič po letu 1996 nižja od stopnje brezposelnosti moških (7.5%), vendar je v drugem četrletju anketna brezposelnost moških upadla (na 7.0%), pri ženskah pa je ostala nespremenjena. Med anketno brezposelnimi še vedno ni zajetih preko 50 tisoč oseb, ki so sicer zajeti med registriranimi brezposelnimi, večinoma (v prvem četrletju letos 77.6%) zato, ker v zadnjih 4 tednih niso iskali dela. Anketna brezposelnost mladih ostaja še naprej visoka in se celo povečuje (19% v prvem četrletju letos, lansko povprečje 18.1%), pri tem se povečuje predvsem brezposelnost mladih žensk (21.1% v prvem četrletju letos).

Število prostih delovnih mest ostaja letos v povprečju približno enako lanskemu, zaradi upadanja brezposelnosti pa se **razmerje med brezposelnimi in prostimi delovnimi mesti še naprej izboljšuje**. Letos tako pride na eno prosto delovno mesto 8.5 brezposelnih (lani 9.6). Tudi razmerja glede na stopnjo izobrazbe se izboljšujejo za vse stopnje izobrazbe, najslabši rezultati pri brezposelnih z nizko stopnjo izobrazbe pa opozarjajo na probleme pri njihovem zaposlovanju in torej na strukturne probleme brezposelnosti. Na eno prosto delovno mesto z višjo ali

visoko izobrazbo tako pride v povprečju okrog 2.5 registrirano brezposelnih oseb z enako izobrazbo (lani 2.6), na prosto delovno mesto s poklicno ali srednjo izobrazbo 7.8 brezposelnih s tako izobrazbo (lani 8.8), na nekvalificirana in polkvalificirana prosta delovna mesta pa 12.9 brezposelnih brez izobrazbe (lani 14.4).

5. GLAVNE USMERITVE EKONOMSKE POLITIKE

5.1. DENARNA POLITIKA – Nadaljevanje restriktivne denarne politike

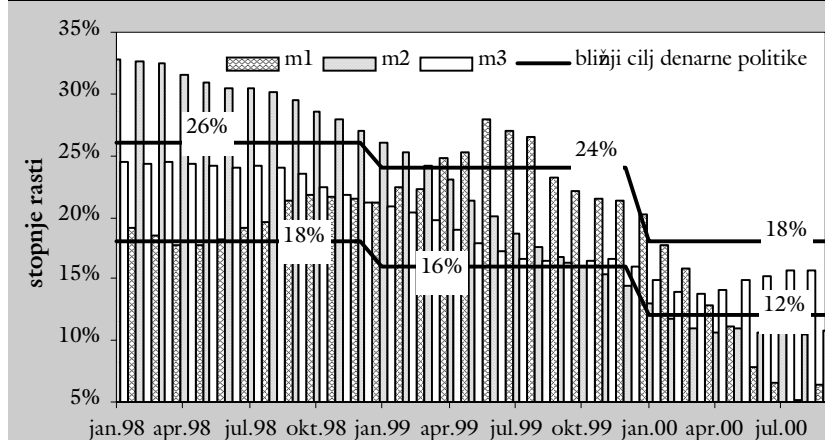
Temeljna usmeritev denarne politike, zniževanje inflacije na raven, primerljivo z državami Evropske unije, ki jo je Banka Slovenije začrtala na začetku svojega delovanja, ostaja nespremenjena tudi v letošnjem letu. Banka Slovenije je kot **bližnji cilj denarne politike v letu 2000 določila rast denarnega agregata M3 v razponu med 12% in 18%**, pri tem glede na dopustnost trenutnih gibanj denarnega agregata M3 odpravlja nesorazmerja na deviznem trgu ter skrbi za čim manjša nihanja deviznega tečaja. Na področju denarne politike v letu 2000 ni prišlo do bistvenih sprememb. Banka Slovenije je nadaljevala z vodenjem zmerne omejevalne politike, kljub dejstvu, da so letošnji inflatorni pritiski posledica zunanjih dejavnikov, predvsem podražitev nafte na svetovnem trgu.

Za doseg svojih ciljev je Banka Slovenije uporabljala različne instrumente denarne politike in deviznega tečaja. Zaradi primanjkljaja v tekočem računu plačilne bilance in povečanih finančnih tokov v Slovenijo je že v letu 1999 pričela prilagajati instrumente spremenjenim razmeram, v prvih devetih mesecih letos pa je z njihovo uporabo nadaljevala. V letu 2000 so bili po obsegu najpomembnejši tolarski instrument denarne politike posojila bankam in tolarski blagajniški zapisi ter odkup deviz od bank. Za uravnavanje deviznega tečaja pa je Banka Slovenije uporabljala instrumente začasnega in dokončnega nakupa in prodaje deviz na deviznem trgu, repo posle z blagajniškimi zapisi v tujem denarju, spreminjala pa je tudi devizni minimum in v dogovoru z bankami limitirala rast tečajev. Do konca letošnjega leta in v **letu 2001** bo temeljna usmeritev denarne politike Banke Slovenije po pričakovanju ostala nespremenjena. Glede na makroekonomske razmere tudi ni pričakovati, da bo Banka Slovenije spreminjala svoje kratkoročne cilje ali izbor instrumentov za njihovo uresničitev.

Banka Slovenije je v prvi polovici leta 2000 povečevala **obrestne mere** svojih ključnih aktivnih in pasivnih instrumentov. Zaradi povišanih stopenj rasti cen je junija povišala osnovne obrestne mere za eno odstotno točko (eskontno obrestno mero na 9% in lombardno obrestno mero na 10%). Naraščanje obrestnih mer se je v naslednjih mesecih nadaljevalo, v začetku septembra in sredi novembra so se tako ponovno povišale tudi obrestne mere ključnih instrumentov Banke Slovenije (7-dnevni repo posli, tolarski blagajniški zapisi), temu pa je decembra

sledilo še eno povišanje splošne eskontne obrestne mere na 10% in lombardne obrestne mere na 11%. Pri določanju obrestnih mer tolarskih blagajniških zapisov je Banka Slovenije upoštevala predvsem gibanje inflacije; obrestne mere blagajniških zapisov v tujem denarju pa je prilagajala gibanju obrestnih meram na evro trgu. Gibanje obrestne mere na medbančnem trgu je bilo v največji meri določeno z gibanjem temeljne obrestne mere ter z likvidnostnimi gibanji na denarnem trgu. Medbančna obrestna mera, ki je v začetku leta znašala 6.9%, je do maja narasla na 8.1%, v avgustu pa se je znižala na 5.3%. Dvig obrestnih mer za blagajniške zapise in likvidnostna posojila Banke Slovenije v septembru je vplival na dvig medbančne obrestne na povprečno 6.3%, vendar je bila septembrska medbančna obrestna mera še vedno med najnižjimi povprečnimi mesečnimi stopnjami letos, kar kaže, da likvidnostna situacija bank ostaja dobra. K dobri likvidnostni situaciji bank prispevata predvsem nizko kreditno povpraševanje ter sezonsko povečani prilivi na trgih tujega denarja in možnost njihove monetizacije.

Slika 8: Gibanje denarnih agregatov (povprečje četrtletja / povprečje zadnjega četrtletja preteklega leta)

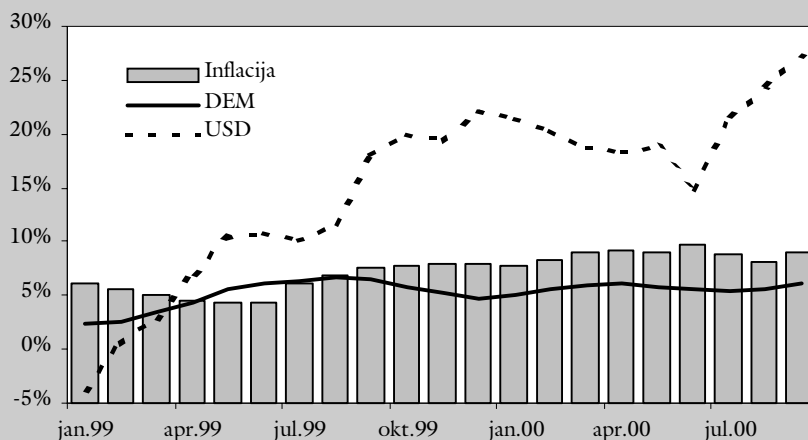

Vir: BS, preračuni ZMAR

Banka Slovenije je zlasti v prvi polovici leta 2000 izdajala primarni denar predvsem s tolarskimi transakcijami, v tretjem četrtletju pa je zaradi povečanja deviznih vlog in konverzije deviz MF pri BS v juliju ponovno bolj intenzivno izdajala primarni denar s pomočjo neto tuje aktive. **Rast denarnega agregata M3** se letos giblje v mejah zastavljenega cilja. Najnižja je bila v prvem četrtletju (13.8% na medletni ravni), nato je v drugem četrtletju začela naraščati (15.2% na

medletni ravni), v tretjem pa se je še okrepila (mesečna rast je v povprečju znašala 1.6%; v prvi polovici leta 1.1%) in je na letni ravni dosegla 15.7%. Ob nadaljevanju dinamike rasti agregata M3 iz tretjega četrtertletja bi bila ob koncu leta prebita zgornja meja denarnega cilja, zato ocenjujemo, da se bo njegova rast v zadnjem četrtertletju zmanjšala. Rast denarnega agregata M2 se je v prvem četrtertletju zmanjšala z 11.2% na medletni ravni v januarju na 11% v marcu, na podobnem oziroma nekoliko nižjem nivoju pa je ostala do septembra. Najbolj se je v prvih devetih mesecih leta upočasnila rast denarnega agregata M1, ki je januarja na letni ravni znašala 18.5%, do septembra pa se je zmanjšala na 6.9%. **Različna dinamika rasti denarnih agregatov** je v veliki meri posledica sprememb strukture bančnih vlog in njihove ročnosti. Zaradi hitre rasti tečaja in upadanja temeljne obrestne mere ob koncu lanskega in v prvi polovici letošnjega leta so se namreč pričele povečevati devizne vloge prebivalstva. Sprememba zakonodaje na področju deviznega poslovanja podjetij septembra lani pa je omogočila podjetjem odprtje računov v tujem denarju. Zaradi prestrukturiranja njihovih denarnih imetij so bile letos devizne vloge najhitreje rastoča komponenta M3, v prvih devetih mesecih so se povečale za 25.2%, v septembru pa je medletna rast dosegla 31.1%. Dejstvo, da na izpolnjevanje denarnega cilja v tolikšni meri vpliva struktura vlog, opozarja na šibkost transmisijskega mehanizma med doseganjem bližnjega cilja in stabilnostjo cen kot končnim ciljem denarne politike.

Po postopnem zmanjševanju presežne ponudbe deviz na **deviznem trgu** v zadnjih letih je v letu 1999 **povpraševanje** prvič **preseгло ponudbo**. Zaradi primanjkljaja v tekočem računu plačilne bilance in prestrukturiranja hranilnih vlog v korist deviznih se je takšno stanje v povprečju nadaljevalo tudi letos. V prvih devetih mesecih leta 2000 je povpraševanje po devizah na deviznih trgih preseгло ponudbo za 406 milijonov DEM, od tega 86.9% na podjetniškem trgu, preostanek pa v menjalnicah. Ob upoštevanju napovedi o gibanju primanjkljaja v tekočem računu plačilne bilance v naslednjih mesecih se razmere na deviznih trgih do konca leta ne bodo bistveno spremenile. Banka Slovenije v letu 2000 vodi tečajno politiko, ki je na eni strani determinirana z njenim denarnim ciljem, na drugi pa z gibanji na deviznem trgu. Tako je v prvem četrtertletju s prodajo deviz bankam upočasnjevala rast tečaja. Tečaj nemške marke je v tem obdobju nominalno porasel za 2.2%. V drugem četrtertletju je BS s podpisom dogovora s poslovnimi bankami o sodelovanju pri posegih na trgih tujega denarja spremenila način interveniranja in v juliju določila najvišji tečaj, po katerem so banke, podpisnice dogovora, odkupovale devize na podjetniškem trgu. Ukrep je bil v veljavi dva meseca, rast tečaja nemške marke pa je v tem obdobju v povprečju znašala 0.6% mesečno. Po prenehanju intervencije se je rast tečaja še nekoliko umirila in v septembru znašala 0.3%.

Slika 9: Medletne stopnje inflacije in rasti izbranih deviznih tečajev

Vir: BS, SURS

Medletna rast tečaja nemške marke se je v prvih devetih mesecih letos gibala med 5.1% in 6.2% in je za inflacijo zaostajala med 2.6 in 4.1 odstotne točke. Tečaj ameriškega dolarja je v prvih devetih mesecih porasel za 20.6%, medletna stopnja rasti pa je septembra znašala 27.3%. Za tečaj ameriškega dolarja je bilo značilno večje nihanje.

5.2. POLITIKA JAVNIH FINANC

Na področju javnih financ so v **letu 2000** začeli veljati nekateri zakoni, ki so bili - kot rezultat več let trajajoče reforme javnih financ - sprejeti že leta 1999. Sredi leta 1999 uveljavljeni sistem davka na dodano vrednost in trošarin je deloval celoletno šele v letu 2000. S sprejetjem novega Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju v januarju leta 2000 je bila zaključena več let trajajoča reforma pokojninskega in invalidskega sistema. Tekom leta 1999 so potekale tudi aktivnosti za uzakonitev celovitega urejanja javnih financ z reformo upravljanja z javnimi financami. Kot rezultat tega prizadevanja je začel z januarjem 2000 veljati Zakon o računovodstvu, ki ureja vodenje poslovnih knjig in izdelavo letnih poročil za proračun in proračunske uporabnike ter za pravne osebe javnega in zasebnega prava, ki ne vodijo poslovnih knjig na podlagi Zakona o gospodarskih družbah, Zakona o gospodarskih javnih službah in Zakona o društvih. Septembra 1999 je bil sprejet Zakon o javnih financah, ki daje celovit in konsistenten pravno-institucionalni okvir in podlago za urejanje sistema javnih financ. Zakon ureja sestavo, pripravo in izvrševanje državnega in občinskih

proračunov, upravljanje s premoženjem države in občin, njihovo zadolževanje, poročstva, upravljanje dolgov, računovodstvo ter proračunski nadzor.

5.2.1. JAVNOFINANČNI PRIHODKI V LETIH 2000 IN 2001 – V letu 2001 potrebno nadaljevanje davčne reforme, ki bo zajela še neposredne davke

Javnofinančni prihodki so se v letu 2000 obračunavali in vplačevali po nespremenjeni davčni zakonodaji in davčnem instrumentariju, ki je veljal že ob koncu leta 1999. Uveljavljene so bile le nekatere spremembe, ki niso bistveno posegle v obseg in strukturo letošnjih javnofinančnih prihodkov. Sredi leta 1999 uveljavljeni sistem davka na dodano vrednost in sistem trošarin je v letu 2000 prvič deloval celoletno. Prispevki za socialno varnost so se vplačevali po enakih prispevnih stopnjah kot leto poprej, in sicer v višini 38%. Sprejeti Zakon o načinu poravnave dospelih neplačanih obveznih dajatev, ki naj bi pospešil davčno izterjavo, predvsem prispevkov, ni imel pozitivnih učinkov. Davek na izplačane plače je ostal davčni vir tudi v letu 2000. Napovedovana sprememba lestvice davka na izplačane plače ni bila realizirana. Da bi razbremenili fizične osebe v najnižjih dohodkovnih razredih po Zakonu o dohodnini, je bil po dogovoru s socialnimi partnerji sprejet zakon o izjemnem znižanju davčne obveznosti. Zakon pomeni zmanjšanje javnofinančnih prihodkov iz dohodnine. V februarju je začel veljati nov Zakon o upravnih taksah, ki pomeni spremembe in številna povečanja števila točk za posamezna upravna dejanja in spise. Z novim zakonom so se spremenila razmerja med posameznimi taksami, ukinjene so bile tudi nekatere dosedanje oprostitve; z javnofinančnega vidika pomeni povečanje javnofinančnih prihodkov. Ob sprejemu državnega proračuna je bilo predvideno, da se bodo že v začetku leta povečale trošarine za mineralna olja in plin, vendar zaradi razmer na svetovnem trgu nafte in posledične rasti cen do povečanja trošarin ni prišlo. Zaradi trgovinskih in asociacijskega sporazuma so se v letu 2000 še zniževale carinske stopnje določenih proizvodov.

Ocenjujemo, da se bodo **v letu 2000** celotni javnofinančni prihodki realno zmanjšali za 1.5%. K zmanjšanju javnofinančnih prihodkov bodo najpomembnejše prispevali prihodki iz davka na dodano vrednost, trošarin in zaostalih prometnih davkov, ki v strukturi celotnih javnofinančnih virov pomenijo kar okoli 35%. Zaradi zamenjave sistema prometnih davkov s sistemom davka na dodano vrednost in sistemom trošarin sredi lanskega leta letošnje ocene posameznih prihodkov sicer niso primerljive z lanskimi. Če jih primerjamo v celoti, pa so ocenjeni letošnji skupni prihodki od davka na dodano vrednost, od trošarin in od prometnih davkov realno manjši od lanskih skupnih prihodkov iz vseh treh

virov skoraj za 8%. Vplačila davka na dodano vrednost so v letošnjem letu skromnejša, saj sledijo manjšemu domačemu trošenju. Manjša vplačila pa so tudi posledica spremembe strukture domačega trošenja v korist investicij. Hitra rast izvoza po drugi strani povzroča znatnejše vračanje vstopnega davka. Zato ocenjujemo, da bodo v letu 2000 prihodki od davka na dodano vrednost po obračunu dosti nižji od predvidenih ob pripravi proračuna. Davek na dodano vrednost od uvoza, ki sledi hitrejši rasti uvoza od načrtovane, kaže nekoliko boljšo sliko. V letu 2000 bo njegov obseg višji od predvidenega v državnem proračunu. Nižje od predvidenih v državnem proračunu bodo tudi trošarine, ker ni prišlo do napovedanih povečanj. Ocenjujemo, da bodo prihodki iz zaostalih prometnih davkov, iz davka na dodano vrednost in iz trošarin skupaj v letu 2000 znašali okoli 13.3% bruto domačega proizvoda (skupaj s prihodki iz davka na dodano vrednost in prihodki iz trošarin, vplačanih v januarju 2001, ki se nanašajo na promet v decembru 2000 in se v skladu z Zakonom o izvrševanju proračuna Republike Slovenije za leto 2000 štejejo med prihodke leta 2000), kar je za 1.3 odstotne točke manj od načrtovanih ob pripravi proračuna. Zaradi podpisanih trgovinskih sporazumov, ki pomenijo zniževanje carinskih stopenj nekaterih proizvodov, se bodo, kljub rasti uvoza, tudi v letu 2000 krepko zmanjšale carine in uvozne dajatve in sicer realno za 13%. Med javnofinančnimi prihodki, ki se obračunavajo na osnovi plač, se bodo v letu 2000 v primerjavi z letom poprej prispevki za socialno varnost povečali realno za 2.7%. Davek na izplačane plače se bo - zaradi izrazite progresivne naravnosti - realno povečal za 14%. Prihodki od dohodnine se bodo povečali v primerjavi s preteklim letom realno le za 1.6%. Na skromno rast prihodkov od dohodnine v letu 2000 pomembno vplivajo poračuni. Običajnim poračunom po dohodninskih odločbah so se namreč pridružili še poračuni po Zakonu o izjemnem znižanju davčne obveznosti.

Po konsolidaciji javnofinančnih prihodkov (v skladu z metodologijo Ministrstva za finance, po kateri se konsolidirajo tudi prispevki delodajalcev za socialno varnost, ki jih plačuje država, občine, ZPIZ in ZZS) bodo v letu 2000 dosegli 41.9% bruto domačega proizvoda, kar je za 1.8 strukturne točke manj kot leta 1999. Glede na to zmanjšanje se v letu 2001 delež javnofinančnih prihodkov v bruto domačem proizvodu ne bi smel več zmanjševati. Projekcije javnofinančnih virov za **leto 2001**, ki izhajajo iz nespremenjenega davčnega instrumentarija, pa kažejo na nadaljnje zmanjševanje deleža javnofinančnih prihodkov v bruto domačem proizvodu. V letu 2001 bi celotni javnofinančni prihodki rasli počasneje od rasti bruto domačega proizvoda in bi dosegli le 41.3% bruto domačega proizvoda, kar je še za 0.6 strukturne točke manj kot leta 2000. Ob takem obsegu javnofinančnih virov bo, ob pričakovanih javnofinančnih odhodkih, zelo velik pritisk na javnofinančni primanjkljaj. Zato bo v letu 2001 verjetno treba iskati možnosti za povečanje javnofinančnih virov. Ena od njih je povečanje

trošarin ali povečanje stopnje davka na dodano vrednost. Pri odločitvi pa bo potrebno ob javnofinančnih upoštevati tudi morebitne učinke na inflacijo, zlasti v povezavi z dinamiko pričakovanega gibanja cen nafte na svetovnem tržišču, pa tudi morebitne zaželeno vplive cen na strukturo potrošnje. Dodatni potencialni prihodki državnega proračuna so še tuje donacije v skladu s politiko vključevanja v EU, kapitalski in koncesijski prihodki.

V letu 2001 bo treba nadaljevati davčno reformo, v kateri bodo reformirani še neposredni davki. Reforma dohodnine bo omogočila razširitev davčne osnove na vse davčne vire. Dohodninski sistem bo dopolnjen z dvigom neobdavčljivega zneska dohodkov, predvsem za socialno ogrožene skupine prebivalstva, ter oblikovanjem davčnih olajšav - predvsem za spodbujanje varčevanja za starost, zdravje in naložbe v znanje. Reforma davka na dobiček pravnih oseb bo razširila davčno osnovo, uredila obravnavo različnih statusnih oblik pravnih oseb in preoblikovala sistem davčnih olajšav, tudi ob upoštevanju evropskih direktiv. Reformirani bodo tudi davki na premoženje. Z zakonom o davku na nepremičnine bodo obdavčene stavbe in zemljišča, s čimer bo poleg javnofinančnega učinka dosežena tudi večja racionalnost uporabe stavbnih in kmetijskih zemljišč. Vendar pa davčna reforma ne bo uveljavljena pred letom 2002.

5.2.2. JAVNOFINANČNI ODHODKI V LETIH 2000 IN 2001 – Omejitev rasti javnofinančnih odhodkov ob koncu leta 2000

Po sprejetem **Državnem proračunu** za leto 2000 bi znašali odhodki državnega proračuna 1,060 milijard SIT. Kljub zelo močnim pritiskom na povečanje odhodkov državnega proračuna med letom ni prišlo do rebalansa državnega proračuna. Sredi leta so bili sicer sprejeti varčevalni ukrepi za zmanjšanje odhodkov državnega proračuna, ki pa se niso v celoti uresničili. Skladno z Zakonom o javnih financah je minister za finance v oktobru izdal posebno navodilo o zaključku izvrševanja državnega in občinskih proračunov, s katero so bili omejeni odhodki ob koncu leta. Po oceni bodo odhodki državnega proračuna za leto 2000 znašali okoli 1,029 milijard SIT, kar je realno za 2% manj kot lani in dobre 3% manj od sprejetega proračuna za leto 2000. Odhodki državnega proračuna bodo v primerjavi z ocenjenim bruto domačim proizvodom znašali 25.2%.

Med odhodki državnega proračuna se bodo v letu 2000 najhitreje povečale plačila obresti za posojila, najeta v tujini (realno za okoli 26%). Realno se bodo povečali

še izdatki za blago in storitve državnih organov, in sicer za 3.1%, ter izdatki za plače, prispevke in druge izdatke zaposlenim v državnih organih za 3.3%. Odhodki za plače in prispevke zaposlenih v javnih zavodih se bodo povečali realno za 2.6%, izdatki za blago in storitve javnih zavodov in drugih izvajalcev javnih služb pa bodo realno rahlo pod lanskimi. V letu 2000 bo iz državnega proračuna namenjenih realno manj kot lani sredstev za subvencije (za 25%) in za investicijske odhodke in transfere (za 8.5%). Transfer sredstev državnega proračuna v pokojninsko blagajno bo manjši realno za 5.6% in bo predstavljal okoli 15% odhodkov državnega proračuna oz. 3.8% ocenjenega bruto domačega proizvoda. Sredstva za transfere posameznikom in gospodinjstvom iz državnega proračuna se bodo realno zmanjšala za 1%.

Tabela 23: Delež odhodkov državnega proračuna v bruto domačem proizvodu v %

	1996	1997	1998	1999 Real.	2000 ocena
Tekoči odhodki	7.0	7.0	7.3	7.6	7.7
v tem:					
Plače, prispevki, drugi izdatki zaposlenih v drž. organih	3.4	3.4	3.2	3.3	3.3
Izdatki za blago in storitve v drž. organih	2.4	2.4	2.5	2.7	2.7
Plačila domačih in tujih obresti	1.2	1.1	1.3	1.4	1.5
Tekoči transferi	13.6	15.9	16.0	15.9	14.9
v tem:					
Subvencije	1.2	1.3	1.4	1.6	1.2
Transferi posameznikom in gospodinjstvom	3.5	4.0	3.9	3.8	3.7
Transferi v PIZ	2.6	3.8	4.1	4.1	3.8
Investicijski odhodki in transferi	2.7	2.6	2.8	3.0	2.7

Vir: Ministrstvo za finance, preračuni in ocene ZMAR

Ocenjeni prihodki ob nespremenjenem davčnem instrumentariju in težnji po minimiziranju proračunskega primanjkljaja bodo v letu 2001 močno omejevali možnosti za povečanje proračunskih odhodkov. Pri oblikovanju in usklajevanju predloga državnega proračuna za leto 2001 bo zato treba zagotoviti, da se delež odhodkov državnega proračuna v bruto domačem proizvodu ne bi povečal. S spremembo načina usklajevanja plač v javnem sektorju z rastjo cen življenjskih potrebščin in valorizacije denarnih dajatev v pokojninskem in invalidskem sistemu, ki pa mora biti sprejeta še pred začetkom leta 2001, bo zmanjšan pritisk na odhodke za plače in transferne odhodke iz državnega proračuna v pokojninsko blagajno. Pri sestavljanju državnega proračuna za leto 2001 se bo treba odločiti za zelo selektivno izbrane prednostne naloge, ki se bodo lahko zelo omejeno uresničile v okviru državnega proračuna naslednje leto.

Ocenjujemo, da se bodo odhodki **občinskih proračunov** v letu 2000 povečali realno za 6.9%. Njihov delež v bruto domačem proizvodu je ocenjen na 5.4%, kar je za 0.2 strukturne točke več kot v letu 1999.

Za realizacijo pravic iz novega zakona o **pokojninskem in invalidskem zavarovanju** (brez plačila prispevkov za zdravstveno zavarovanje upokojencev) bo po oceni v letu 2000 potrebno realno za 2.4% več sredstev kot v letu 1999 oziroma 13.3% bruto domačega proizvoda, kar je za 0.1 strukturne točke manj kot v letu 1999. Število upravičencev se bo po ocenah povečalo za dober odstotek, ker se zaradi pričakovanih nadaljnjih sprememb in negotovosti zavarovanci še vedno precej intenzivno odločajo za upokojitev. K upočasnitvi odhodkov pokojninskega in invalidskega zavarovanja je po uveljavitvi novega pokojninskega in invalidskega zakona vplival tudi sistem zmanjševanja odmernih stopenj zaradi usklajevanja odmernih osnov. Pokojnine in druge dajatve iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja se usklajujejo z gibanjem povprečnih plač v državi, upoštevaje zakonsko določeni način valorizacije. V letu 2000 je na tej osnovi prišlo do dveh povišanj pokojnin.

V letu 2001 se bo število upravičencev po oceni še povečalo za 1.1%. V smeri zmanjševanja pritiskov na odhodke bo deloval sistem zmanjševanja oz. usklajevanja odmernih stopenj in novi način valorizacije pokojnin in drugih denarnih dajatev, ki naj bi bil nekoliko spremenjen še pred koncem leta. Pokojnine in druge denarne dajatve se bodo predvidoma še vedno usklajevale z rastjo plač, spremenjen pa bo način valorizacije, ki bo zagotovil skladnost rasti plač in pokojnin. Po projekcijah bo v letu 2001, po spremembi načina valorizacije pokojnin in drugih denarnih dajatev, za odhodke v pokojninskem in invalidskem zavarovanju (brez plačila prispevkov za zdravstveno zavarovanje upokojencev) potrebnih 12.9% predvidenega bruto domačega proizvoda, kar je za 0.4 strukturne točke manj kot lani.

V letu 2000 bodo odhodki v **obveznem zdravstvenem zavarovanju** realno le za 2.1% višji kot v preteklem letu, dosegli bodo 6.5% bruto domačega proizvoda, kar je približno na lanski ravni. Zakonsko določene pravice iz obveznega zdravstvenega zavarovanja se v letu 2000 sicer niso spremenile. Sprejete so bile številne aktivnosti za obvladovanje izdatkov za zdravila, za omejevanje bolniških odsotnosti in za racionalizacijo izvajanja zdravstvenih programov. V okviru celotnih sredstev v obveznem zdravstvenem zavarovanju se bodo odhodki za plačila zdravstvenih storitev povečali realno za 4.5%. V tem okviru se bodo materialni izdatki povečali realno le za skromnih 0.4%, večina povečanja pa odpade na povečevanje sredstev za plače s prispevki, ki se bodo v letu 2000 povečala realno kar za 7.2%. Za 3.5% se bodo realno zmanjšala sredstva

namenjena za zdravila in ortopedske pripomočke. V strukturi celotnih odhodkov v obveznem zdravstvenem zavarovanju pridobivajo na deležu plače s prispevki, ki so samo letos pridobile dobri 2 strukturni točki, izgubljajo pa materialni izdatki in sredstva za zdravila. Kljub ukrepom za zmanjševanje se bodo po oceni v letu 2000 boleznine povečale realno za 5.9%.

Tudi v letu 2001 se bodo nadaljevale aktivnosti za racionalizacijo pri izvajanju zdravstvenih programov. Predvideno je, da bi v letu 2001 za obvezno zdravstveno varstvo porabili okoli 6.5% bruto domačega proizvoda, kar je toliko kot leta 2000. Ker omejena sredstva v obveznem zdravstvenem zavarovanju narekujejo nadaljnjo racionalizacijo v zdravstvu, ki že pomembno slabšajo dostopnost zdravstvenih storitev, bo z reformo zdravstvenega sistema treba sistemsko urediti to področje.

Po konsolidaciji **javnofinančnih odhodkov** ocenjujemo, da bodo v letu 2000 celotni javnofinančni odhodki porasli realno le za 1.1% in bodo znašali 43.6% bruto domačega proizvoda, kar je za 0.8 odstotne točke manj kot leta 1999. Počasneje od rasti bruto domačega proizvoda bodo po oceni rasli tudi celotni (konsolidirani) javnofinančni odhodki v letu 2001. Le tako bo možno doseči zmanjševanje javnofinančnega primanjkljaja v primerjavi z bruto domačim proizvodom.

5.2.3. JAVNOFINANČNI PRIMANJKLJAJ – Za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja v letu 2001 potrebno zagotoviti vzdrževanje deleža javnofinančnih prihodkov v bruto domačem proizvodu na ravni okoli 42%

Po konsolidaciji javnofinančnih prihodkov in javnofinančnih odhodkov v skladu z metodologijo Mednarodnega denarnega sklada je bila globalna bilanca javnega financiranja v obdobju 1994 do 1996 uravnotežena. Uravnoteženost javnih financ je odigrala pozitivno vlogo pri stabilizaciji gospodarstva, saj ni ustvarjala dodatnih pritiskov na obresti in na tečaj preko zadolževanja.

Javnofinančno ravnovesje se je porušilo v letu 1997, ko so se na strani prihodkov pokazale javnofinančne posledice zniževanja prispevkov za socialno varnost in upadanja prihodkov od carin, ki jih niso uspeli nadomestiti novi davčni viri. Po drugi strani so se povečevali pritiski na javnofinančne odhodke, predvsem zaradi povečanja izdatkov za plače, ki so sledili rasti plač in zaposlenosti v javnem sektorju in povečanje izdatkov za socialne transfere kot posledica uvajanja

dodatnih pravic in novih pravil na področju socialne varnosti. Dodaten pritisk je bil tudi na transferne odhodke državnega proračuna v pokojninsko blagajno, ki so kompenzirali manjkajoča sredstva v sistemu pokojninsko-invalidskega zavarovanja zaradi znižanih stopenj prispevkov za socialno varnost in naraščajočih odhodkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

Tabela 24: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS-IMF (deleži v primerjavi z bruto domačim proizvodom v %)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 proj.
Javnofinančni prihodki	43.1	42.7	42.0	43.0	43.7	41.9	41.3
Javnofinančni odhodki	43.1	42.4	43.2	43.8	44.3	43.6	42.6
Presežek / primanjkljaj	0.0	0.3	-1.2	-0.8	-0.6	-1.7	-1.3

Vir: Ministrstvo za finance, preračuni, ocene in projekcije ZMAR

Z ukrepi ekonomske politike se je sicer blažilo pritiske na javnofinančne odhodke in skušalo se je zagotavljati čim bolj stabilne vire financiranja, vendar je kljub temu javnofinančni primanjkljaj v letu 1997 znašal 1.2% bruto domačega proizvoda, v letu 1998 pa se je nekoliko zmanjšal na 0.8% bruto domačega proizvoda. V letu 1999 so javnofinančni prihodki, predvsem zaradi izjemnega priliva domačih davkov na blago in storitve, naraščali zopet hitreje kot bruto domači proizvod in hitreje od javnofinančnih odhodkov, kar je **javnofinančni primanjkljaj** zmanjšalo na 0.6% bruto domačega proizvoda. Za leto 2000 ocenjujemo nekoliko upočasnjeno rast javnofinančnih odhodkov in realno zmanjšanje javnofinančnih prihodkov. Deleži javnofinančnih prihodkov in javnofinančnih odhodkov v bruto domačem proizvodu se bodo glede na leto 1999 znižali, javnofinančni primanjkljaj, ki ga izkazuje konsolidirana bilanca javnega financiranja, pa je ocenjen na okoli 1.7% bruto domačega proizvoda. Projekcije javnofinančnih virov v letu 2001 pri nespremenjenem davčnem instrumentariju kažejo na nadaljnje zmanjševanje deleža javnofinančnih prihodkov v bruto domačem proizvodu. Za **zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja pod letošnjo raven** je v letu 2001 potrebno zagotoviti vzdrževanje deleža javnofinančnih prihodkov v bruto domačem proizvodu približno na letošnji ravni (42%), pri oblikovanju in usklajevanju predloga državnega proračuna pa bo potrebno zagotoviti ustrezno prilagoditev deleža odhodkov državnega proračuna v bruto domačem proizvodu ocenjenim prihodkom.

5.2.4. DOLG OŽJE OPREDELJENE DRŽAVE – Konec leta 2000 bo predvidoma znašal okoli 26.6% v primerjavi z ocenjenim bruto domačim proizvodom.

Dolg ožje opredeljene države se je prvem polletju 2000 nominalno povečal za 123.8 milijarde SIT in je konec junija znašal 1,017.1 milijarde SIT. Črpanja dolga so znašala 156.3 milijarde SIT, odplačila dolga pa 77 milijard SIT. Vrednostne spremembe (pripis revalorizacije in tečajne razlike) so dolg povečale za 44.5 milijarde SIT. Dolg, denominiran v tolarjih, je konec junija 2000 tako predstavljal 42.5% skupnega dolga, v evrih 42.9% in ameriških dolarjih 14.5%. Glede na obrestno strukturo predstavlja "indeksirani" dolg (glavnica se pred izplačilom obresti poveča za vrednost indeksacijskega faktorja) 41.1% celotnega dolga, dolg s spremenljivo obrestno mero 13.4% celotnega dolga, dolg z nespremenljivo obrestno mero pa 45.5% celotnega dolga.

Tabela 25: Stanja in spremembe dolga RS v prvem polletju 2000 v milijardah SIT

	31.12.1999 Stanje	Črpanje	Odplačila	Neto črpanja	Vrednostne spremembe	Sprememba dolga	30.06.2000 Stanje
DOLG RS	893.3	156.3	77.0	79.3	44.5	123.8	1,017.1
I. Notranji dolg	498.5	63.1	61.9	1.2	19.5	20.7	519.2
II. Zunanji dolg	394.8	93.2	15.1	78.1	25.0	103.1	497.9

Vir: MF.

V skladu z koledarjem dolgoročnega zadolževanja je Republika Slovenija v drugem četrtletju 2000 na domačem finančnem trgu izdala novo 10-letno obveznico RS-18 denominirano v evrih za potrebe financiranja proračunskega salda in odplačila glavnice. Nadaljevala je tudi z izdajo 3-letne obveznice RS-16 (črpanih je bilo 4.04 milijarde SIT) in 5-letne obveznice RS-17 (črpanih je bilo 2.28 milijarde SIT). V drugem četrtletju leta 2000 je Republika Slovenija uvedla nov kratkoročni instrument – dvanajstmesečno zakladno menico (DZM) z obrestno mero 12.82%, poleg tega je nadaljevala z rednimi mesečnimi izdajami trimesečnih (TZN) in šestmesečnih zakladnih menic (ŠZM). V obdobju april-junij 2000 je bilo tako razpisanih šest emisij zakladnih menic v skupnem znesku 18.291,2 milijona SIT. Povprečna obrestna mera za izdane trimesečne zakladne menice je v drugem četrtletju znašala 11.56%, za šestmesečne zakladne menice pa 11.88%. Upoštevajoč obseg zadolževanja v prvi polovici leta 2000, načrtovano zadolževanje do konca leta ter prevzem dolga Slovenskih železnic v višini 47.7 milijarde SIT, bo dolg ožje opredeljene države konec leta 2000 predvidoma

znašal 1,081.7 milijarde SIT ali 26.55% v primerjavi z ocenjenim bruto domačim proizvodom.

Okvir 7: Obrestna in valutna izpostavljenost dolga Republike Slovenije

Osnovna mera tveganja pri upravljanju z dolgom centralne države je trajanje (modified duration), ki predstavlja ponderirano povprečje zapadlosti dolga. Trajanje nam pove spremembo v tržni vrednosti portfelja za vnaprej dano spremembo donosa (obrestne mere). Daljše ko je trajanje, bolj je dolg občutljiv na spremembe obrestne mere. Trajanje dolga RS je konec junija znašalo 4.61 (trajanje je izračunano iz denarnih tokov instrumentov portfelja): če bi se donos povečal za 1 bazično točko (1 bt = 1/100 %), bi se tržna vrednost portfelja zmanjšala za 0.046% (469 milijonov SIT), odhodki državnega proračuna iz naslova plačil obresti pa bi se za ustrezen znesek povečali. Informacije o tveganju refinanciranja dobimo tudi s **pregledom zapadlih glavníc v obravnavanem obdobju**. Enakomerno razporejene glavnice po mesecih zmanjšujejo tveganje refinanciranja v obdobjih z eventualno visokimi obrestnimi merami. Najbolj obremenjena meseca sta oktober in december ter tudi maj in junij. Avgust je izjemoma obremenjen v letu 2001 (več kot 80 milijard SIT) ko zapade USD obveznica (Mićković, 2000). Tveganje pri upravljanju z dolgom centralne države izražamo tudi s tvegano vrednostjo (Value-at-Risk) portfelja zunanjega dolga centralne države¹, ki ob 95% verjetnosti za 1 dan znaša **2.034 milijarde tolarjev**. To pomeni, da je manj kot 5% verjetnosti, da se bo zaradi nihanja tečaja in obrestne mere v enem dnevu vrednost portfelja povečala več kot za 2.034 milijarde SIT (Mićković, 2000).

¹ Value-at-Risk je mera maksimalne potencialne spremembe v vrednosti portfelja z dano verjetnostjo in v danem časovnem obdobju. (za vsaki finančni instrument prevede tveganje v njegovo potencialno izgubo pod določenimi pogoji)

5.3. PLAČNA POLITIKA – Potrebno dogovoriti okvirne pogoje nove plačne politike za obdobje od leta 2001 dalje

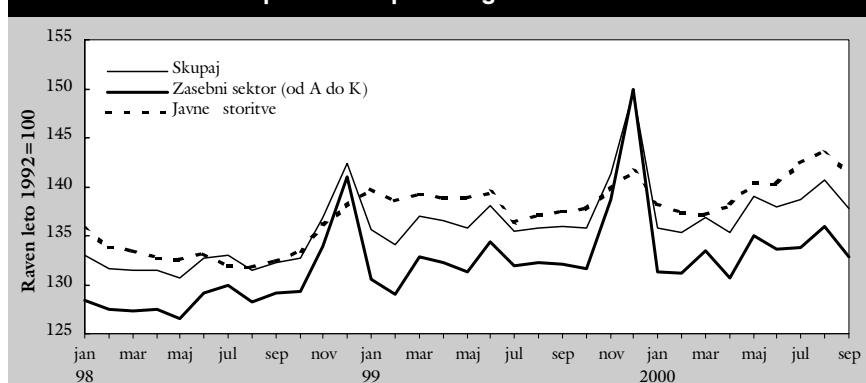
Plačna politika z razpoložljivimi instrumenti usmerja makroekonomska razmerja v smeri zagotavljanja možnosti za gospodarsko rast in rast zaposlenosti, hkrati pa skuša delovati tudi v smeri zmanjševanja neenakosti v dohodkovni razdelitvi in problema revščine.

V letu 2000 se izhodiščne plače po kolektivnih pogodbah in osnove za določanje plač usklajujejo z rastjo cen življenjskih potrebščin v skladu z mehanizmom, oblikovanim v Dogovoru o politiki plač za obdobje 1999-2001, ki je bil prenesen v Zakon o minimalni plači, o načinu usklajevanja plač in o regresu za letni dopust v obdobju 1999-2001. Ta zakon določa uskladitev plač v januarju 2001 za 85% v letu 2000 dosežene rasti cen življenjskih potrebščin. “Varnostna zaklopka” predčasne uskladitve v primeru hitrejšje rasti cen od predvidene je bila za leto 2000 določena pri 4-odstotni rasti cen življenjskih potrebščin glede

na december 1999. Ocena inflacije za leto 2000 (od decembra 1999 do decembra 2000) je v prvi tretjini leta 1999, ko se je oblikoval Dogovor, znašala 4%, saj tedaj še ni bilo mogoče predvideti močne rasti cen nafte in naftnih derivatov na svetovnih trgih in njenega posrednega in neposrednega vpliva na inflacijo. Dogovor je poleg tega predvidel tudi, da pri doseženi 5-odstotni rasti cen glede na december 1999 stopi v veljavo 100-odstotna uskladitev plač z rastjo cen, za rast cen do konca leta 2000, ki presega 5%. Zaradi občutno hitrejše rasti cen življenjskih potrebščin od tedaj predvidene se je "varnostna zaklopka" vklopila že sredi leta 2000, saj so v juniju cene življenjskih potrebščin že dosegle 4.3-odstotno rast glede na pretekli december. Izhodiščne plače ter minimalna plača za julij so se uskladile za 3.7%. Poleg tega je bila že v julijem presežena tudi 5-odstotna rast cen življenjskih potrebščin, zato naj bi se od tu dalje za nastalo razliko v rasti cen izhodiščne plače v januarju 2001 uskladile v celoti.

Čeprav se nominalna bruto plača na zaposlenega letos giblje na ravni, predvideni v Pomladanskem poročilu 2000 (ZMAR), je občutno hitrejša rast cen življenjskih potrebščin od predvidene povzročila, da realna bruto plača na zaposlenega v letošnjem letu ne dosega potrebne ravni, za uresničitev 2.5-odstotne letne ocene rasti bruto plače na zaposlenega.

Slika 10: Realne bruto plače na zaposlenega

Vir: SURS, preračuni ZMAR

V zasebnem sektorju je gibanje bruto plače na zaposlenega veliko bolj odvisno od dolžine delovnega meseca kot od usklajevalnega mehanizma. V letošnji mesečni dinamiki plač je bruto plača na zaposlenega v zasebnem sektorju nominalno najbolj upadla v aprilu (-1.4%), ki je bil najkrajši delovni mesec v letu, najbolj pa je porasla v maju (3.7%), ki je bil najdaljši delovni mesec. Julija, ko je bila izhodiščna plača zaradi predčasne uskladitve povečana za 3.7%, je

bruto plača porasla za 1%. Avgusta, ko je bila povečana minimalna plača za 4.9%, kolikor je znašala takrat ocenjena rast bruto domačega proizvoda v preteklem letu, je bruto plača porasla za 1.9%. Septembra, ki je krajši delovni mesec, je bruto plača ponovno upadla za okoli 1%. Ob predvideni pospešeni rasti plač konec leta ter ob predvideni zmerni rasti cen življenjskih potrebščin bo bruto plača na zaposlenega v zasebnem sektorju v letu 2000 glede na preteklo leto realno porasla za slaba 2%.

Rast bruto plače na zaposlenega v **javnem sektorju** pa je odvisna predvsem od usklajevalnega mehanizma ter od rednih in izrednih napredovanj, ki izhajajo iz zakona o razmerjih plač. Ta povečanja še ne povzročajo realne rasti plač v javnem sektorju. Poleg tega je bilo ob uvedbi zakona o razmerjih plač (leta 1994) izhodiščna plača v javnem sektorju določena na približno 70% izhodiščne plače, določene v kolektivni pogodbi za zasebni sektor (splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo). Posledica tega so stalni pritiski za povečanje plač po dejavnostih v obliki dodatkov k plačam. V začetku leta 2000 je bil v dejavnosti izobraževanja izplačan preostali del dodatka na osnovi sprememb kolektivne pogodbe dejavnosti, ki je v celoti pomenil povečanje plač za okoli 7%, in sicer v januarju druga četrtina (prva četrtina v novembru 1999) ter v aprilu preostala polovica dodatka. Maja se je izplačala prva tretjina dodatka k plači v javni upravi na osnovi sprejete uredbe (druga in tretja se bosta izplačali v januarju in juliju 2001), ki bo v celoti pomenil 7-odstotno povečanje plač. V dejavnosti zdravstva se je medicinskim sestram v avgustu izplačala prva polovica dodatka iz aneksa h poklicni kolektivni pogodbi za zaposlene v zdravstveni negi (ki v celoti pomeni 8-odstotno povečanje plač), še celo s poračunom za nazaj od maja dalje. Druga polovica povečanega dodatka se bo izplačala v decembru. V oktobru bo zdravnikom izplačana prva polovica dodatka iz aneksa h poklicni kolektivni pogodbi za zdravnike in zobozdravnike, ki pomeni 12.4-odstotno povečanje plač, ravno tako s poračunom za nazaj od januarja dalje. Ostala polovica dodatka, ki pomeni povečanje plač še za 11.1%, se bo pod določenimi pogoji izplačala v juliju 2001. Ostalim zaposlenim v zdravstveni dejavnosti in v dejavnosti socialnega varstva se bo povečal dodatek k plači iz sprememb in dopolnitve kolektivne pogodbe za zdravstvo in socialno varstvo v decembrski plači, ki bo zato večja za 6%. Novembra pa se bodo zaradi povečanega dodatka zaposlenih v kulturi, ki izhaja iz sprememb in dopolnitev kolektivne pogodbe za kulturne dejavnosti, plače zvišale za 4.5%. Upošteva je dosedanja gibanja plač v javnem sektorju, predvidena povečanja dodatkov do konca letošnjega leta in povečanje izhodiščne plače za 1% v decembru, bo bruto plača na zaposlenega v letu 2000 glede na preteklo leto v javnem sektorju ravno tako realno porasla za slaba 2%.

Leta 2000 bo - na osnovi predvidenih nominalnih gibanj plač v zasebnem in javnem sektorju in ob predvideni zmerni rasti cen življenjskih potrebščin do konca leta - bruto plača na zaposlenega realno porasla za največ 2% in bo za predvideno 3.3-odstotno rastjo produktivnosti dela zaostajala za več kot eno odstotno točko.

Že pred iztekom letošnjega leta bi se bilo potrebno dogovoriti o okvirih nove plačne politike za obdobje od leta 2001 dalje. Dogovarjanja med socialnimi partnerji so že potekala, vendar je bila intenzivnost pogajanj s spremembami v vladi in nato volitvami močno upočasnjena. Osnovni elementi, o katerih se bo treba dogovoriti, so: mehanizem usklajevanja, ki bo upošteval bodoče gibanje cen življenjskih potrebščin, način približevanja izhodiščne plače minimalni plači ter spremembe v davčni politiki. Dogovor med socialnimi partnerji bi moral biti sklenjen čimprej, po možnosti do konca leta 2000.

V primeru, da se ne bi sklenil ustrezen dogovor, se bodo v letu 2001 plače usklajevale na način kot izhaja iz mehanizmov preteklih let. Upoštevani so tudi dosedanja trendi raznih dodatkov pri plačah v javnem sektorju. To bi ob predvideni inflaciji pomenilo več kot 4-odstotno realno rast bruto plače na zaposlenega v letu 2001 glede na predhodno leto, od tega v javnem sektorju več kot 7-odstotno realno rast. Da bi se izognili takemu scenariju, bo treba vložiti vse napore za čimprejšnje sprejetje dogovora, ki bo strnil interese delojemalcev, delodajalcev in vlade in optimiziral zahteve posameznih socialnih partnerjev v plačni politiki za prihodnje obdobje.

Okvir 8: Minimalna plača

je določena v Zakonu o minimalni plači, o načinu usklajevanja plač in o regresu za letni dopust v obdobju 1999-2001 in se usklajuje tako kot plače. Dodatno se enkrat letno v mesecu avgustu uskladi z rastjo bruto domačega proizvoda v preteklem letu. V Zakonu je določeno, da se dodatna uskladitev izvede v tekočem letu, če povprečna minimalna plača preteklega leta ne dosega 58% povprečne bruto plače zaposlenih po kolektivnih pogodbah predelovalnih dejavnosti. Od leta 1997 dalje do vključno leta 1999 minimalna plača v povprečju leta dosega okoli 53% povprečne plače zaposlenih po kolektivni pogodbi v predelovalni dejavnosti in se zato dodatna uskladitev še vedno izvaja. Institut minimalne plače s sedanjim načinom usklajevanja pozitivno vpliva na omejevanje disperzije plač. Na osnovi statističnih podatkov o distribuciji zaposlenih glede na višino bruto plače se interdecilni koeficient po podatkih za marec 2000 ni spremenil in je še vedno 3.4, tako kot v letu 1999. Interdecilni koeficient izraža razmerje med bruto plačo devetega decila (deset odstotkov zaposlenih z najvišjimi plačami prejema bruto plačo devetega decila ali višjo) in bruto plačo prvega decila (deset odstotkov zaposlenih z najnižjimi plačami prejema bruto plačo prvega decila ali nižjo). Plačna politika je z institutom minimalne plače uspela stabilizirati distribucijo plač. Zato bi bilo potrebno tudi v bodoči politiki plač zadržati ta sistem oblikovanja minimalne plače.

V oceni gibanja plač za leto 2001 je predvideno, da bo dogovor o plačah sklenjen tako, da bo omogočil ohranjanje osnovnih makroekonomskih ravnovesij. V gibanju plač v zasebnem sektorju je upoštevan mehanizem usklajevanja plač z rastjo cen, ki bi del predvidene rasti cen upošteval v uskladitvi plač za mesec januar, ostali del pa na osnovi dogovarjanj na ravni dejavnosti. Vpeljava delne decentralizacije v mehanizem usklajevanja je imela v dosedanjih dogovarjanjih podporo vseh socialnih partnerjev. V javnem sektorju so v oceni gibanja plač upoštevani vsi do sedaj sprejeti dodatki, ki so se delno izplačali že v letu 2000, delno pa se bodo še v letu 2001. Poleg tega je upoštevan še dodatek k plači v izobraževanju in znanosti, ki izhaja iz sprememb in dopolnitev kolektivne pogodbe za dejavnost vzgoje in izobraževanja in raziskovalne dejavnosti in pomeni 7-odstotni porast bruto plače v teh dejavnostih, ki se bo izplačal v dveh delih v letu 2001, in sicer polovica v januarju, polovica pa v decembru. Od uspešnosti izpeljave dogovarjanj med delojemalci javnega sektorja in vlade bo odvisno, kakšen mehanizem usklajevanja za leto 2001 in dalje bo sprejet v tem sektorju. Na osnovi upoštevanih gibanj plač v obeh sektorjih bo realna bruto plača na zaposlenega porasla med 2% in 2.5% in bo s tem zagotovljeno zaostajanje za rastjo produktivnosti dela.

V oceni za leto 2001 ni upoštevana vpeljava novega plačnega sistema za javni sektor. Dosedanja precejšnja nekoordiniranost pri sprejemanju dodatkov k plačam v spremembah kolektivnih pogodb dejavnosti je povzročila deformacije v razmerjih plač dejavnosti. Posledično se dodatno sproščajo pritiski za povečevanje plač, ki so ali pa tudi niso upravičeni s stališča doseganja ustreznih razmerij v plačah. Uvedba poklicnih kolektivnih pogodb je vpeljala še dodatne deformacije znotraj dejavnosti zdravstva. Nov zakon o plačah javnih uslužbencev zato ne bo pomemben le zaradi stabiliziranja javnofinančnih odhodkov, temveč tudi zaradi normalnega delovanja dejavnosti javnega sektorja.

Prejemki za povračilo stroškov v zvezi z delom in drugi osebni prejemki od dela ter izplačila po pogodbah o delu in po avtorskih pogodbah letos naraščajo približno skladno z maso čistih plač in se tako že tretje leto zapored ohranjajo na ravni okoli 43% v primerjavi s celotno maso plač.

5.4. POLITIKA TRGA DELA – Zakon o kolektivnih pogodbah in Zakon o delovnih razmerjih nujno sprejeti čimprej in hkrati

Slovenija je v letu 2000 začela izvajati program politike zaposlovanja, ki sledi usmeritvam politike zaposlovanja v EU iz leta 1998. Osnovni stebri politike

zaposlovanja so: povečevanje zaposljivosti prebivalstva (prvi steber), pospeševanje podjetništva (drugi steber), pospeševanje in spodbujanje prilagodljivosti posameznikov in podjetij (tretji steber) in zagotavljanje enakih možnosti zaposlovanja (četrti steber). Izvajanje programa zahteva sodelovanje in koordinacijo med ministrstvi, vladnimi in nevladnimi institucijami ter socialnimi partnerji. V ta namen je bila oblikovana tudi Usmerjevalna skupina Vlade R Slovenije in socialnih partnerjev za spremljanje in izvajanje Akcijskega programa zaposlovanja za leti 2000 in 2001, ki jo sestavljajo predstavniki ministrstev in socialnih partnerjev. Izkušnje prvih mesecev delovanja Usmerjevalne skupine kažejo na probleme koordinacije med posameznimi ministrstvi, pomanjkljive definiranih položaja in vloge (kompetenc) Usmerjevalne skupine in nujnost vzpostavitve močne analitične podpore za enotno spremljanje izvajanja celotnega programa. Ob novi organiziranosti Vlade bo smiselno ponovno razmisliti o sestavi Usmerjevalne skupine in predvsem o vključitvi predstavnikov osrednjih izvajalskih institucij.

Čeprav se tudi letos nadaljuje zmanjševanje stopnje registrirane brezposelnosti in rast zaposlenosti (glej poglavje 4.6) ter je za sodbo o uspešnosti ali neuspešnosti novega pristopa še nekoliko prezgodaj, **politika zaposlovanja v izvajanju letos v nekaterih komponentah nekoliko zaostaja za pričakovanji in načrti**. Z novim integriranim pristopom smo šele na začetku, tradicionalni programi aktivne politike zaposlovanja (npr. javna dela, izobraževanje in usposabljanje brezposelnih) pa po številu vključenih zaostajajo za načrti. V okviru ukrepov za pospeševanje zaposljivosti (prvi steber) je število brezposelnih oseb, ki so vključene v programe javnih del, v prvih osmih mesecih za 3.1% manjše kot v enakem obdobju lani. Število povprečno mesečno vključenih v javna dela pa je za okoli 10% nižje, kot je bilo načrtovano. Ker je Akcijski program zaposlovanja pripravljen za dve leti, bo za njegovo uresničevanje v prihodnjem letu potrebno intenzivnejše izvajanje.

V vztrajno visokem deležu dolgotrajno brezposelnih med brezposelnimi se kaže predvsem velik problem zaposlovanja brezposelnih, ki so brez dela že več kot 3 leta. Njihovo število namreč že tretje leto ostaja okoli 35 tisoč. Ker so v javnih delih relativno nadpovprečno zastopani bolj izobraženi²⁹ (z zaključeno več kot 4-letno srednjo šolo) in mlajši od 40 let, bi bilo nujno potrebno oblikovati več programov, ki bi bili primerni za starejše in manj usposobljene, pri katerih je tudi pripravljenost za preusposabljanje in izobraževanje bistveno manjša kot pri

²⁹ Delež brezposelnih z več kot 5. stopnjo izobrazbe med številom vključenih v javna dela je višji od njihovega deleža med brezposelnimi.

mlajših kategorijah. Prvi koraki v tej smeri so sicer že bili narejeni, vendar pa jih bo potrebno še okrepiti.

Z vidika uvajanja vseživljenjskega učenja in cilja povečevanja števila brezposelnih oseb, vključenih v programe aktivne politike zaposlovanja, je nedvomno šibka stran izvajanja aktivne politike zaposlovanja, da je brezposelnih oseb, vključenih v programe izobraževanja in usposabljanja, za kar dobro četrtno manj kot v prvih osmih mesecih lani. Zmanjševanje števila prejemnikov denarnega nadomestila in naraščanje števila prejemnikov denarne pomoči, ki je posledica skrajšanja časa prejemanja denarnega nadomestila in podaljšanja časa prejemanja denarne pomoči (uveljavitev sprememb Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti iz leta 1998), se nadaljuje tudi v letu 2000. Število prejemnikov nadomestil in pomoči se je v primerjavi s celotnim številom brezposelnih letos zmanjšalo s 30.2% v decembru lani na 28.8% v avgustu letos. Razmerje med številom vključenih v aktivne programe in številom prejemnikov pomoči se je letos sicer izboljšalo, vendar pa ob zmanjšanju števila prejemnikov in zmanjšanju števila vključenih v aktivne programe, kar pa ni želeni način doseganja cilja.

Programi in ukrepi za pospeševanje podjetništva (drugi steber) so oblikovani tako, da ne dajejo takojšnjih rezultatov. **Uspešnost programov za širjenje podjetniške miselnosti med mladimi** bo seveda **možno ugotovljati šele na srednji ali celo na daljši rok**. Program odprave administrativnih ovir pri ustanavljanju in razvoju malih in srednjih podjetij (t.i. antibirokratski program) je še vedno v fazi priprave. Osnovni problemi pri izvajanju predvidenih ukrepov se pojavljajo predvsem pri koordinaciji in sodelovanju med posameznimi ministrstvi. Težave zaradi premajhnega medsebojnega sodelovanja med ministrstvi pa se pojavljajo tudi pri financiranju programov, ki so namenjeni seznanjanju o tveganjih in možnostih podjetništva za mlade, ženske in prebivalstvo na podeželju.

Razvoj učinkovite mreže za pospeševanje podjetništva je dolgotrajna naloga in mora nujno biti povezana tudi z razvojem regionalnih garancijskih shem. Desetim skladom dela so se letos pridružili še trije novi. Spodbujanje investicij v razvoj človeških virov s strani države je bilo omejeno na konkretne programe oziroma javne razpise za sofinanciranje kadrovske prenove podjetij in spodbujanja projektov tehnološkega razvoja. Število samozaposlenih (vključno s kmeti) je v prvih osmih mesecih letos v povprečju za 0.2% manjše kot v enakem obdobju lani, pri čemer je število brezposelnih, ki so se v prvih osmih mesecih letos odločili za samozaposlitev večje za 0.7%. Delež samozaposlenih v skupnem številu delovno

aktivnih v Sloveniji (okoli 11% delovno aktivnih) ostaja nižji kot v povprečju v EU (14.4%).

Javnofinančne razmere ne dopuščajo zniževanja davčnih obremenitev dela v obliki zniževanja stopnje socialnih prispevkov, saj je zbrani prispevki ne zadoščajo za kritje vseh obveznosti pokojninskega in zdravstvenega primanjkljaja (glej poglavje 5.2). Z Zakonom o izjemnem znižanju davčne obveznosti davčnim zavezancem iz nižjih dohodkovnih skupin, sprejetim januarja 2000, pa je bila posredno za nazaj zmanjšana obdavčitev nižjih dohodkovnih razredov. Za spodbujanje zaposlovanja je letos država pod zakonsko določenimi pogoji tudi povrnila del prispevkov za socialno varnost za okoli 6000 zaposlenih.

Izvajanje usmeritev in ukrepov za povečanje prilagodljivosti podjetij in zaposlenih je močno odvisno od sodelovanja socialnih partnerjev. Nova delovnopravna zakonodaja je še vedno v pripravi za drugo branje v parlamentu. Temeljna delovnopravna zakonodaja, ki je danes v veljavi v Sloveniji, izhaja še iz časov bivše Jugoslavije (iz leta 1989 z dopolnitvami v letu 1991) in danes ne zadošča več za urejanje vseh dimenzij delovnopravnih razmerij. Spremembe na trgu dela, razvoj industrijskih odnosov in pojav atipičnih zaposlitvenih razmerij v devetdesetih letih je pripeljal do nujnosti čimprejšnjega sprejetja nove delovnopravne zakonodaje. Dolgotrajnost razprav ob pripravi nove delovnopravne zakonodaje je pripeljala do situacije, ko se je vzrokom za nujnost sprememb, poleg spremembe družbenoekonomske ureditve, pridružilo še usklajevanje zakona in njegove zasnove s sorodno zakonodajo v drugih evropskih državah. Trenutno veljavna zakonodaja ni v skladu z vrsto konvencij Mednarodne organizacije dela (ILO), npr. o svobodi kolektivnih pogajanj, o svobodi delavskega in delodajalskega združevanja in podobno, pa tudi ne z nekaterimi temeljnimi listinami EU. Zakon o delovnih razmerjih in Zakon o kolektivnih pogodbah je nujno potrebno sprejeti čimprej in hkrati, saj se medsebojno dopolnjujeta in odpravljata nekatere dileme in razhajanja, ki so se v zadnjem času pojavljale v razpravah o predlogu Zakona o delovnih razmerjih med delodajalci in delojemalci. Pri tem gre predvsem za vprašanje razmerje med ravnijo pravic in obveznosti, opredeljenih v kolektivnih pogodbah in v predlogu Zakona o delovnih razmerjih.

Običajna evropska praksa je, da se pri določenih pravicah delavcev z zakonom določi minimum, ki pa se lahko nadgradi oziroma končno določi na višji ravni s kolektivnimi pogodbami. Ker bo nova ureditev prinesla prostovoljno sklepanje kolektivnih pogodb, so sindikati v Sloveniji zaskrbljeni, da delodajalci v bodoče ne bodo pripravljani sklepati kolektivnih pogodb, v katerih bi se pravice lahko

nadgrajevale.³⁰ V tem primeru bi namreč delojemalci ostali le pri zakonsko določenem minimumu pravic, ki je v Evropi nizek, zato zahtevajo, da se sedanji obseg zagotovljenih pravic iz kolektivnih pogodb in zakonov prenese v Zakon o delovnih razmerjih. Delodajalci seveda nasprotujejo, ker je praksa v Evropi drugačna, in opozarjajo, da je sedanji obseg pravic sorazmerno visok, sindikati pa bi pri kolektivnih pogajanjih zahtevali še nadaljnje zvišanje ravni pravic, ki bi bila določena z zakonom. Če se Zakon o delovnih razmerjih in Zakon o kolektivnih pogodbah obravnavata in sprejmeta skupaj, je strah delojemalske strani odveč. V prehodnih določbah novega Zakona o kolektivnih pogodbah, ki je v parlamentarni proceduri, je namreč določeno, da tudi po preteku veljavnosti kolektivne pogodbe le-te veljajo, dokler ne pride do sklenitve nove. V primeru, da bi nova kolektivna pogodba veljala le za delodajalce (oziroma pri njih zaposlene delavce), ki so člani združenj delodajalcev, podpisnikov kolektivne pogodbe, pa lahko minister za delo pod določenimi pogoji razširi veljavnost te kolektivne pogodbe na vse delodajalce oziroma delojemalce. Tak mehanizem (*erga omnes*) poznajo na primer tudi v Nemčiji.

V okviru ukrepov in programov za zagotavljanje enakih možnosti zaposlovanja se izvajajo programi za izboljševanje možnosti zaposlovanja invalidov (programi priprave na zaposlitev, usposabljanja in zaposlovanja s sofinanciranjem novih delovnih mest in invalidskih podjetij, pilotski projekt razvoja integracijskih podjetij). Ob izboljševanju programov bo potrebno čimprej oblikovati in sprejeti tudi kvotni sistem za zaposlovanje invalidov. Program zaposlovanja uvaja spolno diferenciacijo v politiko zaposlovanja s posebnimi programi za pospeševanje podjetništva žensk. V bodoče bo potrebno programe ob visoki delovni aktivnosti žensk v Sloveniji usmeriti predvsem v dvig kvalitete zaposlitev žensk (delovni pogoji in vodenje, zaposlovanje na vodilnih položajih), poostri nadzor nad zagotavljanjem enakopravnosti in posebnih pravic žensk (materinstvo), ukrepe na področju zagotavljanja enakopravnosti žensk pa povezati s socialno in družinsko politiko.

³⁰ Poročila Mednarodne organizacije dela namreč kažejo na zelo slab razvoj kolektivnih pogajanj v tranzicijskih državah. Število kolektivnih pogodb in z njimi zajetih delavcev na Madžarskem, v Romuniji, Bolgariji in drugod, kjer že obstaja svoboda kolektivnih pogajanj, je majhno.

Okvir 9: O (ne)ustreznosti poimenovanja zakona o delovnih razmerjih

Delovna razmerja lahko razdelimo na kolektivna in individualna razmerja. Predlog novega zakona o delovnih razmerjih zajema le individualna. Kolektivna (kolektivna pogajanja, participacija, kolektivni delovni spori, tripartizem) so ali bodo v novi delovnopravni zakonodaji zajeta v več zakonih, ki obravnavajo posamezna področja kolektivnih delovnih razmerij (zakon o reprezentativnosti sindikatov, zakon o reprezentativnosti delodajalcev, zakon o kolektivnih pogodbah, zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju, zakon o stvkih, zakon o ekonomsko socialnem svetu, ipd.). Individualna razmerja pa bodo urejena z enim obsežnejšim zakonskim predpisom, ki ga bo spremljalo sorazmerno majhno število drugih zakonskih predpisov. Zato bi se glede na vsebino (pogodba o zaposlitvi; pravice, obveznosti in odgovornosti iz delovnega razmerja; varstvo nekaterih kategorij delavcev, ipd.) ta zakon lahko imenoval »Zakon o individualnih delovnih razmerjih«, ali »Zakon o zaposlitvenem razmerju« (angleško employment relationship). Takšno ime bi jasno kazalo na njegovo vsebino. Neustreznost sedanjega pojmovanja se jasno kaže v prevajanju imena zakona v angleški jezik. V angleščini se dobesedni prevod imena zakona glasi »Law on labour relations«, kar izrecno pomeni, da je to zakon o razmerjih med sindikati in delodajalci, torej o industrijskih razmerjih (izraz »labour relations« je sinonim za starejši izraz »industrial relations«), ki pa so kolektivna delovna razmerja

5.5. GLOBALNA NACIONALNA KONKURENČNOST IN NJENI FAKTORJI – Pospesevanje konkurenčnosti z industrijsko politiko in politiko konkurence

Med drugimi priznanimi inštitucijami meri nacionalno konkurenčnost tudi Mednarodni inštitut za menedžment in razvoj (IMD). S pomočjo 290 kazalcev, razvrščenih v osem skupin, daje poslovnemu svetu vpogled v nacionalna okolja poslovnih možnosti, presoja uspešnosti ekonomske politike, civilni družbi daje vpogled v dinamiko mednarodnih sprememb pravne varnosti in razvoja demokracije, socialnim partnerjem pa v uresničevanje socialne vključenosti s pomočjo meril življenjskega standarda in trajnostnega razvoja nasploh.

Podoba kompleksne opredelitve konkurenčnosti Slovenije (sintezni rang) v družbi njej referenčnih držav kaže napredek v letu 2000 v primerjavi s predhodnim letom, saj je v letu dni prehitela pet držav in se med analiziranimi 47-imi državami povzpela na 35. mesto (v letu 1999 je zasedla 40. mesto). V posameznih podskupinah pa prihaja do visokega odstopanja od povprečja nacionalne konkurenčnosti, ponekod tudi do nazadovanja glede na poročilo iz leta 1999. Posamezne kazalce, slabše od 40. mesta med 47 državami, bi lahko združili v skupno slabost pomanjkanja sinergije in družbenega konsenza za razvoj, nezadostnega prilagajanja globalizaciji in orientaciji na kupca, orientiranosti na

Tabela 26: Rangi konkurenčnosti izbranih držav po IMD med 46-imi oziroma 47-imi državami v letih 1998 - 2000

Leto	Domače gospodarstvo			Internacionalizacija			Vlada			Finančni trg			Infrastruktura			Menedžment			Znanost in tehnologija			Človeški faktor			Sintezni rang				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
Število kriterijev	28	30	30	40	45	45	43	48	46	20	27	27	30	32	37	34	36	36	20	26	26	44	44	43	259	288	290		
Finska	20	4	5	11	11	8	15	10	9	8	8	7	3	2	2	5	3	4	6	6	6	3	1	2	5	3	3		
Nizozemska	13	7	7	6	6	4	17	18	7	2	3	3	8	7	6	3	2	2	11	8	8	9	12	14	4	5	4		
Irsko	6	2	2	7	8	7	6	5	3	15	16	14	23	23	19	10	7	8	8	11	17	19	21	16	11	11	7		
Danska	14	10	14	12	12	15	20	22	21	4	5	2	5	9	10	8	11	7	14	9	10	2	2	11	8	8	12		
Avstrija	37	14	15	25	22	12	32	24	25	20	20	17	12	11	12	25	22	17	22	21	21	12	8	9	22	19	18		
Španija	31	24	23	18	14	14	23	13	18	21	14	20	25	22	23	28	23	30	30	26	26	27	22	25	27	23	24		
Madžarska	42	17	29	26	17	25	26	26	30	30	28	28	20	26	25	35	30	27	27	27	24	30	26	23	28	26	27		
Portugalska	35	21	22	13	19	22	29	25	34	22	21	24	32	27	29	39	34	36	38	38	36	31	25	26	29	28	29		
Grčija	33	25	28	35	32	31	43	36	37	34	31	30	37	35	34	36	31	34	33	31	39	29	30	33	36	31	32		
SLOVENIJA	34	25		46	45		47	45		44	41		29	28		38	31		36	40		28	28		40	35			
Češka	43	44	39	29	35	26	40	42	42	36	42	44	27	32	27	42	45	45	37	41	38	28	34	32	38	41	37		
Poljska	41	37	34	43	45	39	46	44	43	43	37	37	36	38	36	43	44	42	44	43	33	41	38	36	45	44	40		

Vir: The World Competitiveness Yearbook, IMD, Lousanne 1998, 1999, 2000

kratkorodne rezultate na škodo trajnostnega razvoja, neučinkovite državne uprave in obstoja še vedno prevelikega nacionalnega protekcionizma. Zlasti izboljšanje in nadgradnja organizacijskih inovacij v podjetjih in državni upravi bi kar odločilno prispevala k vidnejšemu napredku Slovenije tudi v novitem izkazu nacionalne konkurenčne sposobnosti.

Vzrokov za razvojno zaostajanje Slovenije za razvitimi državami je več, med zelo pomembnimi je **zaostanek v tehničnem in tehnološkem razvoju**, kjer Slovenija že tako slabe rezultate v zadnjih letih še poslabšuje, kar kaže skupina kazalnikov znanost in tehnologija (glej tabelo 27). Med 47-imi primerjanimi državami je Slovenija zasedla 40. mesto (leto poprej 36.), pri tem sta jo prehiteli tudi Češka in Poljska, ki sta bili še leta 1999 na repu primerjanih držav. Brez izboljšanja okolja za znanost in tehnološkega menedžmenta kot podskupin v sektorju znanosti in tehnologije Slovenija ne bo dosegla napredka v nacionalni konkurenčnosti. Zlasti še, ker matrične korelacije rangov dajejo najtesnejšo povezavo z globalno (nacionalno) konkurenčnostjo ravno tehnološkemu menedžmentu (0.95), drugo pa okolju za znanost (0.84).

Podobne rezultate tehnološkega zaostanka Slovenije kažejo tudi stopnje spreminjanja proizvodnih programov v predelovalni industriji. Stopnja opuščanja proizvodov v primerjavi z novimi proizvodi, ki se od njih razlikujejo po surovinah, tehnološkem načinu izdelave ali po pomembnih novih lastnostih, je

prepočasna. Po podatkih SURS iz avgusta 2000 odpade v predelovalnih dejavnostih le en opuščen proizvod na 2.16 novih proizvodov. Štiri podpodročja (proizvodnja električne in optične opreme, proizvodnja kovin in kovinskih izdelkov, proizvodnja vozil in plovil, proizvodnja kemikalij in kemičnih izdelkov) v predelovalnih dejavnostih ki so letos (obdobje januar-avgust) najbolj povečala obseg proizvodnje in imajo 32.9-odstotni delež v celotnem obsegu predelovalnih dejavnosti, beležijo po omenjenih podatkih le 26.6-odstotni delež v novo izvedenih proizvodih. Obenem so ta podpodročja tudi nosilna v izvozu slovenskih predelovalnih dejavnosti. Iz tega lahko sklepamo, da se bo v naslednjih nadaljevala tendenca prepočasne rasti dodane vrednosti na zaposlenega in povečevanja tri in pol do štirikratnega zaostanka za evropsko petnajsterico zaradi prenizke tehnološke zahtevnosti programov, oteženo pa bo tudi povečanje tržnih deležev na najzahtevnejših trgih.

Tabela 27: Povzetek prikaza tehnološke zahtevnosti programov predelovalnih dejavnosti Slovenije v letu 1997, po tehnoloških stopnjah (od 1 do 15)

Stopnja tehnološke zahtevnosti	% zaposlenih	% bruto dodane vrednosti	BDV na zaposl. v 000 SIT
Nizka (2, 3, 4 stopnja)	34.0	25.2	2,239
Nizka in srednja (5, 6 stopnja)	53.9	53.1	2,921
Zgornja srednja (7, 8 stopnja)	9.6	15.2	4,755
Visoka (9 in višje stopnje)	2.5	6.5	7,844
Skupaj	100.0	100.0	3,010

Vir: M.Gilha, Tehnološko poročilo, 2000

Vzroki za tehnološko zaostajanje niso v višini sredstev za raziskave in razvoj, pač pa v njihovi razporeditvi. Evropska komisija, ki je v letu 1999 objavila rezultate študije o vplivu širitve EU na politiko raziskav in tehnološkega razvoja, inovacij in strukturne politike, je ocenila, da so celotna vlaganja v raziskovanje in razvoj v Sloveniji v višini 1.4% bruto domačega proizvoda razmeroma velika, vendar pa je zanje značilen premočan poudarek bazičnim raziskavam, zato priporoča več uporabnih tehnološko usmerjenih raziskav. Ugotavlja tudi, da sistem raziskav in razvoja ni optimalen in da je potrebno poleg primerne oblike pospeševanja uporabnih raziskav spodbujati tudi sodelovanje med podjetji kot tudi med podjetji in akademskimi krogi. Sodelovanje med raziskovalnimi institucijami in podjetji je šibko, zato raziskovalno delo v okviru raziskovalnih institucij nima potrebne uporabne vrednosti za podjetja.

Spričo navedenih ugotovitev bo morala vlada z ustrežnejšo industrijsko politiko preko makroekonomskih, predvsem pa mikroekonomskih ukrepov pospeševati tehnološki razvoj, vendar pri tem upoštevati vsa pravila državnih pomoči o raziskovanju in razvoju ter drugih ciljih, ki lahko pozitivno vplivajo na

zmanjševanje tehničnih predvsem pa tehnoloških zaostankov Slovenije za državami EU.

V času priprav Slovenije na vstop v EU se pojavljajo tudi različne **analize, ki kažejo razvojna odstopanja slovenske industrije od podobnih industrij na notranjem trgu EU**. Hkrati se pripravljajo bolj ali manj konsistentni vladni ukrepi za povečanje konkurenčnosti slovenske industrije nasploh in posameznih faktorjev konkurenčnosti, da bi v tem času, ki nam je še na razpolago, dosegli čim večjo konkurenčno sposobnost slovenske industrije.

Ocene zaostajanja Slovenije po bruto dodani vrednosti na zaposlenega in doseženih prihodkih na zaposlenega v predelovalni dejavnosti za EU so različne in se gibljejo med 2.5-kratnim (Dimovski, 2000) in 3.5-kratnim zaostajanjem (Petrin, 2000). Po posameznih sektorjih je zaostajanje sicer različno, najbolj zaostajajo elektronska in obutvena industrija in industrija kovin (Dimovski, 2000). Še akutnejši problem od ugotovljenega zaostajanja za EU je, da bruto dodana vrednost na zaposlenega stagnira že od osamosvojitve.

Vzroki za veliko zaostajanje slovenskih predelovalnih dejavnosti za povprečjem EU in za stagniranje bruto dodane vrednosti na zaposlenega so medsebojno prepleteni in so tako zunanji kot notranji. Notranji vzroki izhajajo iz slabosti v poslovanju podjetij in menedžerskih skupin, kar je posledica sicer izvedene privatizacije, ne pa tudi dejanskega prestrukturiranja in lastniške konsolidacije (problem velikega deleža državne lastnine in velikega deleža majhnih lastnikov iz notranjega odkupa). Zunanji vzroki pa izhajajo tudi iz neustrezne vloge države pri pospeševanju konkurenčnosti slovenske industrije. Država, ki lahko pospešuje konkurenčnost slovenske industrije z makroekonomskimi in mikroekonomskimi ukrepi, je z makroekonomskimi ukrepi še sledila konceptu pospeševanja izvozne konkurenčnosti, s konceptom institucionalne izgradnje in usmeritvami državnih pomoči pa je precej zakasnila.

Do leta 1999 Slovenija ni imela pregleda nad dodeljevanjem **državnih pomoči**. Obseg državnega intervencionizma v podjetniški sektor je lahko spremljala le preko javnofinančne statistike, ki je izkazovala podatke o subvencijah. Leta 1992 so subvencije znašale 2.93% bruto domačega proizvoda, nato pa so padale in v letu 1996 dosegle le 1.35% bruto domačega proizvoda, po tem letu pa spet postopno rasle in dosegle v letu 1999 1.73% bruto domačega proizvoda.

Letos izdelano drugo letno poročilo o državnih pomočeh kaže, da so se državne pomoči na državni ravni (občinska raven državnih pomoči v drugem poročilu ni bila zajeta) v letu 1999 v strukturi bruto domačega proizvoda znižale v

primerjavi z letom poprej, še vedno pa so bile bistveno višje kot v državah EU. Na zaposlenega so porasle za 2% in so bile, brez upoštevanja sektorja kmetijstvo in ribištvo, za 19.8% nižje kot v državah EU (glej tabelo 28).

Tabela 28: Kazalniki državnih pomoči za Slovenijo v letih 1998 in 1999 ter letno povprečje EU v obdobju 1996-1998

v %	Slovenija 1998	Slovenija 1999	Letno povprečje EU 1996-98
Državne pomoči skupaj v BDP	2.53	2.44	1.12*
Državne pomoči skupaj na zap. (v EUR)	593.00	605.00	526.00*
Državne pomoči v stroških države	5.79	5.52	2.35*
Struktura državnih pomoči:	100.00	100.00	100.00
- Kmetijstvo in ribištvo	20.88	30.28	14.60
- Transport	16.55	12.35	34.56
- Premogovništvo	4.10	5.43	8.08
- Predelovalna industrija in ostali sektorji	58.47	51.94	42.76

Opomba: *podatki brez kmetijstva in ribištva

Vir: Letno poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji za leti 1998 in 1999, Ministrstvo za ekonomske odnose in razvoj, junij 2000.

V strukturi vseh pomoči v Sloveniji so se najbolj povečale pomoči kmetijstvu, ki so leta 1999 v dodani vrednosti kmetijstva predstavljale že 23.4-odstotni delež (1998 le 13.7% dodane vrednosti). Pomoči transportu so se znižale, pomoči premogovništvu pa rahlo povečale. Močno so se znižale tudi pomoči predelovalnim dejavnostim in drugim storitvam. V predelovalni industriji in drugih storitvah je bilo 93.4% pomoči namenjenih horizontalnim ciljem, 5.4% posebnim sektorjem (predvsem jeklarstvu) in le 1.2% regionalnim ciljem. Z vidika zastopanosti posameznih namenov pomoči se državne pomoči v Sloveniji še močno razlikujejo od pomoči v EU.

Pri dodeljevanju državnih pomoči je Slovenija tudi v letu 1999 uporabljala predvsem proračunske instrumente (83.7%), vendar je v primerjavi s predhodnim letom močno povečala tudi davčne (v letu 1998 le 7.6% pomoči podeljenih z davčnimi instrumenti, v letu 1999 pa kar 16.3%) in s tem poslabšala transparentnost dodeljevanja državnih pomoči.

Pri mikroekonomskih ukrepih države v podjetniški sektor z državnimi pomočmi v letu 2000 še niso zaznani vsebinski premiki. Vlada še vedno dodeljuje pomoči v skladu s sprejetim proračunom ter drugimi razvojnimi dokumenti, avtonomnih dodeljevalcev pomoči pa je še vedno občutno preveč, da bi lahko zasledovali ustrezne cilje industrijske politike. Precej bolj so evidentni premiki pri nadzoru nad državnimi pomočmi, saj je bila letos sprejeta ustrezna normativna ureditev,

uveden pa je bil tudi formalnopравни predhodni nadzor nad dodeljevanjem pomoči.

V letu 2001 bi morala država oblikovati ustrezno industrijsko politiko na ravni vlade (namesto kopice medsebojno neuskklajenih dokumentov na posameznih ministrskih ravneh) in v skladu z opredeljenimi cilji pospeševanja konkurenčnosti slovenske industrije z mikroekonomskimi ukrepi državne pomoči tudi vsebinsko prilagoditi razvojnim potrebam slovenske industrije in pravilom državnih pomoči EU, kar nalaga tako Zakon o nadzoru državnih pomoči kot mednarodne pogodbe.

Povečanje konkurenčnosti slovenske industrije je zaradi sorazmerno velikih neizkoriščenih notranjih rezerv podjetij možno tudi preko **procesa medsebojnega povezovanja in združevanja**. V učinkovito organiziranih mrežah podjetij, ki z novo obliko organizacije združujejo majhna in velika podjetja, je bolj kot velikost podjetja pomembna kvaliteta poslovnih odnosov. Ključna enota produkcije ni več individualno podjetje, temveč decentralizirana mreža podjetij, ki je dovolj velika in učinkovita za konkuriranje na mednarodnih trgih. Svetovni trg je postal že tako prepleten z različnimi odnosi med podjetji, da je težko ugotoviti, kdaj gre za sodelovanje in kdaj za konkuriranje. Mreže namreč ne pomenijo samo sodelovanja, ampak tudi konkurenco med podjetji v obliki tekme, da bi podjetje postalo del uspešne mreže ali dobavitelj uspešnemu večjemu podjetju. In čeprav je konkurenca eden izmed temeljnih dejavnikov, ki vplivajo na gospodarski razvoj (Jaklič, 2000), pa mnogokrat ne pripelje do racionalnih odločitev.

Konkurenčnost z različnimi oblikami medsebojnega povezovanja in združevanja ima zato omejitve v **politiki konkurence**. Vlada posega v konkurenco z ukrepi regulacije in usmerjanja. Vzrokov za aktivno vlogo vlade je več vrst, pri čemer poskuša aktivno vplivati na nastanek trga, njegovo oblikovanje ali uravnavanje delovanja (še posebno tam, kjer so se pokazale omejitve tržnega mehanizma). Konkurenčna zakonodaja uravnava delovanje monopolov in drugih oblik prevladujočega položaja kartelov, vertikalnih omejitev in združitvev, zajema pa tudi prepovedi, ki se nanašajo na dejanja neelojalne konkurence. Omenjeni seznam lahko zajema tudi dumpinški in subvencioniran uvoz, nedovoljene špekulacije in omejevanje poslovanja z različnimi vladnimi odločitvami. Konkurenčna zakonodaja naj bi zagotavljala pogoje za konkurenco med podjetji v smeri spodbujanja podjetij k večji učinkovitosti in uspešnosti poslovanja.

Tudi Slovenija kot majhno odprto gospodarstvo potrebuje svojo politiko konkurence. Ta se mora v procesu približevanja EU poenotiti z evropsko, ki je skupna za vse države članice. Poleg oblikovanja in implementacije politike

konkurence mora Slovenija ustrezno urediti tudi poslovno-pravno okolje, ki zajema implementacijo institucionalnih praks, vključevanje empiričnih metodoloških pristopov ekonomske analize pri uporabi konkurenčnega prava in transparentno sledenje dogajanjem na trgu, s katerim bo zmanjšala faktor nepredvidljivosti in tveganja.

V Sloveniji so bile s privatizacijo podjetij podane osnove za prestrukturiranje in vzpostavitev ustreznih odnosov na trgu. Proces prestrukturiranja slovenskega gospodarstva se izvaja in se bo v prihodnosti izvajal tudi preko združitvev in prevzemov podjetij z namenom povečanja učinkovitosti poslovanja (vzorčna raziskava je pokazala, da v bližnji prihodnosti namerava prevzeti drugo podjetje 25.8% slovenskih podjetij; Lahovnik, 2000). Kratkoročno zasledovanje zagotavljanja konkurence na domačem trgu preko tradicionalnih kriterijev merjenja omejevanja konkurence pa lahko celo negativno vpliva na doseganje mednarodne konkurenčnosti podjetij, zato obstaja **potreba po usklajevanju med vodenjem industrijske politike in politike konkurence**. Cilj usklajenega delovanja mora biti v doseganju mednarodne konkurenčnosti slovenskih podjetij. Hkrati pa je treba zagotoviti, da tako tuja kot slovenska podjetja ne bodo izrabljala svoje moči na slovenskem trgu.

5.6. POLITIKA EKONOMSKIH ODNOSOV S TUJINO – V okviru prostotrgovinskih sporazumov poteka več kot 85% slovenske zunanje trgovine

Slovenija je kot odprto in izvozno usmerjeno gospodarstvo po letu 1991 močno liberalizirala svojo trgovinsko politiko. Leta 1993 so bili z Zakonom o zunanji trgovini liberalizirani in poenostavljeni postopki v zunanji trgovini, ukinjena je bila registracija za zunanjetrgovinsko poslovanje in zmanjšane količinske in vrednostne omejitve uvoza. Leta 1996 sta bila sprejeta Carinski zakon in Zakon o carinski tarifi, ki sta modernizirala carinske dajatve in jih uskladila s standardi razvitih gospodarstev. Slovenija uporablja Kombinirano nomenklaturo EU in izpolnjuje svoje obveznosti, ki izhajajo iz Evropskega sporazuma. Nova kombinirana carinska tarifa postopno zmanjšuje uradne carinske stopnje in sprošča zunanjo trgovino v skladu z mednarodnimi obveznostmi, ki jih je sprejela Slovenija s članstvom v Svetovni trgovinski organizaciji (WTO) ter sklenjenimi prostotrgovinskimi sporazumi.

Slovenija je članica Svetovne trgovinske organizacije (WTO) od julija 1995, sredi junija 1999 je ratificirala tudi Peti protokol k Splošnemu sporazumu o trgovini s storitvami (GATS), ki vključuje rezultate pogajanj o nadaljnji

liberalizaciji finančnih storitev, končanih leta 1997. Do leta 2000 je Slovenija sklenila 32 sporazumov o prosti trgovini (z državami članicami EU na podlagi sporazuma o pridružitvi, z državami članicami EFTA, z državami članicami CEFTA, z baltskimi državami, s Hrvaško, Makedonijo, Turčijo in Izraelom). Navedeni sporazumi kažejo na veliko povezanost Slovenije z evropskim gospodarskim prostorom, saj so z izjemo Izraela vse države partnerice iz Evrope. **V okviru prostotrgovinskih sporazumov poteka več kot 85% slovenske zunanje trgovine** (leta 1999 je delež teh trgov v slovenskem izvozu znašal 85.8%, v uvozu pa 85.7%, v prvih osmih mesecih leta 2000 pa ustrezna deleža znašata 85.2 in 84.6%).

Sporazuma z državami članicami EFTE in sporazum o pridružitvi z EU sta asimetrične narave v korist Slovenije, kar pomeni, da se slovenski trg za izdelke iz teh držav odpira počasneje kot trgi teh držav za slovenske izdelke, ki so z izjemo nekaterih kmetijskih proizvodov popolnoma odprti za slovensko blago. Pri sporazumih z drugimi državami se trgi za industrijske proizvode na obeh straneh odpirajo postopoma in z različno dinamiko po posameznih državah, v skladu z občutljivostjo proizvodnje v posameznih državah. Slovenija najpočasneje odpira svoj trg za proizvode kemične in gumarske industrije, kovinske industrije, energetike, celulozne, papirne in papirnopredelovalne industrije. Proizvodi kmetijstva in ribištva večinoma spadajo med občutljive in so predmet posebnih dogovorov, običajno v obliki carinskih koncesij na bilateralni osnovi. Prehodna obdobja odpiranja trgov pri vseh prostotrgovinskih sporazumih se bodo končala najkasneje 31. decembra 2001.

Če odštejemo trgovino s kmetijskimi in živilskimi izdelki ter delno tekstilne in jeklarske proizvode, katerih liberalizacija ni oziroma ni v celoti vključena v prostotrgovinske sporazume³¹, lahko ugotovimo, da poteka približno 75% celotne slovenske zunanje trgovine popolnoma prosto, brez kakršnihkoli uvoznih ali izvoznih omejitev. V menjavi z EU je Slovenija takoj liberalizirala 41% uvoza iz EU, 26.6% do leta 2000 in preostalih 32.4% do leta 2001. Učinek trgovinske liberalizacije se kaže v višini povprečnih carinskih dajatev za izdelke predelovalnih dejavnosti, ki so se znižale od 6.46% leta 1992 (za EU in CEFTA skupaj) na 2.28% leta 1999. Zaradi zaščitne politike liberalizacija trgovine s kmetijskimi in živilskimi proizvodi temu ni sledila, saj so se uvozne dajatve (za države EU in CEFTA skupaj) v istem obdobju pri obeh še povečale (v kmetijstvu od 6.12 na 7.18%, v proizvodnji hrane, pijače in tobačnih izdelkov pa od 9.49 na 13.25%; Damijan, 2000).

³¹ Pridružitveni sporazum z EU pri tekstilnih in jeklarskih izdelkih postopno zvišuje carinske plačone, v katerih je uvoz iz Slovenije prost.

Do pristopa k EU mora Slovenija na področju zunanjih ekonomskih odnosov in mednarodne razvojne pomoči prevzeti pravni red EU (različne trgovinske sporazume in carinsko tarifo) in odpovedati pogodbene obveznosti s tretjimi državami³². Izjema so sporazumi, ki urejajo trgovanje s Hrvaško, Makedonijo ter Bosno in Hercegovino. kjer **Slovenija zahteva desetletno prehodno obdobje**, v katerem bo ohranila ugodnejši trgovinski režim od tistega, ki ga ima s temi državami EU. Glede na možnost, da se v prehodnem obdobju sodelovanje med EU in omenjenimi državami poglobi in razširi v obliki ugodnejšega trgovinskega režima, bi bile ob uveljavitvi prehodnega obdobja negativne posledice prevzema pravnega reda EU na tem področju za Slovenijo manjše.

Zaradi velike koncentracije zunanje trgovine na države Evropske unije (66.4% v prvih osmih mesecih letos) in strateškega pomena držav nekdanje Jugoslavije za slovensko zunanjo trgovino si Slovenija v okviru **diverzifikacije zunanje trgovine** prizadeva okrepiti prisotnost na območju držav nekdanje Jugoslavije in tudi v drugih državah jugovzhodne Evrope (Romunija, Bolgarija, Albanija). Tržni delež celotnega območja v slovenski zunanji trgovini je v letu 1999 znašal 11%, v izvozu 16% (od tega več kot 90% z državami nekdanje Jugoslavije). Poleg sklenjenih prostotrgovinskih sporazumov s Hrvaško in Makedonijo ter Bolgarijo in Romunijo v okviru srednjeevropskega prostotrgovinskega sporazuma (CEFTA), okrepljene naložbene aktivnosti slovenskih podjetij in začetega vstopanja slovenskih finančnih posrednikov na to območje se ta prizadevanja kažejo tudi v aktivnem **sodelovanju Slovenije v Paktu stabilnosti za jugovzhodno Evropo**, kjer sodeluje kot donatorka pomoči regiji.

Gospodarski motivi za sodelovanje Slovenije v Paktu stabilnosti so večplastni, zlasti gre za razširitev ekonomskega prostora preko krepitve tržnih deležev na trgih bivše Jugoslavije, kjer imajo slovenska podjetja primerjalne prednosti, kot so poznavanje tržišč, zgodovinskih, kulturnih in političnih razmer, prepoznavnost slovenskih blagovnih znamk, ohranjeni poslovni stiki iz preteklosti. Poleg tega se povečujejo tudi možnosti za krepitev gospodarskega sodelovanja z Romunijo, Bolgarijo in Albanijo. Zaradi omejenih finančnih in kadrovskih zmožnosti se sodelovanje Slovenije bolj kot na neposredne donacije osredotoča na ponudbo pomoči pri izobraževanju (štipendije, tehnična pomoč) in sodelovanje v projektih obnove objektov in infrastrukture, kjer bodo zlasti pomembne spodbude za slovenske neposredne tuje investicije. Med ponujenimi projekti Slovenije v okviru

³² Poleg tega bo Slovenija prilagodila svoje obveznosti obveznostim EU v okviru WTO in pristopila k Sporazumu o vladnih naročilih, Sporazumu o civilnem letalstvu in k Sporazumu o trgovini s proizvodi informacijske tehnologije.

Pakta stabilnosti so tako program izobraževanja menedžerjev, ponudba za ureditev televizijske mreže, izgrajevanje institucij, učinkovite administracije in dobrega upravljanja, razvoj podpornih institucij za mala in srednja podjetja, spodbujanje zaposlovanja ruralnih območij, vzpostavitev univerze za JV Evropo, prenos know-howa na področju politike zaposlovanja in socialne varnosti, vzpostavljanje institucij na področju podjetništva ter vzpostavitev podjetniškega centra v BIH in Črni Gori s ciljem povezovanja z malimi in srednjimi podjetji v Sloveniji (Strategija vključevanja Slovenije v gospodarsko obnovo JV Evrope, 1999). Med nosilci posameznih projektov se poleg posameznih ministrstev pojavljajo tudi druge domače institucije, zlasti Gospodarska zbornica Slovenije in Obrtna zbornica Slovenije, na področju zavarovanja pred komercialnimi in nekomercialnimi riziki pa tudi Slovenska izvozna družba.

Poleg zagotavljanja institucionalnega okvira politike ekonomskih odnosov s tujino in diverzifikacije slovenske zunanje trgovine je **za nadaljnjo internacionalizacijo gospodarstva ključnega pomena povečevanje mednarodne konkurenčnosti** s spodbujanjem tehnološkega razvoja in inovacijske dejavnosti (glej poglavje 5.5) ter večjim poudarkom na necenovnih dejavnikih (trženjske sposobnosti, uporaba standardov kakovosti), kakor tudi s spodbujanjem novih in kompleksnejših oblik mednarodnega sodelovanja (glej poglavje 4.2.3), kjer pa so možnosti Slovenije zaradi majhnosti relativno omejene.

6. PROJEKCIJE OSNOVNIH MAKROEKONOMSKIH KATEGORIJ DO LETA 2005

6.1. IZHODIŠČE: NOVA STRATEGIJA GOSPODARSKEGA RAZVOJA SLOVENIJE: SLOVENIJA V EVROPSKI UNIJI

Izdelava jesenske analize letos sovпада s postopnim zaključevanjem strokovnega dela pri pripravi nove Strategije gospodarskega razvoja Slovenije, pri kateri ima ZMAR koordinatorsko vlogo, v njeno pripravo pa je bil tudi vključen dobršen del strokovnega potenciala Slovenije na tem področju. Delo na Strategiji se je začelo s sklepom vlade leta 1998. Naslednji mejnik je bil, ko je bila julija 2000 na prvi seji vladnega Sveta za strukturno politiko sprejeta Nova razvojna paradigma kot vsebinsko primerno izhodišče Strategije. Paradigma je bila, tako lahko ugotavljamo iz odgovorov na vprašalnik, z veliko večino sprejeta tudi s strani udeleženih raziskovalcev. Sedaj je že pripravljen osnutek besedila Strategije, kakršen je bil podlaga za 3. konferenco o Strategiji (4.-5. decembra 2000 na Bledu), in je na razpolago tudi na spletni strani ZMAR (<http://www.gov.si/ZMAR/SGRS/>).

Narava tu predstavljenih srednjeročnih projekcij do leta 2005 je zato tokrat nekoliko drugačna kot v prejšnjih letnih analizah ZMAR, saj v manjši meri izhajajo iz obstoječih trendov, bolj pa odražajo konsistentno videnje ekonomske politike, ki bi bila potrebna, da dosežemo prestrukturiranje gospodarstva in družbe, predvideno v Strategiji. Na nek način je to videnje nekoliko bolj optimistično, kot bi izhajalo iz obstoječih trendov, saj pri tem ne gre za prognozo, ki bi bila žrtev mnogih nepredvidljivih neznank, pač pa za ponudbo konsistentne gospodarske vizije slovenski družbi, ki zahteva tudi velik politični napor, da se uresniči. Pri tem težko ocenimo, koliko bo slovenska družba pri tem dejansko uspešna. Ambicija Strategije je ne samo, da bi bila usmeritev za konkretna dejanja vlade in državnega zbora, ampak da bi bila sprejeta tudi kot nacionalni in politični konsenz, ki ima razvojno še kako pomembno vlogo. Zato se projekcije izogibajo radikalnejšim rešitvam, ki bi bile težko konsenzualno sprejete, in tako poskušajo ostati v mejah možnega, tako da se v tem smislu lahko dojemajo tudi obratno, nekoliko preskromno. Z vidika poudarkov Strategije se projekcije lahko jemljejo kot njihovo določeno relativiziranje oz. spuščanje na realna tla, ki je nujna posledica konfrontacije številnih upravičenih prioritet z bilančnimi možnostmi in raznimi omejitvami. Te bilančne projekcije se, z vidika potreb gledano, večkrat lahko dojemajo kot preskromen korak, vendar v osnovi odražajo

zgodbo Strategije, odražajo potrebne smeri prestrukturiranja, ki ima potenciala, da bi Slovenijo pripeljalo v razvojno višjo fazo, potrebno tudi za dejansko integracijo v EU.

Iste projekcije so v tej fazi tudi sestavni del delovnega besedila Strategije, le da so kot njen sestavni del podaljšane do leta 2006. Tudi za Državni razvojni program, ki bo sledil iz Strategije kot njena konkretizacija in bo potreben tudi kot pogoj za pridobitev sredstev strukturnih skladov EU, je predvideno, da bo naslonjen na iste projekcije, razen kolikor bodo te z upoštevanjem novih momentov do priprave tega programa doživele še določeno evolucijo. Poleg sprememb zunanjih okoliščin tudi sama Strategija še ni strokovno končana niti družbeno verificirana, tako da je načeloma možno, da bi prišlo še do kakšnega novega poudarka. Vendar je v tem trenutku to tista pot naprej, kot jo v tem trenutku lahko najbolj vidimo in uberemo, in je s tem lahko orientacija tudi za prve neposredne ukrepe države in za orientacijo poslovnih subjektov pri njihovem odločanju.

V predvidenih spremembah strukture in stopnjah rasti v projiciranih bilancah se odražajo vsi osnovni poudarki Strategije, v kateri so opisane tudi potrebne smeri ukrepanja, da se take strukture in stopnje dosežejo. Izhodišče je zmerna pospešitev že sedaj precej dinamične gospodarske rasti, ki naj omogoči dolgoročno približevanje povprečni razvitosti EU in s tem dejansko integracijo Slovenije kot enakovredne članice v to skupnost. Rast mora sloneti na kvalitativnih spremembah, ki jih odražajo višji deleži investicij, izobraževanja, telekomunikacij, zunanje menjave in tujih neposrednih naložb. Ti so konkretizacija nove razvojne paradigme kot jedra Strategije, ki namesto izzivov tranzicije postavlja v ospredje dvig konkurenčnosti gospodarstva na podlagi večjega znanja in večje odprtosti. Razvoj mora biti trajnosten, zato je osnovan na povečanem varčevanju, povečani skrbi za okolje in na ohranjanju osnovnih opredelitev socialne države, kar se vse vidi tudi v predvidenih bilančnih proporcijah. Ne smejo ga ogroziti nestabilne makroekonomske razmere, zato je povezan s padanjem inflacije na evropsko sprejemljivo raven, postopnim ukinjanjem javnofinančnega primanjkljaja in zmanjšanjem primanjkljaja tekočega računa plačilne bilance na vzdržno raven. To je tisto, ki ne povečuje razmerja med zunanjim dolgom in bruto domačim proizvodom in ki zlasti s povečanim deležem tujih neposrednih naložb omogoča tudi določen prispevek tuje akumulacije k investicijskemu ciklu, ki je v tej fazi potreben.

V obdobju, ki ga zajemajo projekcije, se bo Slovenija predvidoma vključila v EU. Leta vstopa sicer še ne moremo določiti, vendar ta neznanca po prepričanju pripravljavcev na projekcije ne more bistveno vplivati, saj tisto leto ne bo posebej

prelomno, ampak se bo prilagajanje evropskim razmeram v makroekonomskih gibanjih odražalo postopno – enako kot doslej.

Tabela 29: Osnovni makroekonomski kazalci

	<i>realne stopnje rasti v %</i>					
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
BDP	4^{1/4}	4.0	4^{1/4}	4^{3/4}	5.0	5.1
BDP v mio. SIT (tekoče cene)	4,074,000	4,567,400	5,009,000	5,467,200	5,952,900	6,487,500
INFLACIJA (I-XII / I-XII povprečje leta)	8.9	7.8	5.2	4.2	3.7	3.3
Zaposlenost	1.0	1.0	1.0	1.1	1.1	1.5
Stopnja registrirane brezposelnosti	12.2	11.7	11.3	10.0	10.2	9.0
Stopnja registrirane brezposelnosti (ILO)	7.2	7.0	7.0	6.9	6.6	5.9
Produktivnost	3.3	3.0	3.3	3.7	3.9	4.0
Število prebivalcev 30.6. v 000	1,990.3	1,987.5	1,987.5	1,987.2	1,986.8	1,986.0
Bruto plača na zaposlenega	2.0	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5
Izvoz proizvodov in storitev	8.7	6.9	7.0	7.1	7.4	7.5
- delež v BDP v %	57.9	59.2	60.5	62.1	63.8	64.0
Uvoz proizvodov in storitev	4.9	5.6	6.2	6.6	6.7	7.0
- delež v BDP v %	62.5	63.1	64.3	65.7	67.5	67.3
Saldo tekočega rač. plačilne bilance v mio. USD	-730.0	-648.0	-676.0	-686.0	-674.0	-581.0
Zasebna potrošnja	1.4	2.8	3.2	3.9	4.0	5.0
- delež v BDP v %	55.4	55.1	54.9	54.8	54.8	54.6
Državna potrošnja	2.1	3.0	3.8	4.0	4.1	4.2
- delež v BDP v %	20.4	20.2	20.1	20.0	19.8	19.5
Investicije v osnovna sredstva	4.2	5.0	5.5	6.0	6.0	6.5
- delež v BDP v %	27.8	27.6	27.8	27.9	28.1	28.2

Vir: projekcije ZMAR.

6.2. GOSPODARSKA RAST - IZDATKOVNA STRUKTURA BRUTO DOMAČEGA PROIZVODA

Projekcije predvidevajo, da se bo gospodarska rast, ki je v preteklih sedmih letih znašala 4.2% letno, postopno zviševala in v obdobju od leta 2001 do leta 2005 dosegla povprečno stopnjo 4.7%. Pri tem bo predvsem odločilen vpliv tujega povpraševanja. Zasebna in državna potrošnja bosta v prihodnjih letih manj prispevali h gospodarski rasti, saj bosta dohodkovna in javnofinančna politika z omejevanjem obeh oblik porabe morali podpreti povečanje izvozne konkurenčnosti gospodarstva in potrebno raven nacionalnega varčevanja za financiranje investicij brez prevelikega primanjkljaja tekočega računa plačilne bilance ali javnih financ. Ob izpeljavi potrebnih strukturnih reform, ki so potrebne za polno vključitev Slovenije v evropski gospodarski prostor, bodo investicije in tehnološki razvoj zagotavljali možnosti za nadaljnjo rast produktivnosti dela. Gospodarska rast bo bolj neposredno povezana z novimi poslovnimi investicijami. V prihodnjih nekaj letih naj bi bruto investicije v osnovna sredstva že dosegle dolgoročno ustrezno raven okrog 28 % bruto domačega proizvoda.

Projekcije predvidevajo okoli 7.2-odstotno povprečno realno rast izvoza blaga v obdobju 2001-2005, ki naj bi bila dosežena tudi s povečano zunanjo konkurenčnostjo proizvodnje, in okoli 6.4-odstotno rast uvoza blaga, ki naj bi zagotovila zadostno uvozno komponento v domači proizvodnji (uvoz repromateriala) in naraščajočih investicijah (uvoz opreme in tehnologije). Živahna investicijska aktivnost in boljša oskrbljenost s kvalitetnimi materiali iz uvoza, naj bi omogočili proizvodnjo novih izdelkov, ki bodo bolj konkurenčni na svetovnih trgih. Za rast izvoza in proizvodnje so potrebni povsem novi proizvodni programi in novi proizvodi. Povečanje realnega obsega izvoza blaga bo mogoče (tudi zaradi okoljevarstvenih omejitev) le s povečanjem deleža dodane vrednosti v enoti izvoženega blaga. Zgolj ekstenzivno (količinsko) povečevanje izvoza blaga v okviru obstoječih proizvodnih programov ima svoje prostorske in naravovarstvene omejitve, pa tudi omejitve na strani tujega povpraševanja. Za Slovenijo je to neprimerna razvojna usmeritev. Naslednji pogoj, ki mora biti izpolnjen, za investicijski cikel in dolgoročno zdržno gospodarsko rast, je liberalizacija in razvoj finančnega trga, ki mora zagotoviti poceni in učinkovit prenos kapitala od varčevalcev do investorjev.

Tabela 30: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

	<i>struktura v %, tekoče cene</i>					
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
1. Bruto domači proizvod (1=2-3+4)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
2. Izvoz proizvodov in storitev	57.9	59.2	60.5	62.1	63.8	64.0
3. Uvoz proizvodov in storitev	62.5	63.1	64.3	65.7	67.5	67.3
4. Domaca potrošnja (4=5+6+7)	104.6	103.9	103.8	103.6	103.6	103.3
5. Koncna potrošnja	75.8	75.3	75.0	74.7	74.6	74.1
- zasebna potrošnja	55.4	55.1	54.9	54.8	54.8	54.6
- državna potrošnja	20.4	20.2	20.1	20.0	19.8	19.5
6. Investicije v osnovna sredstva	27.8	27.6	27.8	27.9	28.1	28.2
7. Spremembe zalog in vredn. predm.	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0

Vir: ocena ZMAR

Realna rast investicij bo v obdobju od leta 2001 do 2005, kot je tudi že dosedANJI trend, nekoliko nad realno rastjo bruto domačega proizvoda, in sicer bo znašala 5.8% v primerjavi s 4.7-odstotno povprečno rastjo bruto domačega proizvoda. V projekcijah je predviden občutnejši porast bruto varčevanja, ki bi se povečalo od 24.2% bruto domačega proizvoda v letu 1999 na 26.9 % v letu 2005, s čimer bi se zmanjšala investicijsko-varčevalna vrzel, tako da bi se plačilnobilančni primanjkljaj zmanjšal s 4% na 2.3% bruto domačega proizvoda, to je med 600 in 700 milijoni USD. Projekcije predpostavljajo poleg povečane ravni nacionalnega varčevanja tudi neto priliv kapitala iz tujine. Financiranje »razvojnega primanjkljaja« naj bi v največji možni meri potekalo preko neposrednih kapitalskih tokov. Neto priliv tuje akumulacije naj bi povečal razpoložljiva domača sredstva

za investicije in olajšal prestrukturiranje gospodarstva. Projekcije predvidevajo živahnjšo investicijsko aktivnost tudi s pomočjo sredstev skladov strukturne pomoči EU.

Podpora investicijsko spodbujeni gospodarski rasti ob hkratnem doseganju stabilizacijskih ciljev bo mogoča le z dosledno politiko zniževanja vseh vrst stroškov. Projekcije predpostavljajo, da bo dohodkovna politika uspela zadržati sedanje pozitivne trende, ko bruto plače na zaposlenega naraščajo znotraj okvirov rasti globalne produktivnosti dela. Načini za doseganje tega cilja so v razvoju sistema socialnega partnerstva v smeri boljše reprezentativnosti in strokovne podpore, v izboljšanju usklajevalnih formul, ki rast plač vežejo na inflacijo (s pomočjo prehoda na indeksiranje na podlagi pričakovane inflacije), in v razvoju shem finančne participacije zaposlenih pri dobičku. Predvidena je tudi večja centralizacija pri dogovarjanju o sistemu kolektivnih pogodb v javnem sektorju, ki bo podprta z bolj enotno ureditvijo položaja javnih uslužbencev in opredelitvijo ustrežnejših plačnih razmerij med poklici. Oblikovanje politike plač v zasebnem sektorju bo predmet socialnega dialoga med vlado, sindikati in delodajalci. Tehnološki razvoj naj bi pospešil rast produktivnosti dela tako, da bi v celotnem obdobju stroški dela lahko rasli po povprečni 3.9-odstotni letni stopnji in bi se njihov delež znižal od 51.9 % bruto domačega proizvoda v letu 1999 na 50.0 % v letu 2005.

Na področju javnih financ naj bi se nadaljeval proces preoblikovanja davčnega sistema in približevanja strukture davčne obremenitve sistemom razvitih tržnih gospodarstev. Potrebne nove davčne vire naj bi zagotavljali tudi z uvedbo novih davkov (davek na nepremičnine). Sočasno naj bi potekalo tudi zmanjševanje subvencij na evropski primerljivo raven; po tem scenariju naj bi njihov delež leta 2005 znašal še 1.43% bruto domačega proizvoda (leta 1999 2.24%). Projekcije upoštevajo, da bo potrebno subvencije tudi strukturno prilagoditi pravilom državnih pomoči v EU, kar pomeni, da se bo v strukturi subvencij znižal delež subvencij na proizvode.

6.3. PROIZVODNA STRUKTURA BRUTO DOMAČEGA PROIZVODA

Projekcije proizvodne strukture bruto domačega proizvoda do leta 2005 upoštevajo procese globalizacije, integracije evropskih trgov, intenziven tehnološki napredek in prehod v informacijsko družbo. To so procesi, ki spreminjajo proizvodno strukturo vseh držav, še posebej pa tistih, ki so gospodarsko odprte in dobro integrirane v svetovno gospodarstvo.

Poleg teh splošnih okoliščin upošteva tudi spremembo domače ekonomske politike do spodbujanja tehnoloških sprememb in inovativnosti v gospodarstvu. To bo prineslo nadaljnje povečanje deleža storitvenih dejavnosti v strukturi dodane vrednosti. Povečal naj bi se obseg tistih storitev, ki neposredno podpirajo rast proizvodnje industrijskih dejavnosti.

Tabela 31: Struktura bruto domačega proizvoda in dodane vrednosti po dejavnostih NACE Rev. 1

	<i>struktura v %, tekoče cene</i>					
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
1. Dodana vrednost	85.5	85.4	85.4	85.5	85.6	85.7
Dodana vrednost	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
- Kmetijstvo, ribištvo (A+B)	3.4	3.5	3.5	3.4	3.3	3.1
- Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	38.8	38.0	37.6	37.3	37.0	36.8
- Storitve (G...O)	60.2	60.8	61.2	61.5	61.8	62.1
- Pripisane bančne storitve	-2.4	-2.4	-2.3	-2.2	-2.1	-2.0
2. Neto davki na proizvode in storitve	14.5	14.6	14.6	14.5	14.4	14.3
3. Bruto domači proizvod (3=1+2)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Vir: projekcije ZMAR.

V prikazanem obdobju do leta 2005 ocenjujemo, da bo realna rast dodane vrednosti v dejavnosti kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo enakomerna po stopnji 3%. Ker bodo druge dejavnosti v povprečju rasle hitreje, pa se bo delež teh dejavnosti s 3.5% dodane vrednosti v letu 2001 znižal na 3.1% v letu 2005.

Delež industrije in gradbeništva v bruto domačem proizvodu se bo postopno zmanjševal, še vedno pa bo visok in to predvsem na račun visoko ocenjene rasti gradbeništva in izvozno usmerjenih predelovalnih dejavnosti. Njihov delež se bo gibal okrog 37% dodane vrednosti.

Ocenjena povprečna rast storitvenih dejavnosti v obdobju 2001-2005 znaša 5.1% (kar je za 0.4 odstotne točke nad povprečno rastjo bruto domačega proizvoda). Njihov delež v dodani vrednosti se bo krepil (od 60.2% v letu 2001 na 62.1% v letu 2005), pričakujemo predvsem rast na področju poslovnih in osebnih storitev ter izobraževanja.

6.4. DEMOGRAFSKA GIBANJA, ZAPOSLENOST IN BREZPOSELNOST

Zaradi nizke rodnosti, ki se ne popravlja, in relativno nizkega selitvenega prirasta bo število prebivalcev v Sloveniji v naslednjih letih še naprej stagniralo. Prebivalstvo se stara: delež otrok se hitro zmanjšuje, povečuje pa se delež starejšega

prebivalstva. Brezposelnost mladih, zlasti mladih žensk, je še vedno visoka in ponovno narašča. Zaposlovanje za določen čas, ki je še vedno prevladujoča oblika novega zaposlovanja, pa skupaj z neustrezno stanovanjsko politiko mladim družinam ne omogoča, da bi se lahko odločale za večje število otrok. V Sloveniji potrebujemo tudi aktivnejšo migracijsko politiko, zlasti glede selektivnega spodbujanja priseljevanja, po drugi strani pa takšno razvojno politiko, ki bi zadrževala morebitno odseljevanje mladega in izobraženega prebivalstva.

Če v naslednjih letih ne bo prišlo do večjih migracijskih presežkov, bo bolj ali manj stagniral tudi obseg delovno sposobnega prebivalstva (v starosti 15-64 let). Formalna aktivnost tega prebivalstva je še vedno nizka kot posledica preteklih prevelikih odlivov s trga dela zaradi upokojevanja in povečanega vpisa študentov. Lahko pa pričakujemo, da se bo letos prekinjena rast stopnje formalne aktivnosti v bodoče nadaljevala, hkrati pa bi se nekoliko znižala stopnja neformalne aktivnosti. Ponudba delovne sile bi se tako po ocenah povečevala. Pričakujemo predvsem povečan priliv diplomantov, priliv mladih brez končane poklicne ali srednje izobrazbe pa se zmanjšuje. Da bi zmanjšali brezposelnost na raven, kot je opredeljena v strateških ciljnih razvoja trga dela, bi moralo povpraševanje po

Tabela 32: Aktivno prebivalstvo, zaposleni in brezposelni v Sloveniji (v 000)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
PREBIVALSTVO (1000)	1990.3	1987.5	1987.5	1987.2	1986.8	1986.0
Starostna sestava (v %): 0-14 let	15.9	15.8	15.5	15.1	14.8	14.6
15-64 let	70.0	70.0	70.1	70.2	70.2	70.2
65 let in več	14.0	14.2	14.4	14.7	15.0	15.2
AKTIVNO PREBIVALSTVO (formalno in neformalno, 1000)	963.0	969.0	977.0	985.0	991.0	996.0
- stopnja aktivnosti (v % od preb.v starosti 15-64 let)	69.0	69.6	70.1	70.6	71.0	71.5
- stopnja delovne aktivnosti (")	64.1	64.7	65.2	65.7	66.3	67.3
- stopnja brezposelnosti (po metodologiji ILO, v %)	7.2	7.0	7.0	6.9	6.6	5.9
Zaposlenost (v ekvivalentu polnega delovnega časa, 1000)	834.7	843.1	851.5	860.7	870.2	883.2
- letna stopnja rasti (v %)	1.0	1.0	1.0	1.1	1.1	1.5
Registrirani brezposelni (1000)	106.6	102.7	100.6	98.1	92.0	81.3
- stopnja registrirane brezposelnosti (v %)	12.2	11.7	11.3	11.0	10.2	9.0
UPOKOJENCI ZPIZ SLOVENIJE (1000)	482.1	487.9	493.4	498.8	504.3	509.9
Število zavarovancev na upokojenca	1.6	1.6	1.6	1.6	1.6	1.6
V % od vseh prebivalcev	24.2	24.5	24.8	25.1	25.4	25.7
LETNE STOPNJE RASTI (v %)						
Prebivalstvo	0.2	-0.1	0.0	0.0	0.0	0.0
Delovno sposobno prebivalstvo (v starosti 15-64 let)	0.5	-0.2	0.1	0.1	0.0	-0.1
Aktivno prebivalstvo	0.4	0.6	0.8	0.8	0.9	1.0
Upokojenci ZPIZ Slovenije skupaj	1.2	1.2	1.1	1.1	1.1	1.1

Vir: Ocene ZMAR.

delovno aktivnem prebivalstvu naraščati po stopnji, ki bi bila v povprečju višja kot 1% letno.

Starostna sestava aktivnega prebivalstva še vedno ne kaže na bistvena povečanja letnega števila novih upokojitev. Skupno število upokojencev bo tako v naslednjem obdobju naraščalo po stopnji nekaj čez 1% letno. Njihovo število pa bo predvidoma v letu 2004 že preseгло 500 tisoč, oziroma četrtnino vsega prebivalstva.

Nadaljnji razvoj zaposlenosti in brezposelnosti bo v veliki meri odvisen od uspešnosti ekonomske politike pri spodbujanju gospodarske rasti ter vlaganj v znanje in povečanje učinkovitosti v proizvodnji. Demografska gibanja in potrebna rast produktivnosti dela ne bosta omogočali hitrega zmanjševanja brezposelnosti. Pričakovani povečani obseg zaposlenosti bo mogoče doseči le ob aktivni dohodkovni politiki, ki bi zagotavljala zmerno zaostajanje rasti plač za rastjo produktivnosti dela in dobro pripravljene ter vodene politiki zaposlovanja. Nov celostni pristop k reševanju problema brezposelnosti, ki ga bo vzoru EU uveljavlja tudi Slovenija, namreč ne temelji le na klasičnih aktivnih programih zaposlovanja, temveč politiko zaposlovanja postavlja kot splet ukrepov na področju fleksibilizacije poslovanja in zaposlovanja, fiskalnih spodbud, ukrepov za pospeševanje podjetništva, ukrepov za povečanje usposobljenosti delovne sile vključno s povečevanjem formalne izobrazbene ravni delovne sile in ukrepov, ki zagotavljajo različnim družbenim skupinam enakopravnost pri dostopu do dela.

6.5. EKONOMSKI ODNOSI S TUJINO

Projekcije v obdobju 2001-2005 predvidevajo 7.2-odstotno realno rast izvoza blaga in storitev, ki naj bi bila dosežena s povečano mednarodno konkurenčnostjo Slovenije. Izvozno poganjana gospodarska rast naj bi bila pospešena tudi z multiplikativnim učinkom izvoza. Primanjkljaj v trgovinski bilanci bi se po ocenah povečeval in leta 2005 dosegel okoli 1.341 milijarde USD. Delež blagovnega primanjkljaja v bruto domačem proizvodu pa bi se postopoma zniževal, od 6.7% v letu 2000 na 5.7% v letu 2005.

Povečanje realnega obsega blagovnega izvoza bo mogoče tudi z večjo regionalno razpršenostjo. Delež izvoza blaga v države EU naj bi se znižal sicer ob realnem povečevanju, povečal pa bi se izvoz v države CEFTA in države na ozemlju nekdanje Jugoslavije. Delna preusmeritev slovenskega blagovnega izvoza bi bila v skladu s postopno stabilizacijo gospodarskih in političnih razmer v jugovzhodni Evropi.

Okrepljena dejavnost domačega storitvenega sektorja v obdobju 2001-2005 se bo odrazila tudi v hitrejši storitveni menjavi s tujino. Upošteva je prihodnji gospodarski razvoj Slovenije ter naraščajoče potrebe gospodarstva in javne uprave pri prehodu v informacijsko družbo bodo tako na izvozni kot na uvozni strani najhitreje naraščale predvsem ostale storitve (računalniške, informacijske, komunikacijske, razne poslovne, profesionalne in tehnične storitve). Presežek v storitveni menjavi se bo ustalil na ravni 2% bruto domačega proizvoda.

Prilivi iz naslova predpristopne pomoči Sloveniji iz programov Phare, Ispa in Sapard naj bi povečevali presežke pri tekočih transferih. Zaradi predvideno večjih prilivov neposrednih tujih investicij in s tem tudi večjega stanja neposrednih tujih investicij se bodo povečali reinvestirani dobički. Slednji bodo, zaradi večjih izdatkov od kapitala, delovali v smeri povečanja deficita na tekočem računu plačilne bilance.

Primanjkljaj na tekočem računu plačilne bilance bo po ocenah v letu 2005 znašal 2.2% bruto domačega proizvoda. Postopno zniževanje primanjkljaja na tekočem računu plačilne bilance v obdobju 2001-2005 bo spremljalo povečanje prilivov lastniškega kapitala, zlasti neposrednih tujih investicij, ter zmanjšanje zadolževanja. S povečanjem neposrednih tujih investicij bo dosežena večja izvozna učinkovitost in tudi hitrejša dinamika izvoznih od uvoznih tokov, kar bo po letu 2004 omogočilo postopno zniževanje blagovno-storitvenega primanjkljaja. Zunanja zadolženost Slovenije (merjena z deležem zunanjega dolga v bruto domačem proizvodu) se tedaj ne bi več povečevala, zagotovljena pa bi bila tudi vzdržnost primanjkljaja na tekočem računu.

Sloveniji kot regiji v enotnem evropskem monetarnem prostoru dolgoročno niti ne bo potrebno, da ima izravnani tekoči del plačilne bilance, pač pa bo v skladu s konkurenčnostjo doživljala pritek ali odtok kapitala. Njena skrb za stabilnost se tako ne bo izkazovala v monetarni, pač pa v dohodkovni in fiskalni politiki, predvsem pa s prenosom težišča od makroekonomskih na mikroekonomske oziroma strukturne politike, katerih temeljni cilj je vplivati na produktivnost in konkurenčnost gospodarstva. Predvsem politika zaposlovanja in izobraževanja mora omogočiti zadostno mobilnost in fleksibilnost delovne sile in s tem prestrukturiranje gospodarstva, da iz mikro problemov konkurenčnosti v posameznih segmentih gospodarstva ne nastane makro problem za Slovenijo kot celoto.

Tabela 33: Stopnje rasti realnega izvoza in uvoza blaga in storitev

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
	v %					
Izvoz blaga in storitev	8.7	6.9	7.0	7.1	7.4	7.5
- izvoz blaga	9.0	7.2	7.3	7.4	7.6	7.7
- izvoz storitev	7.1	5.5	5.7	5.8	6.2	6.4
Uvoz blaga in storitev	4.9	5.6	6.2	6.6	6.7	7.0
- uvoz blaga	5.1	5.8	6.3	6.7	6.8	7.0
- uvoz storitev	3.9	4.5	5.1	5.8	6.3	6.6
Saldo tekočih transakcij s tujino v mio. USD	-730	-648	-676	-786	-674	-581

Vir: Ocene ZMAR

6.6. INFLACIJA

Cilj makroekonomske politike je znižanje inflacije na raven, primerljivo z državami članicami EU, ki bo zagotavljala stabilnejše makroekonomske razmere. Zato pričakujemo, da bi se inflacija v naslednjih letih postopno zniževala. Padec inflacije na evropski primerljivo raven ne more biti samo odraz ukrepov monetarne politike, ki ne sme preveč zaostri monetarnih okvirov, če bi to negativno vplivalo na gospodarsko rast, mora pa ta politika biti kredibilna in konzervativna. Na padec inflacije lahko bolj vplivajo fiskalna in dohodkovna politika, zlasti v naših razmerah pretežno stroškovne inflacije pa tudi strukturne politike oziroma mikropolitike, katerih naloga je povečevati učinkovitost gospodarstva in ga normalizirati, da bo delovalo kot druga tržna gospodarstva v EU. Potem lahko pričakujemo, da bo to imelo odraz tudi v evropsko normalni inflaciji. Vendar pa na dveh področjih Slovenija lahko bolj neposredno vpliva na znižanje inflacije, in sicer na področju predpisov o indeksaciji in na področju relativnih cen oziroma cen, ki so pod neposrednim nadzorom države. Dokler bo Slovenija imela formalno indeksacijo pri obrestih, ne bo evropsko primerljiva, tako da bo to indeksacijo treba odpraviti, kar pa se lahko zgodi samo postopoma, drugače bi poslovni subjekti samo nadomestili uradne mehanizme z improviziranimi. Zaradi prilagoditve pričakovanj ocenjujemo, da bi odprava revalorizacije v začetnem obdobju lahko celo nekoliko povišala stopnje rasti cen, vendar pa bi na srednji rok dodatno spodbudila nadaljnje znižanje inflacije. Pri obrestnih merah je postopnost povezana z ukrepi monetarne politike v smeri uveljavljanja referenčne obrestne mere, ki bi lahko nadomestila TOM, če bi bila odraz razvoja operacij odprtega trga. Ta obrestna mera bo padala na evropsko raven v skladu z liberalizacijo pretoka kapitala in s prilagajanjem tečajne politike, na njo obešena paleta bančnih obrestnih mer pa tudi v skladu s povečevanjem konkurenčnosti finančnega sektorja. Pri indeksaciji plač in pokojnin, ki pa je v EU prisotna, bo njuno inflatornost treba zmanjšati zlasti s prehodom iz indeksacije za nazaj v indeksacijo za naprej.

Pri usklajevanju relativnih cen z normalnimi v EU moramo ločiti med diskrepancami, ki so normalne in odraz manjše razvitosti Slovenije od povprečja EU, saj nižje plače normalno vplivajo na relativno nižje cene v storitvenih dejavnostih in na administrativno pogojene. V mejah aktivnejše politike privatizacije, liberalizacije in povečevanja konkurence, ki bi bila potrebna v energetiki, prometu in komunali bi morali bolj sproščati cene v dejavnostih, kjer so te še pod administrativno kontrolo. Pozablja se, da to ne povzroča samo dviga cenovnih indeksov, ampak ima istočasno tudi deflacijski učinek, če se te dejavnosti lahko bolj oprejo na samofinanciranje namesto na proračunsko podporo. Bolj sproščene in ravnotežne relativne cene dolgoročno zmanjšujejo inflacijske pritiske.

STATISTIČNA PRILOGA

KAZALO TABEL

Tabela 1:	Pomembnejši makroekonomski kazalci razvoja Republike Slovenije _____	139
Tabela 2a:	Dodana vrednost po dejavnostih NACE Rev.1 in bruto domači proizvod (tekoče cene v mio. SIT) _____	142
Tabela 2b:	Dodana vrednost po dejavnostih NACE Rev.1 in bruto domači proizvod (struktura v BDP v %) _____	143
Tabela 3a:	Dodana vrednost po dejavnostih NACE Rev.1 in bruto domači proizvod (stalne cene 1995 v mio. SIT) _____	145
Tabela 3b:	Dodana vrednost po dejavnostih NACE Rev.1 in bruto domači proizvod (realne stopnje rasti v %) _____	147
Tabela 4:	Stroškovna struktura bruto domačega proizvoda _____	148
Tabela 5a:	Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda (tekoče cene v mio. SIT in struktura v BDP v %) _____	149
Tabela 5b:	Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda (stalne cene 1995 in realne stopnje rasti v %) _____	150
Tabela 6a:	Oblikovanje in poraba bruto nacionalnega razpolo•žljivega dohodka (tekoče cene v mio. SIT in struktura v BDP v %) _____	151
Tabela 6b:	Temeljni agregati nacionalnih računov (stalne cene 1995 in realne stopnje rasti v %) _____	153
Tabela 7:	Plačilna bilanca _____	155
Tabela 8:	Izvoz in uvoz blaga in storitev _____	157
Tabela 9a:	Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino (v mio. USD) _____	158

Tabela 9b: Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino (struktura v %) _____	160
Tabela 10: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS – IMF (bilanca prihodkov) _____	162
Tabela 11: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS – IMF (bilanca odhodkov) _____	163
Tabela 12: Indikatorji mednarodne konkurenčnosti _____	164
Tabela 13: Prebivalstvo, aktivnost in zaposlenost _____	165
Tabela 13a: Stanje aktivnosti, zaposlenosti in brezposelnosti _____	166
Tabela 14: Tokovi aktivnega prebivalstva med letom _____	167

STATISTIČNA PRILOGA

Tabela 1: Pomembnejši makroekonomski kazalci razvoja Republike Slovenije

	<i>Realne stopnje rasti v %</i>							
	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	4.1	3.5	4.6	3.8	5.0	4¹/₄	4.0	4¹/₄
Deleži v dodani vrednosti v % ¹								
Kmetijstvo, gozdar., ribištvo (A+B)	4.6	4.5	4.3	4.2	3.7	3.4	3.5	3.5
Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	38.5	38.5	38.2	38.5	38.4	38.8	38.0	37.6
- industrija (C+D+E)	33.4	32.8	32.5	32.8	32.2	32.6	31.9	31.5
- gradbeništvo (F)	5.1	5.7	5.7	5.7	6.2	6.2	6.1	6.2
Storitve (G...O)	59.2	59.5	59.8	59.7	60.3	60.2	60.8	61.2
Inputirane bančne storitve	-2.3	-2.5	-2.3	-2.4	-2.5	-2.4	-2.4	-2.3
BDP v mio SIT (tekoče cene)	2,221,459	2,555,369	2,907,277	3,253,751	3,637,437	4,074,000	4,567,400	5,009,000
BDP v mio USD	18,744	18,878	18,206	19,585	20,011	18,302	19,353	21,180
BDP na prebivalca v USD	9,431	9,481	9,163	9,878	10,078	9,196	9,737	10,657
BDP na prebivalca kupna moč v USD	12,500	13,200	14,100	14,800				
BDP na prebivalca (PPS)	11,300	12,200	13,000	13,800				
MENJAVA S TUJINO - PLAČILNO BILANČNA STATISTIKA								
Izvoz proizvodov in storitev ²	6.9	3.6	11.6	6.7	1.7	8.7	6.9	7.0
Izvoz proizvodov	8.1	2.4	13.3	9.2	2.7	9.0	7.2	7.3
Izvoz storitev	1.7	8.7	4.9	-3.6	-2.7	7.1	5.5	5.7
Uvoz proizvodov in storitev ²	15.1	2.1	11.9	10.4	8.2	4.9	5.6	6.2
Uvoz proizvodov	15.6	1.8	13.3	10.9	8.8	5.1	5.8	6.3
Uvoz storitev	11.6	3.6	3.1	7.0	3.6	3.9	4.5	5.1
Izvoz proizvodov in storitev v mio USD	10,373	10,488	10,455	11,118	10,522	10,590	11,463	12,813
Delež v BDP v %	55.3	55.6	57.4	56.8	52.6	57.9	59.2	60.5
Uvoz proizvodov in storitev v mio USD	10,696	10,679	10,601	11,415	11,403	11,430	12,215	13,610
Delež v BDP v %	57.1	56.6	58.2	58.3	57.0	62.5	63.1	64.3
Saldo trgovinske bilance v mio USD ²	-954.3	-825	-776	-789	-1,245	-1,230	-1,153	-1,216
Delež v BDP v %	-5.1	-4.4	-4.3	-4.0	-6.2	-6.7	-6.0	-5.7

(nadaljevanje na naslednji strani)

Tabela 1: Pomembnejši makroekonomski kazalci razvoja Republike Slovenije - nadaljevanje*Realne stopnje rasti v %*

	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena
Saldo tekočih transakcij s tujino v mio USD	-22.8	32	12	-147	-782	-730	-648	-676
Delež v BDP v %	-0.1	0.2	0.1	-0.8	-3.9	-4.0	-3.3	-3.2
Devizne rezerve v mio USD	3,426	4,124	4,377	4,781	4,115	3,937		
Zunanji dolg v mio USD	2,970	4,010	4,176	4,959	5,491	5,800		
ZAPOSLENOST, PLAČE IN PRODUKTIVNOST								
Delovno aktivno prebivalstvo	0.8	-0.9	-0.5	0.0	1.0	1.0	1.0	1.0
Število registriranih brezposelnih (povprečje leta, v tisoč)	121.5	119.8	125.2	126.1	119.0	106.6	102.7	100.6
Stopnja registrirane brezposelnosti v %	13.9	13.9	14.4	14.5	13.6	12.2	11.7	11.3
Stopnja brezposelnosti po ILO v %	7.4	7.3	7.4	7.9	7.6	7.2	7.0	7.0
Bruto plače na zaposlenega	5.1	5.1	2.4	1.6	3.3	2.0	2.5	2.5
Produktivnost dela	3.3	4.4	5.1	3.8	4.0	3.3	3.0	3.3
DOMAČE POVPRASHVANJE - STATISTIKA NACIONALNIH RAČUNOV								
Končna potrošnja	7.4	2.3	3.2	3.9	6.1	1.6	2.9	3.3
Delež v BDP v %	78.3	77.6	76.7	75.9	76.2	75.8	75.3	75.0
v tem:								
Zasebna potrošnja	9.1	2.0	2.8	3.3	6.2	1.4	2.8	3.2
Delež v BDP v %	58.1	57.5	56.4	55.7	55.7	55.4	55.1	54.9
Državna potrošnja	2.5	3.4	4.3	5.8	5.8	2.1	3.0	3.8
Delež v BDP v %	20.2	20.1	20.4	20.3	20.6	20.4	20.2	20.1
Investicije v osnovna sredstva	16.8	8.9	11.6	11.3	17.0	4.2	5.0	5.5
Delež v BDP v %	21.4	22.5	23.4	24.6	27.2	27.8	27.8	27.8

(nadaljevanje na naslednji strani)

STATISTIČNA PRILOGA

Tabela 1: Pomembnejši makroekonomski kazalci razvoja Republike Slovenije - nadaljevanje

Realne stopnje rasti v %

	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena
KONSOLIDIRANA BILANCA JAVNEGA FINANCIRANJA PO METODOLOGIJI GFS - IMF								
Javnofinančni prihodki v primerjavi z BDP v %	43.1	42.7	42.0	43.0	43.7	41.9	41.3	
Javnofinančni odhodki v primerjavi z BDP v %	43.1	42.4	43.2	43.8	44.3	43.6	42.6	
Presežek (primankljaj) v primerjavi z BDP v %	0.0	0.3	-1.2	-0.8	-0.6	-1.7	-1.3	
TEČAJ IN CENE								
Tečaj USD (povprečje leta)		135.4	159.7	166.1	181.8	222.6*	236.0*	236.5*
Tečaj EUR (povprečje leta)		169.5	180.4	186.3	193.6	205.0	217.3	226.4
Efektivni tečaj tolarja ³		-2.9	0.7	4.0	-0.7	-2.1	-0.3	-0.3
Inflacija (povprečje leta) ⁴		9.7	9.1	7.9	6.1	8.9	7.8	5.2

Opombe:

¹Črke v oklepajih so oznake iz statistične klasifikacije dejavnosti NACE Rev.1.

²Plačilno bilančna statistika (izvoz F.O.B., uvoz F.O.B.); z izračunom realnih stopenj je izločen vpliv medvalutnih sprememb in sprememb cen na tujih trgih.

³Rast vrednosti pomeni apreciacijo tolarja in obratno.

⁴Do leta 1998 merilo inflacije cene na drobno, od leta 1998 naprej merilo inflacije indeks cen življenjskih potrebščin.

*Tečaj uporabljen za izračun BDP

Vir podatkov: SURS, Banka Slovenije, Ministrstvo za finance, ocene ZMAR

Tabela 2a: Dodana vrednost po dejavnostih NACE Rev.1 in bruto domači proizvod*Tekoče cene v mio SIT*

	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena
A. Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	87,072	98,260	107,700	116,215	114,975	119,010	137,209	147,231
B. Ribištvo	386	439	484	519	509	582	640	687
C. Rudarstvo	26,006	30,683	33,908	36,023	36,503	38,570	40,606	41,449
D. Predelovalne dejavnosti	545,730	616,410	706,266	782,651	866,778	989,822	1,089,112	1,185,468
E. Oskrba z elektr. energijo, plinom, vodo	56,693	65,032	73,492	96,503	96,060	105,597	113,396	119,885
F. Gradbeništvo	96,588	123,827	143,158	159,312	193,157	216,353	239,200	264,100
G. Trgovina in popravila motornih vozil	232,286	257,269	294,293	326,778	364,250	406,482	459,988	504,605
H. Gostinstvo	57,164	68,467	77,314	84,124	93,370	109,202	125,360	139,569
I. Promet, skladiščenje in zveze	148,746	169,275	204,827	233,079	256,337	288,806	328,394	363,885
J. Finančno posredništvo	77,067	93,185	108,916	119,023	135,797	152,925	174,720	194,432
K. Nepremičnine, najem in poslovne storitve	224,830	263,568	291,572	334,244	381,483	425,508	481,519	533,304
L. Javna uprava, obramba, soc. zavarovanje	102,937	121,447	149,612	161,704	180,101	200,886	226,235	248,179
M. Izobraževanje	108,002	123,881	146,689	157,736	177,073	196,559	220,292	242,450
N. Zdravstvo in socialno varstvo	101,172	118,454	134,589	148,882	170,275	189,077	212,936	233,702
O. Druge skupne in osebne storitve	63,580	77,431	88,243	100,448	112,321	126,174	143,469	158,172
Inputirane bančne storitve (IBS)	-43,947	-55,127	-58,554	-66,343	-77,087	-83,462	-92,231	-98,210
1. DODANA VREDNOST (osnovne cene)	1,884,312	2,172,501	2,502,509	2,790,898	3,101,902	3,482,092	3,900,844	4,278,908
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE (a-b)	337,147	382,868	404,768	462,853	535,536	591,908	666,556	730,093
a) Davki na proizvode in storitve	368,833	418,577	444,275	511,757	590,376	643,208	715,426	780,990
b) Subvencije	31,686	35,709	39,507	48,904	54,840	51,300	48,870	50,897
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)	2,221,459	2,555,369	2,907,277	3,253,751	3,637,437	4,074,000	4,567,400	5,009,000
SKUPAJ DODANA VREDNOST	1,884,312	2,172,501	2,502,509	2,790,898	3,101,902	3,482,092	3,900,844	4,278,908
v tem:								
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	87,458	98,699	108,184	116,734	115,484	119,592	137,849	147,918
2. Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	725,017	835,952	956,824	1,074,489	1,192,498	1,350,342	1,482,313	1,610,901
- industrija (C+D+E)	628,429	712,125	813,666	915,177	999,341	1,133,989	1,243,113	1,346,801
- gradbeništvo (F)	96,588	123,827	143,158	159,312	193,157	216,353	239,200	264,100
3. Storitve (G...O)	1,115,784	1,292,977	1,496,055	1,666,018	1,871,007	2,095,619	2,372,913	2,618,298
4. Inputirane bančne storitve	-43,947	-55,127	-58,554	-66,343	-77,087	-83,462	-92,231	-98,210

Vir podatkov: SURS, ocene ZMAR.

STATISTIČNA PRILOGA

Tabela 2b: Dodana vrednost po dejavnostih NACE Rev.1 in bruto domači proizvod

Deleži v BDP v %, tekoče cene

	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena
A. Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	3.9	3.8	3.7	3.6	3.2	2.9	3.0	2.9
B. Ribištvo	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
C. Rudarstvo	1.2	1.2	1.2	1.1	1.0	0.9	0.9	0.8
D. Predelovalne dejavnosti	24.6	24.1	24.3	24.1	23.8	24.3	23.8	23.7
E. Oskrba z elektr. energijo, plinom, vodo	2.6	2.5	2.5	3.0	2.6	2.6	2.5	2.4
F. Gradbeništvo	4.3	4.8	4.9	4.9	5.3	5.3	5.2	5.3
G. Trgovina in popravila motornih vozil	10.5	10.1	10.1	10.0	10.0	10.0	10.1	10.1
H. Gostinstvo	2.6	2.7	2.7	2.6	2.6	2.7	2.7	2.8
I. Promet, skladiščenje in zveze	6.7	6.6	7.0	7.2	7.0	7.1	7.2	7.3
J. Finančno posredništvo	3.5	3.6	3.7	3.7	3.7	3.8	3.8	3.9
K. Nepremičnine, najem in poslovne storitve	10.1	10.3	10.0	10.3	10.5	10.4	10.5	10.6
L. Javna uprava, obramba, soc. zavarovanje	4.6	4.8	5.1	5.0	5.0	4.9	5.0	5.0
M. Izobraževanje	4.9	4.8	5.0	4.8	4.9	4.8	4.8	4.8
N. Zdravstvo in socialno varstvo	4.6	4.6	4.6	4.6	4.7	4.6	4.7	4.7
O. Druge skupne in osebne storitve	2.9	3.0	3.0	3.1	3.1	3.1	3.1	3.2
Inputirane bančne storitve (IBS)	-2.0	-2.2	-2.0	-2.0	-2.1	-2.0	-2.0	-2.0
1. DODANA VREDNOST (A...O + IBS)	84.8	85.0	86.1	85.8	85.3	85.5	85.4	85.4
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE (a-b)	15.2	15.0	13.9	14.2	14.7	14.5	14.6	14.6
a) Davki na proizvode in storitve	16.6	16.4	15.3	15.7	16.2	15.8	15.7	15.6
b) Subvencije	1.4	1.4	1.4	1.5	1.5	1.3	1.1	1.0
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

(nadaljevanje na naslednji strani)

Tabela 2b: Dodana vrednost po dejavnostih NACE Rev.1 in bruto domači proizvod - nadaljevanje

	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
v tem:								
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	3.9	3.9	3.7	3.6	3.2	2.9	3.0	3.0
2. Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	32.6	32.7	32.9	33.0	32.8	33.1	32.5	32.2
- industrija (C+D+E)	28.3	27.9	28.0	28.1	27.5	27.8	27.2	26.9
- gradbeništvo (F)	4.3	4.8	4.9	4.9	5.3	5.3	5.2	5.3
3. Storitve (G...O)	50.2	50.6	51.5	51.2	51.4	51.4	52.0	52.3
4. Inputirane bančne storitve	-2.0	-2.2	-2.0	-2.0	-2.1	-2.0	-2.0	-2.0
5. Korekcijske postavke	15.2	15.0	13.9	14.2	14.7	14.5	14.6	14.6
Deleži v dodani vrednosti v %								
SKUPAJ DODANA VREDNOST	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
v tem:								
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	4.6	4.5	4.3	4.2	3.7	3.4	3.5	3.5
2. Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	38.5	38.5	38.2	38.5	38.4	38.8	38.0	37.6
- industrija (C+D+E)	33.4	32.8	32.5	32.8	32.2	32.6	31.9	31.5
- gradbeništvo (F)	5.1	5.7	5.7	5.7	6.2	6.2	6.1	6.2
3. Storitve (G...O)	59.2	59.5	59.8	59.7	60.3	60.2	60.8	61.2
4. Inputirane bančne storitve	-2.3	-2.5	-2.3	-2.4	-2.5	-2.4	-2.4	-2.3

Vir podatkov: SURS, ocene ZMAR.

STATISTIČNA PRILOGA

Tabela 3a: Dodana vrednost po dejavnostih NACE Rev.1 in bruto domači proizvod

	Stalne cene 1995, v mio SIT								
	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena	
A. Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	87,072	87,956	85,362	88,028	90,091	85,631	91,583	93,415	
B. Ribištvo	386	423	430	411	380	399	407	415	
C. Rudarstvo	26,006	26,495	27,328	27,348	27,168	26,910	26,765	26,229	
D. Predelovalne dejavnosti	545,730	554,260	590,671	618,131	642,922	688,248	715,434	747,628	
E. Oskrba z elektr. energijo, plinom, vodo	56,693	57,365	59,750	60,303	58,792	60,585	61,464	62,386	
F. Gradbeništvo	96,588	109,382	117,792	123,199	140,987	148,036	154,624	163,901	
G. Trgovina in popravila motornih vozil	232,286	239,175	245,870	252,793	272,370	283,401	294,595	306,379	
H. Gostinstvo	57,164	59,680	61,826	62,404	63,331	69,062	72,826	76,868	
I. Promet, skladiščenje in zveze	148,746	152,612	159,052	167,272	172,593	181,309	189,377	198,941	
J. Finančno posredništvo	77,067	85,509	85,555	88,733	91,250	95,813	100,555	106,086	
K. Nepremičnine, najem in poslovne storitve	224,830	234,121	240,033	245,682	258,509	268,849	279,469	293,442	
L. Javna uprava, obramba, soc. zavarovanje	102,937	108,438	119,592	123,792	128,786	133,937	138,558	144,101	
M. Izobraževanje	108,002	109,175	114,476	118,048	122,121	126,395	130,124	135,771	
N. Zdravstvo in socialno skrbstvo	101,172	107,685	111,035	112,901	117,635	121,781	125,979	131,077	
O. Druge skupne in osebne storitve	63,580	66,671	69,373	73,375	76,899	80,544	84,129	87,933	
Inputirane bančne storitve (BS)	-43,947	-50,253	-48,924	-50,330	-50,476	-50,956	-51,725	-52,216	
1. DODANA VREDNOST (osnovne cene)	1,884,312	1,948,694	2,039,221	2,112,090	2,213,358	2,319,947	2,414,164	2,522,356	
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE (a-b)	337,147	351,206	365,543	383,866	408,068	412,853	427,936	440,444	
a) Davki na proizvode in storitve	368,833	383,191	397,843	416,794	442,003	442,003	453,716	465,966	
b) Subvencije	31,686	31,985	32,300	32,928	33,935	29,150	25,780	25,523	
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)	2,221,459	2,299,900	2,404,764	2,495,956	2,621,426	2,732,800	2,842,100	2,962,800	

(nadaljevanje na naslednji strani)

Tabela 3a: Dodana vrednost po dejavnostih NACE Rev.1 in bruto domači proizvod - nadaljevanje*Stalne cene 1995, v mio SIT*

	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena
SKUPAJ DODANA VREDNOST	1,884,312	1,948,694	2,039,221	2,112,090	2,213,358	2,319,947	2,414,164	2,522,356
v tem:								
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	87,458	88,379	85,792	88,439	90,471	86,031	91,990	93,830
2. Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	725,017	747,502	795,541	828,981	869,869	923,779	958,286	1,000,145
- industrija (C+D+E)	628,429	638,120	677,749	705,782	728,882	775,743	803,662	836,243
- gradbeništvo (F)	96,588	109,382	117,792	123,199	140,987	148,036	154,624	163,901
3. Storitve (G...O)	1,115,784	1,163,066	1,206,812	1,245,000	1,303,494	1,361,092	1,415,613	1,480,598
4. Inputirane bančne storitve	-43,947	-50,253	-48,924	-50,330	-50,476	-50,956	-51,725	-52,216

Vir podatkov: SURS, ocene ZMAR.

STATISTIČNA PRILOGA

Tabela 3b: Dodana vrednost po dejavnostih NACE Rev.1 in bruto domači proizvod

	Realne stopnje rasti v %						
	1995	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena
A. Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	1.0	-2.9	3.1	2.3	-5.0	7.0	2.0
B. Ribištvo	9.6	1.7	-4.4	-7.5	5.0	2.0	2.0
C. Rudarstvo	1.9	3.1	0.1	-0.7	-1.0	-0.5	-2.0
D. Predelovalne dejavnosti	1.6	6.6	4.6	4.0	7.0	4.0	4.5
E. Oskrba z elektr.energijo,plinom,vodo	1.2	4.2	0.9	-2.5	3.0	1.5	1.5
F. Gradbeništvo	13.2	7.7	4.6	14.4	5.0	4.5	6.0
G. Trgovina in popravila motornih vozil	3.0	2.8	2.8	7.7	4.0	4.0	4.0
H. Gostinstvo	4.4	3.6	0.9	1.5	9.0	5.5	5.5
I. Promet, skladiščenje in zveze	2.6	4.2	5.2	3.2	5.0	4.5	5.0
J. Finančno posredništvo	11.0	0.1	3.7	2.8	5.0	5.0	5.5
K. Nepremičnine, najem in poslovne storitve	4.1	2.5	2.4	5.2	4.0	4.0	5.0
L. Javna uprava, obramba, soc. zavarovanje	5.3	10.3	3.5	4.0	4.0	3.5	4.0
M. Izobraževanje	1.1	4.9	3.1	3.5	3.5	3.0	4.3
N. Zdravstvo in socialno skrbstvo	6.4	3.1	1.7	4.2	3.5	3.5	4.0
O. Druge skupne in osebne storitve	4.9	4.1	5.8	4.8	4.7	4.5	4.5
Inputirane bančne storitve (IBS)	14.3	-2.6	2.9	0.3	1.0	1.5	1.0
1. DODANA VREDNOST (osnovne cene)	3.4	4.6	3.6	4.8	4.8	4.1	4.5
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE (a-b)	4.2	4.1	5.0	6.3	1.2	3.7	2.9
a) Davki na proizvode in storitve	3.9	3.8	4.8	6.0	0.0	2.7	2.7
b) Subvencije	0.9	1.0	1.9	3.1	-14.1	-11.6	-1.0
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)	3.5	4.6	3.8	5.0	4 1/4	4.0	4 1/4
SKUPAJ DODANA VREDNOST	3.4	4.6	3.6	4.8	4.8	4.1	4.5
v tem:							
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	1.1	-2.9	3.1	2.3	-4.9	6.9	2.0
2. Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	3.1	6.4	4.2	4.9	6.2	3.7	4.4
- industrija (C+D+E)	1.5	6.2	4.1	3.3	6.4	3.6	4.1
- gradbeništvo (F)	13.2	7.7	4.6	14.4	5.0	4.5	6.0
3. Storitve (G...O)	4.2	3.8	3.2	4.7	4.4	4.0	4.6
4. Inputirane bančne storitve	14.3	-2.6	2.9	0.3	1.0	1.5	0.9

Opomba: Ker SURS še ni objavil nove ocene BDP po proizvodni strani, smo v ZMAR-u za leto 1999 razliko od prejšnje ocene BDP (4.9) in kasneje objavljene (5.0) dali v dejavnost G.

Vir podatkov: SURS, ocene ZMAR.

Tabela 4: Stroškovna struktura bruto domačega proizvoda

<i>Tekoče cene, v mio SIT</i>								
	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena
1 BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1=2+3-4+5)	2,221,459	2,555,369	2,907,277	3,253,751	3,637,437	4,074,000	4,567,400	5,009,000
2 Sredstva za zaposlene	1,271,699	1,400,005	1,558,696	1,700,324	1,888,962	2,126,563	2,376,481	2,592,979
Bruto plače in prejemki	1,070,010	1,213,825	1,363,936	1,482,608	1,646,230	1,855,431	2,073,387	2,262,326
Delodajalčevi soc. prispevki	201,689	186,180	194,760	217,716	242,732	271,132	303,094	330,653
3 Davki na proizvodnjo in uvoz	377,964	444,708	493,398	572,126	665,588	733,828	819,168	896,687
Davki na proizvode in storitve	290,463	341,798	385,850	464,598	545,305	604,240	674,144	737,520
Uvozne dajatve	78,371	76,779	58,425	47,159	45,072	38,968	41,282	43,470
Drugi davki na proizvodnjo	9,130	26,131	49,123	60,369	75,211	90,620	103,742	115,697
4 Subvencije	48,001	52,873	59,868	71,771	81,651	76,360	73,990	77,500
Subvencije za proizv.in stor.	31,686	35,709	39,507	48,904	54,840	51,300	48,870	50,897
Druge subvencije	16,315	17,164	20,361	22,867	26,811	25,060	25,120	26,603
5 Bruto poslovni presežek in raznovrstni dohodek (5=6+7)	619,797	763,529	915,051	1,053,072	1,164,538	1,289,969	1,445,741	1,596,834
6 Poraba stalnega kapitala	390,891	463,466	522,945	580,989	632,327	710,616	802,944	898,290
7 Neto poslovni presežek	228,906	300,063	392,106	472,083	532,211	579,353	642,797	698,544
Deleži v BDP v %								
1 BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1=2+3-4+5)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
2 Sredstva za zaposlene	57.2	54.8	53.6	52.3	51.9	52.2	52.0	51.8
Bruto plače in prejemki	48.2	47.5	46.9	45.6	45.3	45.5	45.4	45.2
Delodajalčevi soc. prispevki	9.1	7.3	6.7	6.7	6.7	6.7	6.6	6.6
3 Davki na proizvodnjo in uvoz	17.0	17.4	17.0	17.6	18.3	18.0	17.9	17.9
Davki na proizvode in storitve	13.1	13.4	13.3	14.3	15.0	14.8	14.8	14.7
Uvozne dajatve	3.5	3.0	2.0	1.4	1.2	1.0	0.9	0.9
Drugi davki na proizvodnjo	0.4	1.0	1.7	1.9	2.1	2.2	2.3	2.3
4 Subvencije	2.2	2.1	2.1	2.2	2.2	1.9	1.6	1.6
Subvencije za proizv. in stor.	1.4	1.4	1.4	1.5	1.5	1.3	1.1	1.0
Druge subvencije	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.6	0.6	0.5
5 Bruto poslovni presežek in raznovrstni dohodek (5=6+7)	27.9	29.9	31.5	32.4	32.0	31.7	31.7	31.9
6 Poraba stalnega kapitala	17.6	18.1	18.0	17.9	17.4	17.4	17.6	17.9
7 Neto poslovni presežek	10.3	11.7	13.5	14.5	14.6	14.2	14.1	13.9

Vir podatkov: SURS, ocene ZMAR.

STATISTIČNA PRILOGA

Tabela 5a: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

	Tekoče cene, v mio SIT								
	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena	
1 Bruto domači proizvod (1=4+5)	2,221,459	2,555,369	2,907,277	3,253,751	3,637,437	4,074,000	4,567,400	5,009,000	
2 Izvoz proizvodov in storitev	1,226,101	1,424,628	1,669,985	1,842,906	1,916,217	2,357,334	2,705,268	3,030,275	
3 Uvoz proizvodov in storitev	1,271,088	1,451,273	1,693,895	1,892,614	2,077,530	2,544,318	2,882,740	3,218,765	
4 Saldo (izvoz-uvoz) (4=2-3)	-44,987	-26,645	-23,910	-49,708	-161,313	-186,984	-177,472	-188,491	
5 Domača potrošnja (5=6+9)	2,266,445	2,582,013	2,931,187	3,303,459	3,798,750	4,260,984	4,744,872	5,197,490	
6 Končna potrošnja (6=7+8)	1,747,843	1,983,660	2,231,217	2,470,719	2,772,203	3,087,948	3,438,775	3,755,801	
7 Domača zasebna potrošnja	1,300,324	1,469,142	1,638,682	1,811,730	2,024,269	2,256,070	2,515,556	2,748,154	
- Gospodinjstva	1,275,971	1,443,649	1,609,667	1,780,915	1,991,266	2,219,627	2,475,151	2,704,308	
- Izdatki zasebnih neprofitnih institucij	24,353	25,493	29,015	30,815	33,003	36,443	40,406	43,846	
8 Državna potrošnja	447,519	514,518	592,535	658,989	747,934	831,878	923,219	1,007,647	
9 Bruto investicije (9=10+11)	518,602	598,353	699,970	832,740	1,026,547	1,173,036	1,306,096	1,441,689	
10 Investicije v osnovna sredstva	474,626	574,631	679,465	800,629	987,867	1,130,772	1,261,401	1,392,319	
11 Spremembe zalog in vrednostni predmeti	43,976	23,722	20,505	32,111	38,680	42,264	44,695	49,370	
Deleži v BDP v %									
1 Bruto domači proizvod (1=4+5)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
2 Izvoz proizvodov in storitev	55.2	55.8	57.4	56.6	52.7	57.9	59.2	60.5	
3 Uvoz proizvodov in storitev	57.2	56.8	58.3	58.2	57.1	62.5	63.1	64.3	
4 Saldo (izvoz-uvoz) (4=2-3)	-2.0	-1.0	-0.8	-1.5	-4.4	-4.6	-3.9	-3.8	
5 Domača potrošnja (5=6+9)	102.0	101.0	100.8	101.5	104.4	104.6	103.9	103.8	
6 Končna potrošnja (6=7+8)	78.7	77.6	76.7	75.9	76.2	75.8	75.3	75.0	
7 Domača zasebna potrošnja	58.5	57.5	56.4	55.7	55.7	55.4	55.1	54.9	
- Gospodinjstva	57.4	56.5	55.4	54.7	54.7	54.5	54.2	54.0	
- Izdatki zasebnih neprofitnih institucij	1.1	1.0	1.0	0.9	0.9	0.9	0.9	0.9	
8 Državna potrošnja	20.1	20.1	20.4	20.3	20.6	20.4	20.2	20.1	
9 Bruto investicije (9=10+11)	23.3	23.4	24.1	25.6	28.2	28.8	28.6	28.8	
10 Investicije v osnovna sredstva	21.4	22.5	23.4	24.6	27.2	27.8	27.6	27.8	
11 Spremembe zalog in vrednostni predmeti	2.0	0.9	0.7	1.0	1.1	1.0	1.0	1.0	

Viri podatkov: SURS, BS, ocene ZMAR.

Tabela 5b: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

Stalne cene 1995, v mio SIT

	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena
1 Bruto domači proizvod (1=4+5)	2,221,459	2,299,900	2,404,765	2,495,956	2,621,426	2,732,800	2,842,100	2,962,800
2 Izvoz proizvodov in storitev	1,226,101	1,270,085	1,416,863	1,512,395	1,538,789	1,671,971	1,786,501	1,910,663
3 Uvoz proizvodov in storitev	1,271,088	1,297,490	1,451,977	1,602,804	1,733,995	1,819,741	1,922,556	2,042,716
4 Saldo (izvoz-uvoz) (4=2-3)	-44,987	-27,405	-35,114	-90,409	-195,206	-147,770	-136,055	-132,053
5 Domača potrošnja (5=6+9)	2,266,445	2,327,305	2,439,879	2,586,365	2,816,632	2,880,569	2,978,155	3,094,853
6 Končna potrošnja (6=7+8)	1,747,843	1,788,413	1,845,160	1,917,730	2,034,096	2,066,354	2,125,797	2,196,166
7 Domača zasebna potrošnja	1,300,324	1,325,902	1,362,595	1,407,115	1,493,937	1,514,852	1,558,025	1,607,103
- Gospodinjstva	1,275,971	1,302,942	1,338,965	1,383,268	1,469,814	1,490,391	1,532,868	1,581,153
- Izdatki zasebnih neprofitnih institucij	24,353	22,960	23,630	23,847	24,123	24,461	25,158	25,950
8 Državna potrošnja	447,519	462,511	482,565	510,615	540,159	551,502	567,772	589,063
9 Bruto investicije (9=10+11)	518,602	538,892	594,719	668,635	782,536	814,215	852,358	898,687
10 Investicije v osnovna sredstva	474,626	516,828	576,673	642,086	751,348	782,922	821,677	866,458
11 Spremembe zalog in vrednostni predmeti	43,976	22,064	18,046	26,549	31,188	31,293	30,681	32,229
	Realne stopnje rasti v %							
1 Bruto domači proizvod (1=4+5)		3.5	4.6	3.8	5.0	4 1/4	4.0	4 1/4
2 Izvoz proizvodov in storitev		3.6	11.6	6.7	1.7	8.7	6.9	7.0
3 Uvoz proizvodov in storitev		2.1	11.9	10.4	8.2	4.9	5.6	6.2
4 Saldo (izvoz-uvoz) (4=2-3)								
5 Domača potrošnja (5=6+9)		2.7	4.8	6.0	8.9	2.3	3.4	3.9
6 Končna potrošnja (6=7+8)		2.3	3.2	3.9	6.1	1.6	2.9	3.3
7 Domača zasebna potrošnja		2.0	2.8	3.3	6.2	1.4	2.8	3.2
- Gospodinjstva		2.1	2.8	3.3	6.3	1.4	2.9	3.2
- Izdatki zasebnih neprofitnih institucij		-5.7	2.9	0.9	1.2	1.4	2.9	3.2
8 Državna potrošnja		3.4	4.3	5.8	5.8	2.1	3.0	3.8
9 Bruto investicije (9=10+11)		3.9	10.4	12.4	17.0	4.0	4.7	5.4
10 Investicije v osnovna sredstva		8.9	11.6	11.3	17.0	4.2	5.0	5.5

Viri podatkov: SURS, BS, ocene ZMAR.

STATISTIČNA PRILOGA

Tabela 6a: Oblikovanje in poraba bruto nacionalnega razpoložljivega dohodka

	Tekoče cene, v mio SIT								
	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena	
1 BRUTO DOMAČI PROIZVOD	2,221,459	2,555,369	2,907,277	3,253,751	3,637,437	4,074,000	4,567,400	5,009,000	
2 Neto primarni dohodki s tujino	21,023	17,528	5,680	5,048	-6,250	-7,791	-11,800	-11,825	
3 BRUTO NACIONALNI DOHODEK (3=1+2)	2,242,482	2,572,897	2,912,957	3,258,799	3,631,187	4,066,209	4,555,600	4,997,175	
4 Neto tekoči transferji s tujino	11,273	11,625	19,472	20,701	22,889	32,277	36,580	40,205	
5 BRUTO NACIONALNI RAZPOLOŽLJIVI DOHODEK (5=3+4)	2,253,754	2,584,522	2,932,429	3,279,500	3,654,076	4,098,486	4,592,180	5,037,380	
6 Končna potrošnja gospodinjstev in države	1,747,843	1,983,660	2,231,217	2,470,719	2,772,203	3,087,948	3,438,775	3,755,801	
- zasebna potrošnja	1,300,324	1,469,142	1,638,682	1,811,730	2,024,269	2,256,070	2,515,556	2,748,154	
- državna potrošnja	447,519	514,518	592,535	658,989	747,934	831,878	923,219	1,007,647	
7 BRUTO VARČEVANJE (7=5-6)	505,911	600,862	701,212	808,781	881,873	1,010,538	1,153,404	1,281,578	
8 Saldo tekočih transakcij s tujino	-12,692	2,508	1,241	-23,959	-144,674	-162,498	-152,692	-160,111	
9 BRUTO INVESTICIJE (9=7-8)	518,602	598,353	699,970	832,740	1,026,547	1,173,036	1,306,096	1,441,689	
v tem:									
- investicije v osnovna sredstva	474,626	574,631	679,465	800,629	987,867	1,130,772	1,261,401	1,392,319	
- spremembe zalog in vred. predmeti	43,976	23,722	20,505	32,111	38,680	42,264	44,695	49,370	
10 Poraba stalnega kapitala	390,891	463,466	522,945	580,989	632,327	710,616	802,944	898,290	
11 NETO INVESTICIJE (11=9-10)	127,711	134,887	177,025	251,751	394,220	462,420	503,152	543,399	

(nadaljevanje na naslednji strani)

**Tabela 6a: Oblikovanje in poraba bruto nacionalnega razpoložljivega dohodka
- nadaljevanje**

Deleži v BDP v %

	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena
1 BRUTO DOMAČI PROIZVOD	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
2 Neto primarni dohodki s tujino	0.9	0.7	0.2	0.2	-0.2	-0.2	-0.3	-0.2
3 BRUTO NACIONALNI DOHODEK (3=1+2)	100.9	100.7	100.2	100.2	99.8	99.8	99.7	99.8
4 Neto tekoči transferji s tujino	0.5	0.5	0.7	0.6	0.6	0.8	0.8	0.8
5 BRUTO NACIONALNI RAZPOLOŽLJIVI DOHODEK (5=3+4)	101.5	101.1	100.9	100.8	100.5	100.6	100.5	100.6
6 Končna potrošnja gospodinjstev in države	78.7	77.6	76.7	75.9	76.2	75.8	75.3	75.0
- zasebna potrošnja	58.5	57.5	56.4	55.7	55.7	55.4	55.1	54.9
- državna potrošnja	20.1	20.1	20.4	20.3	20.6	20.4	20.2	20.1
7 BRUTO VARČEVANJE (7=5-6)	22.8	23.5	24.1	24.9	24.2	24.8	25.3	25.6
8 Saldo tekočih transakcij s tujino	-0.6	0.1	0.0	-0.7	-4.0	-4.0	-3.3	-3.2
9 BRUTO INVESTICIJE (9=7-8)	23.3	23.4	24.1	25.6	28.2	28.8	28.6	28.8
v tem:								
- investicije v osnovna sredstva	21.4	22.5	23.4	24.6	27.2	27.8	27.6	27.8
- spremembe zalog in vred. predmeti	2.0	0.9	0.7	1.0	1.1	1.0	1.0	1.0
10 Poraba stalnega kapitala	17.6	18.1	18.0	17.9	17.4	17.4	17.6	17.9
11 NETO INVESTICIJE (11=9-10)	5.7	5.3	6.1	7.7	10.8	11.4	11.0	10.8

Vir podatkov: SURS, BS, ocene ZMAR.

STATISTIČNA PRILOGA

Tabela 6b: Temeljni agregati nacionalnih računov

Stalne cene 1995, v mio SIT

	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena
1. BRUTO DOMAČI PROIZVOD	2,221,459	2,299,900	2,404,765	2,495,956	2,621,426	2,732,800	2,842,100	2,962,800
2. Presežki in izgube v trgovini zaradi sprememb v pogojih menjave	0	3,617	14,724	48,974	63,166	14,595	18,279	12,820
3. REALNI BRUTO DOMAČI DOHODEK (3=1+2)	2,221,458	2,303,517	2,419,489	2,544,930	2,684,592	2,747,395	2,860,379	2,975,620
4. Neto realni primarni dohodki s tujino	21,022	15,799	4,728	3,952	-4,634	-5,267	-7,406	-7,041
5. REALNI BRUTO NACIONALNI DOHODEK (5=3+4)	2,242,480	2,319,316	2,424,217	2,548,883	2,679,958	2,742,128	2,852,973	2,968,579
6. Neto realni tekoči transferji s tujino	11,273	10,478	16,207	16,207	16,971	21,820	22,960	23,940
7. REALNI BRUTO NACIONALNI RAZPOLOŽLJIVI DOHODEK (7=5+6 = 8+9)	2,253,753	2,329,794	2,440,424	2,565,090	2,696,929	2,763,948	2,875,933	2,992,519
8. Domača potrošnja	2,266,445	2,327,305	2,439,879	2,586,365	2,816,632	2,880,569	2,978,155	3,094,853
9. Saldo tekočih transakcij s tujino (9=7-8 = 13-16)	-12,692	2,489	545	-21,275	-119,703	-116,622	-102,223	-102,334
10. Izdatki za končno potrošnjo (10=11+12)	1,747,843	1,788,413	1,845,160	1,917,730	2,034,096	2,066,354	2,125,797	2,196,166
11. Zasebna potrošnja	1,300,324	1,325,902	1,362,595	1,407,115	1,493,937	1,514,852	1,558,025	1,607,103
12. Državna potrošnja	447,519	462,511	482,565	510,615	540,159	551,502	567,772	589,063
13. Bruto investicije (13=14+15)	518,602	538,892	594,719	668,635	782,536	814,215	852,358	898,687
14. Investicije v osnovna sredstva	474,626	516,828	576,673	642,086	751,348	782,922	821,677	866,458
15. Spremembe zalog in vred. predmeti	43,976	22,064	18,046	26,549	31,188	31,293	30,681	32,229
16. REALNO BRUTO VARČEVANJE (16=7-10)	505,910	541,381	595,264	647,360	662,833	697,593	750,135	796,352

(nadaljevanje na naslednji strani)

Tabela 6b: Temeljni agregati nacionalnih računov - nadaljevanje

	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena
Realne stopnje rasti v %								
BRUTO DOMAČI PROIZVOD		3.5	4.6	3.8	5.0	4 ¹ / ₄	4.0	4 ¹ / ₄
REALNI BRUTO DOMAČI DOHODEK		3.7	5.0	5.2	5.5	2.3	4.1	4.0
REALNI BRUTO NACIONALNI DOHODEK		3.4	4.5	5.1	5.1	2.3	4.0	4.1
REALNI BRUTO NACIONALNI RAZPOLOŽLJIVI DOHODEK		3.4	4.7	5.1	5.1	2.5	4.1	4.1
Domača potrošnja		2.7	4.8	6.0	8.9	2.3	3.4	3.9
Izdatki za končno potrošnjo		2.3	3.2	3.9	6.1	1.6	2.9	3.3
Zasebna potrošnja		2.0	2.8	3.3	6.2	1.4	2.8	3.2
Državna potrošnja		3.4	4.3	5.8	5.8	2.1	3.0	3.8
Bruto investicije		3.9	10.4	12.4	17.0	4.0	4.7	5.4
Investicije v osnovna sredstva		8.9	11.6	11.3	17.0	4.2	5.0	5.4
REALNO BRUTO VARČEVANJE		7.0	10.0	8.8	2.4	5.2	7.5	6.2

Vir podatkov: SURS, BS, ocene ZMAR.

STATISTIČNA PRILOGA

Tabela 7: Plačilna bilanca

V mio USD

	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena
I. TEKOČI RAČUN	-99	32	12	-147	-782	-730	-648	-676
1. BLAGO	-953	-825	-776	-789	-1,245	-1,230	-1,153	-1,216
1.1. Izvoz blaga FOB	8,350	8,353	8,408	9,091	8,623	8,710	9,543	10,823
1.2. Uvoz blaga FOB	9,303	9,178	9,184	9,880	9,868	9,940	10,695	12,040
2. STORITVE	578	634	630	493	364	390	400	420
2.1. Izvoz storitev	2,028	2,135	2,048	2,028	1,899	1,880	1,920	1,990
- Transport	505	481	465	540	521	505	510	525
- Potovanja	1,084	1,240	1,187	1,088	954	935	955	990
- Ostalo	438	414	396	399	424	440	455	475
2.2. Uvoz storitev	1,449	1,502	1,417	1,535	1,535	1,490	1,520	1,570
- Transport	436	408	367	409	378	370	375	385
- Potovanja	573	602	518	558	539	530	540	555
- Ostalo	440	493	532	568	618	590	605	630
1.,2. BLAGO IN STORITVE	-375	-191	-146	-297	-881	-840	-753	-796
Izvoz blaga in storitev	10,378	10,488	10,455	11,118	10,522	10,590	11,463	12,813
Uvoz blaga in storitev	10,753	10,679	10,601	11,415	11,403	11,430	12,215	13,610
3. DOHODKI	179	132	40	28	-24	-35	-50	-50
3.1. Prejemki	411	413	397	417	410	420	440	455
- Od dela	216	234	206	206	199	205	210	220
- Od kapitala	195	179	191	211	211	215	230	235
3.2. Izdatki	231	280	357	389	435	455	490	505
- Od dela	25	24	26	27	25	25	25	25
- Od kapitala	206	256	331	362	410	430	465	480
4. TEKOČI TRANSFERJI	96	91	118	122	123	145	155	170
4.1. Prejemki	248	251	260	300	334	365	390	415
4.2. Izdatki	152	160	142	178	211	220	235	245

(nadaljevanje na naslednji strani)

Tabela 7: Plačilna bilanca - nadaljevanje

V mio USD

	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena
II. KAPITALSKI IN FINANČNI RAČUN	294	-26	-89	85	755			
A. KAPITALSKI RAČUN	-7	-2	1	-2	-1			
1. Kapitalski transferji	-5	1	2	0	0			
2. Patenti in licence	-2	-3	-1	-1	-1			
B. FINANČNI RAČUN	301	-24	-90	86	756			
1. Neposredne naložbe	183	188	340	250	144			
- Tuje v Sloveniji	177	194	375	248	181			
- Domače v tujini	5	-6	-36	2	-38			
2. Naložbe v vrednostne papirje	-14	637	236	90	354			
3. Ostale naložbe	368	-261	622	-95	178			
3.1. Terjatve	-240	-432	261	-459	-575			
3.2. Obveznosti	609	171	361	364	753			
4. Mednarodne denarne rezerve (BS)	-237	-588	-1,287	-158	81			
III. STATISTIČNA NAPAKA	-76	-145	8	66	171			

Opomba: Izvoz blaga je prikazan na osnovi paritete f.o.b.; uvoz blaga je prikazan na osnovi paritete f.o.b..

Vir podatkov: SURS, BS, ocene ZMAR.

STATISTIČNA PRILOGA

Tabela 8: Izvoz in uvoz blaga in storitev

	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena
ABSOLUTNI PODATKI V milijonih USD								
1. Izvoz blaga	8,350	8,353	8,408	9,091	8,623	8,710	9,543	10,823
oprema	944	1,002	1,069	1,174	1,089	1,100	1,213	1,397
repromaterial	3,941	3,767	3,825	4,123	4,052	4,310	4,657	5,305
široka poraba	3,465	3,584	3,514	3,794	3,482	3,300	3,673	4,121
2. Izvoz storitev	2,028	2,135	2,048	2,028	1,899	1,880	1,920	1,990
3. IZVOZ SKUPAJ	10,378	10,488	10,455	11,118	10,522	10,590	11,463	12,813
4. Uvoz blaga	9,303	9,178	9,184	9,880	9,868	9,940	10,695	12,040
oprema	1,572	1,478	1,480	1,764	1,895	1,780	2,033	2,335
repromaterial	5,627	5,259	5,354	5,643	5,427	5,915	6,299	7,102
široka poraba	2,104	2,441	2,350	2,474	2,546	2,245	2,363	2,603
5. Uvoz storitev	1,449	1,502	1,417	1,535	1,535	1,490	1,520	1,570
6. UVOZ SKUPAJ	10,753	10,679	10,601	11,415	11,403	11,430	12,215	13,610
7. SALDO blaga in storitev	-375	-191	-146	-297	-881	-840	-753	-796
Storitve	578	634	630	493	364	390	400	420
Blago	-953	-825	-776	-789	-1,245	-1,230	-1,153	-1,216
8. Pokritje uvoza blaga z izvozom v %	90	91	92	92	87	88	89	90
NOMINALNE STOPNJE RASTI V %								
1. Izvoz blaga	22.2	0.0	0.7	8.1	-5.1	1.0	9.6	13.4
oprema	23.2	6.1	6.7	9.8	-7.2	1.0	10.3	15.2
repromaterial	29.0	-4.4	1.5	7.8	-1.7	6.4	8.0	13.9
široka poraba	15.1	3.4	-1.9	8.0	-8.2	-5.2	11.3	12.2
2. Izvoz storitev	12.1	5.3	-4.1	-1.0	-6.3	-1.0	2.1	3.6
3. IZVOZ SKUPAJ	20.1	1.1	-0.3	6.3	-5.4	0.6	8.2	11.8
4. Uvoz blaga	29.8	-1.3	0.1	7.6	-0.1	0.7	7.6	12.6
oprema	37.4	-6.0	0.1	19.2	7.4	-6.1	14.2	14.8
repromaterial	27.7	-6.5	1.8	5.4	-3.8	9.0	6.5	12.7
široka poraba	30.0	16.0	-3.7	5.2	2.9	-11.8	5.3	10.2
5. Uvoz storitev	24.3	3.6	-5.6	8.3	0.0	-2.9	2.0	3.3
6. UVOZ SKUPAJ	29.0	-0.7	-0.7	7.7	-0.1	0.2	7.2	10.0

Opomba: Izvoz blaga je prikazan na osnovi paritete f.o.b.; uvoz blaga je prikazan na osnovi paritete f.o.b.
Vir podatkov: SURS, BS, ocene ZMAR.

Tabela 9a: Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino

	IZVOZ (f.o.b.) v milijonih USD							UVOZ (c.i.f.) v milijonih USD						
	1995	1996	1997	1998	1999	2000 I-VIII	1995	1996	1997	1998	1999	2000 I-VIII		
SKUPAJ	8,316	8,310	8,369	9,051	8,546	5,742	9,492	9,421	9,366	10,111	10,083	6,722		
RAZVITE DRŽAVE	6,086	5,842	5,796	6,453	6,199	4,099	7,423	7,325	7,205	7,963	8,043	5,284		
DRŽAVE EVROPSKE UNIJE	5,575	5,367	5,320	5,928	5,650	3,716	6,532	6,360	6,312	7,017	6,945	4,560		
Nemčija	2,508	2,545	2,460	2,572	2,626	1,619	2,206	2,044	1,936	2,089	2,072	1,282		
Italija	1,212	1,103	1,248	1,255	1,176	776	1,611	1,593	1,558	1,697	1,686	1,146		
Francija	682	598	463	748	491	401	798	925	980	1,258	1,100	706		
Velika Britanija	229	162	150	161	170	124	190	208	241	233	307	199		
Nizozemska	117	125	123	142	144	100	207	194	200	225	208	135		
Belgija	71	76	85	158	134	64	144	145	149	155	149	99		
Španija	42	44	53	69	76	54	225	170	199	233	234	199		
Danska	42	47	54	75	79	53	46	42	46	55	53	33		
Grčija	32	23	24	23	24	16	11	13	15	19	24	16		
Irska	17	4	5	5	9	10	20	29	26	35	38	25		
Portugalska	9	13	14	12	12	11	5	5	11	14	11	7		
Luksemburg	2	2	1	3	10	3	10	8	10	17	18	13		
Avstrija	535	551	565	621	623	429	919	835	789	802	805	548		
Finska	18	20	18	19	17	15	39	39	41	43	53	36		
Švedska	58	54	56	65	61	41	101	111	110	143	185	117		
DRŽAVE EFTA	87	83	87	98	112	78	237	249	194	208	239	149		
Avstrija														
Švica	71	68	70	78	89	64	199	178	162	172	215	113		
Švedska														
Norveška	12	12	14	16	18	10	34	68	30	36	22	35		
Liechtenstein	3	3	2	3	3	4	4	2	1	1	1	1		
Finska														
Islandija	0	0	0	1	2	1	0	1	1	0	0	0		
DRŽAVE NEEVROP ČLANICE OECD	361	340	340	382	387	267	549	585	546	737	717	468		
v tem:														
Združene države Amerike	261	245	243	252	258	177	291	325	287	296	293	204		
Ostale države	100	95	97	130	129	90	258	260	259	441	424	264		
OŠTALE RAZVITE DRŽAVE	64	53	50	45	50	38	105	132	153	135	142	107		

(nadaljevanje na naslednji strani)

STATISTIČNA PRILOGA

Tabela 9a: Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino - nadaljevanje

	IZVOZ (f.o.b.) v milijonih USD						UVOZ (c.i.f.) v milijonih USD					
	1995	1996	1997	1998	1999	2000 I-VIII	1995	1996	1997	1998	1999	2000 I-VIII
DRŽAVE V RAZVOJU	2,462	2,568	2,592	2,343	1,642	2,095	2,160	2,148	2,160	2,148	2,039	1,437
DRŽAVE NEKDANJE JUGOSLAVIJE	1,385	1,387	1,397	1,296	889	709	594	593	594	593	572	374
Hrvaška	855	837	815	671	453	590	466	432	466	432	444	294
Makedonija	170	149	161	177	105	72	56	47	56	47	37	20
Bosna in Hercegovina	264	288	319	363	239	15	30	47	30	47	55	34
ZR Jugoslavija	96	112	103	85	92	32	42	68	42	68	36	25
DRŽAVE NEKDANJE SOVJETSKE ZVEZE	390	432	330	213	161	236	284	216	284	216	202	170
v tem: Ruska feder.	298	326	235	129	109	209	250	178	250	178	159	150
DRUGE EVROPSKE DRŽAVE V RAZVOJU	495	525	614	628	459	664	723	779	723	779	854	623
v tem:												
Češka	147	147	150	159	97	237	234	264	234	264	281	172
Slovaška	57	56	73	62	43	92	103	90	103	90	91	87
Madžarska	105	120	141	145	110	239	293	244	293	244	267	191
Poljska	142	155	181	190	156	48	58	78	58	78	111	90
Ostale države	44	45	69	73	53	48	35	103	35	103	105	84
DRUGE DRŽAVE V RAZVOJU	193	225	251	207	133	485	559	423	559	423	411	270
NERAZVRŠČENO	6	4	6	4	1	1	1	0	1	0	1	1

Opomba: Izvoz po državi namena; uvoz po državi porekla.

Vir podatkov: SURS.

Tabela 9b: Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino

	IZVOZ (f.o.b.) struktura v %						UVOZ (c.i.f.) struktura v %					
	1995	1996	1997	1998	1999	2000 I-VIII	1995	1996	1997	1998	1999	2000 I-VIII
SKUPAJ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
RAZVITE DRŽAVE	73.2	70.3	69.3	71.3	72.5	71.4	78.2	77.8	76.9	78.8	79.8	78.6
DRŽAVE EVROPSKE UNIJE	67.0	64.6	63.6	65.5	66.1	64.7	68.8	67.5	67.4	69.4	68.9	67.8
Nemčija	30.2	30.6	29.4	28.4	30.7	28.2	23.2	21.7	20.7	20.7	20.5	19.1
Italija	14.6	13.3	14.9	13.9	13.8	13.5	17.0	16.9	16.6	16.8	16.7	17.0
Francija	8.2	7.2	5.5	8.3	5.7	7.0	8.4	9.8	10.5	12.4	10.9	10.5
Velika Britanija	2.8	1.9	1.8	1.8	2.0	2.2	2.0	2.2	2.6	2.3	3.0	3.0
Nizozemska	1.4	1.5	1.5	1.6	1.7	1.7	2.2	2.1	2.1	2.2	2.1	2.0
Belgija	0.9	0.9	1.0	1.7	1.6	1.1	1.5	1.5	1.6	1.5	1.5	1.5
Španija	0.5	0.5	0.6	0.8	0.9	0.9	2.4	1.8	2.1	2.3	2.3	3.0
Danska	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	0.9	0.5	0.4	0.5	0.5	0.5	0.5
Grčija	0.4	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	0.2
Irska	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	0.3	0.3	0.3	0.4	0.4
Portugalska	0.1	0.2	0.2	0.1	0.1	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
Luksemburg	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2
Avstrija	6.4	6.6	6.8	6.9	7.3	7.5	9.7	8.9	8.4	7.9	8.0	8.2
Finska	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.3	0.4	0.4	0.4	0.4	0.5	0.5
Švedska	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	1.1	1.2	1.2	1.4	1.8	1.7
DRŽAVE EFTA	1.0	1.0	1.0	1.1	1.3	1.4	2.5	2.6	2.1	2.1	2.4	2.2
Avstrija												
Švica	0.9	0.8	0.8	0.9	1.0	1.1	2.1	1.9	1.7	1.7	2.1	1.7
Švedska												
Norveška	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	0.2	0.4	0.7	0.3	0.4	0.2	0.5
Liechtenstein	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Finska												
Islandija	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
DRŽAVE NEEVROP. ČLANICE OECD	4.3	4.1	4.1	4.2	4.5	4.6	5.8	6.2	5.8	7.3	7.1	7.0
v tem:												
Združene države Amerike	3.1	3.0	2.9	2.8	3.0	3.1	3.1	3.4	3.0	2.9	2.9	3.0
Ostale države	1.2	1.1	1.2	1.4	1.5	1.5	2.7	2.8	2.8	4.4	4.2	4.0
OSTALE RAZVITE DRŽAVE	0.8	0.6	0.6	0.5	0.6	0.7	1.1	1.4	1.6	1.3	1.4	1.6

(nadaljevanje na naslednji strani)

STATISTIČNA PRILOGA

Tabela 9b: Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino

	IZVOZ (f.o.b.) struktura v %						UVOZ (c.i.f.) struktura v %					
	1995	1996	1997	1998	1999	2000 I-VIII	1995	1996	1997	1998	1999	2000 I-VIII
DRŽAVE V RAZVOJU	26.8	29.6	30.7	28.6	27.4	28.6	21.8	22.2	23.1	21.2	20.2	21.4
DRŽAVE NEKDANJE JUGOSLAVIJE	14.5	16.7	16.6	15.4	15.2	15.5	7.1	7.5	6.3	5.9	5.7	5.6
Hrvaška	10.7	10.3	10.0	9.0	7.9	7.9	6.1	6.3	5.0	4.3	4.4	4.4
Makedonija	2.3	2.1	1.8	1.8	2.1	1.8	0.9	0.8	0.6	0.5	0.4	0.3
Bosna in Hercegovina	1.4	3.2	3.4	3.5	4.2	4.2	0.1	0.2	0.3	0.5	0.5	0.5
ZR Jugoslavija	0.1	1.2	1.3	1.1	1.0	1.6	0.0	0.3	0.4	0.7	0.4	0.4
DRŽAVE NEKDANJE SOVJETSKE ZVEZE	4.5	4.7	5.2	3.6	2.5	2.8	2.9	2.5	3.0	2.1	2.0	2.5
v tem: Ruska feder.	3.7	3.6	3.9	2.6	1.5	1.9	2.5	2.2	2.7	1.8	1.6	2.2
DRUGE EVROPSKE DRŽAVE V RAZVOJU	5.4	5.9	6.3	6.8	7.4	8.0	7.4	7.0	7.7	7.7	8.5	9.3
v tem:												
Češka	1.6	1.8	1.8	1.7	1.9	1.7	2.6	2.5	2.5	2.6	2.8	2.6
Slovaška	0.6	0.7	0.7	0.8	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	0.9	0.9	1.3
Madžarska	1.4	1.3	1.4	1.6	1.7	1.9	2.8	2.5	3.1	2.4	2.6	2.8
Pojlska	1.3	1.7	1.9	2.0	2.2	2.7	0.4	0.5	0.6	0.8	1.1	1.3
Ostale države	0.5	0.4	0.5	0.8	0.9	0.9	0.8	0.5	0.4	1.0	1.1	1.3
DRUGE DRŽAVE V RAZVOJU	2.4	2.3	2.7	2.8	2.4	2.3	4.4	5.1	6.0	4.2	4.1	4.0
NERAZVRŠČENO	0.0	0.1	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
NERAZVRŠČENO		0.0	0.1	0.1	0.1	0.0		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

Opomba: Izvoz po državi namena; uvoz po državi porekla.

Vir podatkov: SURS.

Tabela 10: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS - IMF

BILANCA PRIHODKOV	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1995	1996	1997	1998	1999	2000
	REALIZACIJA						ocena					
	TEKOČE CENE, MIO SIT						DELEŽ V PRIMERJAVI Z BDP V %					
I. SKUPAJ PRIHODKI (70+71+72+73+74)	958,186	1,091,815	1,222,587	1,397,903	1,590,017	1,706,220	43.1	42.7	42.0	43.0	43.7	41.9
TEKOČI PRIHODKI (70+71)	955,790	1,089,017	1,217,023	1,390,982	1,579,255	1,691,877	43.0	42.6	41.9	42.8	43.4	41.5
70 DAVČNI PRIHODKI	916,328	1,032,285	1,156,099	1,302,752	1,499,430	1,600,826	41.2	40.4	39.8	40.0	41.2	39.3
DAVKI NA DOHODEK IN DOBIČEK	160,370	196,930	227,624	252,936	273,818	307,712	7.2	7.7	7.8	7.8	7.5	7.6
Dohodnina	147,429	174,639	194,062	213,342	231,641	256,388	6.6	6.8	6.7	6.6	6.4	6.3
Davek od dobička pravnih oseb	12,941	22,291	33,562	39,593	42,177	51,324	0.6	0.9	1.2	1.2	1.2	1.3
PRISPEVKI ZA SOCIALNO VARNOST	363,000	376,184	400,630	448,398	496,371	555,039	16.3	14.7	13.8	13.8	13.6	13.6
Prispevki zaposlenih	195,413	221,929	247,519	276,805	305,649	341,410	8.8	8.7	8.5	8.5	8.4	8.4
Prispevki delodajalcev	151,504	134,112	127,472	142,649	157,206	175,756	6.8	5.2	4.4	4.4	4.3	4.3
Prispevki samozaposlenih	13,096	17,167	20,657	25,492	30,626	34,240	0.6	0.7	0.7	0.8	0.8	0.8
Ostali prispevki za socialno varnost	2,987	2,976	4,982	3,452	2,889	3,633	0.1	0.1	0.2	0.1	0.1	0.1
DAVKI NA PLAČILNO LISTO IN DELOVNO SILO	3,829	18,259	37,491	45,905	55,416	68,077	0.2	0.7	1.3	1.4	1.5	1.7
Davek na izplačane plače	809	14,943	33,994	42,058	51,454	63,867	0.0	0.6	1.2	1.3	1.4	1.6
Posebni davek na določene prejemke	3,020	3,316	3,497	3,847	3,962	4,210	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
DAVKI NA PREMOŽENJE	12,343	14,628	19,589	27,722	26,597	27,747	0.6	0.6	0.7	0.9	0.7	0.7
DOMAČI DAVKI NA BLAGO IN STORITVE	298,159	349,451	412,094	479,713	601,470	603,752	13.4	13.7	14.2	14.7	16.5	14.8
DAVKI NA MEDN. TRGOVINO IN TRANSAKCIJE	78,176	76,593	58,463	47,291	45,657	38,278	3.5	3.0	2.0	1.5	1.3	0.9
DRUGI DAVKI	451	241	208	787	100	220	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
71 NEDAVČNI PRIHODKI	39,462	56,732	60,924	88,230	79,825	91,050	1.8	2.2	2.1	2.7	2.2	2.2
UDELEŽBA NA DOBIČKU IN DOHODKI OD PREMOŽENJA	6,628	8,301	9,792	24,186	23,522	27,989	0.3	0.3	0.3	0.7	0.6	0.7
TAKSE IN PRISTOJBINE	8,291	8,813	10,452	11,903	13,624	20,348	0.4	0.3	0.4	0.4	0.4	0.5
DENARNE KAZNI	2,784	3,690	3,921	5,576	6,793	7,655	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2
PRIHODKI OD PRODAJE BLAGA IN STORITEV	5,166	4,996	6,800	8,608	5,830	8,136	0.2	0.2	0.2	0.3	0.2	0.2
DRUGI NEDAVČNI PRIHODKI	16,592	30,932	29,959	37,956	30,055	26,922	0.7	1.2	1.0	1.2	0.8	0.7
72 KAPITALSKI PRIHODKI	1,824	1,738	3,805	4,471	6,430	5,897	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.1
73 PREJETE DONACIJE	470	940	1,760	2,449	4,332	8,446	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1	0.2
74 TRANSFERNI PRIHODKI	102	119	0	0	0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
PRISPEVKI DELODAJALCEV ZA SOCIALNO VARNOST	42,687	43,894	47,491	52,723	59,212	66,199	1.9	1.7	1.6	1.6	1.6	1.6

(SE V GLOBALNI BILANCI KONSOLIDIRAJO)

Vir podatkov: Ministrstvo za finance, preračun deležev v BDP ZMAR.

STATISTIČNA PRILOGA

Tabela 11: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS - IMF

BILANCA ODHODKOV	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1995	1996	1997	1998	1999	2000
	REALIZACIJA						ocena					
	TEKOČE CENE, MIO SIT						DELEŽ V PRIMERJAVI Z BDP V %					
II. SKUPAJ ODHODKI (40+41+42+43)	957,273	1,083,586	1,256,668	1,423,494	1,613,314	1,775,649	43.1	42.4	43.2	43.8	44.3	43.6
40 TEKOČI ODHODKI	169,751	192,816	223,184	262,658	309,000	349,539	7.6	7.5	7.7	8.1	8.5	8.6
400 PLAČE IN DRUGI IZDATKI ZAPOSLENIM V DRŽAVNIH ORGANIH IN LOK. SKUPNOSTIH	66,826	81,983	96,725	104,147	116,560	131,584	3.0	3.2	3.3	3.2	3.2	3.2
402 IZDATKI ZA BLAGO IN STORITVE V DRŽAVNIH ORGANIH IN LOK. SKUPNOSTIH	76,102	77,928	90,037	106,076	130,943	145,475	3.4	3.0	3.1	3.3	3.6	3.6
403 PLAČILA OBRETI	25,598	31,121	34,686	41,721	50,945	61,658	1.2	1.2	1.2	1.3	1.4	1.5
409 SREDSTVA, IZLOČENA V REZERVE	1,225	1,783	1,736	10,713	10,552	10,821	0.1	0.1	0.1	0.3	0.3	0.3
41 TEKOČI TRANSFERI	694,218	783,390	912,303	1,020,473	1,136,544	1,235,723	31.3	30.7	31.4	31.4	31.2	30.3
410 SUBVENCije	41,747	34,547	39,961	49,239	63,088	52,935	1.9	1.4	1.4	1.5	1.7	1.3
411 TRANSFERI POSAMEZNIKOM IN GOSPODINJSTVOM	391,785	444,184	519,109	573,820	648,071	722,253	17.6	17.4	17.9	17.6	17.8	17.7
od tega:												
Transferi nezaposlenim	13,498	12,657	18,861	19,875	20,374	17,960	0.6	0.5	0.6	0.6	0.6	0.4
Družinski prejemki in starševska nadomestila	32,322	41,100	49,487	53,151	61,314	73,686	1.5	1.6	1.7	1.6	1.7	1.8
Transferi za zagotavljanje socialne varnosti	23,777	27,544	31,798	34,294	34,523	38,157	1.1	1.1	1.1	1.1	0.9	0.9
Transferi vojnim invalidom, veteranom in žrtvam vojn.nasilja	7,146	6,085	10,434	14,941	14,876	15,769	0.3	0.2	0.4	0.5	0.4	0.4
Pokojnine	273,892	310,075	352,534	391,921	441,027	490,001	12.3	12.1	12.1	12.0	12.1	12.0
Nadomestila plač	7,895	10,338	12,344	14,850	18,262	22,362	0.4	0.4	0.4	0.5	0.5	0.5
Bolezni	15,905	17,239	19,093	20,483	20,552	22,069	0.7	0.7	0.7	0.6	0.6	0.5
Štipendije	9,549	10,884	14,066	13,926	15,038	15,928	0.4	0.4	0.5	0.4	0.4	0.4
Drugi transferi posameznikom	7,802	8,262	10,492	10,380	22,105	26,322	0.4	0.3	0.4	0.3	0.6	0.6
412 TRANSFERI NEPROFITNIM ORGANIZACIJAM IN USTANOVAM	5,501	5,980	7,368	8,489	14,598	16,824	0.2	0.2	0.3	0.3	0.4	0.4
413 DRUGI TEKOČI DOMAČI TRANSFERI	252,406	294,851	341,932	383,889	405,573	439,990	11.4	11.5	11.8	11.8	11.1	10.8
Tekoči transferi v druge javne sklade in agencije	809	719	775	4,569	6,648	1,919	0.0	0.0	0.0	0.1	0.2	0.0
Tekoči transferi v jav. zavode in javne gosp.službe	251,597	294,132	341,157	379,320	398,925	438,071	11.3	11.5	11.7	11.7	11.0	10.8
- Sredstva za plače in druge izdatke zaposlenim	126,861	152,469	188,044	208,458	234,079	256,901	5.7	6.0	6.5	6.4	6.4	6.3
- Izdatki za blago in storitve	124,736	141,663	153,113	170,862	164,846	181,170	5.6	5.5	5.3	5.3	4.5	4.4
414 TEKOČI TRANSFERI V TUJINO	2,780	3,829	3,934	5,035	5,214	3,721	0.1	0.1	0.1	0.2	0.1	0.1
42 INVESTICIJSKI ODHODKI	57,376	63,643	67,637	82,206	109,476	121,214	2.6	2.5	2.3	2.5	2.5	2.5
43 INVESTICIJSKI TRANSFERI	35,928	43,736	53,545	58,158	58,294	69,173	1.6	1.7	1.8	1.8	2.5	2.5
III. PRESEŽEK/PRIMANJKLJAJ (I.-II.)	913	8,230	-34,081	-25,591	-23,297	-69,429	0.0	0.3	-1.2	-0.8	-0.6	-1.7
PRISPEVKI DELODAJALCEV ZA SOCIALNO VARNOST (SE V GLOBALNI BILANCI KONSOLIDIRAJO)	42,687	43,894	47,491	52,723	58,751	66,199	1.9	1.7	1.6	1.6	1.6	1.6

Vir podatkov: Ministrstvo za finance, preračun deležev v BDP ZMAR.

Tabela 12: Indikatorji mednarodne konkurenčnosti

	Letne stopnje rasti v %						
	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena
Efektivni tečaj tolara¹							
Nominalno	-0.5	-9.7	-5.4	-2.6	-5.5	-8.0	-5.9
Realno ²	10.2	-2.9	0.7	4.0	-0.7	-2.1	-0.3
Stroški dela na enoto proizvoda - celotno gospodarstvo							
V SIT nominalno	13.7	6.4	6.4	5.1	5.8	8.0	8.0
V košari valut - relativno ⁵	11.2	-5.0	0.5	2.3	-1.1	-1.1	0.9
Stroški dela na enoto proizvoda v predelovalnih dejavnostih³							
V SIT nominalno	9.8	6.9	7.2	5.9	7.3	5.0	6.0
V košari valut ⁴	9.3	-3.5	1.5	3.2	1.4	-3.4	-0.2
V košari valut - relativno ⁵	9.0	-4.9	4.0	5.6	1.2	-2.5	0.0
Komponente⁴							
Stroški dela na zaposlenega - realno ⁶	4.9	3.9	3.4	3.4	2.8	2.8	2.2
Čiste plače in drugi prejemki	6.8	7.7	4.3	3.1	2.4	2.2	1.7
Davčna obremenitev plač ⁷	-0.6	-2.6	-0.5	0.6	0.4	0.4	0.3
Produktivnost dela	8.4	6.7	4.5	5.3	1.8	6.6	4.2
Cene / devizni efektivni tečaj	12.9	-0.8	2.5	5.1	0.3	0.2	1.8

Opombe:¹Rast vrednosti indeksa pomeni rast vrednosti tolara in obratno.²Merjen z relativnimi cenami življenjskih potrebščin.³Za podjetja in organizacije s 3 in več zaposlenimi (ZAP-M).⁴Samo domači faktorji.⁵Glede na rast stroškov dela na enoto proizvoda 7 najpomembnejših OECD trgovinskih partneric.⁶Deflacionirani s cenami življenjskih potrebščin.⁷Razmerje bruto plače in prispevki delodajalcev / čiste plače.**Viri podatkov:** APP, BS, SURS, AIECE, OECD, EC, WIFO; preračuni ZMAR.

STATISTIČNA PRILOGA

Tabela 13: Prebivalstvo in aktivnost

	v tisoč							
	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena
PREBIVALSTVO 30.6.	1987.5	1991.2	1986.8	1982.6	1985.6	1990.3	1987.5	1987.5
Starostna sestava (v %): 0-14 let	18.4	17.8	17.2	16.8	16.4	15.9	15.8	15.5
15-64 let	69.3	69.5	69.7	69.8	69.9	70	70	70.1
65 let in več	12.3	12.7	13	13.4	13.7	14	14.2	14.4
Koeficient rodnosti*	1.29	1.28	1.25	1.23	1.19	1.21	1.23	1.25
Življenjsko pričakovanje* : moški	70.8	71	71.1	71.2	71.2	71.3	71.5	71.8
ženske	78.3	78.6	78.7	78.8	78.9	79	79.1	79.3
Smrtnost dojenčkov (na 1000)*	5.6	4.8	5.1	5.7	4.5	5.5	4.9	4.8
AKTIVNO PREBIVALSTVO PO ANKETI	952	943	978	978	959	963	969	977
Vse delovno aktivne osebe	882	874	906	901	886	894	901	909
Od teh (v %):								
v agrarnem sektorju	10.2	12.1	12.7	11.5	10.2	10	9.7	9.5
v industriji in gradbeništvu	42.3	40.7	40.2	39.4	38.3	37.7	37.1	36.5
v storitvah	47.5	47.3	47	49.1	51.5	52.3	53.1	54
Brezposelni (po merilih ILO)	70	69	72	77	73	69	68	68
FORMALNO AKTIVNO PREBIVALSTVO	871.1	864.1	868.6	871.2	877.4	876.1	881.2	888.1
Formalno delovno aktivne osebe	749.7	744.3	743.4	745.2	758.5	769.5	778.5	787.5
Osebe v delovnem razmerju (**)	642	634.7	651.2	652.5	671	683.5	691.8	700.3
Samozaposleni (po osnovnem viru dohodkov)	107.7	109.6	92.2	92.7	87.5	86	86.6	87.2
Registrirani brezposelni	121.5	119.8	125.2	126.1	119	106.6	102.7	100.6
DELOVNO AKTIVNI v ekvivalentu polnega delovnega časa	829.2	822	818.3	818.3	826.5	834.7	843.1	851.5
LETNE STOPNJE RASTI (v %)								
Delovno aktivni v ekvivalentu polnega delovnega časa	0.8	-0.9	-0.5	0.0	1.0	1.0	1.0	1.0
Produktivnost dela	3.3	4.4	5.1	3.8	4.0	3.3	3.0	3.3
Formalno delovno aktivni	-0.4	-0.7	-0.1	0.2	1.8	1.5	1.2	1.2
Osebe v delovnem razmerju**	-0.8	-1.1	2.6	0.2	2.8	1.9	1.2	1.2
Delovno aktivni po anketi	3.6	-0.9	3.7	-0.6	-1.7	0.9	0.8	0.9
Registrirani brezposelni	-4.4	-1.4	4.5	0.7	-5.7	-10.4	-3.6	-2.1
Formalno aktivni	-1.0	-0.8	0.5	0.3	0.7	-0.2	0.6	0.8
Delovno sposobno prebivalstvo	-0.1	0.5	0.1	-0.1	0.3	0.5	-0.2	0.1
Prebivalstvo	-0.1	0.2	-0.2	-0.2	0.1	0.2	-0.1	0.0

Opombe:*1999: ocena ZMAR; **do vključno leta 1996 brez podjetji z 1-2 zaposlenima;

Viri: SURS, ocene ZMAR

Tabela 13a: Stopnje aktivnosti, zaposlenosti in brezposelnosti

	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena
DELOVNO SPOSOBNO PREBIVALSTVO (15-64 let)	1377.2	1383.9	1385.3	1384.0	1388.1	1395.1	1392.1	1393.2
od tega: ženske	685.4	686.7	684.9	684.3	685.8	687.3	687.6	688.2
Stopnje aktivnosti (aktivni v % od delovno sposobnega prebivalstva)								
Stopnja anketne aktivnosti	69.1	68.1	70.6	70.7	69.1	69.0	69.6	70.1
moški	74.0	71.9	75.0	75.3	73.8	73.0	73.8	74.4
ženske	64.2	64.4	66.1	65.9	64.3	64.9	65.3	65.7
Stopnja formalne aktivnosti	63.3	62.4	62.7	63.0	63.2	62.8	63.3	63.7
moški	65.9	64.9	67.2	67.4	67.6	67.1	68.1	68.9
ženske	60.6	59.9	58.1	58.4	58.7	58.3	58.4	58.4
Stopnje zaposlenosti (delovno aktivni v % od delovno sposobnega prebivalstva)								
Stopnja anketne zaposlenosti	64.0	63.2	65.4	65.1	63.8	64.1	64.7	65.2
moški	68.4	66.5	69.7	69.6	68.3	68.0	68.8	69.4
ženske	59.7	59.7	61.0	60.5	59.2	60.1	60.5	61.0
v agrarnem sektorju	6.5	7.6	8.3	7.5	6.5	6.4	6.3	6.2
v industriji in gradbeništvu	27.1	25.7	26.3	25.6	24.5	24.2	24.0	23.8
v storitvah	30.4	29.8	30.7	32.0	32.9	33.5	34.4	35.2
Stopnja formalne zaposlenosti	54.4	53.8	53.7	53.8	54.6	55.2	55.9	56.5
Stopnja neformalne zaposlenosti (razlika)	9.6	9.4	11.7	11.3	9.2	8.9	8.8	8.7
Stopnja anketne brezposelnosti (v % od aktivnih po anketi)								
skupaj	7.4	7.3	7.4	7.9	7.6	7.2	7.0	7.0
moški	7.7	7.5	7.1	7.7	7.3	7.0	6.8	6.8
ženske	7.0	7.0	7.6	8.1	7.9	7.4	7.3	7.2
Stopnja registrirane brezposelnosti (v % od formalno aktivnih)								
skupaj	13.9	13.9	14.4	14.5	13.6	12.2	11.7	11.3
moški	14.2	13.8	13.6	13.4	12.4	11.0	10.7	10.4
ženske	13.7	14.0	15.3	15.7	15.0	13.6	12.8	12.5
Stopnja registrirane brezposelnosti ob koncu leta	14.5	14.4	14.8	14.6	13.0	11.8	11.4	11.1

Viri: SURS, ZRSZ, ocene ZMAR

STATISTIČNA PRILOGA

Tabela 14: Tokovi aktivnega prebivalstva med letom

	v tisoč							
	1995	1996	1997	1998	1999	2000 ocena	2001 ocena	2002 ocena
Prilivi v formalno aktivnost (neto)	1.7	-6.2	4.1	-2.8	12.2	-3.9	6.3	8.4
Priliv iz šol	25.2	25.1	25.4	22.4	25.1	23.9	23.9	24.1
- z nedokončano osnovno šolo	3.2	2.9	3.1	2.3	2.2	2.1	1.9	1.8
- s končano osnovno šolo	2.5	0.8	1.3	1.3	1.3	1.2	1.2	1.2
- s končano srednjo ali pokl. šolo	14.6	15.6	15.0	12.9	15.1	13.7	13.2	12.6
- redni diplomanti	5.1	5.8	5.9	5.9	6.5	6.9	7.7	8.5
Dodatno število del. dovoljenj za tujce	2.6	0.2	-2.9	-0.5	2.6	3.8	0.0	0.0
- na 100 formalno aktivnih	0.3	0.0	-0.3	-0.1	0.3	0.4	0.0	0.0
Upokojitve (-)	11.5	14.8	15.1	14.8	15.0	16.9	16.7	16.0
- na 100 formalno aktivnih	1.3	1.7	1.7	1.7	1.7	1.9	1.9	1.8
Umrli (-)	3.2	3.1	3.1	3.0	3.0	3.0	3.1	3.1
- na 1000 formalno aktivnih	3.7	3.6	3.6	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5
Drugi prilivi v aktivnost (neto)	-11.4	-13.7	-0.2	-6.8	2.6	-11.7	2.2	3.3
Prirast registrirano brezposelnih	3.2	-2.3	4.1	-1.9	-12.3	-10.5	-3.0	-2.3
Zaposleni, ki so izgubili delo	57.5	65.4	60.6	58.4	61.1	61.6	60.7	61.5
- na 100 formalno delovno aktivnih	7.7	8.8	8.1	7.8	8.1	8.0	7.8	7.8
Novi brezposelni iskalci prve zaposlitve	22.1	21.1	17.9	18.6	19.6	20.6	19.2	19.3
- v % od generacije	87.7	83.9	70.6	83.1	78.3	86.1	80.0	80.0
Reg.brezposelni, ki so dobili delo (-)	60.0	54.6	56.1	55.4	62.4	58.2	62.3	63.0
- na 100 formalno delovno aktivnih	8.0	7.3	7.5	7.4	8.2	7.6	8.0	8.0
Črtani iz evidence brezposelnih (-)	16.4	34.1	18.3	23.5	30.7	34.5	20.6	20.1
- na 100 registrirano brezposelnih	13.5	28.5	14.6	18.7	25.8	32.4	20.0	20.0
od teh: umrli in upokojitve	4.0	4.1	4.8	5.3	5.4	5.8	6.5	7.4
Prirast formalno delovno aktivnih	-1.5	-3.9	0.0	-0.8	24.5	6.6	9.3	10.6
Neto priliv iz brezposelnosti	2.5	-10.7	-4.5	-3.0	1.2	-3.4	1.6	1.5
Neto priliv tujcev	2.6	0.2	-2.9	-0.5	2.6	3.8	0.0	0.0
Umrli in upokojitve (-)	10.8	13.7	13.4	12.5	12.7	14.1	13.3	11.6
Drugi, ki so dobili delo (neto)	4.2	20.3	20.8	15.2	33.4	20.3	21.0	20.8
- na 100 formalno delovno aktivnih	0.6	2.7	2.8	2.0	4.4	2.6	2.7	2.6
AKTIVNO PREBIVALSTVO ob koncu leta	873.1	867.0	871.1	868.3	880.5	876.6	882.9	891.3
- delovno aktivni	746.4	742.5	742.5	741.7	766.2	772.8	782.1	792.7
- registrirani brezposelni	126.8	124.5	128.6	126.6	114.3	103.8	100.8	98.5

Viri podatkov: ZRSZ, ocene ZMAR.

UPORABLJENA LITERATURA:

APP (1999): Statistični podatki iz bilance stanja in bilance uspeha za leto 1999. Ljubljana

BS (2000a): Bilten, Banka Slovenije, različne številke

BS (2000b): Denarni pregled - mesečna informacija, Analitsko raziskovalni center - Banka Slovenije, različne številke

Damijan, J (2000). Libealizacija slovenske zunanje trgovine, Ljubljana, april

Dimovski, V. (2000). Slovenska industrija v pogojih notranjega trga EU. Končno poročilo, delovna verzija, Center za mednarodno konkurenčnost, Ljubljana, avgust

DZS (2000) . Priopćenja Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, različne številke

EC (2000a): European Economy, Supplement A, Economic Trends. DG for Economic and Financial Affairs, april

EC (2000b): European Economy, Supplement A, Economic Trends. DG for Economic and Financial Affairs, november

EIU (2000): Country Report Bosnia and Herzegovina, 3rd quarter 2000, Economist Intelligence Unit, London, avgust

EIZ (2000). Country Report: Croatia. Project LINK Meeting, Oslo, oktober.

EUROSTAT (2000): News releases, različne številke

Gligorov, V (2000): WIIW Research Reports - Economic Strategy for South Eastern Europe. The Vienna Monthly Report. The Vienna Institute for Comparative Economic Studies, Dunaj, september.

IMF (2000a): IMF World Economic Outlook. International Monetary Fund, Washington, april

IMF (2000b): IMF World Economic Outlook. International Monetary Fund, Washington, september

Kleindienst, R (2000): Trg vrednostnih papirjev. Ljubljana, november, tipkopis

LINK (2000): World Economic Outlook: Cross-Country Tables. Project LINK Meeting, Oslo, oktober

Letno poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji za leti 1998 in 1999 (2000). Ministrstvo za ekonomske odnose in razvoj, Ljubljana, junij

Markovič, M. (2000). Sporazumi o prosti trgovini. Ljubljana, oktober, tipkopis

MDDSZ (1999). Akcijski program zaposlovanja v Sloveniji za leti 2000 in 2001 (1999), november

MEOR (1996). Strategija ekonomskih odnosov s tujino. Ljubljana, november

MEOR (1999). Strategija vključevanja Republike Slovenije v gospodarsko obnovo Jugovzhodne Evrope. Ljubljana, november.

MF (2000a). Prikazi odhodkov državnega proračuna po funkcionalno-programski strukturi v letih 1994-2000 in projekcije za obdobje 2001-2004 (Priloga k makrofiskalnemu scenariju in proračunskim izhodiščem 2001-2004), maj 2000.

MF (2000b). Bilančne priloge k makrofiskalnemu scenariju in proračunskim izhodiščem Republike Slovenije za obdobje 2001-2004. maj 2000.

MF (2000c). Makrofiskalni scenarij in proračunska izhodišča Republike Slovenije za obdobje 2001-2004. maj 2000.

Mišković, S. (2000). Projekcija dolga ožje opredeljene države. Ljubljana, oktober, tipkopis

Miljenović, Ž. (2000). Croatian Economic Forecast. Zagreb: Zagrebačka banka, julij.

Mrak M., Potočnik J., Rojec M. (1998). Strategija RS za vključitev v EU: Ekonomski in socialni del. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, 270 str.

Petrin T., Dmitrović T. (2000). Izboljšanje konkurenčne sposobnosti slovenskih proizvodnih podjetij, povzetek. Ministrstvo za gospodarske dejavnosti, Ljubljana, marec, str. 12-13

Poročilo o nadzoru bančnega poslovanja v letu 1999 in v prvi polovici leta 2000. Poročevalec Državnega zbora RS, št. 93/2000

Simoneti, M., Kleindienst, R. (1999). Razvoj trga kapitala v Sloveniji: Varčevalne navade in mnenja gospodinjstev. C.E.E.P.N, Ljubljana, 100 str.

Strateški cilji razvoja trga dela do leta 2006 (1999), politika zaposlovanja in programi za njeno uresničevanje, Vlada Republike Slovenije, november

Svetličič, M., Matija Rojec & Andreja Trtnik. 1999. Strategija pospeševanja slovenskih neposrednih investicij v tujino. Center za mednarodne odnose, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.

SZZ, Statistični zavarovalniški bilten 2000

The Federal Reserve Board (2000). Monetary Policy Report: Monetary policy and The Economic Outlook, Washington, julij.
<http://www.bog.frb.fed.us/boarddocs/hh/2000/July/ReportSection1.htm>

UNCTAD. 2000. World Investment Report 2000. New York and Geneva: United Nations.

WIIW (2000a): Research Reports – The Transition Countries in Early 2000. The Vienna Institute for Comparative Economic Studies, Dunaj, junij.

WIIW (2000b): The Vienna Monthly Report. The Vienna Institute for Comparative Economic Studies, Dunaj, oktober.

World Bank (1999). World Development Indicators 1999, marec

Zakon o deviznem poslovanju (1999). Uradni list R Slovenije, št. 23/99, april

Zakon o javnih financah (1999). Uradni list R Slovenije, št. 79/99, september

Zakon o javnih naročilih (2000). Uradni list R Slovenije, št. 39/2000, maj

Zakon o javnih skladih (2000). Uradni list R Slovenije, št. 22/2000, marec

Zakon o lastninskem preoblikovanju zavarovalnic. Uradni list R Slovenije št. 13/2000, februar.

Zakon o nadzoru državnih pomoči (2000). Uradni list R Slovenije, št. 1/2000, januar

Zakon o nematerializiranih vrednostnih papirjih (1999). Uradni list R Slovenije, št. 23/99, april

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (1999). Uradni list R Slovenije, št. 106/99, december

Zakon o ratifikaciji Evropskega sporazuma o pridružitvi med Republiko Slovenijo na eni strani in Evropskimi skupnostmi in njihovimi državami članicami, ki delujejo v okviru Evropske unije na drugi strani s sklepno listino ter Protokola, s katerim se spreminja Evropski sporazum o pridružitvi med Republiko Slovenijo na eni strani in Evropskimi skupnostmi in njihovimi državami članicami, ki delujejo v okviru Evropske unije na drugi strani (1997). Uradni list R Slovenije, št. 44/97, julij

Zakon o zavarovalništvu (2000). Uradni list R Slovenije št. 13/2000, februar

ZMAR (2000): Analiza gospodarskih gibanj v letu 1999 in napovedi za leti 2000 in 2001. Pomladansko poročilo, Urad za makroekonomske analize in razvoj, Ljubljana, julij

ZRSZ (2000): Letno poročilo 1999, Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, april

ZRSZ (1999): "Program 5000" - program izobraževanja brezposelnih v šolskem letu 1998/1999 - Poročilo, Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, Ljubljana, december